

† Petroniu Florea

OMILII LA DUMINICI

Volumul III

Editura Episcopiei Sălajului

„Credință și viață în Hristos”
Zalău, 2023

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PETRONIU FLOREA, episcop al Sălajului

Omilii la duminici / Petroniu Florea. - Zalău : Editura
Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, 2023

3 vol.

ISBN 978-606-8848-11-2

Vol. 3. - 2023. - Conține bibliografie. -

ISBN 978-606-8848-15-0

Duminica a 32-a după Rusalii (a lui Zaheu)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„În vremea aceea, Iisus trecea prin Ierihon. Și iată un bărbat, cu numele Zaheu, și acesta era mai marele vameșilor și era bogat. Și căuta să vadă cine este Iisus, dar nu putea de mulțime, pentru că era mic de statură. Și alergând el înainte, s-a suit într-un sicomor; ca să-L vadă, căci pe acolo avea să treacă. Și când a sosit la locul acela, Iisus, privind în sus, a zis către el: «Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân». Și el a coborât degrabă și L-a primit, bucurându-se. Și văzând, toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos. Iar Zaheu, stând în picioare, a zis către Domnul: «Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit». Și Iisus a zis către el: «Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut»” (Luca 19,1-10).

Pasajul evanghelic care s-a citit astăzi la Sfânta Liturghie, „ca o pregătire pentru Duminica vameșului și a fariseului, ne aduce înainte un vameș, pe celebrul Zaheu. Acesta nu este un colector de taxe oarecare. El este șeful vameșilor din Ierihon, cel mai cunoscut, cel mai important, dar și cel mai detestat și invidiat de către foarte mulți locuitori, pentru că era bogat”¹.

„Vameșul Zaheu este singurul bogat, dintre cei prezentați de Sfântul Evanghelist Luca, care se mântuiește, chiar dacă, înainte

¹ **Arhiepiscop Ioachim Giosanu**, *Op. cit.*, p. 275.

de întâlnirea lui cu Domnul Hristos, acesta era preocupat doar de îmbogățire, asuprind mulți oameni și răpindu-le averea”¹.

Evanghelia începe cu cuvintele: „În vremea aceea, Iisus trecea prin Ierihon”.

După ce l-a vindecat de orbire pe Bartimeu, Mântuitorul și-a continuat drumul spre Ierusalim, trecând prin Ierihon.

La vremea respectivă Ierihonul era un oraș prosper. Acolo creșteau numeroși palmieri, motiv pentru care era supranumit „Cetatea Palmierilor”, se găsea o plantație de arbori (*commiphora gileadensis*) care produceau balsam și parfumau aerul pe kilometri întregi, de aceea era cunoscut și sub numele de „Orașul miresmelor”, iar grădinile sale de trandafiri erau foarte renumite.

„Și iată un bărbat, cu numele Zaheu, și acesta era mai marele vameșilor și era bogat. Și căuta să vadă cine este Iisus, dar nu putea de mulțime, pentru că era mic de statură. Și alergând el înainte, s-a suit într-un sicomor, ca să-L vadă, căci pe acolo avea să treacă”.

„În Ierihon locuia un oarecare Zaheu, de profesie vameș, adică agent fiscal, unul care încasa dările pe pământuri, pe case, pe produse, pe circulația mărfurilor. El este eroul întâmplării pe care ne-o relatează Evanghelia de astăzi”².

„Numele Zaheu este o formă prescurtată a lui Zaharia și derivă din aramaicul «Zacai» (Ezdra 2,9 și Neemia 7,14), care se traduce prin «curat», «pur»”³. Acest om însă a fost orice altceva decât „pur” până când L-a primit în casa lui pe Iisus.

„În vremea Domnului Hristos vameșii erau oamenii desemnați de regimul roman de ocupație să adune impozitele pentru imperiu”⁴.

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 346.

² Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 435.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 227.

⁴ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 346.

„Ceea ce îngreua și mai mult impozitele era modul în care acestea erau percepute. Anume, strângerea lor era arendată vameșilor. Aceștia, individual sau în grup, semnau un contract, de obicei pe cinci ani, prin care se angajau să verse în vistieria imperială o sumă anume, având apoi o foarte largă libertate în ceea ce privește modul în care adunau banii. Încă din anul 212 î.Hr. exista la Roma o clasă de oameni (*ordo publicanorum*) care preluau contracte de diferite feluri de la Stat. Mai târziu, îi găsim și în provincii, unde funcția lor includea colectarea impozitelor și a diferitelor taxe indirecte. Sistemul era extrem de expus la tot felul de abuzuri și se pare că vameșii, încă de la începuturile existenței acestui sistem, se dedau la tot felul de samavolnicii”¹.

La expirarea contractului, acesta putea fi prelungit sau „reziliat, ceea ce depindea de felul în care colectorii de taxe își îndeplineau obligațiile față de stăpânire”².

„După cum știm, vameșii erau socotiți cei mai păcătoși oameni, fiind asimilați cu cei care nu aveau caracter. Acești perceptori erau arătați cu degetul și puși pe același plan cu desfrânatele (Matei 21,31-32), fiind urâți de evrei, pentru că impozitul pe care îl luau de la conaționalii lor intra în buzunarul unei puteri străine. Vameșul era un slujitor al romanilor ce ocupaseră Țara Sfântă, motiv pentru care era considerat un trădător de neam, un om care colaborează cu dușmanii neamului său, fiind dezagreat pentru că se vânduse cotropitorilor țării sale, pe care îi slujea”³.

„Vameșii erau tare urâți și disprețuiți de popor, și aceasta din două motive: întâi pentru că se puseseră în slujba păgânilor cotropitori; și apoi pentru că erau hoți și jecmănitori ai coreligio-

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 331-332.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 227.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 289.

narilor și concetățenilor lor”¹. „Fiind în general dornici de îmbogățire, ei colectau cu lăcomie de la populație mai mult decât permitea legea”².

„Toate izvoarele istorice care vorbesc despre această categorie socială îi descriu ca pe niște funcționari corupți, slugarnici față de stăpânitorii romani, dar nemiloși cu sărmanii de la care adunau nu numai dările obișnuite, normale să le zicem, ci cu surplusuri cât mai multe pentru punga proprie”³.

„Pe atunci nu existau forme, declarații exacte de bunuri, în măsura în care sunt astăzi, putându-se calcula exact impozitele pe care trebuia să le plătească fiecare la stat, ceea ce le dădea prilejul acestor funcționari să fie adesea abuzivi. Stabileau impozitele după bunul lor plac, spre a le rămâne și lor cât mai mult”⁴.

„În cea mai mare parte, vameșii se dedau lăcomiei de avere. Când lăcomia de avere se preface în patimă, ea își îngăduie toate silniciile, toate împilările aproapelui. În ajutorul patimii lăcomiei de avere vin patima vicleniei și a fățărniciei. Din împletirea lor apare înclinarea spre căutarea nodului în papură, care sub pretextul respectării cu strictețe a legilor, se leagă de toate mărunțișurile, află vinovăție la cei nevinovați, se străduiește să dea astfel chipul dreptății împilărilor neomenoase și cruzimilor pe care le săvârșește asupra aproapelui. Din pricina acestui caracter al lor, vameșii erau temuți de popor și disprețuiți de oamenii morali”⁵, „fiind considerați chiar mai răi decât păgânii”⁶.

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 332.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evangelia...*, p. 346.

³ Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, *Op. cit.*, p. 260.

⁴ Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 436.

⁵ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Op. cit.*, p. 313.

⁶ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 227.

De aceea când vameșii au venit la Sfântul Ioan Botezătorul și l-au întrebat cum să se comporte, el le-a spus: „*Să nu faceți nimic mai mult decât vă este rânduit*” (Luca 3,13).

„Zaheu aparținea acestei clase, ba mai mult, Evanghelia ne spune că era mai mare peste vameși”¹, „luând mită nu doar de la plătitorii de taxe, ci și de la cei care-i vămuiau. Și totuși nu era un om mulțumit și împăcat cu sine. Averea îl apăsa; avea bani, dar nu avea mulțumire, perne moi, dar nu somn liniștit, aur, dar nu și sănătate sufletească, slugi multe, dar nu pace”².

„Zaheu era mai mare peste vameși și era bogat, prilej de a fi și disprețuit și pizmuit. Dispreț și invidie, iată cele două pietre de moară între care este strivit în viața aceasta păcătosul bogat”³.

„Într-o zi, prin cetatea Ierihon s-a răspândit o veste. Iisus din Nazaret, vestitul învățător, prietenul păcătoșilor, săvârșitorul atâtor minuni, trecea prin oraș. Zaheu dorea să-L vadă. Voia să-L privească pe Acela despre care se spuneau atât de multe, și bune și rele, și despre care se mai zicea că avea un cuvânt de mângâiere pentru orice suflet necăjit”⁴.

„În funcția pe care o avea, Zaheu și-a adunat bogăție câtă a vrut, dar prin nedreptate, înșelăciune și asuprire. Pentru ca el și alții să se îmbogățească, au sărăcit semenii lor. După judecata lumii trebuia să fie fericit, dar faptul că l-a căutat pe Domnul Hristos dovedește că încă era în căutarea fericirii”⁵.

„Probabil că Zaheu aștepta de multă vreme acest moment, fiindcă avea multe bogății adunate pe nedrept. Simțea nevoia unei mărturisiri, deoarece toate faptele lui murdare îi îngreunau

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 289.

² Preot Octavian Popescu, *Op. cit.*, p. 115.

³ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 611.

⁴ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 285.

⁵ Pr. Dr. Vasile Citirigă, *Op. cit.*, p. 198.

conștiința. Acum era prilejul pe care mai marele vameșilor nu voia și nici nu putea să-l rateze. Trebuia să facă ceva. Viața lui era un chin. Era singura modalitate să scape de această povară nevăzută, dar imensă, ce îl apăsa atât de cumplit, de aceea a pornit să se întâlnească cu Domnul Hristos”¹.

„Zaheu căuta întâlnirea cu Iisus, deci întâlnirea cu Dumnezeu. Căutarea aceasta, neliniștea aceasta care l-a scos din casa și din spațiul său de confort, determinându-l să se înghesuie, să se îmbulzească alături de vecinii lui din Ierihon, pe care îi domina prin avere și funcție, este cu siguranță o neliniște a sufletului, este o zvâcnire a conștiinței care-i spunea că viața lui nu este ceea ce ar trebui să fie”².

„Sfântul Irineu de Lyon a scris că omul a fost creat pentru a-L vedea pe Dumnezeu. Misiunea omului este aceea de a-L vedea pe Dumnezeu, nu doar într-un mod exterior, așa cum vede lucrurile pământești, ci în chip lăuntric, transformator, în chip de comuniune”³. Fără să-și fi dat încă seama, acest lucru îl căuta și Zaheu.

Mai marele vameșilor era scund și acest fapt probabil că i-a afectat și personalitatea. Este posibil ca unii oameni să-l fi ridiculizat pentru statura sa, iar el le-a întors batjocura mărindu-le taxele.

Pe când se apropia de drumul pe care trecea Domnul Hristos, Zaheu a constatat că acesta „era plin de oameni, iar el fiind mic de statură, îi era cu neputință să vadă ceva din cauza mulțimii. Nimeni dintre concitadinii săi nu-i oferea un loc în față. Antipatia la adresa cunoscutului vameș a fost, cu siguranță,

¹ **Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan**, *Taina...*, pp. 289-290.

² **Diac. Prof. Daniel Mocanu**, *Predică la Duminica a 32-a după Rusalii*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014, p. 224.

³ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 314.

o cauză care-l împiedica pe Zaheu să fie mai aproape pentru a-L putea vedea pe Iisus”¹.

„Pe moment, Zaheu nu era conștient de profunzimea harului vederii lui Dumnezeu, de ceea ce înseamnă cu adevărat a-L vedea pe Dumnezeu, dar Duhul Sfânt trezise în el dorința de a-L vedea pe Iisus. Nu putea să-L vadă însă din cauză că era mic de statură, înconjurat fiind de o mulțime de oameni. De multe ori ceea ce ne împiedică să-L vedem pe Dumnezeu este tocmai mulțimea, nu o mulțime exterioară de oameni care ne-ar înconjura, ci mulțimea patimilor și a gândurilor noastre, a voințelor noastre proprii. Ele alcătuiesc un fel de mulțime, de tumult lăuntric deasupra căruia trebuie să ne ridicăm dacă vrem să-L vedem pe Dumnezeu. Ne mai împiedică și faptul că suntem, asemenea lui Zaheu, mici de statură, adică lipsiți de fapte bune și virtuți, care ne fac să creștem în ochii lui Dumnezeu”².

„În zadar s-a apropiat mai marele vameșilor de drumul pe care trecea Domnul Hristos, fiindcă erau așa de mulți oameni care-L împresurau, încât era imposibil să ajungă la El. Cu toate acestea, el nu voia să plece de acolo, renunțând la singura șansă pe care o avea. Văzând însă un sicomor la marginea drumului, s-a urcat în el, pentru ca în pofida staturii sale mărunte să-L poată vedea pe Mântuitorul”³.

„Cu siguranță că gestul lui nu a rămas neobservat și a fost înfierat prin zâmbete și vorbe zeflemitoare, dar Zaheu nu pare a se sinchisi de ridicolul situației în care a intrat: el, mai marele vameșilor, om cunoscut în Ierihon, care decide soarta multora în acest oraș se cațără într-un pom asemenea unei maimuțe”⁴.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 285.

² Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, pp. 314-315.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 290.

⁴ Diac. Prof. Daniel Mocanu, *Art. cit.*, p. 225.

„Sfântul Chiril al Alexandriei spune că Zaheu s-a urcat în acel pom ca să scape de mulțimea păcatelor sale. Odată cu urcarea lui în sicomor a avut loc și o ascensiune spirituală”¹.

„Zaheu a urcat în sicomor pentru că de la înălțimea morală la care era nu-L putea vedea pe Hristos. Erau prea multe lucruri pământești, patimi și păcate care stăteau între el și Mântuitorul. Și atunci, el s-a ridicat cu mintea deasupra acestora, pentru a-L înțelege pe Iisus. Nimeni nu poate să-L înțeleagă pe Domnul Hristos dacă rămâne cu înțelegerea la nivelul celor pământești. Cei ce nu-L înțeleg pe Mântuitorul, nu-L înțeleg pentru că vor să-L coboare la nivelul lor, în loc să urce ei”².

Sfântul Evanghelist Luca scrie în continuare: „Și când a sosit la locul acela, Iisus, privind în sus, a zis către el: «Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân»”.

„Trecând prin Ierihon, Mântuitorul este atent la mulțimea pe care o întâlnește în cale. El însă îi vede fizic și spiritual nu numai pe cei din fața Lui, ci și pe cei de pe marginea drumului, nu doar pe cei de aproape, ci și pe cei aflați mai departe. Privind spre Zaheu, Iisus nu a văzut în el doar un om mic de statură și un curios care s-a urcat într-un pom pentru a-L vedea pe El, ci mai ales vede un suflet în căutare și dornic de schimbare spirituală. Cunoscând sufletul omului dornic de schimbare spirituală, Domnul Hristos, înainte de a-i judeca pe oameni, dorește să-i ajute, să-i vindece de patimi și să-i ridice din păcate, după cum a spus El Însuși: «N-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea» (Ioan 12,47)”³.

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 228.

² Pr. Dr. Vasile Citirigă, *Op. cit.*, pp. 198-199.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 348.

„A fost de ajuns ca Zaheu să se ridice, să facă efortul de a înainta spre Hristos. Acum nu numai că el îl vedea pe Mântuitorul, dar Însuși Hristos îl remarcă pe Zaheu”¹.

„Totuși, această întâlnire nu a fost ușoară. Relatarea stă sub semnul mulțimii anonime și zgomotoase, pe care o simțim în mod constant în planul secund al celor două personaje principale. Această mulțime a făcut totul ca Iisus și Zaheu să nu se poată vedea. Așadar, mulțimea blochează și respinge totul în aceeași măsură. Îl aflăm pe Zaheu doritor să îl vadă pe Iisus, dar scund, iar la acest fapt se adaugă mulțimea numeroasă. De aceea, spune Evanghelia, el a trebuit să meargă înainte și să se urce într-un pom; doar de acolo - de sus și din fața mulțimii - L-a putut vedea pe Iisus”².

„Dovada că Zaheu era mânat de o căutare sinceră și de o dorință tainică de schimbare a vieții se vede tocmai în faptul că Domnul Hristos, Cunoscătorul sufletelor oamenilor, l-a chemat pe nume doar pe el dintr-o mulțime de oameni”³. Iisus cunoștea importanța numelui unei persoane. Poate că aceasta a fost prima dată când Zaheu a auzit pe cineva, în afară de mama, familia și prietenii lui, rostindu-i numele într-un mod amabil.

„Faptul de a-i fi zis pe nume, trebuie să-l fi impresionat pe Zaheu într-un mod extraordinar”⁴.

Mântuitorul a apreciat dorința lui Zaheu de a-L vedea și faptul că nu s-a dat bătut din cauza piedicilor ivite în cale, de aceea i-a spus: *„Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân”*.

Dacă aspirația lui Zaheu a fost mare, pe măsură a fost și răspunsul lui Iisus, care i-a cerut vameșului ca de îndată să se

¹ Pr. Dr. Vasile Citirigă, *Op. cit.*, p. 199.

² Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 277.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 347.

⁴ Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 441.

coboare din sicomor, pentru a-L primi în casa lui. Aceasta „era o veste neașteptată și nemeritată adresată unui vameș rău și lacom, spre mirarea tuturor celor care-l cunoșteau și-l urau pe Zaheu. De fapt, Domnul Hristos exprimă în văzul și auzul tuturor dorința Sa de a intra în casa cuiva care n-ar fi îndrăznit niciodată să-L invite în casa lui”¹.

„Ce putea oare să spună mai marele vameșilor? Nimic! În acest caz era vorba de o hotărâre a Mântuitorului care îl iubea în mod nespus pe Zaheu cu toate imperfecțiunile sale ființiale. Îl iubea tocmai datorită faptului că era păcătos. Acum a avut loc o străfulgerare. Zaheu a fost atins de aripa harului dumnezeiesc și s-a preschimbat, devenind alt om, înțelegând că Iisus nu ține seama de nimic, nici de murmurul celor din jur și nici de mizeria morală a casei lui”².

„Domnul Hristos a făcut cu Zaheu ceea ce n-a mai făcut cu nimeni altcineva: s-a autoinvitat în casa lui”³.

„Această intersectare a dorinței de îndreptare a omului cu lucrarea de vindecare și restaurare a lui Dumnezeu este evidentă în întâlnirea din Ierihon. Este întâlnirea, fuziunea a două dorințe, a două chemări: a celui care vrea să iasă din el însuși, și face totul pentru a reuși, și cea a lui Iisus, care caută și găsește ceea ce era pierdut”⁴.

„Și a coborât degrabă și L-a primit, bucurându-se. Și văzând, toți murmurau, zicând că a intrat să găzduiască la un om păcătos”.

Dumnezeu a zis prin gura prorocului Iezechiel: *„Eu nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11), de aceea Domnul Hristos a fost

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evangelia...*, p. 348.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, pp. 290-291.

³ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 333.

⁴ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 276.

întotdeauna bucuros să-i primească pe păcătoșii care și-au schimbat modul de viață, însă și ei au fost bucueroși să fie mântuiți, după cum vedem că s-a întâmplat și în cazul lui Zaheu.

Toți cei de față, nu numai conducătorii religioși, au considerat că Iisus a mers prea departe dorind să intre în casa unui om rău și lacom, cum era Zaheu, așa că au început să murmure.

„Istoria acestei «cârtiri» străbate, de fapt, întreaga activitate a Domnului Hristos (cf. Matei 9,11; Luca 5,30 și 15,2). Dar El a venit pentru cei păcătoși și marginalizați: în loc să-i respingă, le oferă «moștenirea lui Avraam»; în loc să-i pedepsească, le oferă iertare; în loc să-i izoleze, îi roagă să-L primească la ei și să mănânce cu ei. Dumnezeu are o altă logică față de păcătos, total diferită de a noastră, ca și de a celor de atunci. De altfel, finalul pericopei evanghelice de astăzi menționează clar acest lucru: «*Căci Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut*»¹.

„Așa este iubirea lui Dumnezeu. Așa este dăruirea Lui. Pescarilor care nu au prins nimic toată noaptea Iisus le-a umplut mrejele, încât erau gata să se rupă de mulțimea peștilor. În pustie a hrănit mii de oameni, după care au rămas douăsprezece coșuri pline cu fărâmituri. Bolnavilor care I-au cerut ajutorul le-a oferit nu numai vindecare trupească, ci și sufletească. Mântuitorul nu-i ierta păcătosului un singur păcat, ci pe toate. El a arătat fapte regești, milă și mărinimie regească. Așa și acum: Zaheu căuta doar să-L vadă puțin pe Iisus, dar El l-a chemat și a intrat sub acoperișul lui. Așa procedează Domnul Hristos»².

„Iisus a intrat în casa mai marelui vameșilor, dar, în loc să înceapă să-l mustre, cum ar fi fost normal și cum se așteptau toți, să-i zică: Zahee, ești un păcătos, ești un rău, ești un lacom, îndreaptă-te! Hristos nu i-a spus nimic din toate acestea. Nu l-a

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 287.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 612.

muștră deloc. L-a lăsat pe el însuși să-și facă propriile socoteli, și l-a tratat cu bunățate. L-a tratat cu iubire. Ca un bun pedagog și un bun psiholog ce era, Iisus a știut că în felul acesta va ajunge la rezultate mai bune”¹.

„Iar Zaheu, stând în picioare, a zis către Domnul: «Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit»”.

Mai marele vameșilor a fost copleșit de gestul Domnului Hristos și, în propria casă, nu a îndrăznit să șadă în prezența Lui, ci a rămas în picioare, astfel, el este un model pentru toată lumea despre cum trebuie să-L primească pe Iisus.

„Păcătosul Zaheu, înfloritor și vioi pe dinafară, văzându-L și auzindu-L pe Hristos, a văzut și cumplita lepră a păcatului care-l acoperea, și a fost pe loc cuprins de căință”².

„Căința este durerea pentru amăgirea în care s-a complăcut atât de mult păcătosul. Căința este vederea dintr-o dată a leprei care te roade și strigătul de ajutor către Vindecătorul. Căința este începutul lepădării de voia proprie, începutul supunerii în fața voii lui Dumnezeu. Trăind în voia sa, omul ajunge în curând în vizuina fiarelor, în ocolul vitelor, fiind lipsit de vrednicia sa împăratească. Nu este om pe pământ care să fi trăit după voia sa și să fi rămas om”³.

„Așadar, în timp ce afară se clevea, înăuntru, un suflet se convertea. Cât de greșită poate fi uneori judecata omului față de adevărata realitate”⁴.

Vorbind despre căință sau pocăință, „este bine să știm că unul este actul pocăinței și altele sunt faptele pocăinței. Adevărata

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, pp. 441-442.

² **Sfântul Nicolae Velimirovici, Op. cit.**, p. 609.

³ **Ibidem.**

⁴ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, Op. cit.**, p. 287.

pocăință este recunoașterea păcatului, mărturisirea lui cu căință și hotărârea părăsirii lui. Cel ce face aceasta și împlinește canonul dat de duhovnic primește iertarea și mântuirea ca Zaheu și ca tâlharul de pe cruce. Iar faptele pocăinței sunt: postul, rugăciunea, înfrânarea, milostenia, adică toate faptele bune care umplu golul din suflet și răscumpără vremea petrecută în păcat”¹.

„Actul pocăinței și faptele care trebuie să-i urmeze sunt atât de strâns legate încât de vor lipsi faptele pocăinței, atunci ea nu este deplină, nu este folositoare, ci amăgitoare. Nu orice pocăință este mântuitoare, ci numai aceea căreia îi urmează faptele, «*roadele vrednice de pocăință*» (Matei 3,8), cum le cerea și Sfântul Ioan Botezătorul celor care veneau la el. Căința lui Iuda Iscarioteanul n-a fost urmată de faptele pocăinței, de aceea i-a adus moartea trupească și sufletească. Nici pocăința repetată a lui Faraon, în fața plăgilor lui Dumnezeu, din aceeași pricină nu i-a adus scăparea de pedeapsă (Ieșire 9,27 și 10,16-17). Cu totul alta însă a fost pocăința femeii păcătoase, care cu lacrimile ei a spălat picioarele lui Iisus și le-a șters cu părul capului ei (Luca 7,38), precum și pocăința lui Saul din Tars care prigonea Biserica, dar după ce l-a cunoscut pe Iisus pe drumul Damascului, a devenit Pavel, Apostolul lui Hristos, și și-a pecetluit credința prin moartea lui martirică”².

Zaheu nu doar s-a căit pentru păcatele sale, ci a promis că jumătate din averea lui o dăruiește săracilor și celor pe care i-a nedreptățit le va returna de patru ori mai mult. „Aceasta este adevărata pocăință: Nu doar să regreti răul făcut și să renunți la el, ci să și corectezi ce ai greșit”³.

„După ce Iisus a intrat în casa lui Zaheu, acest vameș lacom devine un om darnic, se schimbă radical, dar nu pentru că a fost

¹ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 36.

² *Ibidem*.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 286.

muștră cu asprime de Hristos, ci pentru că a fost onorat cu o cinste neașteptată. Prezența Mântuitorului în casa lui Zaheu l-a copleșit pe acesta. De ce? Pentru că i s-a acordat o onoare sau o prețuire pe care știa că nu o merită. Iisus l-a cinstit sau onorat pe un om păcătos, deși acesta era urât de concetățeni, deoarece era necinstit și rău în relațiile lui cu ei. Care a fost scopul și rezultatul vizitei lui Hristos în casa lui Zaheu? Nemărginita milostivire sau copleșitoarea bunătate a Mântuitorului a pătruns atât de puternic în sufletul lui Zaheu, dincolo de întunericul și răutatea păcatului lăcomiei care-l stăpânea pe acesta, încât a răscolit în el dramul de bunătate care mai rămăsese în adâncul sufletului său ca un bob de jăratec sau cărbune puțin incandescent, acoperit până atunci de cenușa și zgura păcatului. Când acest bob de jăratec aproape stins al chipului bunătății milostive a fost aprins de focul iubirii milostive și salvatoare a Domnului Hristos, din sufletul lui Zaheu a țâșnit lumina unei vieți noi mărturisită printr-o hotărâre radicală: *«Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit»*¹.

„Tăciunele fumegând al sufletului său întunecat de lăcomie a devenit îndată torță înflăcărată de dărnicie, chip luminos al lui Dumnezeu Cel Milostiv”².

„Vedem aici marea înțelepciune a Domnului Hristos și dumnezeiasca Lui bunătate de Duhovnic desăvârșit, Care vindecă și eliberează sufletele celor pătimiși, transformând un om lacom într-unul darnic”³.

„Zaheu, lacomul și zgârcitul de ieri, devine astăzi milostiv și darnic, deoarece s-a întâlnit cu milostivirea nemărginită a lui Dumnezeu, care l-a copleșit. Omul înrăit și inuman din pricina păcatului lăcomiei a devenit om bun, pentru că a fost copleșit de

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 349.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

bunătatea lui Dumnezeu prezentă în Iisus Hristos. Omul Zaheu cel nemilos și aspru a devenit om milostiv și prietenos față de săraci, pentru că L-a primit în casă și în suflet pe Dumnezeu Preamilostivul, pe Iisus Hristos”¹.

„Cine i-a cerut așa ceva? Cine l-a învinovățit că ar fi obijduit pe alții și este dator să-i despăgubească? Nimeni. El singur a simțit, de față cu Domnul Cel preacurat și fără de păcat, că este vinovat; însăși fața Mântuitorului l-a împins, fără vorbe, la pasul acesta. Inima înfrântă nu are trebuință de cuvinte ca să se înțeleagă cu Dumnezeu. Dumnezeu îi dezvăluie de îndată păcătosului ce trebuie să facă. Omul are doar a se căi în inima sa pentru păcatele sale, și neîntârziat Dumnezeu îl va face, cu puterea Sa, să aducă rod de pocăință”².

„În casa mai marelui vameșilor a avut loc o transformare miraculoasă și irațională (după logica lumii). Zaheu s-a născut din nou, lepădând toate poverile de pe sufletul său. Mai marele vameșilor s-a tămăduit de o boală cumplită, care este arghirofilia sau iubirea de arginți. Această vindecare a fost constatată de Mântuitorul Însuși prin cuvintele: «*Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia*». Hristos certifică însănătoșirea lui Zaheu și îl redă societății, îl vindecă de lepra iubirii exagerate de materie, fiindcă lacomul de avere este un închinător la idoli, spune Sfântul Apostol Pavel (Efeseni 5,5)”³.

„Patogenia arghirofiliei este dată de faptul că aceasta este o boală a sufletului. Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur iubirea de arginți este un fel de bulimie a sufletului care nu se vindecă niciodată, fiindcă niciodată nu ai liniște și nici siguranță, nici

¹ **Ibidem**, p. 350.

² **Sfântul Nicolae Velimirovici**, *Op. cit.*, p. 613.

³ **Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan**, *Taina...*, p. 291.

ziua, nici noaptea, căci materia te hărțuiește tot timpul și din toate părțile”¹.

„Mântuitorul îl vindecă pe Zaheu nu numai de această maladie spirituală cumplită, dar mai ales îi redă rostul existenței sale umane. Aici se petrece o minune mult mai mare decât alte minuni: este schimbarea unui om, renașterea unei epave. Omul vechi se preschimbă într-un om nou. Este o prefacere totală a omului, a materiei sale pervertite, toate ducând la dezintegrarea omului păcătos și la imediata lui metamorfozare în bine. Pericopa evanghelică de astăzi ne arată că întotdeauna când Hristos se întâlnește cu ființa umană o schimbă pe aceasta într-un mod știut doar de El”².

„Când darul lui Dumnezeu te atinge rămâi marcat toată viața. Așadar întâlnirea cu divinitatea te marchează în așa măsură încât duci cu tine acest semn pentru totdeauna și nu poți scăpa niciodată de el”³.

„Trecerea de la omul cel vechi la cel nou este progresul duhovnicesc pe care suntem chemați și noi, ca și creștini, să-l parcurgem. Prima treaptă a acestui progres este conștientizarea stării de păcătoșenie. Zaheu realizează că starea lui sufletească este o anormalitate și de aceea trebuie să facă o schimbare. Așa și în progresul duhovnicesc, această treaptă ajută omul să-și revizuiască existența. Este o primă etapă prin care ne hotărâm să rupem orice relație cu trecutul păcătos și să începem o viață nouă în Hristos”⁴.

„A doua treaptă din urcușul duhovnicesc este aceea de a ne înălța din platitudinea noastră existențială și de a contempla această lume și rațiunile din ea, fiindcă toate acestea sunt cuvinte ale

¹ **Ibidem**, p. 292.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 293.

⁴ **Ibidem**.

Cuvântului Suprem, cuvinte ce vorbesc într-un limbaj doxologic despre Dumnezeu și Îl descoperă pe El chiar în frumusețile acestui univers. Omul, cu ochii luminați de credință Îl străvede pe Dumnezeu prin înțelegerea rațiunilor din lumea în care trăiește, deoarece ea poartă în straturile ei o raționalitate venită tocmai din Rațiunea supremă. Drumul creștinului într-o lume rațională a lui Dumnezeu va fi un periplu folositor pentru a înțelege profunzimile creației și nu în ultimul rând pentru a-L înțelege pe Dumnezeu din aceasta. Este drumul virtuții care nu are niciodată sfârșit, deoarece în acest progres duhovnicesc ne raportăm la Dumnezeu care este infinit și atunci este normal ca și virtutea să aibă un caracter nelimitat, iar progresul virtuții la fel este fără sfârșit. Orice oprire din acesta înseamnă regres și stagnare duhovnicească”¹.

„A treia etapă din urcușul duhovnicesc al creștinului este contemplarea lui Dumnezeu, înțelegerea Sa nu atât cu mintea, ci mai ales cu ajutorul credinței care constituie o vedere mai presus de orice vedere. Contemplarea lui Dumnezeu înseamnă a avea părtașie cu El și a-I simți prezența în viața proprie”².

Mișcat profund de prezența Mântuitorului în casa lui, „dintr-o dată mai marele vameșilor își începe mărturisirea: *«Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor și, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit»*. Devenise dintr-o dată un alt Zaheu. Un Zaheu restaurat în Hristos”³, care „și-a convertit întregul trecut, cu păcatele lui”⁴. „El caută din răspuțeri să îndrepte răul făcut, este gata să întoarcă împătrit oricui de la care a luat ceva pe nedrept. Legea lui Moise era mai blândă cu păcătoșii decât este Zaheu cu sine. În Lege se spunea: *«Când un*

¹ **Ibidem**, pp. 294-295.

² **Ibidem**, p. 295.

³ **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 230.

⁴ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 286.

bărbat sau o femeie va săvârși împotriva altcuiva vreunul din păcatele pe care oamenii le fac fără să le ia în seamă, dar sufletul aceluia va fi vinovat, să-și mărturisească păcatul pe care l-a făcut, iar celui față de care a păcătuit îi va întoarce totul pe de-a-ntregul, la care va mai adăuga a cincea parte» (Numeri 5,6-7). Astfel era prescris celor ce își mărturiseau păcatul. Zaheu, așadar, era dator să întoarcă fiecăruia de la care luase ceva măsura hoției și pe deasupra a cincea parte (20%) din ea. Zaheu însă a fost mai aspru cu sine decât cerea Legea; el a luat asupra-și prescripția hoților și a tâlharilor care nu-și mărturiseau vina, și aceasta era de a întoarce împătrit (400%) păgubașului (Ieșire 22,1). Căci așa este cel ce se căiește cu adevărat: milostiv cu alții și aspru cu sine”¹.

„Mărturisirea păcatelor și actul reparator, care dovedește că Zaheu s-a eliberat de lăcomie sunt cu atât mai valoroase cu cât ele s-au făcut fără o provocare din partea lui Iisus, ci de bunăvoie”².

„Putem să ne imaginăm că toți cei care au fost nedreptățiți de el de-a lungul anilor au năvălit la ușa lui: «Ai promis că ne dai împătrit!». Și le-a dat. Dar nu numai că le-a dat, ci și-a cerut și iertare, s-a căit pentru ceea ce a făcut, ceea ce înseamnă ceva mai mult chiar decât declarația pe care a făcut-o în fața lui Iisus. Înseamnă trecerea lui la faptă, trecerea lui concretă la actul de pocăință, recunoscându-și greșeala chiar în fața celor cărora a greșit. Deci recunoașterii greșelii, i-a urmat compensarea ei concretă, prin faptă”³.

„Dar de ce le-a întors mai mult decât le luase? Pentru ca să-și răscumpere astfel greșeala față de ei. A fi dat doar ceea ce luase, ar fi fost doar un act de restabilire a drepturilor lor, dar nu

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 615.

² Diac. Prof. Daniel Mocanu, *Art. cit.*, p. 228.

³ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 443.

și un act de răscumpărare a greșelii lui. Prin surplusul întoarcerii împătrit, plătea păcatele lui, jertfa de la sine, din ale sale”¹.

„Prefacerea profundă a sufletului lui Zaheu are ca o consecință imediată îndepărtarea acestuia de păcat. Din această cauză, îndată ce se schimbă, Zaheu ia decizii financiare: dăruiește jumătate din avere săracilor și declară că-i va despăgubi împătrit pe cei nedreptățiți de el. El face aceasta deoarece setea de avuții reprezenta viciul său major, și atunci în această direcție, spre curățirea de patimă, se manifestă mai întâi și prefacerea prin care trecuse”².

„În interval de câteva ceasuri, vameșul Zaheu nu numai că se vindecase de patima bănească, ci devenise un alt om; nu pierise numai arghirofilia, se cutremuraseră înseși profunzimile ființei sale. Și aceasta este minunea: dispariția omului vechi și ivirea omului nou. Și aceasta, în general vorbind, este marea și uimitoarea minune a lui Iisus Hristos. Nu vindecarea slăbănogilor, muților, surzilor, gârbovilor, leproșilor, orbilor, muribunzilor; nu înmulțirea pâinilor, umblarea pe mare, exorcizarea demonizațiilor și nici chiar învierea morților. Minunea cea mare și fără seamăn aceasta este: prefacerea totală a omului, săvârșită atât în timpul activității Sale publice, cât și după înălțarea Sa cu trupul la cer, de-a lungul veacurilor, prin șirul practic infinit de mucenici, sfinți, convertiți și transfigurați. Este transformarea, pe care am numit-o: totala dezintegrare a omului păcătos și imediata lui metamorfozare în subiect de jertfă. Iată cea mai uluitoare minune a Domnului Hristos, neîntrecută, care le lasă în urmă și le pune în umbră pe toate celelalte, oricât de cutremurătoare ar fi ele. Dar transformarea, pentru cine știe ce este viața și cunoaște firea omenească, se arată cu mult deasupra biruirii legilor naturale de către Mântuitorul. Căci legile naturii sunt deterministe, cauzale,

¹ **Ibidem.**

² **Diac. Prof. Daniel Mocanu, *Art. cit.*, p. 227.**

pasive și se supun Făcătorului lor, pe când ființa înzestrată cu darul gândirii și conștiinței este liberă și, pentru a-i determina schimbarea, Dumnezeu Însuși are de înfruntat dreptul de liberă alegere dăruit omului. De data aceasta El nu poruncește, ci numai acționează pe calea harului îndrumător”¹.

„Sfântul Apostol Pavel a scris: *«Dacă este cineva în Hristos, el este făptură nouă»* (II Corinteni 5,17); omul vechi a murit împreună cu faptele lui. Și ne-am îmbrăcat în cel nou, dezbrăcându-ne și despovărandu-ne de viețuirea cea veche. Domnul Hristos ne înnoiește întru totul, ne îmbracă în omul nou, ne face fii ai luminii, ca semn și izvor de naștere, de aceea Apostolul neamurilor ne îndeamnă: *«Să vă dezbrăcați de omul cel vechi al fostului vostru fel de viață, care se strică prin poftete amăgitoare, să vă înnoiți în duhul minții voastre și să vă îmbrăcați în omul cel nou, cel zidit după Dumnezeu în dreptatea și sfințenia adevărului»* (Efeseni 4,22-24)”².

„Puterea Domnului Hristos se vedește mai ales prin învierea celor vii, prin trecerea lor de la întuneric, robie, deznădejde și păcătoșenie, la libertate, lumină și bucurie: *«Fiindcă - după cum spune Sfântul Apostol Pavel - v-ați dezbrăcat de omul cel vechi laolaltă cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care spre cunoaștere se reînnoiește după chipul Celui ce l-a zidit»* (Coloseni 3,9-10). Cuvântul «îmbrăcat» nu face referire la o acțiune de suprafață, ci are sensul de «contopit cu», fiind sinonim cu «întrupat», ca și în formula: *«Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat»* (Galateni 3,27)”³.

„Celui mort în păcate, Mântuitorul îi spune: fii viu; și-l răpește de sub stăpânirea morții spre a-l da vieții”⁴.

¹ N. Steinhardt, *Op. cit.*, p. 303.

² *Ibidem*, p. 305.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

„Prin botez și pocăință (care este reîmbrăcare în haina curăției) se dovedește puterea lui Hristos. Pruncul creștinat (și observația este valabilă și pentru convertitul ulterior la credința în Hristos) nu mai este o simplă viețuitoare, înzestrată doar cu însușiri mintale superioare; el se naște a doua oară din apă și duh, precum i-a spus Domnul Hristos lui Nicodim, marcând net deosebirea dintre animalitate și omenire”¹.

„Numai auzind de Domnul Hristos, Zaheu s-a rușinat de sine; văzându-L, s-a întors de la păcat; iar când preabunul Doctor l-a luat atât de mult în seamă intrând în casa lui, a adus roade de pocăință. Și-a recunoscut boala, și a luat îndată leacul cel mai tare împotriva ei. Zaheu suferea de lăcomie; leacul acestei boli este milostenia. Înțeleptul Solomon a scris: «*Cine iubește banii nu se va sătura de bani*» (Ecclesiastul 5,10). Zaheu iubea banii și toată viața îi strânsese, cu orice preț, chiar în chip păcătos. Iar boala aceasta îl duce negreșit pe bolnav la pieire. Este un foc care arde tot mai crunt pe măsură ce averea sporește. Nicio sumă nu poate potoli lăcomia. După cum nici focul nu poate spune: «nu mai pune lemne pe mine, ajunge», tot așa, nici lăcomia nu poate zice: «ajunge». Omul nu poate scăpa singur de patima aceasta. Doar prezența lui Dumnezeu, care deșteaptă frica și rușinea în inimă și împreună cu acestea cunoștința a ceva mai bun decât aurul și argintul, o poate covârși. Fără Hristos, Zaheu ar fi rămas toată viața un vameș ca toți vameșii, și ar fi murit disprețuit, blestemat și uitat. Numele lui nu s-ar fi aflat în Evanghelie pe pământ, nici în Cartea Vieții în ceruri. Dar fața Dumnezeului celui viu a deșteptat sufletul lui cel amorțit de patima iubirii de argint, l-a născut din nou, l-a înviat din morți. Iar învățătura nemuritoare pentru toți oamenii este că nimeni dintre muritori nu poate să se mântuiască de boala păcatului fără Hristos”².

¹ **Ibidem**, p. 306.

² **Sfântul Nicolae Velimirovici**, *Op. cit.*, p. 614.

„Dar să ținem cont de un aspect: păcătoșii care s-au bucurat de atenția lui Iisus s-au bucurat pentru că aveau în ei forța de a se converti. Toți s-au convertit. Erau păcătoși care s-au pocăit. Unii au ajuns sfinți. Iisus i-a iubit, pentru a-i întoarce de la păcat”¹.

„În Ierihon Domnul Hristos tocmai săvârșise o altă minune: dăduse vedere orbului Bartimeu. Ceea ce face acum pentru Zaheu nu-i mai puțin decât vindecarea orbului. Lui Bartimeu i-a deschis ochii trupești, iar lui Zaheu pe cei duhovnicești. A smuls orbirea de pe ochii lui Bartimeu și de pe sufletul lui Zaheu. I-a tăiat lui Bartimeu fereastră prin care să privească minunile lui Dumnezeu din lumea văzută, iar lui Zaheu fereastră spre minunile din lumea cerească. Minunea săvârșită cu Bartimeu apare și mai strălucitoare prin cea săvârșită cu Zaheu. Deschiderea ochilor trupești trebuie să slujească deschiderii celor duhovnicești. Fiecare minune a lui Hristos a avut în primul rând un rost duhovnicesc, acesta fiind îndeobște vindecarea omului de orbirea duhului, deschiderea ochiului lăuntric spre vederea lui Dumnezeu, a puterii și milostivirii Lui”².

„Împărțindu-și averea Zaheu nu devine sărac ci, dimpotrivă, mai bogat, știind ce să facă cu cea care i-a mai rămas. Nu ni se spune în Evanghelie că el și-ar fi schimbat profesia după acel moment. Dar ceea ce poate fi sigur este faptul că el va fi rămas un vameș cinstit în continuare, un model și pentru alții. Și astfel, indirect, prin Zaheu, Mântuitorul a arătat că poate exista o reabilitare și pentru acea categorie socială, socotită odioasă în popor și tratată ca atare, la vremea respectivă. Pentru oricine, Iisus este șansa izbăvirii”³.

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 444.

² **Sfântul Nicolae Velimirovici, Op. cit.**, pp. 610-611.

³ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, Op. cit.**, p. 289.

„În ceea ce-l privește pe Zaheu în urma întâlnirii pe care a avut-o cu Iisus el a rămas mai bogat decât a fost vreodată: a împărțit mai toată averea sa, dar a dobândit mântuirea lui și a casei lui”¹.

„Istoria convertirii lui Zaheu este istoria convertirii oricărui suflet. Și trebuie să vedem în această schimbare două momente însemnate. Mai întâi, recunoașterea păcatului, cu întreaga smerenie a minții și a inimii. Și apoi, sinceritatea faptei prin care vrei să-ți răscumperi păcatul. În fine, ceea ce tulbură în relatarea despre Zaheu este repeziciunea cu care toate acestea sunt puse în lucrare; omul acela, în care păcatul a crescut încet-încet, ca o boală netratată, până ce l-a năpădit cu totul, a vrut să scape repede și pe loc din încheștarea lui, să se vindece, ușurându-și inima și cugetul ca de sub o apăsare”².

„Și Iisus a zis către el: *«Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam. Căci Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut»*”.

„Văzând schimbarea din viața lui Zaheu, Domnul Hristos a cuprins în această stare nouă de viață și familia acestuia, arătând astfel cum o familie a unui om păcătos care se pocăiește poate deveni părtașă la binecuvântarea lui Dumnezeu Cel Milostiv și Iertător”³. „Iisus putea să-l mântuiască și pe Zaheu singur, dar a vrut să arate că este mai importantă familia decât persoana și că este mai direct și mai sigur drumul mântuirii cu familia decât fără ea”⁴.

„Astfel, nu numai sufletului lui Zaheu i s-a făcut mântuire, ci și celor din casa lui. Averea pe care el o acumulase în mod necinstit plana ca un blestem nu numai asupra lui, ci și asupra

¹ **Diac. Prof. Daniel Mocanu**, *Art. cit.*, p. 229.

² **Preot Octavian Popescu**, *Op. cit.*, p. 116.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, p. 350.

⁴ **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Op. cit.*, p. 200.

întregii lui case: soție, copii, părinți etc. Și-atunci, prin cuvintele lui Iisus toți au fost izbăviți de ocara nedreptății lui”¹.

„Pe de altă parte, cuvintele Mântuitorului mai pot avea și un alt sens. Ele ne arată că un suflet convertit are, cu siguranță, influență și asupra celor din jurul său. Se anticipa, astfel, izbăvirea care va veni și celor din casa lui Zaheu, prin convertirea lui. Din acea clipă, mai marele vameșilor va deveni misionar pentru toți ai casei lui”².

Dacă în discuția purtată cu tânărul bogat, care era onest și virtuos, Domnul Hristos i-a cerut să-și vândă întreaga avere și s-o împartă săracilor (Luca 18,22), lui Zaheu, care era necinstit și lacom, i-a fost de ajuns să ofere jumătate din averea lui nevoiașilor și să-i despăgubească pe cei pe care i-a nedreptățit pentru a dobândi mântuirea. După ce tânărul bogat a plecat întristat Mântuitorul a afirmat: „*Cât de greu vor intra cei ce au bogății în împărăția lui Dumnezeu!*» Iar cei ce ascultau au zis: «*Și cine poate să se mântuiască?*». Iar El a zis: «*Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu puțință la Dumnezeu*»” (Luca 18,24 și 26-27). În afirmația de acum a Domnului Hristos: „*Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia*” avem o împlinire a cuvintelor Sale: „*Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu puțință la Dumnezeu*”.

„Pocăința lui Zaheu a fost primită fără întârziere de către Domnul Hristos. Despre păcătosul care cu câteva minute înainte era în rândul celor lepădați și pierduți, Iisus afirmă: «*Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam*»”³.

„De ce a mai adăugat, oare, Mântuitorul și cuvintele: «*Căci și acesta este fiu al lui Avraam*»? Nu era suficient să spună: «*Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia*»? Aceste cuvinte ale Domnului

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 287.

² *Ibidem*.

³ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Op. cit.*, p. 315.

Hristos ne descoperă motivația autoinvitării Sale în casa lui Zaheu. Când Iisus numește pe cineva «fiu al lui Avraam» aceasta înseamnă că acel om are credință în Dumnezeu. Așadar, înțelegem că Zaheu s-a urcat în sicomor având credința că Iisus din Nazaret, Învățătorul și Doctorul sufletelor și al trupurilor, îl poate lumina și îi poate schimba viața. Această credință a lui Zaheu, pe care numai Iisus, Dumnezeu-Omul, o vedea duhovnicește în adâncul sufletului acestuia, era de fapt dorința acestuia de a avea o relație sau o comuniune nouă cu Dumnezeu și cu semenii. Această dorință tainică a lui Zaheu a atras atenția Domnului Hristos. De fapt, mai întâi harul dumnezeiesc intrase tainic în sufletul lui Zaheu când acesta Îl căuta pe Iisus, iar apoi Mântuitorul a intrat și în casa lui Zaheu, pentru a dăruia și proclama mântuirea sau vindecarea sufletului acestuia de patima egoistă a lăcomiei de avere”¹.

„Avraam era om cu frica lui Dumnezeu, își iubea semenii, era primitor de străini și lipsit de lăcomie; de acum încolo și Zaheu va fi așa. Avraam, prin faptele lui bune, s-a făcut părintele poporului ales și al tuturor dreptilor, iar Zaheu a devenit, prin pocăință și generozitate, urmașul patriarhului și un model pentru cei de după el. Domnul Hristos a dezvăluit acest lucru ca să-l mângâie pe Zaheu și să le dea de gândit ponegritorilor lui”².

„În încheierea discuției sale cu Zaheu, Domnul Hristos descoperă rostul întrupării Sale, spunând: «*Căci Fiul Omului a venit să-l caute și să-l mântuiască pe cel pierdut*»”³.

Prin aceste cuvinte, Mântuitorul arată de ce a intrat în casa mai marelui vameșilor, care era un păcătos notoriu.

Chiar dacă la începutul pericopei evanghelice de astăzi îl vedem pe Zaheu căutându-L pe Iisus, în realitate Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat pentru a-i căuta și mântui pe cei păcătoși. Zaheu era

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 350.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 617.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 231.

un om pierdut pentru cei mai mulți care îl cunoșteau, cu toate acestea, el niciodată nu a fost pierdut în ochii lui Dumnezeu.

„Iubiți credincioși, vă dați seama că aceste cuvinte sunt și pentru noi? Că noi suntem păcătoșii pentru care Domnul Hristos a venit pe pământ? Negrăita iubire pentru noi L-a adus din cer ca să-i caute pe cei pierduți, să-i mântuiască pe cei păcătoși. Uitați-vă la Zaheu cel scund, care în dorința de a-L vedea pe Iisus s-a înălțat. Domnul Hristos Se apropie de noi cum s-a apropiat și de el atunci, împresurat de o mare de oameni, unii drepti, iar alții cârtitori. Două mii de ani de istorie vuiesc în jurul Lui, covârșindu-ne. Auziți vuietul acesta? Trecutul ni-L aduce și ni-L lasă alături. Și în mijlocul uriașelor mulțimi merge smerit Domnul și Mântuitorul nostru. Să alergăm și noi să ne înălțăm ca să-L vedem. Nimic, din tot ce-a fost și din tot ce este, nu-i atât de vrednic de privit. Să ne ridicăm din mocirla păcatelor în care ne-am târât până acum ca să ne urcăm într-un pom. El va veni, cu siguranță va veni la noi și binecuvântat va fi cel pe care îl va chema dulcele Lui glas, din a cărui dulceață se adapă îngerii”¹.

„În Sinaxar citim că Zaheu a devenit ucenicul Sfântului Apostol Petru, care l-a așezat episcop în Cezareea Palestinei. Fiindcă după convertire și-a trăit viața în sfințenie, Biserica l-a canonizat, fiind pomenit în calendarul creștin în ziua de 20 aprilie”².

„În pericopa evanghelică de astăzi vedem că Dumnezeu dorește să schimbe inimile și viețile oamenilor, nu atât prin pedepse, boală, necazuri ori muștrări, cât mai ales prin copleșitoare Sa bunătate care se arată oamenilor păcătoși, ca ei să-L caute pe Dumnezeu Cel Bun și Milostiv pentru a deveni și ei milostivi asemenea Lui. Însă, milostivirea și bunătatea lui Dumnezeu se arată foarte adesea peste cei mai mari păcătoși nu

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 617.

² Preot Gheorghe Streza, *Op. cit.*, p. 319.

doar pentru convertirea acestora, ci și ca un îndemn la bunătate adresat tuturor oamenilor, pentru ca toți să caute asemănarea cu Dumnezeu Cel Milostiv”¹.

„Pe de altă parte, pocăința care se arată în schimbarea sau convertirea spirituală a vameșului Zaheu nu este o pocăință care se manifestă doar ca regret pentru faptele rele săvârșite de el, ci și o schimbare în bine a modului de a gândi, de a simți și de a făptui, adică renunțarea la săvârșirea faptelor rele și împlinirea faptelor bune. Întrucât Domnul Hristos nu l-a muștră pe Zaheu, ci l-a onorat cu o vizită acasă la el, acesta, fiind copleșit de iubirea milostivă a lui Iisus, a trecut direct la faptele pocăinței și ale îndreptării, adică a trecut de la lăcomie la dărnicie”².

„Când ascultăm conținutul pasajelor evanghelice de la Sfintele Liturghii noi trebuie să avem permanent în minte faptul că ele nu ne relatează doar niște simple întâmplări trecute. Desigur, ele s-au petrecut într-un moment precis din istorie, însă, în același timp, au o semnificație universală și permanentă. Toate faptele și toate cuvintele Mântuitorului se referă la fiecare dintre noi și ni se adresează fiecăruia dintre noi. Și după cum spun Sfinții Părinți, fie că este vorba despre Zaheu, fie că este vorba despre alte personaje evanghelice ale căror întâlniri cu Domnul Hristos sau ale căror vindecări ne sunt relatate în Evangheliile, noi suntem personajele respective, noi suntem Zaheu”³.

„Prin urmare, episodul cu Zaheu ne privește pe fiecare dintre noi și trebuie să îl reținem, cu toții, de nenumărate ori în viața noastră. Vedem în pericopa evanghelică de astăzi în primul rând dorința lui Zaheu de a-L vedea pe Iisus. Degeaba se străduiește însă în acest sens, fiindcă nu reușește. El voia să-L vadă pe Mântuitorul, însă n-a putut să facă acest lucru decât în mod exterior,

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 351.

² *Ibidem*.

³ Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, p. 311.

din afară, urcându-se într-un sicomor. La fel și noi, atunci când suntem lăsați să ne descurcăm doar cu propriile noastre puteri, nu reușim să facem mare lucru. Și nu aș zice în ciuda tuturor strădaniilor noastre, pentru că deja în toate aceste eforturi suntem ajutați de harul lui Dumnezeu care, după cum spune Sfântul Macarie Egipteanul, nu ne lipsește niciodată. Oricât de păcătoși, de slabi sau de firavi am fi, de neputincioși să săvârșim binele, trebuie să nu încetăm a ne strădui, iar harul lui Dumnezeu ne este dăruit în permanență pentru a ne fi de ajutor”¹.

„În Evanghelia de astăzi vedem că Domnul Hristos este Cel ce vine la Zaheu; El Însuși intră în casa lui. Avem în acest exemplu evanghelic modelul felului în care Mântuitorul ne cercetează, al acelor momente în care inimile ni se înfierbântă, se reculeg sub atingerea harului, sub un imbold pe care El îl trezește în noi. Aceste momente sunt vizitări ale Domnului, sunt momente în care El ne cercetează în mod personal. Orice pornire bună, orice înclinație de a face binele pe care o simțim nu este doar pur omenească, ci reprezintă semnul prezenței, al unei cercetări, al unei vizite a lui Dumnezeu. Trebuie să știm să primim aceste momente de cercetare și să ne deschidem spre ele. Noi trebuie să-L primim pe Domnul Hristos asemenea lui Zaheu și să facem în așa fel încât vizita Lui să ne transforme lăuntric. Pentru că orice vizită a Mântuitorului, orice contact cu El trebuie să fie pentru noi un izvor de transformare lăuntrică, un izvor de convertire. Adevărata convertire, adevărata pocăință asta înseamnă, ea nu este numai un sentiment omenesc, ci o schimbare totală de mentalitate și de spirit, o metanoia care nu se poate împlini decât cu ajutorul harului pe care îl primim și îl lăsăm să ne transforme. Trebuie să consimțim cu credință la această vizită a lui Iisus și să acceptăm

¹ **Ibidem**, pp. 311-312.

transformarea totală și profundă pe care vine să o producă înlăuntrul nostru”¹.

„Și vedem că, din momentul în care Zaheu îl primește pe Iisus în casa lui, se produce în el o transformare lăuntrică totală. El descoperă în chipul lui Hristos, în iubirea pe care i-o arată Iisus, ce înseamnă iubirea adevărată care este Dumnezeu și natura dumnezeiască ce transpare din chipul lui Hristos. Această vedere îl transformă profund pe Zaheu și îl face să se pocăiască. Pocăința lui nu este însă doar un simplu complex de culpabilitate, ci o părere de rău, o căință care îi transformă întreaga viață. Și îl vedem cum se hotărăște să dea jumătate din averea sa săracilor și să-i despăgubească împătrit pe cei pe care îi năpăstuise. Este vorba despre o convertire, o transformare lăuntrică ce este rodul descoperirii iubirii lui Dumnezeu, a acestei iubiri divine care ne este dăruită și care trebuie să se răspândească în inimile noastre față de ceilalți”².

„Mulți Sfinți Părinți asemuie biserica de zid cu sicomorul lui Zaheu, în care venind noi, Îl putem vedea pe Mântuitorul, dar nu cu ochii trupului, ci cu ochii sufletului, pentru că El Însuși a spus: *«Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor»* (Matei 18,20), de aceea să venim cât mai des posibil în casa lui Dumnezeu. Noi însă Îl putem primi pe Domnul Hristos, asemenea lui Zaheu, și în casele și în familiile noastre și este bine să facem aceasta, dar mai bine este să Îl primim în ființa noastră”³.

„Primirea Mântuitorului de către Zaheu în casa lui să fie pentru fiecare dintre noi un permanent memento, căci Domnul Hristos ne spune tot timpul: *«Iată, Eu stau la ușă și bat; de-Mi va auzi cineva glasul și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina*

¹ **Ibidem**, pp. 312-313.

² **Ibidem**, p. 316.

³ **Preot Octavian Popescu**, *Op. cit.*, p. 117.

cu el și el cu Mine» (Apocalipsa 3,20). Mântuitorul bate și la ușa inimii noastre și dorește să intre în casa sufletului nostru, în ființa noastră, să fie stăpân peste voia și peste gândurile noastre”¹, de aceea să Îl primim, însă trebuie să știm că Domnul Hristos nu intră acolo unde sunt păcate. De aceea, „asemenea lui Zaheu, să coborâm și noi în lăuntrul conștiinței noastre, recunoscând nedreptățile săvârșite, îndepărtând viețuirea egoistă și curățindu-ne casa sufletului, pentru ca Mântuitorul să rămână împreună cu noi în comuniune de iubire, primindu-ne ca fii ai credinței celei adevărate și milostive”².

„Fiecare dintre noi semănăm oarecum cu Zaheu, pentru că toți suntem biruiți de lăcomie, de zgârcenie, de răutate, de nepăsare, de nepocăință. Încă și casele noastre seamănă cu casa lui Zaheu, pentru că în ele, ca și în noi, stăpânește mândria, grija numai pentru trup, pentru averi, pentru alte păcate și pentru cele trecătoare. De aceea sunt și atâtea boli, certuri și dezbinări în familiile creștinilor, pentru că puțini mai sunt cei care Îl caută din inimă pe Dumnezeu și doresc cu adevărat mântuirea sufletului. Poate niciodată n-a fost familia creștină mai slăbită și mai robită de păcate ca și acum”³.

„Dar Dumnezeu, care știe toate și privește în inimile noastre, are întotdeauna iubire și milă față de noi. Asemenea lui Zaheu, El vine înaintea noastră să ne cheme la pocăință și dorește să intre în casa sufletului nostru. El vine la noi mai ales dacă ne rugăm, facem milostenie și ne căim pentru păcatele noastre. El vine însă la noi, în mod special, prin Sfânta Spovedanie și Sfânta Împărtășanie”⁴.

¹ *Ibidem*, p. 119.

² *Arhiepiscop Ioachim Giosanu, Op. cit.*, p. 281.

³ *Arhimandrit Cleopa Ilie, Op. cit.*, pp. 290-291.

⁴ *Ibidem*, p. 291.

„Dorința de a-L întâlni pe Dumnezeu este împlinită în pericopa evanghelică de astăzi într-un mod care depășește cu mult orice așteptare a lui Zaheu. Așa se întâmplă și cu noi: ceea ce ne rânduiește Domnul Hristos depășește cu mult toate așteptările noastre. Nu există nicio proporție, spune Sfântul Apostol Pavel, între așteptările noastre și darul lui Dumnezeu, pe care îl primim ca arvună la Sfântul Botez, dar care ne este păstrat mai cu seamă pentru viața de dincolo, nicio proporție între ceea ce putea spera Zaheu și ceea ce a primit el atunci când Mântuitorul a intrat și a rămas în casa lui”¹.

„Dacă știm să ne ridicăm deasupra patimilor și preocupărilor noastre egoiste vom putea vedea chipul lui Hristos în măsura în care descoperim chipul lui Iisus în adâncul inimilor noastre, în lumina Duhului, cu ochii smereniei care este, după cum spune Sfântul Siluan Athonitul, «lumina în care vom vedea Lumină», atunci vom putea descoperi cu adevărat ce înseamnă iubirea lui Dumnezeu, iubirea lui Hristos pentru noi și ce trebuie să însemne pentru noi iubirea de aproapele, ce trebuie să fie și ce va fi, deoarece inima noastră se va conforma vederii noastre”².

„Pe măsură ce vom descoperi acest chip al lui Dumnezeu, acest chip al lui Hristos în inimile noastre, atitudinea și comportamentul nostru față de ceilalți se va putea transforma și schimba. Acesta este itinerariul și scopul nostru pentru Postul Mare, să ajungem la această vedere a lui Hristos Cel înviat, la vederea luminii învierii, la capătul acestei perioade de post care va începe în curând”³.

Amin

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 315.

² **Ibidem**, pp. 316-317.

³ **Ibidem**, p. 317.

Duminica a 33-a după Rusalii
(Pilda vameșului și a fariseului)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

La Sfânta Liturghie din această duminică a fost citită parabola vameșului și a fariseului.

Pilda începe cu cuvintele: „*Doi oameni s-au suit la templu ca să se roage: unul fariseu și celălalt vameș*” (Luca 18,10).

La porunca lui Dumnezeu, evreii au alcătuit întâi cortul mărturie, apoi au ridicat templul din Ierusalim, care era centrul spiritual al întregii vieți din Israel. Orice copil iudeu de parte bărbătească era închinat lui Dumnezeu în acest templu. De asemenea, fiecare familie de evrei trebuia să se închine la templul din Ierusalim cel puțin o dată în viață.

Domnul Hristos spune că „*doi oameni s-au suit la templu ca să se roage*». Faptă vrednică de toată lauda. Căci ce este mai onorabil pentru un suflet decât să stea de vorbă cu Creatorul său, să-L preamărească, să-I mulțumească sau să-I ceară ajutorul? Numai că unul dintre ei nu s-a rugat, și acest lucru îl vom vedea analizat, mai departe”¹.

Mântuitorul spune că dintre cei doi oameni „*unul era fariseu și celălalt vameș*”. Domnul Hristos pune în paralel aceste două categorii de oameni fiindcă fariseii se bucurau de oarecare apreciere în popor, în timp ce vameșii erau disprețuiți, pentru a sublinia în acest fel mai bine învățătura prezentată în această parabolă.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 344.

„Fariseii alcătuiau o grupare respectabilă de cetățeni și de oameni credincioși care s-a născut în timpul răscoalei fraților Macabei (Ioan, Simon, Iuda, Eleazar și Ionatan). Fariseii erau iudei evlavioși, aproape bigoți, care pretindeau că respectă toate preceptele Scripturii. La orele prescrise se opreau oriunde ar fi fost, în stradă sau acasă, și-și făceau rugăciunile. Și chiar țineau să și le facă în public, cu cartea deschisă, să-i vadă toată lumea cum că ei își fac rugăciunile la timpurile rânduite. De altfel cuvântul «fariseu» înseamnă «ales», «pus deoparte», «aparte de ceilalți», «altfel decât ceilalți», vrând să se înțeleagă prin aceasta că cel care făcea parte din această tagmă era un om deosebit, un om bun, un credincios practicant. Noțiunea de fariseu era, pe vremea aceea, pozitivă”¹.

„Se știe că fariseii se considerau drepti și-i disprețuiau pe ceilalți evrei tocmai pentru că-i socoteau inferiori din punctul de vedere al dreptății. Fariseii nu se amestecau cu ceilalți iudei, pe care-i considerau cu mult mai prejos decât ei în ceea ce privește îndeplinirea îndatoririlor religioase. Fariseii chiar au afirmat că *«mulțimea care nu cunoaște Legea este blestemată»* (Ioan 7,49)”².

La început fariseii au fost foarte apreciați de popor, pentru că respectau cu scrupulozitate Legea, fără a accepta vreun compromis. Bunăvoința poporului nu le-a fost însă de bun augur, pentru că aceștia au alunecat pe panta mândriei și a formalismului, încât „în loc de «ales», «bun în fața lui Dumnezeu», cuvântul «fariseu» a ajuns să însemne «fățarnic», «ipocrit», adică om care una gândește și alta face. Una face la vedere, alta în ascuns. Respectă ritualul, dar rămâne cu inima de piatră. Cu toate acestea,

¹ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 449.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 339.

în vremea Domnului Hristos, fariseii se pretindeau încă a fi clasa oamenilor pioși”¹.

În anul 63 î.Hr. generalul roman Pompei a cucerit Palestina și a anexat-o Imperiului Roman. În perioada următoare, pentru a se cunoaște cu exactitate numărul locuitorilor imperiului, încât să poată fi stabilite fără greșală taxele pe care le avea de plătit fiecare provincie către vistieria imperială, din timp în timp au fost organizate recensăminte. După ce taxele către vistieria imperială erau stabilite cu exactitate, acestea trebuiau colectate și trimise la Roma. În această situație în Palestina a fost înființată tagma perceptorilor, sau a colectoriilor de taxe, care mai erau numiți și vameși.

„În timp ce impozitele, precum impozitul capital și cel funciar erau colectate de funcționari de stat, taxele unui district erau arendate, după cât se pare, celui care licita mai mult. Deci strângătorii acestor taxe extrăgeau profituri particulare proprii din tranzacții. Fără îndoială că tarifele erau stabilite de stat, însă colectorii nu duceau lipsă de porțițe pentru a spolia populația. După părerea generală ei erau de aceeași teapă cu tâlharii; ei nu posedau drepturi civile (cum ar fi deținerea de funcții sau depunerea de mărturie în procedurile legale) și erau ocoliți de toate persoanele respectabile”².

Întrucât vameșii evrei colectau taxele pentru stăpânitorii romani ei erau disprețuiți de popor, fiind socotiți niște trădători.

Fariseul și vameșul „s-au dus la templu la ceasul rugăciunii, adică pe la ora trei după-amiaza”³.

„Fariseul, stând, așa se ruga în sine: Dumnezeuule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti,

¹ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 449.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 178-179.

³ *Ibidem*, pp. 177-178.

adulteri, sau ca și acest vameș. Postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuală din toate câte câștig” (Luca 18,11-12).

„Fariseul s-a așezat într-o poziție proeminentă și a început să-și rostească rugăciunea”¹. „Cine era el? Se pare că era un om corect: Nu era răpitor - adică hapsân, lacom; nu era nedrept, adică nu înșela pe nimeni; nu era adulter. Așadar, era corect și față de Lege, și față de oameni. La o primă vedere, parcă ne place acest om. Și puțini erau ca el, suntem convinși. Și până în acest punct, fariseul e chiar un model pentru mulți. Și nu mințea”².

„Fariseul însă s-a dus la templu ca să se închine nu pentru că a simțit că este un păcătos care are nevoie de iertare, ci pentru că se credea neprihănit și spera să obțină laude din partea oamenilor. El considera că însuși actul lui de închinare era un merit care îl recomanda înaintea lui Dumnezeu. În același timp, voia să le ofere celorlalți posibilitatea de a-și forma o părere înaltă despre evlavlia lui. El spera să-și asigure atât favoarea lui Dumnezeu, cât și pe aceea a oamenilor. Închinarea lui era motivată de interese egoiste”³.

„Fariseul era plin de spiritul laudei de sine. Înfațișarea lui, comportamentul lui și rugăciunea lui exteriorizau acest spirit. Retrăgându-se departe de alții, el stătea în picioare și se ruga *«în sinea lui»*. Pe deplin mulțumit de sine, el credea că atât Dumnezeu, cât și oamenii îl priveau cu aceeași satisfacție”⁴.

„Credința lui nu îi atinge sufletul. El nu căuta să aibă un caracter asemenea caracterului lui Dumnezeu, o inimă plină de iubire și de milă. El era mulțumit cu o credință care privea numai

¹ **Ibidem**, p. 178.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 335.

³ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 106.

⁴ **Ibidem**.

viața exterioară. Neprihănirea lui era rodul propriilor fapte, o neprihănire personală, judecată după un standard omenesc”¹.

„Oricine se încrede în sine, considerând că este neprihănit, îi va disprețui pe ceilalți. Deoarece fariseul se judeca pe sine, comparându-se cu alți oameni, el îi judeca și pe alții în același mod, comparându-i cu sine. Neprihănirea lui era evaluată prin intermediul neprihănirii altora, prin contrast, cu cât aceștia erau mai răi, cu atât părea el mai neprihănit. Îndreptățirea de sine îl determina să-i acuze pe semenii lui”².

„Fariseul s-a pus pe sine în centru, judecând disprețuitor. S-a înălțat singur, socotindu-și calitățile ca venind de la sine și nu de la Cel în fața Căruia s-a dus să se roage. Pentru Dumnezeu nu era, așadar, loc în viața lui. S-a înălțat pe sine prin comparație, dar lipsindu-i termenul de comparație. Este adevărat că vameșul era de față, dar el nu știa ce se petrecea în sufletul celui vameș, care era smerit și nu îndrăznea nici ochii să și-i ridice spre cer, darămite să mai privească și la altcineva, etalându-și faptele prin comparație. Dar fariseul nu se compara în neprihănirea lui numai cu vameșul, adică cu un singur om, ci chiar cu toți oamenii, pentru că a afirmat: «*Nu sunt ca ceilalți oameni*». De aceea, lauda fariseului, prin comparație, a însemnat auto-condamnarea sa”³.

„Fariseul s-a considerat drept prin sine și nu prin Dumnezeu. În toate acestea a greșit fariseul. Și astfel, dintr-un virtuos, cu calități, s-a transformat într-un păcătos condamnat”⁴.

„Fariseul și-a început convorbirea lui cu Dumnezeu prin cuvinte de mulțumire: «*Dumnezeule, Îți mulțumesc*». Dacă se oprea aici s-ar fi rugat și încă frumos. Dar cuvintele următoare

¹ Ibidem.

² Ibidem, p. 107.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 336.

⁴ Ibidem.

arată că el, de fapt, nu-I mulțumea pentru nimic. Ceea ce nu înțelegem este rostirea cuvântului «mulțumesc». Pentru ce l-a spus? Fiindcă nu a zis: Îți mulțumesc pentru cele ce mi-ai dat: Discernământ, ca să înțeleg că a înșela pe cineva este păcat, iar a fi desfrânat este urâciune înaintea Ta; Îți mulțumesc că m-ai ajutat să am o ocupație și să câștig; Îți mulțumesc pentru că mi-ai dat sănătate să pot dobândi multe și să fac bine și altora; Îți mulțumesc că sunt sănătos și pot să postesc; Îți mulțumesc că mi-ai dat religiozitatea ca dar etc. N-a spus nimic din toate acestea, ci l-a spus lui Dumnezeu cine este el și ce face, ca și cum Dumnezeu nu le-ar fi cunoscut pe toate acestea. Fariseul dă impresia că-L laudă pe Dumnezeu, dar, în realitate, el își face lui însuși complimente”¹.

Din cuvintele fariseului constatăm că „rugăciunea lui nu este rugăciune. De ce? În primul rând pentru că el nu-I cere nimic lui Dumnezeu, fiind pe deplin satisfăcut cu situația sa. E adevărat, el mulțumește. Și totuși, «rugăciunea» sa este departe de ceea ce se înțelege printr-o rugăciune de mulțumire. El, aparent, I se adresează lui Dumnezeu, dar de fapt se contemplă cu admirație pe sine însuși. Ba, parcă Îl și compătimește pe Dumnezeu pentru că, în afară de el, nu mai are și alți slujitori cu adevărat credincioși”².

„Fariseul Îi mulțumește lui Dumnezeu nu pentru ceea ce i-a dăruit, ci pentru ce este el”³.

„Rugăciunea fariseului, deși în prima parte dă impresia unei rugăciuni de mulțumire adusă lui Dumnezeu, pe parcurs se transformă într-o rugăciune de autoelogiere a propriilor virtuți”⁴.

¹ **Ibidem.**

² **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 339.

³ **Arhim. Dumitru Cobzaru**, *Amvon, Predici la duminicile de peste an*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, p. 490.

⁴ **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 13.

„Fariseul aparent Îi mulțumește lui Dumnezeu, dar mulțumirea lui se transformă în judecată aspră la adresa semenilor săi. De aceea, de fapt, el nu Îi mulțumește cu nimic lui Dumnezeu, ci doar se compară cu ceilalți oameni și chiar cu vameșul de alături, disprețuindu-l pe acesta și evidențiindu-și cu nerușinare virtuțile sale. Ce mai face, încă? Își etalează faptele sale cele bune, și nu minte deloc. Fariseii chiar săvârșeau aceste fapte bune”¹.

„Greșeala cea dintâi a fariseului a fost aceea că el se compara cu ceilalți oameni. În loc să se ocupe de el însuși, de problemele sufletului lui, el se compara chiar în fața lui Dumnezeu cu ceilalți, și se socotea pe el deasupra. Nu venea cu inima smerită”². „Gândurile lui nu erau îndreptate spre Dumnezeu, ci spre oameni. Acesta era secretul mulțumirii de sine”³.

„Fariseul i-a expus lui Dumnezeu, spre informare, ca și cum Acesta nu ar fi știut, că el «*nu este răpitor, nedrept, adulter ca alții și chiar ca vameșul*» aflat la rugăciune în preajma lui, pe care îl considera a fi un păcătos”⁴. „Poți să-L minți pe Dumnezeu? Desigur că fariseul nu mințea când spunea că face ceea ce face. Da, el într-adevăr nu era nici răpitor, nici nedrept, nici nu trăia în adulter”⁵.

„În timp ce Legea prescria numai un singur post anual, anume cel din Ziua Ispășirii, fariseul postea de bună voie de două ori pe săptămână, luna și joia, în aparență drept mijlocire pentru păcatele poporului, dar nu și pentru ale sale. Oricine este familiar

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 283.

² Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 450.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 106.

⁴ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 13.

⁵ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

cu Orientul își dă seama că, din cauza căldurii, abținerea de la băutură este elementul cel mai aspru al unui post”¹.

„Da, fariseul postea, chiar mai mult decât cerea Legea lui Moise, care nu prevedea nicăieri obligativitatea de a posti mereu două zile pe săptămână. Ba, poate, chiar mai mult decât posteau în general fariseii înșiși. Căci, deși posturile ocazionale erau ținute întotdeauna luna și joia, nu există dovezi că fariseii ar fi făcut o obligație din a posti câte două zile în fiecare săptămână”².

Cu toate că fariseii se abțineau de la mâncare și băutură, ei nu împlineau aspectul spiritual al postului, care înseamnă ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune.

„Dacă cineva postește tot timpul și se predă pe sine unor mari osteneli, fără calea smereniei toate ostenelile lui sunt nefolositoare”³. De aceea „unește smerenia cu înfrânarea - ne îndeamnă Sfântul Ioan Scărarul - căci fără cea dintâi, cea de a doua este nefolositoare”⁴.

După ce evreii au fost scoși din robia egipteană și au ajuns în Canaan, „*țara unde curge lapte și miere*” (Ieșire 3,8), Iosua Navi, la porunca lui Dumnezeu, le-a împărțit pământul, în funcție de seminția căreia îi aparțineau. „*Doar seminției lui Levi nu i s-a dat moștenire, pentru că fiii lui Levi au primit toată zeciuiala în Israel, în schimbul slujbelor pe care le fac la cortul mărturie. De aceea leviții nu au parte și nici moștenire cu frații lor. Moștenirea lor este Însuși Domnul Dumnezeu, așa cum El Însuși le-a spus-o*” (Iosua Navi 13,14; Numeri 18,20-21 și Deuteronom 10,9).

În ceea ce privește zeciuiala, Dumnezeu le-a poruncit fiilor lui Israel din celelalte unsprezece seminții, în afară de

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 178.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

³ *Filocalia*..., vol. IX, p. 305, nota 641.

⁴ *Ibidem*, p. 231.

leviți: „Să pui deoparte zeciuală din toată roada semințelor tale, din roada țarinei tale de la an la an, din grâul tău, din vinul tău, din untdelemnul tău, și adu pe întâi-născuții cirezilor tale și ai turmelor tale, ca să te înveți a te teme de Domnul, Dumnezeul tău, în toate zilele. Dar dacă drumul va fi prea lung pentru tine și dacă nu le vei putea duce pentru că locul pe care Domnul, Dumnezeul tău, l-a ales spre a I se chema într-însul numele îți este departe, atunci, pentru că Domnul, Dumnezeul tău, te-a binecuvântat, vinde-le pe argint, ia argintul în mâinile tale și mergi la locul pe care Domnul, Dumnezeul tău, îl va alege, și cu argintul acela cumpără tot ce va pofti sufletul tău: Și din boi, și din oi, și din vin, și din sică, și din tot ce-ți va pofti sufletul tău, și dă-i levitului care este în cetățile tale, pentru că el nu are parte și nici moștenire împreună cu tine” (Deuteronom 14,22-27).

Urmând porunca lui Dumnezeu, „fariseul dădea zeciuală, ba chiar și depășea prescripția Legii (conform Matei 23,23). Și desigur că, prin silințele sale de a-și impropria acea «dreptate a cărturarilor și a fariseilor» (Matei 5,20), el îi depășea de departe pe mulți dintre «ceilați oameni». Ce să mai spunem de bietul vameș, păcătos notoriu prin însăși ocupația sa”¹.

Cu toate acestea, „fariseul era mândru și nu numai față de oameni, ci și față de Dumnezeu Însuși. El nu a intrat în templu ca să se roage, ci să se laude cu bilanțul faptelor sale bune, înălțându-se pe sine. Adică, în loc să vadă ce îi lipsește, fariseul se compară cu cei socotiți mai păcătoși decât el, pe care îi disprețuiește, tocmai pentru a-și pune în lumină superioritatea”².

„Și totuși, fariseul minte grav. Se minte pe sine însuși. Și Îl minte pe Dumnezeu. Căci el se înșală amarnic în ceea

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

² Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, p. 389.

ce privește situația sa în fața lui Dumnezeu. Păcatele pe care fariseul le vede la ceilalți, chiar toate la un loc, nu sunt atât de grave ca păcatul de care suferă el însuși. Este vorba de păcatul mândriei”¹.

Din primele cuvinte ale rugăciunii, fariseul își dovedește mândria, socotindu-se mai bun decât ceilalți oameni. În ceea ce privește faptele amintite de el, fariseul avea dreptate, pentru că își împlinea datoria față de Lege și se ferea de anumite păcate, însă uita să atribuie acest lucru lui Dumnezeu. Faptele bune sunt rodul conlucrării dintre noi și Dumnezeu. Dacă faptele bune ni le atribuim numai nouă și uităm de Dumnezeu, cădem în mândrie. Dacă aceste fapte I le atribuim lui Dumnezeu și uităm de rolul nostru în săvârșirea lor, ajungem la smerenie. Omul prin sine însuși este nimic, pentru că din nimic a fost creat de Dumnezeu. Când ajunge la această conștiință, care aparține întru totul realității, omul se smerește cu adevărat. Smerenia însă nu trebuie identificată sau confundată cu minciuna, în sensul că am fapte bune, dar spun că nu le am, minșind și amăgindu-mă pe mine însumi și pe alții. Faptele bune există, eu le recunosc, dar nu uit nicio clipă că nu le-am săvârșit singur, ci ajutat de harul lui Dumnezeu. Astfel aceste fapte nu îmi aparțin numai mie, ci și lui Dumnezeu, dar ținând cont de faptul că eu sunt nimic prin mine însumi, și tot ceea ce sunt, prin harul lui Dumnezeu sunt, recunosc rolul lui Dumnezeu în faptele mele bune, iar accentul se mută de pe mine pe Dumnezeu. „Dacă ai în vedere timpul dinainte de a te fi născut - ne spune Nicodim Aghioritul - vei vedea că în tot acest abis de veșnicie ai fost un nimic și n-ai fi putut face nimic pentru a-ți lua ființă. Existența ta este datorată numai bunătății lui Dumnezeu”².

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 340.

² Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, Editura Arta Grafică, 1991, p. 87.

Diavolul are mai multe strategii de ispitire a omului. El îl îndeamnă să săvârșească păcatul cu fapta sau cu gândul. Dacă omul nu cedează acestei ispite, diavolul îi strecoară în gând mândria că a reușit să se ferească de păcat. Pe cel care săvârșește anumite fapte bune, diavolul îl ispitește cu mândria pentru faptele săvârșite. Exact așa s-a întâmplat cu vameșul din această pildă, el era mândru pentru că nu căzuse în anumite păcate (furtul, nedreptatea și adulterul) și era de asemenea mândru pentru anumite fapte bune săvârșite (postul și zeciuiala).

„Datorită atitudinii sale, toate faptele pe care fariseul I le-a enumerat lui Dumnezeu s-au transformat în mândrie și judecată aspră a aproapelui. Mulțumirea lui s-a transformat în judecată critică, iar faptele lui bune s-au prefăcut în mândrie și lăudăroșenie. Poate fi rugăciunea judecată nemiloasă la adresa celorlalți oameni? Nu! Dar lăudăroșenia, poate fi rugăciune? Nicidecum! Fariseul, așadar, nu s-a rugat, de fapt, nicio clipă”¹.

„Comparându-se cu ceilalți, fariseul îi judeca pe alții, începând chiar cu cel care se ruga în același timp cu el, pe vameș. Apreciindu-se pe sine și făcându-se judecătorul celorlalți, pe care îi disprețuia, fariseul se lua pe el drept unitate de măsură, ca și cum el ar fi fost Judecătorul, știind să aprecieze ce e bine și ce e rău în viața celorlalți oameni. Ori, noi știm că aceasta o poate face numai Dumnezeu care le știe și pe cele nevăzute, care cunoaște și intențiile și circumstanțele faptelor omenești”².

„Mândria nu-i place lui Dumnezeu. Dimpotrivă, îi place smerenia, chiar dacă vine din partea unui păcătos care se pocăiește. Un păcătos care se pocăiește este mai sus în ochii lui Dumnezeu decât un drept care se mândrește”³. „Avva Sarmata a

¹ Sebastian, *Episcopul Slatinei și Romanaților*, *Op. cit.*, p. 283.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 450.

³ *Ibidem*.

spus în acest sens: Prefer mai bine un om care a păcătuit și știe că a păcătuit și se pocăiește, decât un om care nu a păcătuit și crede că este drept”¹. „Căci fariseul era cu adevărat drept, iar vameșul era cu adevărat păcătos. Ca să tâlcuim bine parabola nu trebuie să uităm nicio clipă acest lucru”².

„Aceasta este concluzia pe care trebuie să o tragem. În fața lui Dumnezeu nu trebuie să ne prezentăm numai cu faptele noastre - se înțelege că și cu faptele noastre bune, mai ales - dar trebuie să ne prezentăm îndeosebi cu roadele pe care le lasă în sufletul nostru faptele noastre bune. Dacă fapta noastră bună ne strică sufletul, degeaba e bună. Și dacă ne mândrim cu ea, și atunci degeaba e bună. Căci trebuie să știm că Dumnezeu nu are nevoie de fapta noastră bună, de fapte în sine. Importantă e inima cu care facem faptele. De faptele bune avem nevoie noi și aproapele nostru. Important este cum se reflectă faptele bune în relațiile noastre cu aproapele. Căci pe Dumnezeu nu-L interesează să respectăm preceptele de dragul preceptelor. Dumnezeu vrea să le respectăm pentru ca să creeze relații bune între noi, oamenii de pe pământ”³.

„Ori, atunci când te duci în fața lui Dumnezeu și-i spui: Mi-am făcut rugăciunile, mi-am îndeplinit toate datoriile religioase, dar în același timp te uiți cu dispreț la celălalt, și spui: Nu sunt ca el, și spui: Să rămână înapoia mea, acolo unde se află, la ușă, înseamnă că n-ai realizat nimic. Faptele tale au fost osteneli în zadar. N-ai câștigat nimic. Dacă faptele n-au creat în sufletul tău o dispoziție deosebită de dragoste și smerenie, de compasiune și de iertare, starea de suflet care să te apropie de vecinul, de prietenul, de dușmanul, de străinul, de oricine este aproapele tău, dacă nu ți-au schimbat inima, făcând-o mai bună,

¹ *Patericul...*, p. 236.

² **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 450.

³ **Ibidem.**

dacă nu te-au dus în situația de a nu te face judecătorul aproapelui, și dacă nu te-au îndemnat să te oferi să-l mai ajuți, atunci n-ai realizat mare lucru, pentru că Dumnezeu vrea de la noi o inimă bună, de aceea psalmistul a zis: *«Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule»* (Psalmul 50,10). Astfel, să venim la biserică, să ne închinăm, să aducem jertfe, dar să ne schimbăm și inima. Să fim buni. Numai așa sunt toate bine primite de Dumnezeu”¹.

Mântuitorul spune în continuarea parabolei: *„Iar vameșul, departe stând, nu cuteza nici ochii să-și ridice către cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”* (Luca 18,13).

„Într-un contrast total față de fariseu ne este înfățișat vameșul, care era conștient de vinovăția sa. El știa prea bine că faptele sale de necinste, de lăcomie, de furt meritau cea mai severă pedeapsă. Dar, cu toată păcătoșenia sa, el nu și-a pierdut încrederea în mila lui Dumnezeu. Vameșul, profund mustrat și rușinat de faptele sale din trecut, poate și din prezent, stătea undeva, într-un colț întunecat al templului, neîndrăznind nici ochii să și-i ridice spre cer, și bătându-și pieptul, ca semn al durerii, al regretului pentru păcate și a celei mai adânci căințe, abia dacă mai putea articula câteva cuvinte: *«Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!»*. În această exprimare scurtă, vameșul a făcut două afirmații de referință: Că este un păcătos și că numai mila lui Dumnezeu, de care depindea în totalitate, îl mai poate ajuta. Și el I-a spus lui Dumnezeu cine este, numai că el I-a zis că-i un păcătos, în timp ce fariseul se considera un om drept. Iar, spre deosebire de fariseu, care nu cerea nimic de la Dumnezeu, vameșul cere ceva în rugăciunea sa: Milă, îndurare, îngăduință față de un păcătos. Și acestea nu pot veni decât de la Dumnezeu. Astfel, el îl pune pe Dumnezeu în centrul vieții lui, singurul de care mai depindea ziua lui de

¹ Ibidem.

măine. Căutând mila lui Dumnezeu față de păcatele lui, el nu a avut timp să mai vadă și pe altcineva în timp ce se ruga, ci se vedea doar pe sine însuși. Și astfel, rugăciunea lui a fost ascultată, pentru că el s-a rugat cu adevărat”¹.

„Vameșul trebuie privit din punctul de vedere al timpului său. El nu îndrăznește «nici ochii să-și ridice către cer», ca să nu mai vorbim despre mâini, căci așa trebuie să completăm descrierea, deoarece ridicarea mâinilor făcea parte din gestul uzual al rugăciunii. Vameșul stătea cu capul plecat și cu mâinile încrucișate pe piept. Ceea ce urmează însă nu face parte din atitudinea uzuală de rugăciune, ci gestul respectiv este o expresie a disperării. Bărbatul se izbește cu pumnii în piept, uitând cu totul unde se află, fiind copleșit de simțul amarnic al îndepărtării sale de Dumnezeu”².

„De ce își bătea vameșul pieptul? Ca să arate că trupul este unealta păcătuirii. Poftele trupești îl aruncă pe om în cele mai grele păcate. Prea multa grijă față de trup îl desparte pe om de Dumnezeu. De aceea își bătea vameșul pieptul cu umilință și cu rușine, știindu-se păcătos înaintea lui Dumnezeu. De ce însă își bătea pieptul și nu capul? Pentru că în piept se află inima, iar inima este izvorul și al păcatelor și al faptelor bune. Aceasta a spus-o Domnul Hristos Însuși: «Dinlăuntru, din inima oamenilor ies cugetele rele, desfrânările, hoțiile, omorurile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, invidia, defăimarea, trufia, ușurătatea. Toate relele acestea ies din lăuntru» (Marcu 7,21-23). De aceea își bătea vameșul pieptul cu pumnii”³.

Mântuitorul nu ne descoperă păcatele vameșului, dar importantă este atitudinea lui, faptul că era conștient de ele, și smerindu-se, le regreta sincer.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 336-337.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 181.

³ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, pp. 142-143.

„Spre deosebire de fariseu, vameșul știe că în templu se află ca la o judecată, în fața lui Dumnezeu Însuși. El se gândește numai la păcatele sale, se judecă pe sine cu asprime, și se osândește singur, ca unul care abia dacă mai are dreptul să apeleze nu la dreptatea lui Dumnezeu, ci la milostivirea Lui, cerând iertare: *«Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!»*”¹. Vameșul „nu dorea de la Dumnezeu nimic altceva, decât să fie miluit”².

„Rugăciunea vameșului este un citat. Acesta se folosește de cuvintele introductive ale Psalmului 50, la care adaugă, cu un sens adversativ, termenul «păcătos». În același Psalm întâlnim cuvintele: *«Jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit, inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi»* (Psalmul 50,18), care îi dădeau curaj vameșului, pentru că Dumnezeu Îl primește cu brațele deschise pe cel disperat și pe păcătosul deznădăjduit. El este Dumnezeul celor în disperare, iar pentru cei cu inima înfrântă mila Lui este fără sfârșit, *«că în veac este mila Lui»* (Psalmul 135,1)”³.

„Vameșul se ruga cu pocăință și cu părere de rău. Nu este oare extrem de interesant faptul că rugăciunea vameșului, și nu a fariseului, a devenit textul rugăciunii isihaste, a rugăciunii neîncetate? Isihăștii spun: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul!». Vameșului din parabolă, Mântuitorul i-a pus în gură o rugăciune asemănătoare: *«Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!»*”⁴.

„Vameșul nu se compara cu alții. Fiind copleșit de simțământul vinovăției, stătea ca și când ar fi fost singur în prezența lui Dumnezeu. Unica lui dorință era să primească mila lui Dumnezeu”⁵.

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, p. 389.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 237.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 182.

⁴ Antonie Plămădeală, *Cuvinte duhovnicești*, Sibiu, 2000, pp. 122-123.

⁵ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 107.

Un părinte al Bisericii a scris: „Cel ce se socotește pe sine nevrednic și de cererile cele mai mici și cere, ca un păcătos, cele mai mici, primește iertare mare. Căci credincios este Dumnezeu să ne dea nouă și peste ceea ce cerem”¹.

„Vameșul se ruga cu smerenie, cu lacrimi și cu zdrobirea inimii. O frumoasă apoftegmă spune că: «Așa cum untdelemnul și sarea dau gust bucatelor, tot așa smerenia și lacrima întraripează rugăciunea». O asemenea rugăciune întraripată ajunge în cer și Dumnezeu o primește”².

„Smerenia este temelia vieții creștinești, iar temelia smereniei este cunoașterea păcatului și căința pentru păcat. «Nimic nu-l poate smeri pe om așa tare ca păcatul și cunoașterea lui» - zice Sfântul Ioan Gură de Aur”³.

„Smerenia, această împărăteasă a tuturor virtuților, cum o numesc Sfinții Părinți, este remediul omului căzut. Din smerenie nu poate cădea nimeni”⁴.

„Smerenia este cea mai aleasă dintre toate virtuțile, însă aceasta se poate învăța numai în școala Mântuitorului, în școala Golgotei, în școala Celui care a zis: «Învățați de la Mine, căci sunt blând și smerit cu inima!» (Matei 11,29)”⁵. „Limita superioară a smereniei lui Hristos și modelul ultim al smereniei noastre au fost dezvăluite pe Cruce”⁶.

După ce a rostit parabola, Domnul Hristos a adăugat: „*Zic vouă că vameșul s-a coborât mai îndreptat la casa sa decât fariseul. Fiindcă tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța*” (Luca 18,14).

¹ *Filocalia*..., vol. IX, p. 313, nota 670.

² Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, *Op. cit.*, p. 67.

³ Preot Iosif Trifa, *Tâlcuirea Evangheliilor duminicilor de peste an*, Ediția a VI-a, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2006, pp. 32-33.

⁴ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile*..., p. 238.

⁵ Preot Iosif Trifa, *Tâlcuirea*..., p. 34.

⁶ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile*..., p. 238.

„Din cuvintele Mântuitorului înțelegem că Dumnezeu l-a iertat pe vameș, dar nu l-a iertat pe fariseu. O atare concluzie trebuie să-i fi copleșit cu totul pe cei care au auzit-o. Ea depășea capacitatea de imaginație a oricărui dintre ei. Căci ce greșală a săvârșit fariseul? Și ce a făcut vameșul pentru a fi îndreptat? Domnul Hristos însă nu era preocupat de această întrebare. El pur și simplu a spus care este hotărârea lui Dumnezeu. Totuși, prin sentința finală, El a oferit o explicație indirectă a aparentei nedreptăți a lui Dumnezeu”¹.

„Rugăciunea vameșului a fost ascultată, deoarece acesta a dovedit supunerea celui care, conștient fiind de propria neputință, a căutat ajutorul Celui Atotputernic”².

„Vameșul a cerut iertare și a primit îndreptarea, întocmai tâlharului care a cerut numai pomenirea în împărăția cerurilor și a primit raiul întreg”³.

„În final vedem că Dumnezeu nu a primit rugăciunea fariseului. Aceasta este de fapt o concluzie generalizatoare, conform căreia va avea loc o inversare eshatologică a condițiilor existente. Ea este exprimată în forma unui paralelism antitetic, care înfățișează conduita lui Dumnezeu la Judecata de Apoi; El îl va smeri pe cel mândru și-l va înălța pe cel smerit”⁴.

„Concluzia Domnului Hristos *«că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța»* nu este chiar foarte ușor de înțeles. Această frază este un paradox, dar un paradox cu mare tâlc: Propria înălțare înseamnă coborâre, iar propria smerire, înseamnă înălțare. Adică, mari nu sunt aceia care se cred pe ei înșiși mari, ci aceia pe care Dumnezeu îi consideră mari și care sunt recunoscuți ca atare de oameni. Acest

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 181-182.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 113.

³ Calinic Botoșăneanu, *Duminicile...*, p. 237.

⁴ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 180.

paradox își găsește explicația deplină într-un alt text din Noul Testament: «*Dumnezeu le stă împotriva celor mândri, dar celor smeriți le dă har*» (I Petru 5,5)¹.

„Smerenia vameșului l-a făcut pe Dumnezeu să uite păcatele acestuia și să i le ierte, pe când mândria fariseului a făcut zadarnice toate faptele dreptății de suprafață cu care se lăuda el: nici postul lui, nici zeciuiala pe care o dădea, nici faptul că era deosebit de cei pe care îi osândeau, nu i-au ajutat cu nimic în fața lui Dumnezeu, pentru că toate acestea izvorau din aceeași rădăcină otrăvită, adică din mândrie; fariseul le făcea nu pentru ca să placă lui Dumnezeu, ci pentru ca să capete laudă de la oameni”².

În privința omului păcătos trebuie să afirmăm că „Domnul Hristos l-a declarat «îndreptat» pe vameș din momentul în care acesta a mărturisit că este păcătos, deci când și-a recunoscut vinovăția. Recunoașterea sinceră și adevărată a stării de păcătoșenie însă nu poate fi urmată decât de schimbarea stării de dinainte, și de dorința chiar a celui iertat de a-și proba schimbarea. Recunoașterea doar formală, zicerea din buze: «Sunt un păcătos», nu valorează nimic în fața lui Dumnezeu”³.

Să învățăm din această pildă rostită de Mântuitorul să avem faptele fariseului, dar smerenia vameșului. Să ne ferim pe cât ne stă în putință de păcat și să săvârșim fapte bune, dar să nu ne mândrim, iar dacă suntem înșelați de diavol și săvârșim anumite păcate, să ne smerim și să ne căim sincer, pentru că „*Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu*” (Iezechiel 33,11).

Amin

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 337.

² Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, p. 390.

³ *Ibidem*, p. 457.

Duminica a 34-a după Rusalii
(Pilda fiului risipitor)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea. Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări. Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pânțelele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea. Dar venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi. Și, sculându-se, a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat

de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat. Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat” (Luca 15,11-32).

„Transmisă doar de textul Evangheliei după Luca, parabola fiului risipitor este cu siguranță una dintre cele mai profunde și mai tulburătoare pilde rostite de-a lungul activității Sale publice de către Domnul Hristos”¹ „și ne înduioșează cel mai mult. O cunoaștem cu toții și ne identificăm cu personajele ei, fiindcă trăim adeseori ceea ce au trăit eroii ei, fie în calitate de copii, fie în calitate de părinți, fie în ambele. De aceea ne înduioșează și o înțelegem atât de bine. Și de aceea îi înțelegem bine și pe tată și pe fiii săi”².

„Parabola a fost privită de către mulți exegeți ai Sfintei Scripturi, pe drept cuvânt, ca o veritabilă «Evanghelie în Evanghelie»”³, „ea fiind icoana dragostei Tatălui Ceresc față de toți oamenii, indiferent cât ar fi de păcătoși”⁴.

¹ **Diac. Ioan I Ică jr.**, *Argument*, publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 5.

² **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Op. cit.*, p. 202.

³ **Diac. Ioan I Ică jr.**, *Art. cit.*, p. 5.

⁴ **Preot Iosif Trifa**, *Tâlcuirea...*, p. 46.

„Pildele evanghelice au, de obicei, un tablou și o aplicare. Tabloul parabolilor este luat întotdeauna din viața de toate zilele. Așa este situația și cu tabloul pildei fiului risipitor. Un tablou pe care, de altfel, îl întâlnim atât de des în lumea noastră: Copii care nu au nevoie de părinți, ci numai de banii și de averea lor; copii pentru care plecarea în lume este mai bună decât casa și familia părintească; copii care nu știu decât să risipească ușor și repede ceea ce părinții au adunat cu multă greutate și în timp îndelungat; copii care preferă casei părintești compania prietenilor răi și a desfrânatelor. Și, o, cât de mare este jalea părinților în astfel de cazuri. Mai ales dacă sunt cu adevărat părinți, care se gândesc și la sufletul, iar nu numai la trupul copiilor lor. Mai rare sunt însă cazurile de adevărată întoarcere a acestor copii pierduți (fii și fiice care au luat calea păcatului). Dar când aceasta se întâmplă, cât de mare este bucuria părinților cu adevărat buni, care niciodată n-au încetat să se roage pentru copiii lor risipitori, n-au încetat să spere că aceștia își vor veni în fire și să aștepte - cu dor nespus - întoarcerea lor”¹.

Domnul Hristos Își începe parabola prin cuvintele: „*Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea*”.

În Vechiul Testament citim că: „*În ziua în care un om își va împărți averea către fiii săi, îi va da celui întâi-născut parte îndoită din toate câte va avea, de vreme ce acesta este pârga fiilor lui, și lui i se cuvin cele ce se cuvin întâiului-născut*” (Deuteronom 21,16-17). „Conform acestei dispoziții, primul născut la evrei primea de două ori mai mult decât ceilalți fii, adică două treimi din averea părinților. Din punct de vedere legal existau două moduri prin care averea putea trece de la tată la fiu: Printr-un testament sau printr-o donație din timpul vieții tatălui. În cazul din urmă, regula era că beneficiarul intra

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 347-348.

imediat în posesia averii, însă cu anumite restricții. Adică: Fiul obținea dreptul de posesiune (pământul în cauză nu putea fi vândut de tată), dar el nu dobândea dreptul de a dispune asupra averii, în sensul că dacă fiul vindea proprietatea, cumpărătorul nu putea intra în posesia ei decât la moartea tatălui. De asemenea, contractul nu ajungea în mâinile fiului, ci rămânea în posesia tatălui, fără restricție, până la moartea lui. Această poziție legală este zugrăvită corect în parabola fiului risipitor, atunci când fratele cel mai în vârstă este prezumtiv indicat ca unic moștenitor după împărțirea averii, dar totuși tatăl continuă să se bucure de contract”¹.

„Cerând împărțirea averii sub formă legală, ca pe un drept, fiul cel mic arată că era lipsit de orice afecțiune fiască. După dreptul iudaic în vigoare, partea celui mai vârstnic fiu era de două treimi, iar a celui sau a celor mai mici, indiferent câți erau ei, era doar o treime. Dar, pe când fiul cel mai mare nu putea revendica moștenirea câtă vreme tatăl său trăia, fiul cel mai mic putea s-o ceară pentru pricini întemeiate, iar tatăl avea libertatea de a înstrăina această avere. Cu toate acestea, câtă vreme trăia tatăl, acesta nu era obligat să împartă averea”².

„Pretenția mezinului din parabolă, deși este surprinzătoare, nu este neobișnuită. Ne întrebăm, totuși, cum ar fi arătat situația, dacă fiul cel mic ar fi simțit în suflet câtă dragoste are părintele său pentru el, cine este cu adevărat tatăl său ca personalitate spirituală. Cu siguranță, toate s-ar fi întâmplat altfel. În ochii duhovnicești ai Sfântului Grigorie Palama comportamentul fiului apare ca o grosolanie, de aceea Sfântul Părinte exclamă: «Vai ce nesăbuiță! Nu i-a căzut în genunchi, nu s-a rugat implorându-l, ci a grăit pur și simplu acestea. Ba mai mult, el cere partea sa ca pe o datorie de la Cel ce dă har tuturor oamenilor. Dă-mi partea

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 165-166.

² Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 288.

din avere care mi se cuvine mie după lege, partea mea cea după dreptate. Și care este legea și de unde reiese din lege că este drept ca părinții să fie datori copiilor lor? Ci mai degrabă dimpotrivă, copiii sunt datori părinților lor, chiar rânduiala firii vădind aceasta, întrucât copiii își iau existența de la părinții lor. Aceasta este dovada unei judecăți necoapte de tânăr»¹.

Fiul cel tânăr voia să fie independent, să trăiască pe cont propriu, socotind că este destul de copt la minte pentru a-și administra singur partea de avere, deci se putea desprinde de ai săi, pentru a trăi după bunul plac. „El se săturase de restricțiile din casa tatălui și considera că libertatea îi era îngădită. Fiul a înțeles greșit iubirea și grija tatălui și s-a hotărât să urmeze îndemnurile propriilor înclinații. Tânărul nu considera că are vreo obligație față de tatăl lui și nu exprima nicio mulțumire. Cu toate acestea, pretindea dreptul de a primi o parte din bunurile tatălui său. El dorea să primească imediat moștenirea care i-ar fi revenit la moartea tatălui. Gândurile lui erau îndreptate spre satisfacțiile prezente și nu-i păsa de viitor”².

„Fiul cel mai tânăr a reclamat nu numai dreptul de posesiune, ci și dreptul de dispoziție, deoarece își propunea să ducă o viață independentă”³, însă „bunul funciar, acum fără fund, devine bani lichizi, care, prin definiție, se scurg printre degete”⁴.

„Fiul mai tânăr din parabolă este necăsătorit, ceea ce ne permite să tragem concluzia asupra vârstei sale, din moment

¹ **Ibidem.**

² **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 144.

³ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 166.

⁴ **Jean-Luc Marion**, *Filosofia unei parabole: fiii și tatăl sau destinul ființei între avere și dar*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 165.

ce etatea normală pentru căsătorie a unui bărbat era între 18-20 de ani”¹.

„Fără să spună vreun cuvânt la auzul solicitării mezinului, tatăl *«le-a împărțit averea»* celor doi fii ai săi”².

Tatăl din parabolă știa că nu este bine să-i dea partea din avere care i se cuvenea fiului său, pentru că acesta era imatur, dar i-a respectat libertatea pentru că îl iubea și iubirea a biruit rațiunea.

Mântuitorul Își continuă parabola: „*Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări*”.

„După schimbarea proprietății în bani lichizi”³, „fiul cel mic a rupt-o cu statutul de fiu și a emigrat”⁴. „El încă nu Îl cunoștea pe Dumnezeu și, într-un sens, se ignora și pe sine, încât a plecat în lume ca să se caute”⁵.

„Acest dor-de-ducă este primul simptom al singurătății asumate. Doar cel care se simte singur poate porni fără remușcări în căutarea unui altceva, asemeni unui desfrânat care vagabondează pe toate coclaurile, mânat de un sentiment acut de neîmplinire și neapartenență, măcinat interior de o criză identitară majoră, fiind un pacient anonim intoxicat de scârba deprimantă ce urmează destrăbălării pătimașe. Omul care idolatrizează

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 166.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Parabola fiului risipitor*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 43.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 166.

⁴ Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, p. 166.

⁵ Constantin Noica, *Parabola filosofiei: cei doi fii sau gâlceava devenirii cu ființa*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 171.

plăcerea se aruncă perfect liber și voluntar în patul plin de desfătări frivole ale unei zeițe fermecătoare, pentru a se trezi ulterior complet înlănțuit în patul de tortură al unui diavol infernal de urât, care doar și-a dat jos masca în timp ce s-a debarasat de parfumuri și alte farmece halucinogene. Amăgit de iluzia că el nu este liber și iubit, fiul cel mic a pornit nu spre eliberare, ci spre cădere liberă. Ca piatra ce se desprinde de pe vârful de munte și se rostogolește până jos, așa s-a îndepărtat fiul cel mic de tatăl său până ce a cheltuit toată averea, până când a devenit flămând și gol, sărac lipit pământului”¹.

„Tânărul și-a primit averea din mâna tatălui și a plecat cu ea «într-o țară îndepărtată», probabil într-un oraș mare, unde putea găsi toate desfătărilor și plăcerile trupesti. Nu s-a dus într-o țară mai apropiată, ci, departe, în țara uitării de tată. Acolo a trăit fiul risipitor în lux și desfătări, căci avea bani de ajuns”².

„El a rătăcit în acea «țară îndepărtată», expresie a distanței incomensurabile dintre Dumnezeu și omul păcătos, trăind în afara prescripțiilor divine, anesteziat de iluziile câștigate prin cheltuirea averii, ca și de plăcerea desfrânărilor și de durerea slavei deșarte, care-i creau tânărului o falsă măreție”³.

„Fiul risipitor a rătăcit în acea țară îndepărtată mânat de toate ispitele, îndemnat de toate curiozitățile, am putea spune: Însetat de toate cunoașterile”⁴.

„În mod paradoxal, tânărul însetat de libertate s-a înscris pe un drum, la capătul căruia, într-o adevărată fundătură fără ieșire, s-a trezit dintr-o dată complet lipsit, atât de libertatea exterioară, cât și de cea interioară. A realizat îngrozit că este complet dependent de foame, de un stăpân, de bani și mai ales de

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 292.

² Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 333.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 240.

⁴ Constantin Noica, *Art. cit.*, p. 177.

un sentiment violent de rușine. El nu era în stare să înțeleagă în ce constă adevărata libertate. Nu era copt încă pentru aceasta. El înțelegea libertatea așa cum o înțeleg unii psihanaliști, ca exercițiul deplin al libidoului, adică posibilitatea de a-și satisface fără constrângere pornirile instinctive”¹.

Irosirea averii și viețuirea în păcat dovedesc lipsa de maturitate a fiului celui mic, care avea nevoie de sfaturile și de purtarea de grijă a unei persoane coapte la minte.

„Și după ce a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă”.

După ce tânărul și-a risipit toți banii, țara a fost cuprinsă de o foamete mare, încât era în lipsă. Dacă foametea ar fi început pe când tânărul mai avea bani, cu siguranță acesta și-ar fi dat seama că modul lui de viață nu era bun și s-ar fi îndreptat, și-ar fi administrat cu chibzuință banii rămași și ar fi depășit perioada de criză, dar foametea a venit când el nu mai avea nimic.

„Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii”.

În această situație, tânărul s-a angajat porcar, la un om înstărit. Evreii nu consumau carne de porc, acesta fiind socotit animal necurat, de aceea noul statut al tânărului era foarte umilitor. „Fiind forțat să intre în contact cu aceste animale necurate, fiul risipitor nu putea să țină sabatul, încât a fost redus la cel mai jos nivel de degradare și silit să renunțe la practicarea regulamentară a religiei sale”².

„Pentru un evreu, a fi păzitor la porci era ocupația cea mai josnică și mai degradantă. Tânărul care se îngâmfase cu libertatea lui ajunsese acum un rob. El se afla în robia cea mai rea, fiind «legat cu lanțurile păcatelor sale» (Proverbele lui Solomon 5,22). Strălucirea aparentă și amăgitoare a păcatului care l-a ademenit

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 349.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 166.

a dispărut, și el a simțit greutatea propriilor lanțuri. Aflându-se singur, în acea țară pustiită de foamete, fără altă companie decât cea a porcilor, tânărul ar fi fost bucuros să se poată sătura măcar cu roșcovele pe care le mâncau animalele. Niciunul dintre prietenii de petrecere, care se adunaseră în jurul lui în zilele de prosperitate și care mâncaseră și băuseră pe cheltuiala lui, nu mai rămăseseră ca să-l ajute. Unde era acum bucuria lui desfrânată? Aducându-și conștiința la tăcere și amortindu-și simțurile, el se considerase fericit, dar acum, lipsit de banii pe care îi cheltuise, înfometat, cu demnitatea călcată în picioare și cu o statură morală pipernicită, cu voința slabă și plină de neîncredere, cu sentimentele lui nobile aproape moarte, el era cel mai nenorocit dintre muritori”¹.

„Oricare ar putea fi aparențele, viața centrată în egoism este o viață irosită. Oricine încearcă să trăiască despărțit de Dumnezeu își risipește toate resursele. El risipește anii prețioși, își risipește puterile minții, ale inimii și ale sufletului și contribuie la propria ruină veșnică. Omul care se desparte de Dumnezeu, ca să-și poată sluji lui însuși, este un rob al lui Mamona. Minte pe care Dumnezeu a creat-o pentru comunicarea cu îngerii se degradează într-o asemenea măsură, încât ajunge să slujească lucrurilor pământești și animalice. Acesta este finalul spre care tinde slujirea de sine”².

„Stăpânul care adună vagabonzii de pe drumuri, tocmindu-i ca să-i păzească turma nu este păstor de oi, ci de porci. Păstorul oilor celor cuvântătoare este Domnul Hristos, în vreme ce păstorul porcilor este stăpânul tenebrelor”³.

„Prin porci îi înțelegem pe diavoli, locuitorii tenebrelor, fiindcă demonii sunt duhuri necurate, iar porcii sunt simbolul

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 145.

² *Ibidem*, p. 146.

³ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 305.

văzut al necurăției. Atunci când Mântuitorul a scos legiunea de draci din posedatul din ținutul gadarenilor, le-a îngăduit să intre în porci (Luca 8,32-33). Cum rămă porcii pământul, așa scurmă dracii în om, până când găsesc necurăția cu care să se hrănească”¹.

„Bietul tânăr, trăind între porci, dormind în vecinătatea lor și coborându-și propria masă la nivelul de troacă, a ajuns și el un fel de porc-uman. A schimbat societatea umană cu compania porcilor, dezumanizându-se implicit. Mizerabilitatea a devenit treptat fundamentul de referință și suportul condiției sale umane”².

„Plăcerile trupești sunt un fel de viermi ai pământului, grași și zemoși, fini la atingere și care, paradoxal, crescuiți fiind de diavol în laboratoarele sale subterane, au fost dăruiați cu un gust extrem de atrăgător pentru omul pătimăș dotat cu firea metamorfozat-porcină”³.

„Împlinindu-și propria voie, fiul risipitor și-a pierdut axa vieții, și-a alterat firea, s-a devastat pe sine însuși, s-a poziționat în afara lui însuși”⁴.

Să fim conștienți de faptul că Dumnezeu a așezat în lume o lege a compensației. Poporul român a sintetizat această realitate în două maxime celebre: „Bine faci, bine găsești” și: „Cine sapă groapa altuia cade el în ea”. Cel care săvârșește fapte bune sau rele, va primi după faptele sale. Nu este vorba despre răsplata din veșnicie, ci de un efect de bumerang al faptelor noastre în această viață. Mai devreme sau mai târziu faptele noastre ni se întorc înapoi. Așa s-a întâmplat și cu tânărul din parabolă, care a trăit

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, pp. 152-153.

² **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 307.

³ *Ibidem*, p. 353.

⁴ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Art. cit.*, pp. 53-54.

irațional, iar acum suporta consecințele, trăind în mijlocul unor creaturi iraționale și necurate.

„Și dorea să-și sature pântecele din roșcovele pe care le mâncau porcii, însă nimeni nu-i dădea”.

„Păcatul este fără saț. Prin deprindere, acesta oferă o satisfacție amăgitoare. Prin ceea ce este vremelnic, aduce plăcere. El se aseamănă cu roșcovele, mâncarea porcilor, și care într-adevăr, la început sunt dulci, dar mai pe urmă sunt amare și asemănătoare paielor”¹.

„Prin roșcove trebuie să înțelegem toată necurăția omului lăuntric: Gânduri rele, dorințe murdare, păcate, patimi - cu deosebire patimi. Demonii se hrănesc și se îngrașă cu tot ceea ce sapă și usucă sufletul. Tot ce crește în întuneric în om, neluminat de Dumnezeu, așa cum cresc roșcovele în întunecimea pământului, este hrana dracilor. Dar omului nu-i dau dracii din roadele întunericului decât până când el intră în stăpânirea lor. Odată ce le-a căzut în gheare, nu mai e nevoie să primească de la draci. Hrana diavolilor este venin, iar de acum omul păcătos este înveninat, încât veninul din om îi hrănește pe draci. Ei dau târcoale sufletului, așteptând ca acesta să iasă din trup, ca să se poată desfăta de chinurile și mai mari ale sufletului în întunericul cel mai dinafară, după cum a scris prorocul David: «Vrăjmașul prigonește sufletul meu și viața mea o calcă în picioare; făcutu-m-a să locuiesc în întuneric ca morții cei din veacuri» (Psalmul 142,3)”².

„Aici se pune întrebarea, din moment ce tânărul «dorea să-și sature pântecele din roșcovele pe care le mâncau porcii»

¹ *Imnografia ortodoxă bizantină a Duminicii fiului risipitor*, publicată în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 25.

² **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 153.

de ce n-a luat din mâncarea animalelor? Pentru un om obișnuit cu dezmățul și decadența acesta ar fi fost un lucru normal. Fiul risipitor însă era prea dezgustat ca să facă aceasta, iar de vreme ce «*nimeni nu-i dădea*» ceva de mâncare, este evident că fura alimente din altă parte”¹.

Fiul rătăcitor, un om din familie bună, care fusese bogat și trăise în lux și risipă, a ajuns să îngrijească porcii și să fie invidios pe animale, pentru că acestea primeau de mâncare, în timp ce el răbda de foame, iar pentru a nu muri de inaniție era nevoit să fure. Bietul tânăr a ajuns să trăiască mai rău decât porcii, care erau socotiți animale necurate de către evrei.

„Dar venindu-și în sine, a zis: Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi”.

Conștientizând postura în care se afla, tânărul și-a adus aminte de casa părintească și de statutul argaților de acolo și s-a hotărât să se întoarcă acasă. Tânărului i-a părut rău pentru că și-a luat partea de avere și a plecat de lângă tatăl său. Îi era rușine pentru că își cheltuisese toți banii, iar modul irosirii lor îl frământa. S-a căit însă, și a hotărât să se întoarcă acasă, la tatăl său.

„Din expresia: «Și-a venit în sine» înțelegem că pe când păcătuia, tânărul era afară din sine. Într-adevăr, rătăcind cu simțurile în afară, ne înstrăinăm de noi înșine, părăsim împărăția lui Dumnezeu care este înlăuntrul nostru (Luca 17,21)”².

„În limba română noi mai zicem despre cineva că «și-a venit în fire». În vechiul înțeles românesc, cuvântul «fire» înseamnă «natură». Așadar, prin păcat, fiul risipitor nu mai era în natura lui omenească. A ieșit din natura lui omenească atunci

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 166.

² Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, p. 154.

când a părăsit casa tatălui său, în condițiile în care a făcut-o. Acum și-a venit înapoi în natura lui omenească primordială, aceea creată de Dumnezeu. Și-a revenit în «sinele» lui, din care a ieșit și nu mai era el. Când păcătuia se afla sub stăpânirea altora, a celor care încurajaseră păcatul. Și-a revenit la conștiința de sine. A redevenit el însuși. Și-a recăpătat personalitatea, identitatea. Și-a adunat mintea care îi plecase de acasă. Fusesse ieșit din fire, se trădase, se golise de sine și rătăcise undeva în afară. Venindu-și în fire, și-a revenit în a fi așa cum a fost creat de Dumnezeu”¹.

„Din expresia: «Și-a venit în sine» deducem că fiul risipitor a săvârșit două tipuri de abandonuri: Unul exterior, iar altul interior. Prima dată i-a părăsit pe toți cei care-i fuseseră apropiați un timp îndelungat, dar, simultan, el a mai făcut un al doilea lucru: S-a părăsit pe sine însuși”².

„Fiul cel rățacit «și-a venit în fire», adică și-a dat seama de decăderea catastrofală în care a ajuns, fiindcă nu aceasta era năzuința firii sale, nu această condiție era elementul ei”³.

„Mai întâi de toate, fiul risipitor și decăzut «și-a venit în sine». Venindu-și în fire, și-a adus aminte de tatăl său, de bunătatea sa și de cât de fericită și îmbelșugată era viața în casa tatălui său. A recunoscut distanța imensă între ceea ce a fost și ceea ce este acum, adică a recunoscut starea de adâncă decădere în care l-a adus păcatul. Biruindu-și cu curaj rușinea, s-a hotărât să se întoarcă la tatăl său, o întoarcere plină de îndrăzneală, dar smerită și însoțită de mărturisirea păcatului pe care l-a săvârșit atât împotriva lui Dumnezeu (Care poruncește cinstirea părinților și osândește desfrâul), cât și împotriva tatălui său (pe care l-a aruncat într-o atât de grea și îndelungată suferință). Fiul risipitor

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 459.

² **Preot Matei Popovici, Op. cit.**, p. 312.

³ **Pr. Dr. Vasile Citirigă, Op. cit.**, p. 203.

s-a smuls, s-a ridicat din această stare de decădere, iar în zbuciumul și în procesul lui de întoarcere la tatăl, Domnul Hristos ne arată chipul adevăratei pocăințe, dar și treptele acesteia: Trezirea, căci aceasta este «venirea în sine» (în starea de păcat, omul trăiește în afara lui însuși, adică în contradicție cu propria-i natură). Îndreptarea inimii spre Tatăl Cel ceresc, spre «Casa» Sa (Biserica), în care toți primesc din belșug darurile dumnezeiești (*«câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine»*). Recunoașterea păcatului și a decăderii adânci în care el te-a aruncat (*«iar eu pier aici de foame»*). Ridicarea din starea de păcat (*«sculându-mă»*). Hotărârea (*«mă voi duce la tatăl meu»*). Mărturisirea smerită și sinceră a păcatului, în întreaga lui grozăvie, și a nevredniciei în care el te-a aruncat (*«Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău»*). Legământul de a-I sluji numai lui Dumnezeu, cu cea mai mare umilință și în locul cel mai de jos (*«fă-mă ca pe unul din argații tăi»*). Străbătând în grabă aceste trepte, cel smuls din păcat se va trezi fără zăbavă în bucuria îmbrățișării atotbune a Tatălui ceresc”¹.

„Din pilda fiului risipitor înțelegem că pocăința poate fi definită ca întoarcere de la starea «împotriva firii» la cea «după fire» sau conformă cu firea. Iar întoarcerea aceasta se realizează prin zbucium sufletesc, nu la simplul mod declarativ. De asemenea, pocăința înseamnă lepădarea păcatului și stăruința în virtute, depărtarea de rău și întoarcerea către bine. Iar aceasta se întâmplă atunci când omul se osândește pe sine ca păcătos și caută cu zdrobire de inimă mila lui Dumnezeu. Pocăința nu este, în ultimă instanță, un fapt numai moral, ci și unul existențial. Ea nu aparține nivelului psihologiei sau al comportamentului social, ci nivelului vieții duhovnicești. Precum păcatul nu constă numai în încălcarea poruncilor morale, ci, mai ales, în îndepărtarea de

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 348-349.

izvorul vieții, de Dumnezeu, tot așa și pocăința nu constă doar în îndreptarea morală, ci și în întoarcerea la Dumnezeu și în primirea harului Său. Pocăința rupe mintea de păcat și o lipește de pomenirea lui Dumnezeu, o duce la unirea cea după har și la împreună-petrecerea cu Dumnezeu, ce se săvârșește tainic în inima omului pe «tronul harului»¹.

„În demersul său de întoarcere la tatăl, fiul risipitor reprezintă cu adevărat modelul evanghelic al pocăinței”².

„Înainte de moartea lui trupească, fiul risipitor a murit sufletește. Cavalcada de erori și decizii rele descrie prăbușirea progresivă a acestui tânăr în mocirla păcatelor. Și totuși, miraculos, în ceasul supremei disperări, mortul înviază pentru că o scânteie sfântă s-a aprins într-însul”³.

„Pe fiul cel pierdut l-au oprit de a mai păcătui suferința, lipsa și necazul. Suferința i-a deschis ochii să vadă starea grozavă în care a ajuns. Suferința l-a făcut să-și simtă pierzarea. Necazul și lipsa au trezit în el dorul după casa tatălui său. Suferința a stors lacrimi din ochii lui și l-a făcut să ia hotărârea: *«Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu»*. Să înțelegem și noi că suferințele și necazurile vin din îndepărtarea de Dumnezeu ca o solie, ca o chemare să ne oprim în loc, să ne întoarcem din căile pierzării”⁴.

Din situația fiului risipitor de păzitor la porci constatăm că din punct de vedere economic acesta degradase, dar spiritual și-a revenit. De aici vedem că progresul economic nu merge întotdeauna mână-n mână cu cel spiritual. De fapt Mântuitorul a afirmat în acest sens: *„Mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în împărăția lui*

¹ **Ibidem**, pp. 350-351.

² **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 336.

³ **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 311.

⁴ **Preot Iosif Trifa**, *Tâlcuirea...*, pp. 44-45.

Dumnezeu” (Matei 19,24). De aceea Domnul Hristos ne-a și îndemnat: „*Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură*” (Matei 6,19-20).

„Așa nenorocit cum era, fiul risipitor și-a găsit speranța în convingerea că tatăl îl iubește. Iubirea aceea îl atrăgea spre casă. Tot astfel, asigurarea iubirii lui Dumnezeu îl constrânge pe cel păcătos să se întoarcă, de aceea Sfântul Apostol Pavel a scris că *«bunătatea lui Dumnezeu îndeamnă la pocăință»* (Romani 2,4). Mila și îndurarea iubirii divine sunt asemenea unui lanț de aur, cu care este înfășurat fiecare suflet aflat în pericol. În acest sens, Dumnezeu a grăit prin gura prorocului Ieremia: *«Cu iubire veșnică te-am iubit, de aceea te-am atras către îndurare»* (Ieremia 31,3)”¹.

Prin cuvintele sale: „*Tată, am greșit la cer și înaintea ta*” fiul risipitor arată „că nu a greșit numai înaintea tatălui său. El își dădea acum seama că, orice greșeală făcută față de cineva de aici, de pe pământ, o face și față de cer. Acum ni se luminează și alte texte din Sfânta Scriptură, care pun în relație foarte strânsă faptele noastre de pe pământ cu modul în care sunt receptate în cer. Nimic făcut pe pământ nu are importanță numai aici. Faptele sunt judecate pe loc în cer. Acolo li se stabilește valoarea. De aceea tot de acolo poate veni și iertarea. Dar aceasta nu înseamnă că au valoare doar acolo. De fapt, valoarea care li se conferă acolo este în funcție de valoarea pe care le-o conferim noi aici. Ce facem aici, se apreciază și dincolo. Prin duhovnici ni se amintește mereu de acest lucru. Ei sunt măsura de dincolo, în vederea reglementării situației de aici și de dincolo. De aceea Domnul Hristos a spus:

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 147.

«Întrucât ați făcut aceasta unuia din acești frați mai mici ai Mei, Mie Mi-ați făcut» (Matei 25,40)”¹.

„De aici putem înțelege că orice greșeală săvârșim față de părinții noștri, față de aproapele nostru, se înscrie și ca o greșeală față de Tatăl cel ceresc. Mântuitorul a pus intenționat în gura fiului risipitor cuvintele: «*Tată, am greșit la cer și înaintea ta*» pentru a lămuri cum stau lucrurile”².

„Suferința i-a învins mândria fiului risipitor, care s-a grăbit să cerșească un loc de slujitor, acolo unde fusese cândva fiu”³. „Din punct de vedere legal acesta nu mai avea niciun drept asupra averii familiei căreia îi aparținea, dar nu mai avea nici pretenții la hrană sau la îmbrăcăminte. A cerut să i se permită să le câștige pe amândouă prin muncă. O procedură cum nu se poate mai neobișnuită și nedemnă pentru un oriental adult”⁴.

„Și, sculându-se, tânărul a venit la tatăl său”.

„Îmbrăcat în zdrențele lui, ca un cerșetor sărman și urgisit, cu picioarele goale, cu trupul și cu fața arse de soare și bătute de vânturi și de nisipuri, a trecut prin orașele pe care altădată le străbătuse în alai strălucit. Când era recunoscut de câte cineva, primea cu umilință râsetele lor batjocoritoare și acestea îl vindeau de ultima rămășiță de mândrie. Pe drumul acesta, al întoarcerii, el înfrunta toate: Și îndoielile, și deznădejdea, și teama, și propria lui urățenie, și dorea să ajungă acasă cu orice preț, să-și ceară iertare de la tatăl său și să-l roage să-l primească măcar ca pe unul din argații săi”⁵.

„Acele lupte înfricoșătoare se dau nevăzut pe frontul urgisit al sufletului păcătos. Ele arată că fiul risipitor simțea acum

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 459.

² **Ibidem.**

³ **Ellen G. White, Parabolele...**, p. 147.

⁴ **Joachim Jeremias, Op. cit.**, pp. 166-167.

⁵ **Preot Matei Popovici, Op. cit.**, p. 357.

gravitatea păcatului său. Iar simțirea greutății păcatului este primul semn al pocăinței. În sufletul risipitorului s-a trezit o dorință vie de a se întoarce la tatăl său. Dar cum să meargă în zdrențe și desculț, schimbat la față și slăbit de foame, întinat de atingerea cu porcii cei necurați? Cum să se umilească în ochii vecinilor? Cum să se smerească la genunchii bătrânului tată, căruia, atunci când a plecat, i-a întors spatele cu dispreț, pe care l-a mâhnit, de care s-a lepădat, părăsindu-l fără să-și ia măcar rămas bun de la el! El, care plecase ca un prinț, să se întoarcă pazitor de porci? Dacă plecarea a fost ușoară, fără frământări și fără remușcări, ca o alunecare din cuib a puiului de lăstun, în ispita întâiului său zbor; calea întoarcerii, însă, este lungă, grea și nesigură, fiindcă nu este sigur că acest călător sărman, care se întoarce acum în cu totul alte condiții decât cele în care a plecat de acasă, va mai avea puterea să ajungă la capătul ei”¹.

„Este nespus de greu să iei această decizie mântuitoare și mulți sunt cei care mor nevindecați și complet lipsiți de mângâiere sau măcar de speranța posibilității ei, asemeni tâlharului celui din stânga crucii Mântuitorului. Dacă sentimentul fricii a fost biruit, își face loc, în schimb, acel simțământ al rușinii de propriile fapte, de propria stare în care te afli, de modul în care te întorci. Fiul risipitor a plecat bogat și se întoarce sărac; a plecat cu slavă și se întoarce cu rușine; a plecat cu alai de slujitori și se întoarce singur; a plecat sănătos și chipeș și se întoarce bolnav și desfigurat; a plecat cu fruntea sus și se întoarce încovoiat, desculț și zdrențuit; a plecat ca un stăpân și se întoarce ca un fur, pe lângă ulițe, hăituit de câini și urmărit de propria sa umbră”².

„Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat”.

¹ *Ibidem*, pp. 360-361.

² *Ibidem*, p. 362.

Revenind acasă, tatăl l-a văzut de departe, pentru că îl aștepta să se întoarcă. Inima de părinte îi spunea că acest lucru se va întâmpla și, fiindu-i milă pentru modul în care arăta, a alergat în întâmpinarea fiului, l-a îmbrățișat și l-a sărutat, „sărutul fiind un semn al iertării”¹.

„Tatăl din parabolă este un campion al iubirii. O iubire care, deși a rămas acasă, l-a însoțit pe fiul său, care își pierduse filiația în acea țară străină. Iubirea tatălui este de fapt cea care l-a făcut pe fiu să-și conștientizeze și să-și regrete faptele. Practic, aceasta i-a dizolvat patimile din el și l-a adus la starea de «venire în sine»”².

„Iubirea lui Dumnezeu continuă să fie plină de dor față de cel care a ales să se despartă de El. Dumnezeu face totul pentru a-l aduce înapoi în căminul Tatălui”³.

„Aparent paradoxal, Dumnezeu nu-i deranjează pe fiii Săi văzând că nu-L doresc, că Îi refuză dragostea, dar atunci când ei se prăbușesc în necazuri ori dau semne de întoarcere, El Însuși aleargă înspre aceștia, pentru a le scurta pe cât posibil drumul și suferința”⁴.

„Astfel, această parabolă ne descrie, cu o mișcătoare simplitate, cum este Dumnezeu, bunătatea Lui, îndurarea Lui, nemărginita Lui milă, copleșitoarea Lui iubire. El se bucură de întoarcerea celui pierdut, asemenea tatălui care a pregătit sărbătorirea de bun venit a fiului risipitor”⁵.

„Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău”.

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 167.

² Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 20.

³ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 146.

⁴ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 365.

⁵ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 168.

„Spășit, fiul a început să-și mărturisească înaintea tatălui, fără ocolișuri, tot eșecul și păcatul său”¹. Prin cuvintele: „*Am greșit la cer*”, el înțelegea desfrânarea, prin care Îl supăraseră pe Dumnezeu, iar prin cuvintele: *Am greșit „înaintea ta”*, el făcea referire la irosirea irațională a averii părintelui său.

Din atitudinea tatălui, „fiul a înțeles, a primit răspunsul, iar părintele i-a ascultat mărturisirea, cu toate că o cunoștea înainte ca el să o rostească. El îl vedea pe fiul său înainte ca acesta să se întoarcă și era împreună cu el fără ca fiul să îl vadă”².

„Inima tatălui cunoștea mărturisirea plină de regret a fiului înainte de a fi fost rostită. Dacă fiul putea îngâna cu greu cuvintele izbăvitoare, tatăl a fost mai sensibil decât el în simțire, pierzându-se emoțional într-o bucurie copleșitoare. Fiul nu a cutezat să încheie fraza pregătită, să ceară să fie un rob al tatălui. El s-a lăsat dus de torentul iubirii care l-a atras și nu a reușit să-i mai facă propunerea. Și-a mărturisit vina și a tăcut”³.

„Pe cât de mare a fost suferința tânărului, pe atât de mari sunt iertarea și bucuria. Când păcătosul se întoarce cu mersul împleticit de sentimentul pocăinței, Dumnezeu îl primește în brațele Sale cu neasemuită gingășie și îl îmbrățișează strâns, ca să nu mai cadă din nou în mrejele diavolului, în câmpia porcilor, în ținutul foametei. Căci cine aleargă cu ochii plecați în întâmpinarea Părintelui, Acesta îi va înălța inima întru țăriile slavei”⁴.

„*Și a zis tatăl către slugile sale: Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui*”.

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 53.

² *Ibidem*, p. 46.

³ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, pp. 370-371.

⁴ *Ibidem*, p. 371.

„Prin slujitorii pomeniți în această parabolă îi înțelegem fie pe îngeri, fie pe preoții Bisericii”¹.

„Tatăl nu i-a permis fiului să pronunțe cuvintele: «*Fă-mă ca pe unul din argații tăi*» și a transformat cuvintele nerostite în opusul lor; el l-a tratat pe cel ce s-a întors, nu ca pe un argat, ci ca pe un oaspete de onoare”².

„După ce a răpit în acest fel iertării răceala unui gest solemn și i-a conferit dulceața și căldura desăvârșitei afecțiuni, tatăl a trecut la măsuri de ordin casnic și concret: A poruncit să fie adusă degrabă «*haina cea dintâi a fiului, să i se pună inel în mână și încălțăminte în picioare*» celui săracit și înfometat, care cu siguranță era îmbrăcat în zdrențe și desculț”³.

„Tatăl a dat trei porunci care se pot compara cu momentul desemnării lui Iosif ca mai mare peste toată țara Egiptului, când faraon «*și-a scos inelul din deget și l-a pus în degetul lui Iosif, l-a îmbrăcat în haină de vison și i-a pus lanț de aur la gât*» (Facere 41,42)”⁴.

În textul original grecesc, „haina cea dintâi” este redată prin termenii: „τήν πρώτην στολήν” (tin protin stolin), pe care mitropolitul Bartolomeu al Clujului îl traduce prin: „haina cea mai scumpă”. În limba engleză acest termen este tradus prin „the best robe” - „haina cea mai bună”, în franceză prin: „la plus belle robe” - „haina cea mai frumoasă”, în italiană prin: „la veste migliore” - „haina cea mai bună”, în spaniolă: „la túnica más rica” - „haina cea mai scumpă”, în germană: „das beste Gewand” - „haina cea mai bună”. Deci tatăl nu le poruncește argaților să

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 157.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 167.

³ **Nicolae Steinhardt (monahul NICOLAE DELAROHIA)**, *Trei lecții ale unei singure parabole*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005, p. 143.

⁴ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 167.

aducă o haină pe care fiul cel mic o purtase cândva și o lăsase acasă, ci haina de cea mai bună calitate din casă, de bucurie că fiul s-a întors acasă.

„În Orient roba ceremonială este un semn de înaltă distincție. Când un rege dorește să onoreze un funcționar merituos, îi dăruiește o robă prețioasă. În parabola de care ne ocupăm, investirea cu o haină nouă este simbolul noilor vremuri mesianice”¹, precum și „al redobândirii darurilor pierdute prin păcat”². „Haina cea dintâi mai reprezintă Sfântul Botez”³, „dar și reînnoirea Sfântului Botez, prin taina Sfintei Spovedanii curate. Cel ce se spovedește bine, mărturisindu-și toate păcatele cu căință și cu lacrimi, cu părere de rău, acela își reînnoiește botezul, se face ca un copil mic atunci botezat”⁴. „Haina cea dintâi închipuie, de asemenea, bogăția și frumusețea darurilor dumnezeiești, veșmântul de sfințenie și puritate în care era îmbrăcat Adam înainte de a păcătui, înainte de a cădea și a se duce de la Dumnezeu într-o țară îndepărtată. Veșmântul acesta este Hristos Însuși, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel: «*Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat*» (Galateni 3,27). Sufletul despuiat de tot lucrul bun, este îmbrăcat iarăși din cap până-n picioare, haina sa veche, zdrențăroasă, murdară, se aruncă și i se dă una nouă. Haina cea nouă închipuie pentru suflet pe omul cel nou, întors, născut din nou, iertat și primit de Dumnezeu. Iar fără acest veșmânt nou nimeni nu poate fi în împărăția lui Dumnezeu, după cum se vede prea bine din pilda nunții fiului de împărat. Acest veșmânt este cusut, după cuvântul Apostolului neamurilor, «*cu simțăminte de îndurare, de bunătate, de smerenie, de blândețe, de îndelungă răbdare, iar mai presus*

¹ **Ibidem.**

² **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 241.

³ *Imnografia ortodoxă...*, p. 25.

⁴ **Ierodiacon Visarion Iugulescu**, *Op. cit.*, p. 341.

de toate acestea cu iubire, care este legătura desăvârșirii» (Coloseni 3,12)¹.

„Săpăturile arheologice au dovedit că inelul trebuie considerat drept un sigiliu. A dăruii cuiva un inel avea în vechime semnificația acordării unei autorități (cf. I Macabei 6,15)”².

În pilda fiului risipitor „inelul și pecetea reprezintă harul Preasfântului Duh”³, adică taina Mirungerii. „Inelul mai este însemnul autorității”⁴, „aureola sfințeniei și a nemuririi, precum și legătura cu Mirele Ceresc, ca și cum s-ar logodi cu Acesta”⁵, „pentru că cel întors se leapădă de toate legăturile necurate cu lumea, se alipește de Hristos și rămâne una cu El într-o legătură de nedesfăcut. Logodna aceasta este înfăptuită cu puterea și harul Sfântului Duh care pecetluiește toate darurile cerești”⁶.

„În antichitate încălțăminte era un lux, fiind purtată numai de oamenii liberi. În parabola noastră ea arată că fiul întors acasă nu mai trebuie să umble desculț, ca un sclav”⁷, „încălțăminte fiind semnul că el este un om liber”⁸.

Din punct de vedere duhovnicesc, „fiul cel mic primește încălțăminte pentru ca umblările lui după voia lui Dumnezeu să nu mai fie vătămate de șerpi și de scorpii, ci mai degrabă să le poată zdrobi capetele”⁹. „Încălțăminte mai înseamnă voință tare, care îl face pe om să umble neabătut în căile lui Dumnezeu, fără să o apuce încolo și înapoi și fără să se uite

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 157.

² **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 167.

³ *Imnografia ortodoxă...*, p. 25.

⁴ **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 241.

⁵ **Ierodiacon Visarion Iugulescu**, *Op. cit.*, p. 341.

⁶ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 157.

⁷ **Joachim Jeremias**, *Op. cit.*, p. 167.

⁸ **Calinic Botoșăneanul**, *Duminicile...*, p. 241.

⁹ *Imnografia ortodoxă...*, pp. 25-26.

înapoi”¹, „precum și dreptul de a propovădui ce a făcut Dumnezeu pentru el”².

„Aceasta este «magia» lui Hristos-restauratorul: Reașezarea omului în starea lui paradisiacă de altădată, de cea mai nobilă dintre ființe. Parabola fiului risipitor nu este decât punerea în formă de povestire a minunii ce se numește restabilirea omului în fericita lui condiție adamică, în haina lui cea dintâi”³.

Tatăl din parabolă le poruncește în continuare slujitorilor săi: *„Aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat. Și au început să se veselească”*.

„Pilda fiului risipitor ilustrează marea iubire a lui Dumnezeu față de toți fiii Săi și bucuria Sa pentru păcătosul care se pocăiește, o bucurie la care El asociază cerul întreg (slujitorii, adică îngerii) și la care se cuvine să se asocieze și toți fiii Săi credincioși de pe pământ. Cu fiul întors acasă, tatăl face risipă de daruri. Nu numai că îl iartă și nu-i aduce aminte de trecut, ci îl și onorează”⁴.

„La revenirea acasă, tatăl nu îi aduce niciun fel de reproșuri disprețuitoare fiului celui mic pentru comportamentul lui infamant. Acesta simte că trecutul lui este iertat și uitat, șters pentru totdeauna. Tot așa îi spune și Dumnezeu celui păcătos: *«Eu îți șterg fărădelegile ca un nor și păcatele ca o ceață»* (Isaia 44,22). *«Căci le voi uita nelegiuirea și nu-Mi voi mai aduce aminte de păcatul lor»* (Ieremia 31,34). *«Să se lase cel rău de calea lui și omul nelegiuit să se lase de gândurile lui, să se întoarcă la Domnul care va avea milă de el, la Dumnezeul nostru, care nu obosește iertând»* (Isaia 55,7). *«În zilele acelea, la vremea*

¹ **Episcopul Nicolae Velimirovici**, *Predici...*, vol. I, p. 157.

² **Ierodion Visarion Iugulescu**, *Op. cit.*, p. 341.

³ **Nicolae Steinhardt**, *Trei lecții...*, p. 152.

⁴ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 348.

aceea, zice Domnul, se va căuta nelegiuirea lui Israel și nu va mai fi, și păcatul lui Iuda și nu se va găsi» (Ieremia 50,20). Ce minunată asigurare cu privire la bunăvoința lui Dumnezeu de a-l accepta pe cel păcătos care se pocăiește”¹.

Tatăl l-a primit pe fiul întors la el ca pe un fiu, nu ca pe un argat. Vedem de aici că orice păcate am săvârși, oricât ne-am îndepărta de Dumnezeu, dacă ne pocăim, Dumnezeu ne iartă și ne primește cu brațele deschise, ca tatăl din parabolă, pentru că El *„nu voiește moartea păcătosului, ci ca păcătosul să se întoarcă de la calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11).

În această parabolă vedem că „un păcătos s-a întors la tatăl său și, iată ce bucurie s-a făcut pentru întoarcerea lui. Cerul se deschide, Tatăl aleargă în calea lui și îngerii îi slujesc. Cerul și pământul împreună se bucură și se veselesc. Pentru cine? Pentru un destrăbălat, pentru un ticălos care se întoarce la Dumnezeu. Când omul păcătos se întoarce din calea răutăților, Tatăl Cel Ceresc Se bucură, *«și îngerii din cer se bucură pentru un păcătos care se pocăiește»* (Luca 15,10)”².

În vechime, „de regulă, carne se mânca numai rar. Un vițel îngrășat se gătea pentru ocazii speciale. De aceea sacrificarea lui, în cazul de față, înseamnă o sărbătoare pentru familie și pentru servitori și o primire festivă pentru fiul care se reîntoarce la masa familiei. Poruncile date de tată sunt semnele manifeste de iertare și de restaurare, evidente tuturor”³.

„Sfinții Părinți spun că vițelul cel îngrășat din parabolă este simbolul Fiului lui Dumnezeu întrupat”⁴, „Care S-a răstignit, S-a jertfit pentru noi”⁵, „iar ospățul este Sfânta Liturghie, la care

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 148-149.

² Preot Iosif Trifa, *Tâlcuirea...*, p. 46.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 167.

⁴ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 21.

⁵ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 340.

participă adunarea credincioșilor”¹, „împărtășindu-se cu Trupul și Sângele lui Hristos euharistic”².

Prin cuvintele sale: „*Acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” tatăl înțelege că fiul său cel mai mic fusese mort din punct de vedere spiritual, după cum citim în cartea Apocalipsei: „*Îți știu faptele, că-ți merge numele că trăiești, dar ești mort*” (Apocalipsă 3,1), dar și-a revenit, fusese pierdut, adică rătăcit de la calea cea bună, dar și-a venit în fire.

„Aceste cuvinte spuse de către tatăl slujitorilor săi arată marea dramă și marea bucurie pe care a trăit-o și pe care o trăiesc amândoi, atât tatăl, cât și fiul”³.

„Împreună cu haina, inelul, încălțăminte și vițelul cel îngrășat, tatăl i-a oferit fiului revenit acasă ceea ce acestuia nici nu-i trecea prin minte să-i ceară, darul patern al filiației”⁴.

„În tinerețea lui zbuciumată, fiul risipitor l-a considerat pe tatăl său ca fiind o persoană aspră și severă. Cât de diferită era însă percepția lui acum”⁵.

„Întocmai ca tatăl din această parabolă, Dumnezeu este dispus, la orice oră din zi și din noapte, să ne primească, să ierte, să uite și, prin urmare, să se bucure și să se veselească. Dumnezeu nu numai că iartă, dar fapta aceasta bună pe care o săvârșește, fără a sta prea mult pe gânduri, Îi este și Lui prilej de bucurie. Tatăl, adică Dumnezeu, Se bucură nu numai pentru că «*cel mort a înviat și cel pierdut s-a aflat*», nici numai pentru beneficiarul actului său de clemență, ci Se bucură și de bucuria pricinuită, se veselește odată cu omul căit, ba poate chiar și mai mult decât acesta, și găsește că-i nimerit să serbeze fără zgârcenie și falsă

¹ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 21.

² *Imnografia ortodoxă...*, p. 26.

³ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 47.

⁴ Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, pp. 166-167.

⁵ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 148.

pudoare binecuvântatul eveniment, la fel cum după orice convertire, Domnul Hristos stătea la masă cu cel pocăit, precum a fost cazul vameșului Levi, care a devenit Apostolul Matei (Luca 5,29) și al altui vameș vestit, Zaheu (Luca 19,6-7)”¹.

Mântuitorul continuă relatarea parabolei: „*Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat*”.

Când s-a întors de la țarină și a auzit cântecele și jocurile, dar mai ales după ce a aflat motivul bucuriei, „fiul rămas acasă s-a supărat pe tatăl său. I s-a părut că i se face o nedreptate lui, celui cuminte, prin cinstea arătată fratelui său, deși primirea fiului risipitor nu-i diminuea cu nimic prețuirea tatălui său pentru sine”².

„Acest frate mai mare nu împărtășise neliniștea și grija tatălui său față de cel pierdut. Prin urmare, el nu s-a bucurat împreună cu tatăl de întoarcerea fiului rătăcitor. Zgomotele de voieșie nu au trezit nicio bucurie în inima lui. El l-a întrebat pe unul dintre slujitori care este motivul sărbătorii, iar răspunsul acestuia i-a stârnit invidia. El nu a vrut să intre în casă pentru a-i spune bun venit fratelui său pierdut. Fratele mai mare a

¹ Nicolae Steinhardt, *Trei lecții...*, pp. 150-151.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, pp. 461-462.

considerat că favoarea arătată față de fiul risipitor era o insultă la adresa lui”¹.

„Unde a greșit acest «drept» care nu și-a supărat niciodată părintele? A greșit prin neputința de a se bucura împreună cu tatăl său și, mai ales, cu fratele lui care, pierdut fiind a regăsit calea de întoarcere spre casă. În loc să se bucure, acesta «s-a mâniat» și a rămas afară. Au ieșit la el unii și alții să îl convingă să treacă pragul casei”², „însă el nu a putut să intre într-un asemenea climat. Nu suportă «cântecele și jocurile», îi este străin și inacceptabil faptul că Dumnezeu l-a îmbrățișat pe desfrânatul care s-a căit și i-a dăruit «haina cea dintâi». El nu putea să sufere o astfel de nedreptate, un astfel de atac la adresa «evidenței», a «adevărului» și a «dreptății». Într-un mod blând și dulce, tatăl l-a îndemnat la bucurie, la masa euharistică, dar pentru fiul mai mare aceasta era ca și cum i-ar fi cerut să intre în camera de tortură. În el s-a declanșat și a început să crească ura, iar îndemnul afectuos al tatălui l-a perceput ca pe o alungare înfuriată. Toate acestea nu ne spun oare câte ceva despre felul în care se va desfășura Judecata de Apoi? Nu cumva mânia face ca inima invidioasă să vadă fața veselă și binevoitoare a milostivului Dumnezeu ca înfuriată și sumbră? Iar ura, care nu-l lasă pe omul stăpânit de ea să intre la ospățul euharistic al bucuriei, nu falsifică prin aceasta însăși chemarea în împărăția cerurilor, desfigurând-o într-o alungare în locul cel mai dinafară? Oare nu ura este supliciul care ne mistuie mântuirea? Iar iubirea dumnezeiască nu este oare raiul care ne face din nou vii? Oare nu însăși iubirea lui Dumnezeu este raiul celor mântuiți, sănătoși, care iubesc, care se căiesc și au mintea lui Hristos? Și aceeași iubire nu este oare osânda celor bolnavi, adică a celor care nu iubesc, care nu se căiesc, care nu au mintea lui Hristos? Oare nu

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 150-151.

² Sebastian, *Episcopul Slatinei și Romanașilor*, *Op. cit.*, p. 288.

suntem judecați încă de acum? Oare nu ne pregătim încă de acum locul pe care-l vom avea atunci? Nu ne pregătim încă de acum pentru judecata iubirii? Adică pentru primirea sau trăirea iubirii ca rai sau ca osândă?”¹.

„Fiul mai tânăr este un exemplu de întoarcere și întruchipare a ceea ce este spovedania: Rod al căinței, mărturisire a greșelilor, a vinovățiilor, zdrobire de inimă și cerere a milei. Fiul mai mare este un exemplu al neîntoarcerii și o evidențiere a ceea ce nu este spovedania: O relatare a izbânzilor proprii și a vinovățiilor celorlalți. O învârtosare a inimii și o osândire a altora. Odată cu trecerea timpului și cu experiența dureroasă, de la fiul tânăr a fugit ideea că poate găsi ceva în afara casei, în afara tatălui. A cunoscut tăcerea surdă a unei vieți departe de izvorul ei. Dimpotrivă, pe măsură ce timpul trece, fiul mai în vârstă nu se maturizează spiritual, ci se învârtosează în atitudinea sa. Neîncetat îi osândește pe ceilalți și pe tatăl său cu un sentiment fals că el însuși ar fi «ceva». Prin comportamentul său fiul mai tânăr rostește cuvântul căinței: *«Am greșit înaintea ta»*. Fiul mai în vârstă rostește dimpotrivă: *«Tu singur ești vinovat»*. Faptul că fiul mai tânăr s-a revoltat la început, înainte să treacă anii, își poate găsi oarecum o justificare. Faptul că fiul mai în vârstă a reacționat, dimpotrivă, după «atâția ani» și că nu a vrut să intre în casă în ceasul mării bucurii, ci cerea un ied, nu un miel, ca să se veselească împreună cu prietenii lui (prietenii lui erau între iezi, adică între caprele aflate de-a stânga, iar nu între cei binecuvântați, între cei de-a dreapta), acesta e un lucru grav și anevoie de tămăduit”².

„Ce lucru înfricoșător este să fii atât de departe, găsindu-te în același timp înlăuntrul casei. Și încă și mai înfricoșător este să împlinești poruncile lui Dumnezeu și să nu ajungi să guști din

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, pp. 55-56.

² *Ibidem*, pp. 56-57.

vițelul cel îngrășat, să nu ajungi ca invitat la marele ospăț care se aduce pentru întreaga lume”¹.

„Simțind că fiul de acasă a rămas închis în temnița individualismului său tiranic, tatăl iubitor iese din sine prin rugămintă, prin implorare, printr-o compasiune încurajatoare, îl invită ca pe cel mai de vază oaspete să intre și el întru bucuria inimii sale, fiindcă un tată adevărat nu poate iubi un copil mai mult decât pe altul. Părintele nu a trimis vreun rob ca să-l roage pe fiul lui să intre în casă, ci el însuși a făcut acest pogorământ, și cu multă blândețe s-a smerit până la măsura unuia care se roagă și cere un dar, având invariabil aceeași deschidere și aceeași blândețe răbdătoare și cerșetoare a sentimentului de iubire a ambilor săi fii”², „fiindcă el este un ocean de iubire și de răbdare”³.

„Tatăl din parabolă a ieșit afară din casă și a alergat ca să-l întâmpine și să-l îmbrățișeze pe fiul său mai tânăr care se întorcea acasă și, cu aceeași iubire, a ieșit afară din casă ca să-l mângâie și să-l povățuiască pe fiul cel mai mare”⁴, „fiindcă întotdeauna el s-a străduit să le ofere copiilor săi, fără nicio reținere, tot ce putea contribui la fericirea lor”⁵. Însă constatăm că „fratele cel mare a înțeles tot atât de puțin ca și fratele său mai mic iubirea părintelui față de el”⁶.

„Invidia și gelozia sunt semnul lipsei iubirii, al răutății umane în faza ei aparent pasivă, dar care stă cu degetul pe trăgaciul violenței implacabile. În vreme ce tatăl, plin de bucurie, își întinde mâna ca să-l ridice din genune pe fiul său cel înviat,

¹ **Ibidem**, p. 61.

² **Preot Matei Popovici**, *Op. cit.*, p. 381.

³ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Art. cit.*, p. 51.

⁴ **Ibidem**, p. 54.

⁵ **Ellen G. White**, *Parabolele...*, p. 151.

⁶ **Jean-Luc Marion**, *Art. cit.*, p. 167.

se petrece tragicul care-i umbrește fericirea. Celălalt fiu se scufundă înghițit de nisipurile mișcătoare ale egoismului”¹.

De aici vedem că „viața tatălui este un chin reînnoit, pentru că abia s-a sfârșit o încercare și începe alta”².

În realitate, pilda fiului risipitor „nu ne prezintă doar o dramă - pe cea a fiului risipitor - ci două, pentru că, discret, în spatele dramei celui căzut, se consumă și o a doua dramă, mult mai cutremurătoare, cea a fratelui mai mare, finalizată absolut nefericit. Dacă fiul mai mic trăiește drama izolării în afara comuniunii cu Dumnezeu, celălalt trece prin drama izolării în interiorul comuniunii, ceea ce ni se pare și mai înfricoșător. Grea este singurătatea de unul singur, dar, și mai grea - ne arată această parabolă - este singurătatea în doi sau în interiorul comuniunii”³.

La drama celor doi fii se adaugă însă și drama părintelui, care îi iubește nespus pe amândoi, dar este respins, pe rând, de amândoi.

„Tatăl cunoaște boala fiului său mai mare, că este invidios și pizmaș. De aceea, mișcat de iubire, își măsoară manifestările afecțiunii sale paterne. Nu aleargă, ca în cazul fiului mai tânăr, ci iese afară împovărat de durere. Nu-l sărută - dacă ar fi făcut așa ceva, l-ar fi tulburat cu totul - nici nu îl îmbrățișează. Îi vorbește doar mângâietor și suportă cu răbdare toate valurile furiei fiului său mai mare. Așa cum fiul cel mai tânăr era gata de mărturisire, acesta era gata de atac, aștepta de mult prilejul să izbucnească, să arunce afară tot ce a strâns și a fiert în sine de-a lungul atâtor ani”⁴.

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 378.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 51.

³ Sebastian, *Episcopul Slatinei și Romanaților*, *Op. cit.*, p. 289.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, pp. 51-52.

Când tatăl a ieșit să îl cheme în casă, „fiul cel mare a omis să i se adreseze și i-a făcut reproșuri cu nemiluita”¹.

Părintele nu i-a imputat nimic fiului risipitor când s-a întors acasă în zdrențe și desculț, încărcat doar de păcate, dar fiul cel mare i-a făcut reproșuri tatălui.

În primul rând, „nu îl numește, nici nu îl privește ca pe un tată, ci ca pe un patron, și încă unul nedrept, acuzându-l de părtinire”². „Prin această atitudine, fiul distruge legăturile cu tatăl său ca părinte și se așează pe sine în rândul robilor, făcând din tatăl său un stăpân, care poate deveni tiran”³. „Pe sine însuși se subestimează, se privește ca pe o slugă tocmită. În toată această relație juridică se justifică pe sine însuși și-l osândește în chip absolut pe tatăl: *«Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca»*. Eu sunt întotdeauna în ordine, sunt ireproșabil. Niciodată n-am greșit cu ceva. Tu, dimpotrivă, ești un eșec total. *«Niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei»*. Eu niciodată n-am făcut ceva rău. Tu niciodată n-ai făcut ceva bun”⁴.

„Iedul, ca simbol al materialismului hedonist, în cazul de față, rămâne pentru noul fiu pierdut o valoare mult mai înaltă decât întoarcerea din moarte sufletească a fratelui și bucuria fără margini a tatălui, care îi spune, dar cu alte cuvinte: De ce dorești un ied, câtă vreme tu mănânci zilnic cu tatăl tău la masa lui cea îmbelșugată? De ce ești nemulțumit? De ce nu ai tu o inimă de fiu și de frate, precum am eu o inimă de tată? Cu întoarcerea fratelui tău partea ta nu s-a împușinat cu nimic, ci ți s-a adăugat bucuria”⁵.

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 168.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 52.

³ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 381.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 52.

⁵ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, pp. 390-391.

Fiul rămas acasă „nu-l numește frate, pe fratele său, ci fiu al tatălui său. Iar greșeala fratelui mai tânăr nu este că l-a supărat pe tatăl său, ci că a pierdut banii, a tocat averea. Și tot el, și numai el, îl acuză pe fratele său că a mâncat averea «*cu desfrânatele*»”¹.

„Când tatăl a ieșit pentru a-l chema în casă pe fiul său mai mare, mândria și răutatea firii acestuia au ieșit la iveală. El și-a prezentat viața în casa tatălui ca pe o continuă slujire neplătită, pe care a pus-o într-un contrast deplorabil cu favoarea arătată fiului care tocmai se întorsese acasă. El a spus clar că slujirea lui a fost mai degrabă aceea a unui rob, decât a unui fiu. În pofida faptului că ar fi trebuit să simtă o bucurie continuă în prezența tatălui său, gândurile lui fuseseră îndreptate mereu spre profitul pe care îl putea acumula prin viața lui prevăzătoare. Cuvintele lui au arătat că tocmai acesta fusese motivul pentru care se abținuse de la plăcerile păcatului. El l-a invidiat pe fratele său pentru favoarea care i se acorda. Fratele rămas acasă a arătat fără echivoc că dacă ar fi fost el în locul tatălui, nu l-ar fi primit pe fiul risipitor”².

„Plin de indignare pentru că nu beneficia de atâtea favoruri ca și fratele său mai tânăr, deplângând faptul că nu avea nimic pentru el, ca să poată sărbători cu prietenii, fiul mai vârstnic a mărturisit astfel, tardiv, că împărtășea același obiectiv vizat mai întâi de fratele său mai mic: Faptul de a nu considera averea părintească decât ca pe o concesiune în așteptarea unei posesiuni depline”³.

„Șarpele iubirii exagerate de sine, încolăcit peste ochii sufletești ai ființei, îl face pe fratele mai vârstnic să se laude și să se îndreptățească peste măsură, gătit sub năduful unei mâini, care se desfășoară treptat, cu încetineala mistuitoare a lăveii incandescente ieșite dintr-un vulcan silențios. El se laudă nu

¹ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 52.

² Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 151.

³ Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, p. 167.

numai cu faptul că nu a părăsit casa părintească, cum făcuse cel mic, ci și fiindcă, într-un fel oarecare, a ajuns rob în casa părintească. De aceea, cu mult egoism, îi spune tatălui său că îi slujește de atâția ani și n-a călcat nicio poruncă a lui. Dar această laudă este un semn caracteristic al fariseismului din orice vreme. Căci fariseul se laudă și se trufește, și se judecă pe sine în comparație cu cunoscuții săi, cu alți oameni, iar nu referindu-se la legea lui Dumnezeu. Suntem înclinați să ne bazăm superioritatea pe aceea că nu suntem atât de păcătoși ca alții. Ne bazăm superioritatea pe faptul că nu suntem risipitori, neînfrânați, ucigași, călcători de lege, precum sunt alți oameni”¹.

„Fratele fiului risipitor greșește pentru că știe. El Îl cunoaște pe Dumnezeu și se cunoaște pe sine. Trăiește după poruncă. De i se va porunci mult, se va supune mult. Dar știe că se supune. Știe că este numai supunere. Tot păcatul lui de ființă stătătoare și ascultătoare stă în aceasta că, alături de faptă, are și cunoașterea faptei sale. Cum poate fiul risipitor primi ceva de la tatăl său, când el, fratele care se știe bun, n-a primit încă totul? De aceea tatăl nu-l răsplătește. Și cine știe dacă Dumnezeu îl mântuiește?”².

„Bucuria tatălui a fost umbrită de lipsa de iubire a fiului rămas acasă”³, care „pe cât de statornic se dovedise până atunci, pe atât de lipsit de înțelegere și de iubire se arată a fi acum. Astfel, are loc o răsturnare neașteptată de situație: Fiul cel mare se arată a fi plin de răutate. El aduna risipind ceea ce era mai de preț: Iubirea necondiționată a tatălui. Astfel, el a devenit opusul mezinului, care, prin rugăciune și pocăință sinceră a căpătat strălucirea de dinaintea ieșirii sale din sine”⁴.

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 380.

² Constantin Noica, *Art. cit.*, p. 172.

³ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 18.

⁴ Idem, *Duminicile...*, p. 242.

„La ce bun atâta supunere și atâta cumințenie, dacă n-a putut intra în inima sa și nițică dragoste? Tot ce a strâns fratele acesta al fiului risipitor, toate instrumentele într-o desăvârșire pe care și le-a pregătit, nu desăvârșesc, de vreme ce lipsește instrumentul cheie, și nu-l însoțesc în singurătatea sa morală. De aici învățăm că, atunci când suntem drepti, să nu fim niște drepti mândri, lipsiți de iubire și de înțelegere pentru cei care, greșind, se întorc. Căci din parabolă reiese că tatăl s-a milostivit de Fiul risipitor numai fiindcă s-a întors. Prin întoarcere s-a făcut vrednic de milostivirea sa”¹.

„Fiul rămas acasă n-a vrut să-l primească pe fratele său pentru că nu îl putea iubi. De aceea nici nu l-a putut ierta. Păcatul orgoliului nemăsurat îl împinge pe panta catastrofală a răutăților sufletești. Nu vrea să intre în casă, decât numai dacă fratele lui ar dispărea iarăși. Nu suportă nici măcar să îl vadă. În mânia lui era gata să se întoarcă la țarină de unde venise sau să plece el acum în lume, să părăsească pe tatăl și casa părintească. De aici se vede că rățacirea cea de pe urmă a fost mai rea decât cea dintâi. Fratele mai mare a preferat să stea afară, de fapt în afara bucuriei generale, refuzând ospățul și osândind, asemenea fariseilor, adorându-și propria «neprihănire» și instituindu-se el judecător, în locul tatălui, față de fratele său”².

„Fiul cel mare se lăuda că nu a fost risipitor, fără să conștientizeze că a înfăptuit cea mai gravă dintre risipele posibile. A călcat în picioare și s-a lepădat de iubirea tatălui său. Sunt două feluri de a risipi. Fiul risipitor nu a făcut altceva decât să cheltuiască. Dar și fratele său risipea. Există risipa celui care, întocmai fiului din parabolă, cheltuiește fără să fi strâns, dar există risipă și la cel care strânge, fără să poată aduna. Fratele fiului risipitor așa face. El strânge ascultare după ascultare și faptă

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 463.

² **Preot Matei Popovici, Op. cit.**, pp. 381-382.

bună după faptă bună, dar în ultimul ceas, când nu poate înțelege și nu poate ierta iubirea tatălui pentru cel ce a risipit, pierde el însuși tot ceea ce a adunat”¹.

„Atitudinea fratelui celui mare scoate la iveală adevăruri nebanuite referitoare la tainele inimii omenești. Apa adâncă și lină a sufletului fratelui fiului risipitor ascunde primejdii mai mari decât iureșul sufletesc năvalnic al fiului tânăr și neliniștit”². Asemenea fiului risipitor, „nici fratele mai mare nu este mai puțin în afara lui însuși. Sau, mai bine zis, niciodată în parabolă el nu este prezentat ca venindu-și în sine. El îl judecă pe fratele său pentru desfrânare și revoltă, dar nici el însuși nu ascultă de tatăl său. Își afirmă poziția sa constant ireproșabilă, «*niciodată nu ți-am călcat porunca*», și în aceeași clipă tăgăduiește nu doar o poruncă severă privitoare la vreo slujire, ci calcă în picioare îndemnul părintesc de a lua parte la bucuria întregii familii”³.

„Acest soi de dreptate lipsită de bunătate, o dreptate stearpă și împietrită, a făcut din fratele mai mare un fel de «pom neroditor» care se arată frumos la înfățișare, având o coroană bogată și verde, însă este sălbatic, mândru și neputincios în fața iubirii de frate și chiar a iubirii de părinte, motiv pentru care a rămas trist și nerecunoscător «afară»”⁴.

„Prin atitudinea sa, fratele mai mare devine imaginea metamorfozată a fariseilor și a cărturarilor lipsiți de iubire și de compasiune față de cel căzut”⁵.

„Pentru a înțelege intenția Mântuitorului din concluzia parabolei trebuie să ne reamintim cine erau cei care Îl ascultau. Erau ucenicii, oamenii simpli din popor dar și cărturarii și fariseii.

¹ **Ibidem**, p. 381.

² **Ibidem**, p. 363.

³ **Arhimandritul Vasilios Gondikakis**, *Art. cit.*, pp. 60-61.

⁴ **Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților**, *Op. cit.*, p. 290.

⁵ **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 22.

Aceștia îl acuzau mereu că lua partea păcătoșilor și a vameșilor și că îi disprețuia pe ei, dreptii lui Israel. De fapt tot ce a spus Domnul Hristos despre fiul cel cuminte li se adresa lor. Ei erau fiul cel cuminte. Dar nu un fiu cuminte cu adevărat, ci un cârtitor. Ei nu se bucurau de reprimirea păcătoșilor, ci erau pentru pedepsirea lor. Erau drepti fără milă și fără înțelegere. Mai mult voiau să pară drepti. Nu erau drepti cu desăvârșire. Nu erau nici păcătoși în sensul vulgar. Împlineau poruncile Legii, dar judecau pe alții. Lecția Mântuitorului din această parabolă este împotriva fiului cuminte, a dreptului care nu iubește, este împotriva cârturarilor și a fariseilor”¹.

„Fiul mai mare îi reprezintă pe iudeii nepocăiți din zilele Domnului Hristos și, de asemenea, pe fariseii din toate timpurile, care îi privesc cu dispreț pe aceia pe care ei îi consideră a fi vameși și păcătoși. Pentru că ei nu au păcătuit într-o măsură așa de mare, sunt plini de spiritul îndreptățirii de sine. Domnul Hristos i-a întâmpinat pe acești critici răutăcioși chiar pe terenul lor. Asemenea fiului mai mare din parabolă, ei se bucuraseră de privilegii deosebite din partea lui Dumnezeu. Ei pretindeau că sunt niște fii ai casei lui Dumnezeu, dar aveau spiritul unor slujitori plătiți. Ei nu lucrau din iubire, ci în speranța unei răsplătiri. În ochii lor, Dumnezeu era un stăpân pretențios și sever. Ei L-au văzut pe Domnul Hristos invitându-i pe vameși și pe păcătoși să primească darul harului Său oferit cu mărinimie, un dar pe care fariseii sperau să-l dobândească doar prin trudă și penitență, iar ei se simțeau ofensați. Întoarcerea fiului risipitor, care a umplut de bucurie inima tatălui, nu făcea decât să le stârnească invidia”².

Invidia este unul dintre păcatele care îi paște pe cei care se consideră buni. Cu fratele cel mare s-a întâmplat ca și în

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 462.

² **Ellen G. White, Parabolele...**, p. 152.

parabola cu lucrătorii tocmiți la vie, în care cei care au muncit de dimineață erau invidioși pe cei care au venit în ceasul al unsprezecelea și au primit tot un dinar, ca și ei. Stăpânul „*i-a zis însă unuia dintre ei: Prietene, nu-ți fac nedreptate. Oare nu te-ai învoit cu mine un dinar? Ia ce este al tău și pleacă. Voiesc să dau acestuia de pe urmă ca și ție. Au nu mi se cuvine mie să fac ce voiesc cu ale mele? Sau ochiul tău este rău, pentru că eu sunt bun?*” (Matei 20,13-15).

Domnul Hristos Își încheie pilda cu cuvintele: „*Tatăl însă i-a zis: Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*”.

„Tatăl i s-a adresat pe un ton prietenos fiului său mai mare și i-a vorbit cu blândețe. El nu a prezentat scuze de genul: «Trebuie să sărbătoresc», ci l-a îndemnat pe băiat: «S-ar cuveni să te bucuri și să te veselești, căci cel întors este fratele tău»¹.

„Pe fiul rămas acasă, îmbolnăvit grav de virusul nevăzut al răutății sufletești, tatăl dorește să-l tămăduiască printr-un exces de blândețe și impunătoare tandrețe paternă. Îl muștră cu uimită și dureroasă duioșie pentru că l-a privit ca pe un stăpân avar sau ca pe un patron nedrept, în timp ce el îl privește ca pe copilul său drag. Iar adverbului negativ «*niciodată*», pe care fiul său i l-a aruncat ca pe un șarpe mușcător în obraz, i-a răspuns cu adverbul pozitiv «*totdeauna*», «*tu totdeauna ești cu mine*». Acesta este raiul, libertatea, bogăția fiului, faptul că rămâne în casă (Ioan 8,35), rămâne împreună cu tatăl său”².

„Muștrarea adresată fiului mai mare de către tatăl reprezintă apelul duios al lui Dumnezeu pentru farisei: «*Toate ale mele ale tale sunt*», însă nu ca o plată, ci ca un dar. Asemenea fiului risipitor, tu poți primi darul doar prin revărsarea nemeritată a

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, pp. 167-168.

² Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 379.

iubirii lui Dumnezeu. Îndreptățirea de sine nu numai că îi determină pe oameni să-L înțeleagă greșit pe Dumnezeu, ci îi și face să fie lipsiți de milă și critici față de frații lor”¹.

„Tatăl nu l-a caracterizat ca desfrânat pe fiul mai tânăr, nici nu l-a mustrat pe fiul cel mai mare pentru că i-a vorbit necuviincios. Comportamentul lui arată o iubire nesfârșită și aduce mângâiere”².

„La cererea unui lucru mărunț și neînsemnat - a unui ied - tatăl îi răspunde fiului: «*Toate ale mele ale tale sunt*»”³, „căci câtă vreme nu se desparte de Dumnezeu, tot ce are Dumnezeu este și al omului. Dacă Dumnezeu spune: «*Fiule, toate ale mele ale tale sunt*», și omul poate să spună, asemenea Domnului Hristos: «*Toate câte le are Tatăl, ale Mele sunt*» (Ioan 16,15)”⁴.

„Oare cuvintele tatălui l-au determinat pe fratele mai mare să-și înțeleagă propria răutate, propriul spirit nerecunoscător? S-a căit el de invidia și de asprimea lui nemiloasă? Domnul Hristos nu a spus nimic despre aceasta. Situația prezentată de parabolă era încă în plină desfășurare, iar finalul depindea de decizia celor care o ascultau”⁵, „fiindcă pilda fiului risipitor nu este o vestire a Evangheliei către cei săraci, ci o apărare a acesteia față de criticii ei. Justificarea Mântuitorului constă în nemărginita iubire a lui Dumnezeu. Însă Domnul Hristos nu rămâne în defensivă. Parabola se întrerupe brusc, iar chestiunea rămâne deschisă. Indubitabil că acesta este un reflex al situației cu care era confruntat Mântuitorul. Ascultătorii Săi erau în poziția fiului mai mare, care urma să decidă dacă va accepta invitația tatălui său și-i va împărtăși bucuria. Așa că Domnul Hristos nu pronunță

¹ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 152.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 62.

³ *Ibidem*, p. 53.

⁴ Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, p. 149.

⁵ Ellen G. White, *Parabolele...*, pp. 151-152.

încă sentința. El mai are speranța că-i va determina să-și abandoneze rezistența față de Evanghelie. El încă speră că ei își vor da seama cât de mult îi desparte de Dumnezeu mulțumirea lor de sine și lipsa de iubire, și că vor ajunge să simtă marea bucurie pe care o aduce Evanghelia. Apărarea Evangheliei ia în această pildă forma unui reproș și a unui apel către inimile criticilor Mântuitorului”¹.

„În fond, cine este fiul risipitor? În mod spontan aproape, răspundem că noi toți, că fiecare dintre noi, cu păcatele noastre, cu toate păcatele noastre personale, că fiul risipitor este omenirea întreagă, cu toate păcatele săvârșite începând de la Adam. Și acest răspuns nu este deloc greșit”².

„Această pildă a fiului risipitor este icoana în care fiecare dintre noi se recunoaște cu ușurință fără să mai fie nevoie de vreo explicație, ci numai ascultând-o putem zice: Acest fiu risipitor sunt eu, în cutare vreme din viața mea din trecut sau în traiul meu de astăzi, așa am fost sau așa sunt. Iar pe acest Părinte bun, acest Tată Ceresc și eu L-am părăsit în multe rânduri din viața mea; și eu am părăsit casa părintească, adică Biserica Lui; și eu L-am lăsat plângând în pragul ușii uitându-se după mine cum mă îndepărtez de El și de casa Lui și iată că astăzi mă cheamă la Sine. M-a așteptat atâta timp și eu nu am vrut să mă întorc”³.

În timpul activității Sale publice, fiind înconjurat în permanență de tot soiul de oameni, Domnul Hristos a spus: „*Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Nu pe cei drekți, ci pe cei păcătoși am venit să-i chem la pocăință*” (Marcu 2,17). Parabola fiului risipitor se înscrie în această linie a gândirii Mântuitorului și are un mesaj dublu, adresat atât păcătoșilor, cât și celor care se considerau a fi „drekți”.

¹ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 169.

² Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, p. 345.

³ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 332.

Dacă în Vechiul Testament Dumnezeu a grăit prin gura prorocului Iezechiel: „*Viu sunt Eu; Eu nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu*” (Iezechiel 33,11), prin pilda fiului risipitor Domnul Hristos ne arată că oricât am fi de păcătoși, dacă ne căim, Dumnezeu ne iartă.

„Principală învățătură pe care o tragem din această parabolă este aceea că orice întoarcere de pe drumul păcatului este posibilă. Orice întoarcere însoțită de căință este primită de Dumnezeu și este binecuvântată cu iertarea tuturor greșelilor”¹. Astfel, „fiul risipitor nu este altceva decât un model spre încurajare pentru noi toți, pentru cei păcătoși, că orice păcat, în momentul în care ne-am căit pentru el, l-am mărturisit și ne-am întors la Dumnezeu, se iartă”².

„Parabola vrea să arate că iubirea lui Dumnezeu pentru păcătosul care se întoarce nu cunoaște margini, fiindcă Dumnezeu este bun, îndurător, milostiv și iubitor. Înțeleptul Solomon a scris: «*Numai binecuvântarea lui Dumnezeu îmbogățește, pe când truda zadarnică (a fiului cuminte, adăugăm noi) nu aduce spor*» (Proverbele lui Solomon 10,22)”³.

„Prin exemplul fiului rămas acasă Domnul Hristos îi avertizează pe cei dreپți să aibă grijă să nu cadă din situația lor de dreپți, judecându-l pe cel păcătos sau judecându-L chiar pe Dumnezeu pentru că îl iartă pe cel păcătos”⁴.

Dacă un om greșește, iar pe urmă regăsește calea cea bună, nu trebuie să fim invidioși pe el, pentru că noi nu cunoaștem remușcările și pocăința lui. În împărăția lui Dumnezeu locurile nu se termină niciodată. Dacă vom merita, cu siguranță că vom ajunge acolo, de aceea să nu fim invidioși pe cei care răăcesc

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 456.

² **Ibidem**, p. 463.

³ **Calinic Botoșăneanul, Duminicile...**, p. 243.

⁴ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 463.

calea, dar apoi o află din nou, pentru că și noi putem oricând să greșim, devenind niște fii risipitori.

De asemenea, să nu fim supărați pe Dumnezeu, care îi primește cu brațele deschise pe cei care se întorc la El, pentru că „*El voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină*” (I Timotei 2,4). Iertarea este o șansă pe care Dumnezeu o oferă tuturor, pentru că toți suntem păcătoși, de aceea Sfântul Ioan Evanghelistul a afirmat: „*Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi*” (I Ioan 1,8).

Să fim conștienți că fiul cel mic din parabolă a păcătuit, dar s-a pocăit și a fost acceptat ca fiu pentru căința lui, pe când fiul cel mare, prin invidie, era mai păcătos decât fratele său și singur refuza să intre în casă. Așa fac toți cei invidioși sau mândri, vor să intre singuri în împărăția cerurilor, dar prin atitudinea lor se încheie afară, pe când cei păcătoși, prin pocăință, intră în rai, de aceea Mântuitorul a afirmat înaintea învățătorilor și a bătrânilor evreilor care se socoteau dreți: „*Adevăr vă spun că vameșii și desfrâdatele vor intra înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu*” (Matei 21,31).

„Pilda fiului risipitor ne cheamă să ne pocăim dacă am căzut, iar dacă nu, să avem grijă, nu cumva să cădem tocmai prin faptul că ni se pare că «stăm» (I Corinteni 10,12)”¹.

Să învățăm din această parabolă să avem faptele fiului celui mare, mai puțin invidia, dar să avem smerenia și pocăința fiului celui mic, pentru că „*Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har*” (Iacov 4,6).

Amin

¹ Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 291.

Duminica a 34-a după Rusalii (*altă cuvântare*)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Ca extensie, «parabola fiului risipitor» este cea mai lungă pildă rostită de către Domnul Hristos. Cu toate acestea ea are numai trei personaje, dar care toate pot, pe rând, să ocupe avanscena. Și atunci, se pune întrebarea, pentru mulți nejustificată: Care este personajul principal? Exegeza biblică aproape că nu are un răspuns unanim la această întrebare. Este personajul principal, fiul risipitor? Este tatăl? Este fiul cel mare? Așa se face că, în funcție de diferitele răspunsuri - ipoteze, pilda a căpătat diferite titluri: Pilda unui «tată nedrept», pilda «plecării de acasă», pilda celor «doi fii risipitori sau răzvrățiți», pilda «dramei dreptului de a risipi», pilda «tatălui care așteaptă, sperând», pilda «traseului unei convertiri», pilda «nevoii de experiență negativă, pentru a experia pozitivul» etc.”¹.

„Noi credem că personajul principal nu este fiul risipitor, așa cum, poate, justificat, textul pildei ar lăsa să se înțeleagă, ci tatăl, care este nevoit să rezolve drama celor doi fii ai săi, unul risipind în dorința lui de a fi liber și independent, și altul risipind în ascultare, pe care a transformat-o într-un reproș nejustificat față de tatăl, pentru că nu a primit nici măcar un ied ca să se veselească cu prietenii. Dar, oare, el a cerut un ied? Cum să-i dea tatăl ceva fiului său dacă toate ale tatălui îi aparțineau și lui? Așadar, atitudinea tatălui față de cei doi fii ai săi răzvrățiți, unul

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 341.

plictisit de bine iar celălalt de ascultare, este cheia sau punctul central al întregii narațiuni”¹.

„Ceea ce putem însă spune, cu certitudine, este faptul că acțiunea în care sunt implicate toate cele trei personaje, sau se implică, este de un dramatism fără egal. Este adevărat că fiul plecat de acasă este axa întregii istorisiri. Dar atitudinea tatălui sau reacția fiului răzvrătit în ascultare nu sunt mai puțin dinamice în țesătura narativă a pildei, decât a primului”².

„Mântuirea are două laturi, două dimensiuni: Una este partea lui Dumnezeu (mântuirea obiectivă), iar cealaltă a omului care se întoarce la Dumnezeu (mântuirea subiectivă). Pentru ca cineva să se mântuiască, trebuie să se întâlnească amândouă aceste dimensiuni, adică trebuie să se întâlnească voința de mântuire a lui Dumnezeu cu voința de mântuire a omului. Dacă primele două pilde din capitolul 15 al Evangheliei după Luca (oaia cea rătăcită și drahma cea pierdută) evidențiază mai ales lucrarea lui Dumnezeu și bucuria Sa pentru păcătosul care se pocăiește, a treia - cea cu fiul risipitor - pune într-o lumină cum nu se poate mai clară și a doua dimensiune, adică partea omului, pocăința sa și poate că nicio altă pagină a Sfintei Scripturi nu ilustrează mai strălucit traseul întoarcerii omului căzut, până la restaurarea sa deplină în comuniunea cu Dumnezeu”³.

Domnul Hristos Își începe parabola prin cuvintele: „*Un om avea doi fii. Și a zis cel mai tânăr dintre ei tatălui său: Tată, dă-mi partea ce mi se cuvine din avere. Și el le-a împărțit averea*”.

De la începutul pildei vedem că fiul cel mic, „plictisit de bine, dorește libertate și independență. Fără să pună nicio întrebare legată de motivul acestei cereri, tatăl își împarte imediat

¹ **Ibidem**, pp. 341-342.

² **Ibidem**, p. 342.

³ **Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc**, *Op. cit.*, p. 347.

averea. Cel mic primește ce i se cuvine. Părintele i-a respectat copilului său dorința și libertatea de a acționa cum vrea”¹.

Mântuitorul spune în continuarea parabolei: *„Și nu după multe zile, adunând toate, fiul cel mai tânăr s-a dus într-o țară îndepărtată și acolo și-a risipit averea trăind în desfrânări”*.

„Motivul plecării de acasă a fiului mai mic nu îl cunoaștem. Contextul întreg, însă, ne ajută să-l înțelegem: Dorința de emancipare dincolo de autoritatea și prezența tatălui. Un dor de ducă îl face să plece de acasă”².

„Țara îndepărtată unde a plecat fiul cel mic reprezintă timpul petrecut de om în păcate, până la întoarcerea lui la spovedanie”³.

Prin risipirea averii în desfrânări fiul plecat de acasă a dovedit că nu era suficient de matur din punct de vedere moral, nici destul de copt la minte pentru a-și administra singur averea, fiindcă „a primit tot cât merita și a pierdut totul”⁴.

Prin atitudinea sa, fiul cel mic devine exemplul negativ din parabolă, în timp ce fratele cel mare, care și-a primit și el odată cu mezinul partea ce-i revenea din averea părintească, dar a preferat să rămână împreună cu tatăl său, este înfățișat drept personajul pozitiv.

Mântuitorul Își continuă pilda: *„Și după ce fiul cel mai tânăr a cheltuit totul, s-a făcut foamete mare în țara aceea, și el a început să ducă lipsă. Și ducându-se, s-a alipit el de unul din locuitorii acelei țări, și acesta l-a trimis la țarinile sale să păzească porcii. Și dorea să-și sature pânțele din roșcovele pe care le mâncău porcii, însă nimeni nu-i dădea”*.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 342.

² Ibidem.

³ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 341.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 53.

Datorită irosirii iraționale a averii, fiul cel tânăr a ajuns, din odrasla unei familii înstărite, să fie în lipsuri, iar din cauza foamei, acesta s-a angajat porcar, însă trăia mai rău decât animalele de care purta de grijă.

„Turma de porci la care tânărul s-a tocmnit păzitor reprezintă mulțimea păcatelor la care se angajează omul să slujească pe pământ”¹.

Conform Legii Vechiului Testament, porcii erau considerați animale necurate, iar evreii nu aveau voie să le consume carnea, însă îi creșteau pentru comerțul cu cei de alte neamuri.

Pornind de la această interdicție și de la cruzimea regelui Irod cel Mare, care simțindu-și tronul amenințat, și-a executat mai mulți membri ai familiei, printre care trei fii, împăratul Octavian Augustus a afirmat: „Melius Herodius porcum esse quam filium”, adică: „Este mai bine să fii porcul lui Irod decât fiul său”.

Înțelegând în ce situație se afla, tânărul din parabolă și-a venit în fire și a cugetat: *„Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier aici de foame! Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și-i voi spune: Tată, am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul din argații tăi”*.

Cuvintele pe care tânărul a simțit că trebuie să i le adreseze tatălui său dovedesc căința acestuia înaintea lui Dumnezeu pentru păcatele săvârșite, precum și părerea de rău față de părintele său în privința risipirii iraționale a averii. De vreme ce fiul își primise partea care i se cuvenea din averea părintească și și-a abandonat tatăl, „el a pierdut dreptul de a mai fi socotit fiu, iar datorită faptului că era păzitor la porci, pe care îi invidia pentru hrana mai bună decât a lui, el și-a pierdut și umanitatea. Astfel, tânărul nu mai spera la statutul de fiu, ci numai la hrana porcilor sau, în cel

¹ Ierodiamon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 341.

mai bun caz, la un tratament de salariat al tatălui său”¹, care era net superior situației în care se afla el acum.

Din exemplul fiului risipitor constatăm că pentru unii oameni bunăstarea materială nu este direct proporțională cu progresul spiritual, pentru că atâta vreme cât tânărul fusese bogat uitase de Dumnezeu, trăind în păcat, pe când după ce și-a irosit averea și a ajuns să fie în lipsuri și-a adus aminte de Dumnezeu.

Venindu-și în fire, fiul risipitor și-a adus aminte de Dumnezeu (am greșit la cer) și de tatăl său (am greșit înaintea ta) și s-a căit, iar „cel care se căiește își vede numai nevrednicia sa: *«Nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău»*. De aceea, el simte și se miră de iubirea lui Dumnezeu. Se vede pe sine însuși ca cel dintâi dintre păcătoși și pe toți ceilalți îi vede curați”².

„Aflându-se într-un terifiant proces de conștiință, fiul risipitor se ridică și se întoarce acasă. Imaginea casei părintești, plină de iubirea tatălui, a fost, cu siguranță, unul dintre motivele irezistibile în regăsirea sa”³, fiindcă „această iubire care a rămas acasă, s-a extins pretutindeni și l-a însoțit mereu pe fiul rătăcitor”⁴.

Domnul Hristos spune în continuarea parabolei: „Și, sculându-se fiul cel mai tânăr, a venit la tatăl său. Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: Tată, am greșit la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Și a zis tatăl către slugile sale: *Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați și dați inel în mâna lui și încălțămintea în picioarele lui; și aduceți vițelul cel îngrășat și-l înjunghiați și, mâncând, să*

¹ Jean-Luc Marion, *Art. cit.*, p. 166.

² Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 65.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 343.

⁴ Arhimandritul Vasilios Gondikakis, *Art. cit.*, p. 42.

ne veselim, căci acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat”.

Fiul risipitor s-a întors acasă sărac lipit pământului, zdrențaros, desculț și plin de păcate, iar tatăl său l-a primit cu brațele deschise. „Prin atitudinea lui, acest tată dovedește că este Tatăl Cel Ceresc. El îl așteaptă pe cel păcătos, nu din clipa în care acesta s-a hotărât să se întoarcă, ci din clipa în care s-a despărțit de El, prin păcat”¹.

Primele cuvinte ale fiului revenit acasă au fost: „*Tată, am greșit la cer și înaintea ta*”. „Prin «cer» înțelegem în primul rând toată oștirea cea îngerească și mai ales pe îngerii păzitori; apoi, darurile duhovnicești pe care Dumnezeu le dă fiecăruia, și care închipuie cerul chiar și în omul păcătos. Sfântul Apostol Pavel a scris: «*Vrednic de crezare și de toată primirea este cuvântul că Iisus Hristos a venit în lume ca să-i mântuiască pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu*» (I Timotei 1,15). Cu toate că afirmă despre sine că este cel mai mare păcătos, Apostolul neamurilor, spune: «*După omul cel lăuntric, mă bucur de Legea lui Dumnezeu*» (Romani 7,22), adică de darul lui Dumnezeu făcut tuturor oamenilor, pentru că «*El face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți*» (Matei 5,45). Faptul că prin «cer» sunt indicați aici îngerii, o spune chiar Domnul Hristos: «*Vă zic Eu vouă, mai mare bucurie va fi în cer pentru un păcătos care se pocăiește decât pentru nouăzeci și nouă de drepți, care n-au nevoie de pocăință*» (Luca 15,7). Așadar, acolo unde este bucurie pentru un păcătos care se pocăiește, este și durere pentru unul care nu se căiește”².

„Gesturile tatălui din parabolă ne arată marea lui iubire față de fiul său, pentru că el este acela care aleargă înaintea

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 346.

² Episcopul Nicolae Velimirovici, *Predici...*, vol. I, p. 155.

copilului, îi cade pe gât, îl sărută și, foarte important, nu-l umilește, reproșându-i ceva. Ba mai mult: Nici pe băiat nu-l lasă să se umilească mai mult decât era cazul. Tatălui îi este suficientă suferința fiului și căința lui”¹, de aceea „nu-i permite să rostească cuvintele umilitoare: *«Fă-mă ca pe unul din argații tăi»*. Tatăl nu-i reproșează nimic, nu-l întreabă nimic, nu-l umilește deloc, ci îl iartă, redându-i demnitatea de fiu. Ba, chiar poruncește, să se pregătească un ospăț mare pentru ca să se bucure de regăsirea fiului”².

„În porunca tatălui dată slujitorilor săi observăm prezența a șapte imperative: *«Aduceți degrabă haina lui cea dintâi», «îmbrăcați-l», «dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui», «aduceți vițelul cel îngrășat», «înjunghiați-l», «să mâncăm»* și *«să ne veselim»*. La evrei numărul 7 este unul simbolic, exprimând desăvârșirea, perfecțiunea, și poate reda aici bucuria deplină a revederii dintre tată și fiul regăsit”³.

Prin afirmația sa, „*acest fiu al meu mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*” părintele arată că din pricina păcatelor fiul său cel mic fusese mort duhovnicește, dar prin căință a înviat spiritual, fusese pierdut printre străini, dar a revenit acasă.

Domnul Hristos spune în continuare: „*Și au început să se veselească. Iar fiul cel mare era la țarină. Și când a venit și s-a apropiat de casă, a auzit cântece și jocuri. Și, chemând la sine pe una dintre slugi, a întrebat ce înseamnă acestea. Iar ea i-a spus: Fratele tău a venit și tatăl tău a înjunghiat vițelul cel îngrășat, pentru că l-a primit sănătos. Și el s-a mâniat și nu voia să intre; dar tatăl lui, ieșind, îl ruga. Însă el, răspunzând, a zis tatălui său: Iată, de atâția ani îți slujesc și niciodată nu ți-am călcat porunca. Și mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă*

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 346.

² *Ibidem*, p. 344.

³ *Ibidem*.

veselesc cu prietenii mei. Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânate, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat”.

Fiul cel mare, care rămăsese împreună cu părintele său, căruia nu i-a ieșit niciodată din cuvânt, s-a umplut de ură asupra tatălui și de pizmă asupra fratelui fiindcă părintele l-a primit acasă și a tăiat pentru el vițelul cel îngrășat. Ura și invidia acestuia nu se datorau faptului că el ar fi fost lipsit, de vreme ce își primise și el partea din averea părintească odată cu fratele său, iar în calitate de întâi născut îi reveneau două treimi din aceasta, ci pentru că după împărțirea averii tatăl nu i-a mai oferit nimic, nici măcar un ied, pe când pentru mezin a înjunghiat vițelul cel îngrășat.

„Din punctul de vedere al fiului celui mare tatăl pare un om strâns la mână, căci acesta îi reproșează zgârcenia în ceea ce-l privește pe el, dar își risipește cu generozitate darurile pentru fiul întors acasă”¹.

„Parabola începe cu suferința tatălui pentru un copil răzvrătit, care plictisindu-se de binele de acasă, pleacă, și se încheie tot cu suferința tatălui dar, de această dată, generată de celălalt fiu al său, un «drept păcătos». Ce înseamnă un drept păcătos? Despre acest subiect s-ar putea vorbi foarte mult. Să-l analizăm puțin și pe acest fiu. Fiul cel mare era corect, nu i-a greșit tatălui său niciodată, nu i-a ieșit din cuvânt, nu l-a supărat cu nimic, nu i-a risipit averea. Dar, cu toate acestea, nu este un personaj pozitiv al parabolei. Și parcă nici nouă nu ne place. Unde a greșit el? A greșit pentru că s-a raportat la fratele lui doar cu logica, nu și cu iubirea și cu înțelegerea față de un păcătos care s-a îndreptat. Logica lui era corectă: Cum să reintre fratele risipitor în niște drepturi pe care nu le mai avea, pentru că și le-a luat o dată și le-a risipit? Cum să mai fie acela egal cu el,

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 348.

dacă nu mai avea nimic? El gândea corect și, de aceea, să nu-l judecăm prea aspru. Nu știm câți dintre noi n-am gândi la fel și n-am reacționa exact ca și el într-o situație similară. Dar el era doar justițiar nu și iubitor și înțelegător cu cel ce a greșit. Nu pune problema și invers, și anume: Cum ar fi dorit el să fie tratat, dacă s-ar fi găsit într-o situație asemănătoare? Cu siguranță, nu în modul în care el gândea și trata. Așadar, raționa logic doar cu privire la altul, nu și cu privire la el. Aici a greșit fiul cel mare. Invidia pentru puținul altuia nu-l lăsa să se bucure de multul pe care îl avea el, pentru că tatăl i-a spus: «*Toate ale mele ale tale sunt*». Nu le vedea pentru că nu le privea. Neluându-i-se nimic, nici nu era păgubit de nimic. De fapt pilda nici nu ne spune că fiul reîntors ar fi primit din nou bunuri care să-l facă egal cu fratele mai mare, cel care nu risipise nimic. Fiul cel mai mic, păcătosul reîntors acasă, a primit doar bucuria și iertarea tatălui”¹.

Plin de mânie, „fiul cel mare nu i se adresează părintelui cu apelativul «tată», ci trece direct la reproșuri”². „El evită să-l numească frate pe risipitorul care s-a întors acasă”³ „fiindcă nu îl mai recunoaște ca frate”⁴, „expresia «*fiul tău*» fiind una disprețuitoare. Fratele rămas acasă este primul care pronunță cuvântul «*desfrânatele*», încât atitudinea lui nu poate să-i producă decât suferință tatălui său. De altfel, prin această atitudine el pune capăt bucuriei tatălui produsă de regăsirea fiului pierdut”⁵.

„Parabola comportă o anumită greutate de interpretare când este vorba de «fiul cel cuminte». Însă mesajul Domnului Hristos nu este împotriva cumințeniei fiului mai mare, care este, de altfel,

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 344-345.

² Ibidem, p. 345.

³ Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 168.

⁴ Ellen G. White, *Parabolele...*, p. 151.

⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 345.

lăudabilă, ci împotriva dreptului care nu iubește, judecând reprobabil atât faptele celor din jur cât și atitudinea tatălui, adesea îngăduitoare, față de cei ce greșesc. Mesajul pildei era, de fapt, împotriva cărturarilor și a fariseilor care se socoteau drepti, disprețuindu-i pe păcătoși și judecându-i”¹.

„Unde mai greșește fratele mândru al fiului risipitor? Astăzi, poate pentru întâia oară, el îi vorbește tatălui său cu reproș: *«Mie niciodată nu mi-ai dat un ied, ca să mă veselesc cu prietenii mei»*. Tot astăzi el se face judecător disprețuitor al fratelui său: *«Dar când a venit acest fiu al tău, care ți-a mâncat averea cu desfrânatele, ai înjunghiat pentru el vițelul cel îngrășat»*. Iată, așadar, că el îl condamnă pe tatăl său pentru modul în care l-a primit pe fiul cel pierdut, răbufnește și, dintr-o dată, nu mai este nici fiu ascultător, nici frate bun celui «căzut». Mai mult decât atât, pilda ne lasă să înțelegem că, în cele din urmă, acesta a rămas supărat *«afară»* - afară de împărăția lui Dumnezeu”².

Din finalul acestei parabole constatăm că rolul celor doi frați se inversează, fiul risipitor devenind, datorită căinței sale, exemplul cel bun, în timp ce fratele mai mare, care a rămas lângă tatăl său, se transformă, datorită invidiei, în personajul negativ.

„Așadar, avem o pildă care începe cu o scenă duioasă și se termină cu una la fel de emoționantă, având în centru o dublă suferință a tatălui: Una pentru fiul care risipește, fără să fi strâns ceva, și alta pentru fiul care strânge, dar care nu adună nimic”³.

„Faptul că fiul risipitor pleacă de acasă pentru a eșua lamentabil într-un naufragiu existențial este doar dimensiunea principală a «dezastrului», dar răul pornit dintr-o alegere rea se multiplică: Tatăl este îndurerat pentru că anticipează, la modul

¹ Ibidem.

² Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Op. cit.*, p. 289.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 345.

realist, viitoarele suferințe ale fiului. Fratele fiului risipitor este ispitit, pe de-o parte, cu judecata orgolioasă iar, pe de alta, cu lăcomia de a spera că va rămâne singurul moștenitor al averii familiei. Amicii petrecăreți ai fiului risipitor sunt alimentați în exacerbaria viciilor lor prin puterea financiară irosită și ispita ingratitudinii față de cel amăgit. Negustorii de plăceri degradante primesc o infuzie de capital pentru a-și diversifica puterea unei seducții pervertitoare asupra altor potențiali fii risipitori, în vreme ce stăpânul porcilor este ispitit să exploateze un nenorocit aflat la grea ananghie”¹.

Auzind reproșurile fiului celui mare, tatăl i-a răspuns: „*Fiule, tu totdeauna ești cu mine și toate ale mele ale tale sunt*”, arătând că deși îi dăduse partea care i se cuvenea din avere, părintele socotea că tot ceea ce păstrase pentru el aparținea și fiului.

Apoi tatăl adaugă: „*Trebuia însă să ne veselim și să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat*”.

Prin aceste cuvinte părintele își arată iubirea și purtarea de grijă față de fiul său cel mic, care după ce a rătăcit calea cea bună și-a revenit și tatăl socotea că este de datoria lui și a întregii familii să se bucure pentru el, motiv pentru care a și tăiat vițelul cel îngrășat.

Dacă fiul rămas acasă a evitat să folosească cuvântul „frate” pentru fiul întors acasă, tatăl în schimb îi spune că acesta este fratele lui, în sensul că l-a reintegrat în familie.

Parabola fiului risipitor evidențiază importanța pocăinței pentru păcatele săvârșite, precum și primejdia care îi paște pe cei care se străduiesc în realizarea faptelor bune, dar prin uneltilor vrăjmașului cad în păcatul invidiei.

În cele ce urmează vom vedea cu cine pot fi identificate personajele din pilda fiului risipitor.

¹ Preot Matei Popovici, *Op. cit.*, p. 337.

Tatăl îl simbolizează pe Dumnezeu Însuși, iar fiul risipitor reprezintă omenirea, fiindcă începând cu protopărinții noștri Adam și Eva, toți oamenii păcătuiesc. În Sfânta Scriptură citim în acest sens că *„Nu este un om drept pe pământ care să facă binele fără să greșească”* (Ecclesiast 7,20), iar Sfântul Evanghelist Ioan a scris și el: *„Dacă zicem că noi nu avem păcat, pe noi înșine ne amăgim și adevărul nu este întru noi”* (I Ioan 1,8).

De vreme ce părintele din parabolă i-a dat fiului celui mic partea din avere care i se cuvenea, deși știa prea bine că acesta nu este suficient de matur pentru a și-o administra singur, este oare culpabil în vreun fel? Cu siguranță nu, pentru că la creare Dumnezeu l-a înzestrat pe om cu liberul arbitru, care implică o mare responsabilitate, astfel încât i-a oferit posibilitatea de a alege între bine și rău, după cum mărturisește: *„Ți-am pus în față viața și moartea, binecuvântarea și blestemul. Alege viața, ca să trăiești, tu și urmașii tăi!”* (Deuteronom 30,19). Dumnezeu l-a creat pe om liber, iar acesta a întrebuițat în mod greșit libertatea, de aceea vina abaterii de la porunca lui Dumnezeu aparține omului, care însă a fost îndemnat la aceasta de diavol, așa cum se întâmplă întotdeauna în săvârșirea păcatelor.

Să nu considere cineva că demonii aduc ispite asupra oamenilor pentru că țin la ei, ci din contră, pentru a-i face să cadă în robia păcatelor, iar la judecata lui Dumnezeu să-i acuze de acestea, fără să țină cont de rolul pe care l-au avut în săvârșirea lor.

Gândul cel bun al fiului risipitor de a se lepăda de păcat și de a reveni la tatăl său Îl reprezintă pe Mântuitorul, trimis de Dumnezeu Tatăl în lume pentru a o mântui din robia păcatului și a morții, *„fiindcă așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său cel Unul născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3,16).

Fiul cel mare din parabolă, care a stat în permanență lângă tatăl său, fără să-i fi călcat vreodată porunca, îi simbolizează pe sfinții îngeri, care nu s-au abătut niciodată de la voia lui Dumnezeu.

Pe cine însă reprezintă fiul cel mare după ce s-a întors de la țarină și s-a umplut de pizmă împotriva fratelui său? Pe îngerii care au fost invidioși pe Dumnezeu și s-au răzvrătit, dorind să fie asemenea Lui, iar prin aceasta s-au pervertit lăuntric și s-au îndepărtat de la fața lui Dumnezeu, devenind din îngeri de lumină demoni întunecați sau duhuri necurate, pentru că niciodată creatura nu se poate transforma în Creator.

Sfinții Părinți ai Bisericii au afirmat că atât îngerii cât și oamenii au fost creați după chipul lui Dumnezeu și au datoria de a realiza asemănarea cu El. La om chipul lui Dumnezeu se manifestă cel mai pregnant prin suflet, care are trei calități: Rațiunea, voința și sentimentul. Dacă omul nu își coordonează în mod armonios toate cele trei însușiri ale sufletului în acțiunile sale, ajunge la dezechilibre. Astfel, rațiunea lipsită de voință duce la lașitate, iar cea fără sentiment îl transformă pe om într-un raționalist distant și rece. Voința necenzurată de rațiune se conduce după instincte, poftă și dorințe nestăpânite, făcând din om un pătimaș, în timp ce voința lipsită de sentiment crează despoți, care doresc să-și stăpânească semenii fără milă, încercând să-i domine prin orice mijloace. Sentimentul fără rațiune îl rupe pe om de realitate, transformându-l într-un visător utopic și idealist, pe când sentimentul lipsit de voință nu are nicio finalitate, omul fiind paralizat de teama de a da curs propriilor simțăminte.

Ideal ar fi ca fiecare om să păstreze un echilibru între cele trei calități ale sufletului, însă fiecare dintre noi acționează în anumite momente sub imperiul uneia în detrimentul celorlalte,

încât uneori ne manifestăm asemenea fiului risipitor, iar alteori ne asemănăm fratelui său mai mare.

Deși toți oamenii sunt supuși ispitelor și cad în diverse păcate, „*Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci ca să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu, nevrând El ca vreunul să piară, ci ca toți să ajungă la pocăință*” (Iezechiel 33,11 și II Petru 3,9). Din cuvintele Sfintei Scripturi constatăm faptul că Dumnezeu dorește îndreptarea păcătoșilor, însă pentru a o dobândi, aceștia trebuie să abandoneze calea păcatului, să se căiască și să viețuiască în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu.

Drept aceea, să ne străduim pe parcursul întregii noastre vieți să săvârșim faptele bune ale fiului celui mare, până la revenirea acasă a fratelui său, însă dacă am cedat ispitelor vrăjmașului și am săvârșit anumite păcate, să ne căim asemenea fiului celui mic după ce și-a venit în fire, iar Dumnezeu, asemenea părintelui din parabolă, ne va primi cu brațele deschise și ne va găti loc în împărăția Sa.

Amin

Duminica lăsatului sec de carne

(a Înfricoșătoarei Judecăți)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Zis-a Domnul: Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții îngeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci Împăratul le va zice celor de-a dreapta Lui: «Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine». Atunci dreptii Îi vor răspunde, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?» Iar Împăratul, răspunzând, le va zice: «Adevăr vă spun, întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, foarte mici, Mie Mi-ați făcut». Atunci le va zice și celor de-a stânga: «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat». Atunci vor răspunde și ei, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin,

sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?» El însă le va răspunde, zicând: «Adevăr vă spun: Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești foarte mici, nici Mie nu Mi-ați făcut». Și vor merge aceștia la osânda veșnică, iar dreptii la viața veșnică” (Matei 25,31-46).

În această duminică, a lăsatului sec de carne, la Sfânta Liturghie s-a citit o pericopă evanghelică în care ne este înfățișată Judecata de Apoi.

Pentru a vedea de ce oamenii trebuie să fie judecați, este necesar să ne întoarcem la începutul istoriei, să vedem cauzele care au dus la aceasta.

Omul a fost creat de Dumnezeu și așezat în grădina Edenului pentru a trăi fericit și a fi nemuritor. „Și Domnul Dumnezeu i-a dat lui Adam poruncă și i-a zis: «Din toți pomii raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el, cu moarte vei muri!»” (Facere 2,16-17).

Cuvintele Creatorului au constituit un avertisment pentru om ca să stea în ascultare de El și să-și dezvolte chipul lui Dumnezeu din el, până la realizarea asemănării cu Acesta.

Din nefericire, Adam și Eva s-au dovedit atât de slabi, încât atunci când au fost ispitiți de diavol au încălcat porunca lui Dumnezeu, intrând sub ascultarea vrăjmașului.

Sfântul Apostol Petru a afirmat că „pe îngerii care au păcătuیت, Dumnezeu nu i-a cruțat, ci i-a zvârlit în iad și i-a dat să fie ținuti în lanțuri de întuneric spre judecată” (II Petru 2,4). Sfântul Evanghelist Ioan a scris și el că „cel ce săvârșește păcatul este de la diavolul, pentru că diavolul încă de la început păcătuiește” (I Ioan 3,8), iar din moment ce demonii vor fi judecați, pentru că fiind creați îngeri de Dumnezeu „nu și-au păzit vrednicia, ci și-au părăsit locașul, iar Dumnezeu i-a pus în pază sub întuneric, în lanțuri veșnice, spre judecata Zilei celei

Mari” (Iuda 1,6), atunci și cei ce ascultă de vrăjmașul trebuie să fie judecați.

Dacă omul nu ar fi căzut în neascultare de Dumnezeu și nu ar fi păcătuit nu trebuia judecat, după cum nu sunt judecați nici îngerii.

„Pasajul evanghelic de astăzi ne descrie Judecata de Apoi și felul în care va fi «*ziua mâniei Domnului*» (Sofonie 2,2), când mila lui Dumnezeu va face loc dreptății Lui. Atunci cei dreپți vor fi răsplătiți pentru toate ostenele și chinurile lor, însă pentru cei păcătoși va fi prea târziu pentru fapte bune și pocăință, tânguirea lor nu va primi răspuns și lacrimile lor nu vor mai cădea în mâinile îngerilor”¹.

„Niciun adevăr nu are atâta putere să înmoaie inima nepocăită, ca adevărul privitor la înfricoșătoarea Judecată a lui Dumnezeu. Dacă amintirea judecății nu s-ar depărta de la noi, iar puterea ei ar fi primită cu toată inima noastră, n-ar mai fi păcătoși, sau oamenii ar păcătui numai din întâmplare, fără să vrea, pentru puțină vreme, și s-ar îndrepta îndată după căderea cea neașteptată”².

Un Sfânt al Bisericii a scris: „Consider că atunci când oamenii au văzut pentru prima oară fulgerele și au auzit tunetele cerului s-au înfricoșat atât de mult încât aproape au murit de spaimă. Socotesc că au fugit în locurile cele mai întunecoase și mai ferite ca să se ascundă să nu vadă și să nu audă un lucru atât de înfricoșător. Acum, însă, deși văd fulgerele și aud trăsnetele, totuși nu se mai tem, sau deloc, sau foarte puțin, pentru că vederea și auzul lor s-au obișnuit. Sunt chiar unii care dorm fără frică, cufundați într-un somn adânc atunci când cerul fulgeră și tună, cu toate că din cauza fulgerelor dese se aprinde

¹ **Sfântul Nicolae Velimirovici**, *Op. cit.*, p. 124.

² **Sfântul Teofan Zăvorătu**, *Predici*, traducere din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, București, 2009, p. 276.

văzduhul, iar din pricina tunetelor înfricoșătoare răsună munții cu bubuituri atât de puternice, ca și cum s-ar lupta cerul cu pământul. La fel socotesc că oamenii păcătoși au auzit cu frică mare prima dată cuvântul despre Judecata de Apoi. Acum însă, pentru că l-au auzit de atâtea ori, nu se mai tem din pricina deprinderii. Iar semn învederat este că aud că va fi Judecata de obște, dar dorm fără grijă, cufundați în adâncă nesimțire a păcatelor lor. Nu se trezesc și nici nu se căiesc. Ce nădejde să mai am eu, care am venit aici ca să vă vorbesc despre Judecata de Apoi, despre care v-ați obișnuit să auziți și să nu vă mai temeți? Cu toate acestea vă vorbesc, ca să am motiv în ceasul judecății să spun că v-am vorbit despre ea”¹.

Sfântul Apostol Pavel a scris că „oamenilor le este rânduit ca să moară, după care este judecata” (Evrei 9,27), ceea ce înseamnă că „o primă judecată i se face sufletului îndată după moarte, așa cum vedem din pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr. Sufletul omului drept are parte de fericire îndată după moarte, precum a celui mort în păcate nepocăite are parte de pedeapsă”².

Judecata lui Dumnezeu va fi dreaptă, pentru că „Domnul este drept în toate căile Sale. El nu vede așa cum vede omul, fiindcă omul se uită la față, dar Dumnezeu se uită în inimă și El nu primește daruri” (Psalmul 144,17; I Regi 16,7 și Deuteronom 10,17).

Pasajul evanghelic de astăzi începe prin cuvintele: „Zis-a Domnul: Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, și toți sfinții ingeri cu El, atunci va ședea pe tronul slavei Sale”.

„Cu privire la timpul în care va avea loc cea de-a doua venire în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat și a Judecății de

¹ **Ilie Miniș**, *Didahii la Postul Mare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 247.

² **Pr. Dr. Gheorghe Lițiu**, *Op. cit.*, p. 45.

Apoi nimeni nu îl cunoaște, fiindcă după învierea Domnului Hristos din morți Sfinții Apostoli L-au întrebat când va fi sfârșitul lumii, iar Mântuitorul le-a răspuns: «*Nu este al vostru să știți anii sau vremile pe care Tatăl le-a pus întru stăpânirea Sa*» (Faptele Apostolilor 1,7). Cu un alt prilej, probabil în contextul unei întrebări asemănătoare, Iisus le-a spus: «*Iar despre ziua aceea și despre ceasul acela nimeni nu știe, nici îngerii din cer, nici Fiul, ci numai Tatăl*» (Marcu 13,32). Așadar, prin Sfinții Săi Apostoli, Mântuitorul vrea să le spună tuturor creștinilor, din toate timpurile și locurile, că nu ziua sfârșitului lumii trebuie să-i preocupe, ci felul în care aceasta îi va surprinde: uniți cu Dumnezeu sau depărțiți de El. De felul în care clipa aceea ne va găsi, pregătiți sau nepregătiți, va depinde soarta noastră în veșnicie. De aceea, Domnul Hristos ne îndeamnă: «*Așadar, privegheați, că nu știți în care zi va veni Domnul vostru. Să cunoașteți însă aceasta, că de-ar ști stăpânul casei la care ceas al nopții vine furul, ar priveghea și n-ar lăsa să i se spargă casa. De aceea și voi fiți gata, că-n ceasul în care nu gândiți va veni Fiul Omului*» (Matei 24,42-44)¹.

„Deși numai Dumnezeu știe când va avea loc cea de-a doua venire în lume a Fiului Său (Zaharia 14,7), totuși, mai înainte de aceasta, Dumnezeu va arăta niște semne prevestitoare sus, în cer, și jos, pe pământ”², „încât creștinii să poată cunoaște cât de aproape sau cât de departe este sfârșitul lumii și, implicit, al Judecării finale”³.

„Mai întâi vor veni în lume mulți proroci mincinoși, în numele Domnului Hristos, și îi vor amăgi pe mulți (Matei 24,5). Deosebirea dintre profeții mincinoși care sunt acum și cei care vor veni înaintea sfârșitului lumii este aceea că primii schimbă

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 349-350.

² Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 33.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 350.

dreapta credință cu erezii și rătăcirii sectare, iar cei de pe urmă, cu îngăduința lui Dumnezeu, vor avea putere de la diavoli să facă semne și minuni, înșelând și dintre cei aleși, după cum ne-a spus Mântuitorul (Marcu 13,22)”¹.

„În privința sfârșitului lumii, Domnul Hristos a mai spus: *«Veți auzi de războaie și de zvonuri de războaie; luați seama să nu vă înspăimântați, căci toate trebuie să fie, dar încă nu-i sfârșitul. Că se va ridica neam peste neam și împărăție peste împărăție, și va fi foamete și ciumă și cutremur mare pe alocuri. Dar toate acestea sunt numai începutul durerilor»* (Matei 24,6-8)”².

„Alt semn premergător sfârșitului lumii și venirii Domnului Hristos la Judecata de Apoi va fi predicarea Evangheliei la toate popoarele (Matei 24,14)”³.

„Alte semne care vor fi înaintea celei de-a doua veniri în lume a Domnului Hristos, după mărturia Lui, vor fi și acestea: Va fi mare prigonire asupra creștinilor pentru mărturisirea numelui lui Hristos și mulți dintre ei vor fi omorâți (Matei 24,9). Vor fi mari necazuri și strâmtorări cum n-au mai fost de la începutul lumii (Matei 24,21). Mulți se vor poticni în credință, se vor vinde și se vor urî unii pe alții (Matei 24,10). Mulți vor veni în numele lui Hristos și vor zice: Eu sunt Hristos; și pe mulți vor înșela, iar din pricina înmulțirii fărădelegilor iubirea multora se va răci (Matei 24,11-12)”⁴.

În amurgul istoriei „poporul iudeu se va converti la Evanghelia lui Iisus (Romani 11,25-26)”⁵.

¹ **Arhimandrit Cleopa Ilie**, *Urcuș spre înviere*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1992, pp. 367-368.

² **Ibidem**, p. 368.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**, p. 369.

⁵ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 350.

Înainte de sfârșitul lumii, aceasta va fi condusă de „Antihrist (I Ioan 2,18 și II Tesaloniceni 2,3-11), care va săvârși împreună cu însoțitorii săi mincinoși tot felul de semne, amăgindu-i pe mulți (Matei 24,5)”¹. Atunci vor veni din nou pe pământ Enoh și Ilie (Maleahi 3,23 și Apocalipsa 11,3-12), care vor demasca activitatea lui Antihrist.

„Semnele cele mai apropiate de venirea Domnului Hristos vor fi: întunecarea soarelui și a lunii, căderea stelelor din cer și clătinarea puterilor cerului (Matei 24,29). Apoi Sfânta Cruce se va arăta pe norii cerului, după mărturia Mântuitorului: *«Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate semințiile pământului și-L vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și cu slavă multă»* (Matei 24,30)”².

„Îndată după aceasta vor începe să se audă milioane de trâmbițe ale sfinților îngeri. Glasul acelor trâmbițe de aur, după mărturia Sfântului Grigorie Teologul, va supune stihiile, va despica pietrele, va deschide mormintele și va deschide adâncurile. Unii se întreabă dacă va fi una sau mai multe trâmbițe, deoarece Sfântul Apostol Pavel a scris: *«Întru glasul trâmbiței celei de apoi»* (I Corinteni 15,52), iar Sfântul Evanghelist Matei a afirmat: *«Și va trâmbița prin îngerii Săi cu sunet mare de trâmbițe»* (Matei 24,31). Sfântul Ioan Gură de Aur însă lămurește: *«Dacă îngerii vor fi mulți, multe vor fi și trâmbițele»*. De asemenea, atunci vor fi zdrobite porțile iadului și vor fi dezlegate legăturile morților, iar la glasul trâmbițelor, într-o clipeală de ochi, morții se vor scula nestrăbătorește (Matei 24,31 și I Corinteni 15,52)”³.

„După ce toate semnele se vor împlini, stihiile universului se vor schimba din temelie, conform afirmației Sfântului Apostol

¹ Ibidem.

² Arhimandrit Cleopa Ilie, *Urcuș...*, p. 369.

³ Ibidem.

Petru: *«Dar Ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiiile arzând se vor desface și pământul și lucrurile de pe el se vor mistui, din pricina căreia cerurile, luând foc, se vor nimici, iar stihiiile, aprinse, se vor topi! Dar noi, potrivit făgăduințelor Lui, așteptăm ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea»* (II Petru 3,10 și 12-13)”¹.

„Desigur, citind acest text, ne punem o întrebare: De ce natură va fi acel foc? Va fi el unul material, și astfel, întregul univers va fi distrus printr-un cataclism natural? Nu! Focul de care vorbește autorul epistolei va fi unul de natură spirituală. Este vorba de o putere a lui Dumnezeu, de o energie divină, care va avea proprietatea de a transforma, într-o clipă, starea actuală a existenței materiale a lumii, într-una spirituală, reînnoită, având alte calități și însușiri de ființare. Acest foc va fi unul asemănător limbilor «ca de foc» de la Cincizecime (Faptele Apostolilor 2,3-4), care, coborându-se peste Sfinții Apostoli, nu i-au ars, ci i-au transformat, într-o clipă, din neînvățați în învățați, din neînțelepți în înțelepți, din fricoși în îndrăzneți, din anonimi, în arhicunoscuți. Așadar, într-o clipă, o energie dumnezeiască îi transformă pe Sfinții Apostoli dintr-o stare într-alta, fără însă ca ei să-și piardă statutul inițial creatural; au devenit, într-o clipă, altceva și altcineva”².

„Așa va fi și la sfârșitul lumii: chipul actual al ei va fi schimbat, într-o clipă, dintr-unul material, într-unul spiritual, în care stare va rămâne veșnic. Că lumea nu se va încheia printr-un cataclism universal material ne arată clar textul citat, în care se spune: *«Dar noi, potrivit făgăduințelor Lui, așteptăm ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea»* (II Petru 3,13)”³.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 351.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*.

„Sfântul Simeon Noul Teolog, deși lasă impresia că ar vorbi despre un foc material, prin caracterul metaforic al comparației pe care o face, lasă să se înțeleagă, totuși, o aluzie la o energie nematerială care va schimba totul, într-o clipă: Precum trupurile noastre când se desfac nu devin cu totul nimic, ci se înnoiesc iarăși prin înviere, așa și cerul și pământul și toate cele din ele, sau toată zidirea, fiindcă s-a învechit și s-a murdărit de păcatele noastre, se vor desface de către Dumnezeu Creatorul prin foc, adică se vor topi și se vor face noi și neasemănat mai strălucitoare de cum sunt acum”¹.

„Acesta va fi momentul Cincizecimii universale, de supremă putere, în care creația întreagă va fi transfigurată de Duhul lui Dumnezeu. Universul întreg va deveni atunci Taborul generalizat, dar fără ca el să dispară material, ci doar că materia din care a fost zidit va deveni total pneumatică, transparentă, incoruptibilă. Învierea cu trupul nu poate avea loc decât în solidaritate cu prefacerea întregii substanțe a universului, cu radicala înnoire a creației întregi de la sfârșitul lumii. Dumnezeu a creat lumea ca să o desăvârșească, nu ca să o lase veșnic într-o stare relativă. Așadar, un pământ nou și un cer nou vor fi zidite ca locașuri ale veșnicei împărății a lui Hristos Biruitorul”².

„Pericopa evanghelică de astăzi ne arată că la sfârșitul veacurilor Fiul lui Dumnezeu întrupat «*va veni întru slava Sa*»”³.

„De la un capăt la altul mesajul biblic se prezintă printr-un crescendo. Fiul lui Dumnezeu, născut smerit în ieslea Betleemului, învățătorul răbdător și Mântuitorul răstignit pe crucea Golgotei se va arăta întru slava Sa să ridice și pe om la

¹ **Ibidem**, pp. 351-352.

² **Ibidem**, p. 352.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 376.**

adevărata demnitate și slavă, încununându-i cu o cunună nepieritoare pe cei buni sau dând adevărată răsplată celor răi”¹.

„Prima dată S-a arătat pe pământ, sărac, umil, desconsiderat. A doua oară va veni plin de slavă, în toată strălucirea Sa, ca împărat atotputernic, înconjurat de puterile oștirilor cerești ale sfinților îngeri. Prima oară a venit între oameni să proclame Legea; a doua oară, la sfârșitul lumii, va veni să constate în ce măsură ea a fost împlinită, sau nu, și astfel, să-i răsplătească pe cei ce au urmat-o și să-i pedepsească pe cei care au desconsiderat-o”².

Îngerii sunt prezentați mereu în paginile Sfintei Scripturi, au apărut adeseori în viețile sfinților și acolo unde i-a trimis Dumnezeu, însă „la înfricoșătoarea Judecată de la sfârșitul lumii vor fi toți adunați în jurul Împăratului slavei”³.

Rolul lor va fi acela de a organiza Judecata de Apoi.

În primul rând, cum am menționat deja, la glasul trâmbițelor lor toți morții vor învia. Cei adormiți în pace, cei răpuși de boli sau omorâți în războaie și în alte împrejurări, „cei înghițiți de pământ, cei înecați, cei arși de foc, cei mâncați de fiare, de pești și de păsări, precum și sinucigașii”⁴, „toți câți s-au născut din timpul lui Adam până atunci, bărbați, femei, copii, tineri, bătrâni, drepti și păcătoși; toți vor învia cu aceeași vârstă și stare, toți vor lua îmbrăcămintea trupului lor de mai înainte, numai cu singura deosebire a faptelor proprii”⁵.

„Și toți acești oameni înviați, precum și cei aflați atunci încă în viață, de la cele patru margini ale pământului, vor fi adunați la judecată fiindcă va porunci Marele Împărat ce are

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 315.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 349.

³ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 124.

⁴ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 34.

⁵ Ilie Miniș, *Op. cit.*, p. 249.

stăpânirea peste toată făptura”¹, „*căci noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea scaunului de judecată a lui Hristos, pentru ca fiecare să primească după cele ce a făcut prin trup, ori bine, ori rău*” (II Corinteni 5,10).

„Sfântului Evanghelist Ioan i s-a revelat momentul începerii Judecății de Apoi, după cum singur mărturisește: *«Am văzut un tron mare alb și pe Cel Care ședea pe tron, iar dinaintea feței Lui pământul și cerul au fugit și loc pentru ele nu s-a mai aflat»* (Apocalipsa 20,11)”².

„Prorocii au văzut tronul slavei lui Dumnezeu (Isaia 6,1 și Daniel 7,9). Acest tron este de fapt cea mai înaltă dintre cele nouă cete îngerești, în care se odihnește Dumnezeu. Acesta este tronul slavei și al biruinței pe care șade Sfânta Treime, și pe care Și-a luat locul Său ca om Domnul Hristos, după înălțarea Sa cu trupul la cer”³. La sfârșitul lumii însă, „Fiul Omului va prefăce tronul slavei Sale în divan de judecată”⁴.

„Atunci se va împlini prorocia făcută de profetul Daniel: *«M-am uitat până ce au fost așezate scaunele; iar Cel Vechi de Zile a șezut; îmbrăcăminte Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său era ca lâna curată; tronul Său era pară de foc, roțile Lui erau foc arzător. Râu de foc curgea ieșind de dinainte-I; mii de mii Îi slujeau și mii de miriade Îi stăteau în preajmă. Judecătorul S-a așezat și cărțile s-au deschis»* (Daniel 7,9-10)”⁵.

„Și acest amănunt i-a fost descoperit Sfântului Evanghelist Ioan, după cum afirmă: *«Și i-am văzut pe cei morți, pe cei mari și pe cei mici, stând înaintea tronului; și cărțile au fost deschise;*

¹ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Op. cit.*, p. 284.

² Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, pp. 33-34.

³ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 124.

⁴ N. Steinhardt, *Dăruind...*, p. 54.

⁵ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Op. cit.*, p. 285.

și altă carte a fost deschisă, care este aceea a vieții. Și morții au fost judecați din cele scrise în cărți, potrivit cu faptele lor» (Apocalipsa 20,12)”¹.

„Fiul lui Dumnezeu întrupat este Judecătorul care va veni să judece lumea. El fiind Dumnezeu adevărat și om adevărat, Care a trăit pe pământ, viețuind existența noastră, poate să judece lumea în cunoștință de cauză și cu dreptate”².

„Prin faptul că Fiul lui Dumnezeu și-a împrumutat trupul și sufletul uman, cu toate caracteristicile firii umane, suferind în viața pământească, bucurându-Se și întristându-Se și simțind influențele efectelor naturii asumate, El este singura ființă care ne poate judeca, fiindcă a trăit stările noastre existențiale, El ne cunoaște cel mai bine. El ne cunoaște bucuriile, necazurile, împlinirile, dezamăgirile, eșecurile și alte realități din existența noastră”³.

„Mântuitorul este și modelul nostru, deoarece cum spuneam, El a fost și este atât Dumnezeu adevărat, cât și om adevărat. El este calea, precum și ținta noastră finală. În această calitate de țintă, El ne arată iubirea Lui desăvârșită față de noi. Dar tocmai prin aceasta ne este și calea, întrucât tocmai prin ea ne ajută, cu înțelegere, să înaintăm spre ținta realizată de El. Întrucât nu am ajuns la capacitatea iubirii Lui, El ne este departe ca țintă, dar întrucât prin iubirea Lui ne este în maximă apropiere, El ne este calea accesibilă”⁴.

„Domnul Hristos va veni a doua oară pe pământ pentru a judeca viii și morții din toate timpurile și din toate locurile și a instaura dreptatea supremă”⁵. „Dacă aici, în această lume,

¹ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 34.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 316.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, pp. 316-317.

⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 349.

multe procese puse pe rolul tribunalelor pot fi anulate sau amânate, dacă la sentințele de condamnare mai există curți de apel, căi de amnistie și grațiere, când îngerii vor suna din trâmbițele lor învierea obștească fiecare se va scula din morți și se va înfățișa cu frică și cu cutremur pentru a fi judecat de Judecătorul Nemitarnic. Sentința pronunțată atunci va fi definitivă și irevocabilă”¹.

„Judecata întregii omeniri se va face, potrivit profetului Ioil, în valea Cedronului sau a lui Iosafat (Ioil 4,2), situată la răsărit de Ierusalim. Sigur, valea lui Iosafat menționată de proroc trebuie înțeleasă ca fiind lumea întreagă, mai ales că la Judecata de obște toți oamenii vor lua îmbrăcăminte trupului în care au viețuit, nu doar sufletele lor vor participa la judecată”².

Pasajul evanghelic de astăzi ne prezintă Judecata de Apoi, care este numită, pe bună dreptate, „înfricoșătoare”.

„Judecata universală este înfricoșătoare prin contextul, forma și conținutul ei. Mai întâi, este înfricoșătoare prin contextul tulburărilor din univers care o preced: *«soarele se va întuneca și luna nu-și va mai da lumina, iar stelele vor cădea din cer și puterile cerului se vor clătina»* (Matei 24,29)”³. În acest sens un părinte al Bisericii a scris: „Dacă ar fi posibil ca după învierea de obște, la cea de-a doua venire a Domnului Hristos, să iasă iarăși sufletele din trupuri, toți oamenii ar muri din nou din cauza imensei frici, căci cum ar putea suporta omul să vadă cerurile care se sfâșie, pe Dumnezeu să Se arate cu mânie și înverșunare împotriva păcătoșilor, nenumăratele oștiri ale puterilor cerești și întreaga omenire adunate la un loc?”⁴.

¹ **Ibidem**, p. 352.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 34.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, p. 375.

⁴ **Daniil Nacu Stoenescu**, *Δογματικά στοιχεία στα Αποφθέγματα Γερόντων*, Tesalonic, 1996, p. 186.

„În al doilea rând, Judecata de Apoi este înfricoșătoare prin forma ei, adică prin solemnitatea și universalitatea ei, deoarece Mântuitorul vine în slavă și cu putere multă, împreună cu sfinții îngeri să judece toate neamurile, adică toate popoarele și toate generațiile”¹.

„În al treilea rând, această judecată este înfricoșătoare și prin conținutul ei neprevăzut pe care-l descoperă. Nimeni dintre pământenii, nici cei milostivi, nici cei nemilostivi nu vor putea înțelege cum în oamenii flămânzi și însetați, străini și săraci, bolnavi și întemnițați este tainic prezent Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul”².

„Învierea Domnului Hristos din morți însă nu înlătură ci integrează taina crucii Lui, iar slava Lui din ceruri nu desființează smerenia Lui ca prezență tainică în sufletele oamenilor care trăiesc pe pământ în suferință și au nevoie de iubire frățască. Marea descoperire a Judecății universale va fi deci identificarea lui Hristos Cel Slăvit cu Hristos Cel Smerit. Din ce motiv? Pentru a ne ajuta să unim libertatea cu responsabilitatea în iubirea milostivă față de oamenii aflați în nevoi. Pentru a ne ajuta să răspundem în mod liber la iubirea lui Dumnezeu față de noi cu iubirea noastră față de semenii noștri, adică spre a face transparentă iubirea Lui milostivă prin noi, spre bucuria oamenilor pe care noi îi ajutăm. Astfel înțelegem că numai iubirea smerită și milostivă se poate împărtăși de bucuria slavei lui Dumnezeu Cel milostiv, adică numai oamenii smeriți și milostivi vor dobândi viața veșnică”³.

„Surprinzător va fi și faptul că oamenii vor fi judecați nu numai pentru faptele lor rele, ci și pentru binele pe care puteau

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 375.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp. 377-378.

să-l facă, dar nu l-au săvârșit”¹. Atunci vom constata că „judecata nu se limitează la păcatele sau faptele rele săvârșite de noi, ci se extinde și la omisiuni, adică la faptele bune ale iubirii milostive pe care am fi putut să le facem și nu le-am săvârșit. Prin urmare, nu este suficient să nu faci rău nimănui, ci trebuie să faci bine multora. Nu este suficient să nu ucizi, să nu furi, să nu jignești, să nu asuprești pe semenul tău, ci este necesar și să-i faci bine după posibilități, să fii milostiv și ajutător”².

„În mod deosebit, Judecata universală este înfricoșătoare și pentru că ea descoperă contrastul între smerenia și slava lui Hristos, și anume smerenia Sa în timpul istoriei, când El, tăcut și răbdător, respectă libertatea omului de a-L primi sau nu, și slava dreptății Sale la sfârșitul istoriei, când El va evalua cum și-a folosit omul libertatea”³.

Aici este demn de menționat faptul că atâta „vreme cât Dumnezeu a așternut acoperământul smereniei peste slava Sa cea neapropiată, numai atunci a putut făptura să aibă stăpânire peste gândurile și simțămintele sale, să rostească după bunul plac cuvânt și să făptuiască ceea ce vrea, dar când Dumnezeu Se va arăta întru slava Sa, libertatea făpturii va pieri înaintea măririi slavei Lui”⁴.

Judecata de Apoi va fi înfricoșătoare și pentru faptul că „Dumnezeu Judecătorul va fi numai dreptate, fără milostivire, numai mânie, fără milă”⁵. Drept aceea, Sfântul Nicolae Velimirovici ne îndeamnă: „Luați aminte, voi toți care aveți credință: nu vă bizuiți prea mult pe mila lui Dumnezeu, fiindcă aceasta se revarsă numai în viața pământească peste păcătoșii

¹ *Ibidem*, p. 375.

² *Ibidem*, pp. 378-379.

³ *Ibidem*, p. 375.

⁴ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Op. cit.*, p. 27.

⁵ Ilie Miniati, *Op. cit.*, p. 159.

care nu se căiesc; iar la înfricoșătoarea Judecată dreptatea va lua locul milei”¹.

În timpul activității Sale publice Domnul Hristos a afirmat: „*Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea, iar cel ce nu adună cu Mine, risipește*” (Matei 12,30). De aceea, cum vor fi judecați oamenii, de vreme ce unii nu au auzit de Mântuitorul, alții au auzit de El, dar L-au respins, iar alții au îmbrățișat învățătura Lui?

Cei care au trăit înainte de Iisus sau după pogorârea Sfântului Duh, dar nu au auzit de Fiul lui Dumnezeu întrupat și de învățătura Lui, vor fi judecați după legea firii, precum a scris Sfântul Apostol Pavel: „*Păgânii, care nu au lege, din fire fac ale legii, aceștia, neavând lege, își sunt loruși lege, ei arată fapta legii scrisă în inimile lor, prin mărturia conștiinței lor și prin judecățile lor, care îi învinovățesc sau îi apără*” (Romani 2,14-15).

Evreii care au trăit după Moise, până la Mântuitorul, vor fi judecați după legea Vechiului Testament.

Cei care au auzit de Domnul Hristos și de învățătura Lui, dar au respins Legea Noului Testament, vor fi osândiți, conform celor afirmate de Mântuitorul: „*Cel ce va crede și se va boteza se va mântui; iar cel ce nu va crede se va osândi*” (Marcu 16,16). Aceștia au refuzat de bunăvoie să-L urmeze pe Domnul Hristos, ori, de vreme ce El Însuși a spus: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine*” (Ioan 14,6), ei nu au cum să ajungă în împărăția cerurilor în afara Lui.

Creștinii vor fi judecați după legea dată de Mântuitorul, pentru că „*cei ce au păcătuit în lege, prin lege vor fi judecați. Fiindcă nu cei ce aud legea sunt drepecți înaintea lui*

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 166.

Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea, aceia se vor îndreptăți” (Romani 2,12-13).

Pericopa evanghelică de astăzi continuă: „*Și se vor aduna înaintea Judecătorului toate neamurile și-i va despărți pe unii de alții, precum desparte păstorul oile de capre. Și va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga*”.

„Atunci se va face o triere nepreferențială, fără echivoc, când *«grâul va fi separat de neghină»* (Matei 13,40-43)”¹.

„Textul evanghelic de astăzi vorbește despre răsplătirea sau osândirea noastră după moarte, într-un alt plan existențial, în funcție de identitatea pe care am dobândit-o de-a lungul vieții pământești: de ființe bune, izvorâtoare de iubire, emanând în jur harul, energia lui Dumnezeu sau dimpotrivă, de ființe rele, măcinate lăuntric, malformate, tiranizate de energia celui rău. Evanghelia spune sugestiv că Mântuitorul va despărți oile de capre: pe unele le va așeza de-a dreapta, semn al alegerii, pe altele de-a stânga, semn al respingerii și al damnării. Nu spune însă că El va decide atunci care dintre noi, oamenii, vom fi oi, care capre, ci doar va constata o realitate, un fapt pre-existent”².

„Judecata lui Dumnezeu asupra omului imediat după moartea acestuia, sau judecata particulară, este o judecată incompletă și provizorie, deoarece se așteaptă să fie evaluate și urmările faptelor lui bune sau rele până la sfârșitul lumii. De aceea, numai Judecata de Apoi sau Judecata finală și universală este completă și definitivă”³.

¹ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 34.

² Arhim. Conf. Univ. Dr. Teofil Tia, *Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Triod și Penticostar*, vol. II, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, p. 13.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 375.

De asemenea, „Judecata universală este necesară pentru că este nevoie ca sufletul și trupul să fie judecate, fiindcă ambele împreună au trăit și împreună au făcut cele bune și cele rele”¹.

„Pentru ce mai este de trebuință să se facă Judecata de Apoi?”².

„Vorbind despre motivul Judecății Universale, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Dumnezeu o va face din două motive: pentru a-Și face dreptate Lui Însuși și pentru a le face dreptate aleșilor Săi. Când cineva își face dreptate lui însuși înseamnă că își ia în apărare propria cauză, propriile interese, care nu i-au fost respectate sau i-au fost desconsiderate”³.

„Vorbind despre Dumnezeu, vedem cum în lumea noastră El este adeseori disprețuit, tăgăduit, necrezut. Și pentru că ființa Sa este nevăzută, intangibilă, mulți s-au grăbit să spună că nici nu există, ba chiar că a murit. Puterea Sa este nebagată în seamă, iar purtarea Sa de grijă contestată. Vălul de taină sub care cred mulți că se ascunde ființa divină va fi dat la o parte definitiv. Psalmistul a afirmat în acest sens: *«Scoală-te, Dumnezeule, și-ți apără pricina. Ia aminte la ocara de fiecare zi, cu care Te necinstește cel fără de minte»* (Psalmul 73,22). Dumnezeu Își va apăra, cu adevărat, cauza în ziua cea mare a Judecății. Atunci, în toată strălucirea și măreția Sa, Se va arăta tuturor, credincioși și necredincioși, că există, că este viu, și că puterea Lui este infinită. Ceea ce-i va îngrozi și-i va cutremura și mai mult pe cei din fața scaunului de Judecată va fi nu numai puterea lui Dumnezeu, ci, în primul rând, vederea unui Dumnezeu al dreptății. Dacă în viața aceasta Dumnezeu apare sub chipul unui Tată milostiv, care iartă totul, făcând să răsară soarele și peste cei dreپți și peste cei nedreپți, și peste cei

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 316.

² Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 46.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 352.

păcătoși și peste cei virtuoși (Matei 5,45), la Judecata de Apoi El va apărea numai ca Judecătorul drept, nemilos și nemitarnic, Stăpân al dreptății desăvârșite”¹.

„Cât privește al doilea motiv al Judecății finale, Dumnezeu va face dreptate desăvârșită și definitivă tuturor acelor care L-au iubit, L-au urmat cu curaj și L-au slujit cu demnitate și în mod necondiționat”².

„Judecata de Apoi este necesară pentru ca să se arate dreptatea lui Dumnezeu, atât în răsplătirea faptelor bune cât și în pedepsirea faptelor rele. Faptele bune trebuie să fie laudate înaintea tuturor îngerilor și ale oamenilor, după cum ne învață Sfântul Apostol Pavel: *«Nu judecați ceva înainte de vreme, înainte de a veni Domnul, Cel ce va aduce la lumină pe cele ascunse ale întunericului»* (I Corinteni 4,5). Apoi, judecata omenească greșește foarte mult în viața aceasta. Iarna pomii se arată de un fel; nu știi care de ce soi este, nici dacă este uscat sau roditor. Când vine primăvara se cunosc crengile uscate de cele roditoare. Așa sunt și oamenii. În iarna acestei vieți, judecând numai după cele din afară, greu poți deosebi pe cei buni de cei răi, pe cei dreپți de cei păcătoși. În ziua Judecății, care va fi dreaptă, adevărata primăvară a veșniciei, se vor cunoaște lămurit toți. Cei răi vor sta ca niște pomi uscați, fără podoabă, gata de aruncat în focul cel veșnic. Dreپții, ca niște pomi încărcăți de roade, vor sta în așteptarea Domnului. Atunci *«dreptul ca finicul va înflori și ca cedrul din Liban se va înălța»* (Psalmul 91,12). O altă pricină pentru care trebuie să aibă loc această judecată este faptul că de multe ori dreپții pățimesc în viața pământească, iar cei răi au parte de bine. Dumnezeu Judecătorul trebuie să arate motivul pentru care le-a hărăzit

¹ **Ibidem**, pp. 352-353.

² **Ibidem**, p. 353.

păcătoșilor un trai bun, iar dreptilor pătimire. Toate acestea, ziua judecății le va descoperi”¹.

„Observăm că aici, pe pământ, toate sunt amestecate: grâul cu neghina, virtutea cu fărădelegea, dreptatea cu nedreptatea, minciuna cu adevărul, iubirea cu ura. Ceea ce este și mai dureros, este faptul că de cele mai multe ori, aici pe pământ, dreptii suferă, iar păcătoșii triumfă. Astfel, îl vedem pe Irod la o masă a fărădelegii, iar Sfântul Ioan Botezătorul cade victima unei femei desfrânate; împărații romani păgâni se desfată, iar creștinii nevinovați sunt sfâșiați în arene de fiarele sălbatică, spre deliciul și fantezia lor și a plebei dezlănțuite; bogații, cei mai mulți nemiloși, își cheltuie banii în distracții și desfătări fără noimă, iar săracii suferă de nedreptate, fiind exploatați fără milă. Dar, va veni și ziua socotelilor, când fiecare va da seama, plătind pentru nedreptățile sale”².

„De asemenea, la Judecata de obște fiecare om va cunoaște deplin nu numai faptele săvârșite, ci și urmările faptelor lui de după moarte, fiind judecat și pentru acestea. În acest sens, Judecata universală va însemna și o revelare supremă a planului lui Dumnezeu în istorie, a contribuției aduse de oameni, din toate timpurile și din toate locurile, pentru a-l realiza sau împiedica, omul devenind astfel responsabil și pentru desfășurarea istoriei de după el, în timp. Privită din acest punct de vedere, Judecata Universală va scoate nu numai toate măștile individuale de pe oameni, ci și multe măști de care a fost acoperită istoria ca întreg, sau diferite epoci ori evenimente din desfășurarea ei. Tot binele și răul făcute în lume nu vor apărea ca entități abstracte, ci imprimare în starea oamenilor și în recunoștința sau muștrarea cu care se vor

¹ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, pp. 46-47.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 353.

întâmpina unii pe alții”¹, pentru că „fiecare îl va recunoaște pe aproapele lui, nu după chipul trupului, ci după privirea pătrunzătoare a sufletului”².

„Așadar, Judecata Universală este imperios cerută de caracterul imperfect al statutului lumii în care trăim și al relațiilor interumane imperfecte, de aceea ea va fi supremul act final care va regla desăvârșit raportul distorsionat dintre virtute și răsplată, dintre păcat și pedeapsă”³.

„Judecata din urmă își găsește rațiunea și sensul în faptul că lumea a fost creată de Dumnezeu cu un scop, omului i s-a dat o misiune în raport cu lumea și cu Creatorul său, cu alte cuvinte, Dumnezeu are un plan al Său cu lumea și cu omul, realizabil până la a doua venire a Domnului Hristos. Dumnezeu are un plan al Său cu fiecare om în parte, indiferent dacă este lipsit de importanță între oameni, căci în fața lui Dumnezeu toți avem aceeași valoare: suntem chipul lui Dumnezeu. În decursul vieții întrezărim planul lui Dumnezeu cu noi și cu lumea în măsura credinței și iubirii noastre, dar nu putem cunoaște acest plan în totalitate. Cel ce i-a iubit pe oameni și pe Dumnezeu a realizat mai deplin în el chipul lui Dumnezeu, s-a realizat mai deplin ca om, ceea ce corespunde cu înfăptuirea mai deplină a planului lui Dumnezeu. Căci nu poate fi cunoscut planul lui Dumnezeu decât trăind în comuniune cu El. De aceea, fiecare va fi judecat după cât a iubit pe Dumnezeu și pe semenii”⁴.

„Dacă nu ar exista Judecata din urmă ar însemna că planul lui Dumnezeu ar rămâne nedescoperit, necunoscut și compromis de om. Rezultatele faptelor noastre, contribuțiile majore la spiritualizarea lumii, la progresul duhovnicesc, eforturile,

¹ *Ibidem*, pp. 354-355.

² **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Op. cit.*, p. 207.

³ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 355.

⁴ **Pr. Dr. Vasile Citirigă**, *Op. cit.*, p. 206.

suferințele, nedreptățile săvârșite, lipsurile îndurate, și multe altele ar rămâne fără răsplată. Nu ar mai fi niciodată restabilită dreptatea și nu ar mai putea fi niciodată recompensați cei nedreptățiți în lumea aceasta. Acestea sunt rațiunile Judecății din urmă, fără de care, lumea aceasta și viața umană nu ar avea niciun sens. Valoarea și măreția omului vor fi văzute abia atunci în adevărata lor lumină”¹.

„Când iarna ninge din greu și zăpada acoperă pământul, toate capătă o haină imaculată. Nu se mai cunoaște unde a fost ogorul și unde cositura, unde a fost grădină și unde gunoi, pământul lucrat și cel nelucrat, pomii cei verzi și cei uscați, cei roditori și cei sălbatici. Toate lucrurile ni se par la fel. Dar când vine primăvara și zăpada se topește, atunci toate deosebiriile ies la iveală. Așa este și cu viața noastră și cu lumea. Acum ele sunt acoperite. În ziua Judecății de Apoi se vor descoperi și fiecare se va vedea așa cum a fost în viață”².

„Părășii la Judecata de Apoi vor fi, în primul rând conștiința noastră, care ne va vădi de toate gândurile, cuvintele și faptele rele, iar apoi întunecații demoni”³.

„Este indicat ca orice creștin să-și facă un examen de conștiință la sfârșitul fiecărei zile, mai degrabă acuzator decât apărător al său”⁴. Drept aceea, un părinte al Bisericii ne îndeamnă: „Să părăsim deci, fraților, judecata cea mândră a semenilor noștri și să ne judecăm pe noi înșine mai înainte de a veni ceasul Judecății celei drepte. Să plângem pentru păcatele noastre aici, până când este încă ziuă, adică vreme de pocăință, ca să nu plângem acolo, osândiți, căci este cu neputință a nu

¹ **Ibidem**, p. 208.

² **Ibidem**.

³ **Pr. Dr. Gheorghe Lițiu**, *Op. cit.*, p. 46.

⁴ **N. Steinhardt**, *Dăruind...*, p. 67.

plânge - zice avva Arsenie - ori aici, de voie, spre curățire de păcate, ori acolo, fără voie, spre osândire”¹.

„Atunci Împăratul le va zice celor de-a dreapta Lui: *«Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine»*. Atunci dreptii Îi vor răspunde, zicând: *«Doamne, când Te-am văzut flămând și Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit, sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniță și am venit la Tine?»* Iar Împăratul, răspunzând, le va zice: *«Adevăr vă spun, întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, foarte mici, Mie Mi-ați făcut»*”.

„La început Domnul Hristos Se numește pe Sine Fiul Omului, fiind Fiul lui Dumnezeu făcut om, apoi vorbește despre Sine ca Împărat, pentru că I s-au dat împărăția, puterea și slava”², iar sentințele date oamenilor le va pronunța în calitate de Împărat.

Oamenii milostivi sunt numiți binecuvântați. „Dar de ce nu le zice Împăratul: «binecuvântații Mei», ci: «binecuvântații Tatălui Meu»? Pentru că Fiul lui Dumnezeu este Unul născut din veșnicie și nezidit, iar dreptii sunt înfiați din binecuvântarea lui Dumnezeu și prin aceasta făcuți frați ai lui Hristos. Dumnezeu îi cheamă pe aceștia să moștenească împărăția pregătită lor de la întemeierea lumii. Înseamnă că Dumnezeu, mai înainte de a-i crea pe oameni, a pregătit pentru ei împărăția. Mai înainte să-l facă pe Adam, raiul era gata să-l primească. O împărăție întreagă ce-și aștepta stăpânul. Apoi l-a așezat Dumnezeu pe Adam în

¹ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 47.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 125.

această împărăție, și împărăția s-a împlinit. Tot așa a pregătit Dumnezeu împărăția celor drepti. O împărăție gata să-i primească pe cei vrednici, cu împăratul Hristos în frunte”¹, aceasta fiind „împărăția iubirii veșnice a Preasfintei Treimi”².

„În textul referitor la Judecata de Apoi observăm că accentul este pus pe relația dintre oameni. În tot cuprinsul Legii noi (ca și al Legii vechi) prioritatea este acordată iubirii de Dumnezeu: porunca întâi din Decalog ne spune să-L iubim din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și toată puterea noastră (Marcu 12,30). Iubirea aproapelui, deși socotită nu mai puțin însemnată, este totuși prevăzută de porunca a doua, oarecum subordonată celei dintâi, un soi de consecință a ei. La Judecata de obște însă, iubirea aproapelui nu numai că trece înaintea celeilalte, ba se și înfățișează ca singura avută în vedere. Totul, aici, este în funcție de relațiile interumane, nu se face vorbire decât de fapte privind ajutorarea semenului. Iubirea de Dumnezeu nu mai este pomenită, nu despre aceasta va fi întrebat cel judecat, ci numai dacă a dat de mâncare celor flămânzi și de băut celor însetați, dacă i-a primit pe străini și i-a îmbrăcat pe cei goi, dacă a cercetat pe cei bolnavi și pe cei întemnițați. Totul, așadar, se concentrează asupra binefacerilor făcute oamenilor îngreuiați și împresurați de năpaste și griji, aproapelui aflat la necaz”³.

„Ca și la răstignirea Domnului Hristos pe cruce, la Judecată are loc o chenoză: Mântuitorul se transpune în și se identifică cu fapăturile Sale cele mai oropsite. El se recunoaște a fi flămândul, însetatul, întemnițatul. Probabil că dacă Fiul lui Dumnezeu nu s-ar fi întrupat nu ar fi pomenit foamea, setea, golătatea, boala și întemnițarea, care mărturisesc

¹ *Ibidem*, pp. 125-126.

² **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, p. 379.

³ **N. Steinhardt**, *Dăruind...*, p. 51.

realitatea și deplinătatea întrupării, o cunoaștere intimă a condiției umane”¹.

„Dumnezeu se identifică mai ales cu «învinșii istoriei». El a fost și este întotdeauna Cel înfometat și însetat, gol și bolnav, străin și înțemnițat în toți cei pe care i-am primit, i-am hrănit, le-am astâmpărat setea, i-am îmbrăcat, i-am cercetat”². Astfel, „în omul care strigă cu glas stins sau viu după ajutor, în ochii lui stinși de durere și de suferință, strigă sau privește Hristos. Suferința devine astfel un mediu mai aparte al revelării lui Dumnezeu. Potrivit acestui mod special de revelare a Sa vom înțelege mai pătrunzător modul revelării Sale depline, în calitate de Judecător, la sfârșitul lumii”³.

„Sfântul Ioan Gură de Aur ne atenționează că mai sfânt decât altarul de piatră, din biserică, este altarul uman aflat la tot pasul, deoarece pe primul se oferă Hristos sub chipul pâinii și al vinului, pe când al doilea este Hristos Însuși”⁴. De aceea, „a-L primi pe sărac în numele Lui înseamnă, de fapt, a-L primi pe El Însuși, întrucât există o tainică identificare între cel suferind și Dumnezeul făcut om”⁵.

„Din pasajul evanghelic de astăzi constatăm că binecuvântatul loc din împărăția lui Dumnezeu va fi obținut pe temeiul practicării iubirii, din moment ce Mântuitorul ne spune că orice bucată de pâine întinsă unui om flămând înseamnă ospătarea Sa; că o haină dată unuia lipsit de îmbrăcăminte, înseamnă îmbrăcarea lui Hristos; că o vizită făcută unui bolnav, într-un spital, înseamnă a-L vizita pe Hristos. Este important să știm că Fiul lui Dumnezeu nu este numai sus, în cer, ci și aici, jos, pe

¹ *Ibidem*, p. 56.

² Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 23.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 354.

⁴ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 23.

⁵ Arhim. Conf. Dr. Teofil Tia, *Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți...*, p. 19.

pământ, pe strada noastră, la locul unde muncim, în autobuz, în spital, în persoana oricărui om aflat în nevoie și în suferință. Iisus enumeră aici șase cazuri pe care le formulează într-un stil personal: «am fost flămând», «am fost însetat», «am fost străin», «am fost gol», «am fost bolnav», «am fost în temniță». De răspunsul la ele depinde comuniunea veșnică cu El sau condamnarea definitivă. Numai că slujirea Lui nu este directă, personală, ci indirectă, prin intermediul semenului nostru, cu care El se identifică”¹.

„Nu întâmplător Biserica vorbește despre posibilitatea cunoașterii și iubirii lui Dumnezeu numai prin aproapele. El constituie pentru noi un ajutor de a ne adresa lui Dumnezeu, deoarece Acesta poate fi întâlnit numai prin cei ce ne înconjoară. Astfel, Biserica ne învață că în cel mai nenorocit om de pe pământ Îl putem vedea pe Dumnezeu numai dacă avem ochi să vedem că Iisus Hristos Cel răstignit este în fiecare om, blând, surprinzând și așteptând ca să-I adresăm un cuvânt prin acest om, prin care El suferă”².

„Nouă nu ni se cere doar o filantropie omenească, ci ni se cere ca iubirea noastră de Dumnezeu, iubirea noastră pentru Hristos să se exprime în mod concret prin iubirea față de aproapele. Această iubire milostivă la care suntem îndemnați trebuie să fie și este de fapt o iubire pentru Hristos, o opțiune în favoarea persoanei Sale dumnezeiești, chiar dacă nu înțelegem întru totul în ce fel se întâmplă aceasta”³.

„Înțeleptul Solomon a scris încă din Vechiul Testament că *«cel care-l miluiește pe sărac Îl împrumută pe Dumnezeu și după ceea ce dă i se va răsplăti»* (Proverbele lui Solomon 19,17). Dumnezeu ne încearcă inima prin cei care ne cer

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 353-354.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 320.

³ Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, p. 362.

ajutorul. Dumnezeu nu ia nimic de la noi pentru El Însuși: nu are lipsă de nimic. Nu este flămând Cel ce a făcut grâul, nici însetat Cel ce a făcut apa. Nu are cum să fie gol Cel ce înveșmântează toată zidirea, nu poate fi bolnav Izvorul tămăduirii, nici închis Domnul domnilor. Dar El așteaptă să facem milostenie ca să ne îmblânzim noi inima, s-o înălțăm”¹.

„Mulți dintre contemporanii noștri își pun problema: cum împlinesc eu cererile Mântuitorului? Este clar că El, în contextul poruncii iubirii aproapelui, pretinde de la noi șase acte de milostenie: hrănirea celui înfometat, adăparea celui însetat, primirea celui străin, îmbrăcarea celui sărac, îngrijirea celui bolnav și cercetarea celui întemnițat. Adică se cer de la noi anumite binefaceri față de semenul aflat în nevoi și în suferință. Dar toate elementele înșirate se înscriu într-o anumită tipologie, aceea a actului filantropic față de semenul inferior nouă din punct de vedere material. Contextul cultural și socio-economic de astăzi însă este foarte schimbat raportat la cel al epocii când Mântuitorul trăia și formula aceste exigențe. Dar Evanghelia de astăzi nu merge pe nuanțări, punându-i omului contemporan multe probleme de aplicabilitate practică: să intervin astfel și când semenul meu nu o merită? Să intervin iubitor și când semenul meu nu este deloc dispus să se schimbe în bine? Sau când el a ajuns în situația dată nu pentru că este o victimă a unei societăți nedrepte, ci pentru că nu a corectat (și nu vrea să corecteze) în sine niște dezordini? Aici mai intervin și alți factori din asistența socială religioasă actuală, precum: cantina socială (și cei «îndreptățiți» să beneficieze de ea), deplasarea în afara localității de domiciliu și motivele ei, problema oamenilor fără locuință; erorile judiciare care duc la condamnarea unor nevinovați; bolile care sunt rezultat al unor patimi proprii sau al unor excese etc. Toate aceste raționamente

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 126.

pot duce la lipsa noastră de motivare sau la ceea ce se numește în limbaj duhovnicesc «răcirea iubirii și pietrificarea inimii». Exigențele formulate de Domnul Hristos trebuie însă să fortifice în noi dispoziția de a iubi, iar nicidecum să o fragilizeze. La Judecata de Apoi va fi «cântărită» puterea noastră de a iubi, concretizată în fapte»¹.

„Așadar, criteriul Judecății finale va fi practicarea sau nepracticarea iubirii de oameni, care își are temeiul în înțelegerea semenului ca și chip al lui Dumnezeu pe fața căruia El poate fi citit mereu. Hristos a dat cel mai bine chip uman lui Dumnezeu, în Sine, prin întruparea și slujirea Sa ca Om. Acesta este și motivul pentru care Judecata va fi făcută de către Mântuitorul și nu de către Dumnezeu Tatăl. Numai Iisus poate să constate cel mai bine în ce măsură cei judecați de către El au chipul Lui întipărit în ei»².

„Criteriul judecății finale este legat de slujirea și atitudinea noastră față de aproapele. Prin creație fiecare om are o valoare inestimabilă și merită atenție din partea noastră, încât orice nedreptate o facem aproapelui se îndreaptă spre Mântuitorul. După felul în care ne purtăm cu aproapele vom fi judecați, deoarece nu există alt criteriu al judecății. Hristos Judecătorul nu ne va întreba cât am crezut sau cât am spus că îl iubim pe El, ci cât am făcut ceea ce am spus, fiindcă El Însuși ne va zice: *«întrucât ați făcut unuia dintre acești frați ai Mei, foarte mici, Mie Mi-ați făcut»*»³.

„Noi nu vom fi judecați potrivit standardelor omenești. Vom fi judecați potrivit standardelor care sunt mai presus de viața omenească obișnuită. Vom fi judecați cu măsura lui

¹ Arhim. Conf. Dr. Teofil Tia, *Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți...*, pp. 17-18.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 354.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 319.

Dumnezeu, iar măsura lui Dumnezeu este dragostea: nu dragostea pe care o simțim, nu dragostea emoțională, ci dragostea trăită și împlinită”¹.

Fiindcă tot se apropie postul, noi trebuie să conștientizăm că „esența acestuia nu constă doar în înfrânarea de la mâncare, ci în iubirea aproapelui, în milostenie, în împărțirea cu ceilalți a ceea ce avem, în iubirea frățească sub toate formele ei. Despre Fericitul Augustin se spune că a pus să se scrie pe unul dintre pereții sălii de mese a mănăstirii în care viețuia următoarele cuvinte: «Mai bine să mănânci carne decât să muști din carnea aproapelui tău»”².

„Sfinții Părinți au înțeles că nu trebuie să despărțim rugăciunea de milostenie sau pocăința de faptele bune. De aceea Sfântul Ioan Gură de Aur a afirmat că nu este de ajuns să ne rugăm și să postim, ci trebuie să facem și milostenie. «Dacă vrei ca rugăciunea ta să se înalțe la cer, dă-i două aripi: postul și milostenia. Cine postește și nu face milostenie, acela postește ca să se îmbogățească». Dacă nu avem bunuri materiale pentru a face milostenie, atunci însăși prezența noastră alături de un om aflat în suferință, vizita noastră la căpătâiul unui bolnav sau la un înțemnițat sunt tot o faptă a milosteniei, fiind dăruirea timpului și a prezenței noastre celor ce au nevoie de ajutorul nostru. Sunt mulți oameni care s-au sinucis pentru că în clipele lor de singurătate și deznădejde nu a fost nimeni care să le arate milostivirea încurajării, a unui cuvânt bun, a unui cuvânt de speranță, a unui cuvânt de mângâiere. În multe feluri se poate face milostenia chiar și atunci când suntem săraci din punct de vedere material. De fapt, bogat este omul care Îl are prezent în el pe Hristos, adică iubirea Lui în inima sa. Sărac cu adevărat este cel care nu are

¹ **Mitropolitul Antonie de Suroj**, *Op. cit.*, p. 170.

² **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 361.

iubirea lui Hristos în sufletul său. Aceasta este concluzia cea dintâi a Evangheliei de astăzi”¹.

„Nu este om care să nu poată să dăruiască ceva: o bucată de pâine, un pahar cu apă, o haină, un cuvânt bun, de mângâiere; oricine poate să-și facă timp pentru o vizită. Din păcate, adesea cunoaștem prea bine drumul care duce la biserică, dar nu și pe cel care duce spre casele și inimile celor nefericiți, neajutorați, nenorociți. Adeseori afișăm o falsă evlavie identificând religia sau credința noastră cu un ansamblu de deprinderi pioase, însă credința creștină autentică este în primul rând dragoste, compasiune, sollicitudine, receptivitate față de nevoile aproapelui, este trecerea de la obișnuita simpatie la empatie, căci așa cum ne încredințează Domnul Hristos: *«a-l iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși este mai mult decât toate arderile de tot și decât toate jertfele»* (Marcu 12,33)”².

„Milostenia este o datorie și o condiție a mântuirii sau a dobândirii vieții veșnice. Iubirea milostivă din faptele bune săvârșite pe pământ ne ajută să dobândim mântuirea sau viața veșnică din ceruri, pentru că cei care au fost milostivi față de oameni în viața pământească, vor fi binecuvântați de Dumnezeu în eternitate. Iar când arătăm iubire milostivă și smerită semenilor noștri aflați în nevoi, devenim mâinile iubirii milostive a lui Dumnezeu pentru oameni, spre slava Lui, bucuria celor ajutați și mântuirea noastră”³.

Pericopa evanghelică de astăzi se încheie prin cuvintele: „*Atunci Împăratul le va zice și celor de-a stânga: «Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit*

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Foame și sete după Dumnezeu. Înțelesul și folosul postului*, Editura Basilica, București, 2010, p. 72.

² Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 24.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 381-382.

diavolului și îngerilor lui. Căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și nu Mi-ați dat să beau; străin am fost și nu M-ați primit; gol, și nu M-ați îmbrăcat; bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat». Atunci vor răspunde și ei, zicând: «Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și nu Ți-am slujit?» El însă le va răspunde, zicând: «Adevăr vă spun: Întrucât nu ați făcut unuia dintre acești foarte mici, nici Mie nu Mi-ați făcut». Și vor merge aceștia la osânda veșnică, iar dreptii la viața veșnică”.

„Până atunci, smerit, tăcut și nevăzut, Domnul Hristos respectă libertatea omului de a-L iubi sau de a nu-L iubi, precum și de a-i iubi sau de a nu-i iubi pe semenii săi. Dar, în ziua Judecății lumii, la sfârșitul veacurilor, Dreptul Judecător Iisus Hristos, Făcătorul universului și al omului, Primitorul morții prin răstignirea Sa și Dătătorul vieții veșnice prin învierea Sa, le va arăta oamenilor libertatea Lui, unită cu slava dumnezeirii Lui, de a evalua sau aprecia cu dreptate libertatea și faptele oamenilor în relația lor cu semenii lor pe care i-au întâlnit în viață”¹.

„Așadar, cea mai importantă învățătură pe care o desprindem din Evanghelia Duminicii înfricoșătoarei Judecăți este descoperirea sau arătarea legăturii tainice dintre smerenia lui Dumnezeu și slava Lui. Smerenia Lui este respectarea libertății subiective a omului, iar slava Lui este răsplătirea iubirii milostive a omului. Dumnezeu este atât de smerit, încât Se lasă respins de oameni sau uitat de ei. Atât de mult respectă El libertatea omului încât Se ascunde tainic în oamenii cei mai smeriți sau în cei mai neînsemnați, în cei care sunt umiliți pentru că îi apasă sărăcia, foamea, setea, robia sau lipsa de libertate, înstrăinarea, boala, ducând o existență la limita dintre viață și moarte. Însă, tocmai această prezență tainică a Fiului Omului în oamenii nevoiași este surprinzătoare și înfricoșătoare în ziua

¹ **Ibidem**, p. 376.

Judecății universale. De ce? Pentru că oamenii nu se așteaptă ca în atâția robi ai sărăciei, ai bolii și ai umilirii de pe pământ să se afle tainic prezent Însuși Împăratul cerurilor, Domnul slavei și Judecătorul lumii, Care va zice: *«Adevăr vă spun, întrucât ați făcut unuia dintre acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut»*. Nimeni nu se așteaptă ca Dumnezeu-Omul să Se numească pe Sine frate cu cei mai neînsemnați și nevoiași dintre oameni, arătând astfel legătura dintre taina sau misterul smereniei Sale negrăite și slava iubirii Sale atotmilostive”¹.

Cuvintele Domnului Hristos: *„Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui”* exprimă faptul că „focul cel veșnic este opera lui Lucifer și a îngerilor care l-au urmat, consecutivă căderii, spre deosebire de împărăția lui Dumnezeu, pregătită omului de la întemeierea lumii. Focul de veci sau iezerul cel de foc este locul pregătit *«celor care nu au fost aflați scriși în cartea vieții»* (Apocalipsa 20,15)”².

„Sfinții Părinți ai Bisericii au remarcat că iadul sau focul cel veșnic nu a fost pregătit pentru oameni, ci pentru diavoli, deoarece pentru oameni a fost pregătită împărăția cerurilor, adică împărăția iubirii Preasfintei Treimi. Însă oamenii nemilostivi, care au ascultat mai mult de diavol și de slujitorii lui decât de Dumnezeu, se despart de Dumnezeu Cel Milostiv, deoarece au trăit în nepăsare față de suferința celor din jurul lor. Ca atare, deși nu este destinat iadului, omul nemilostiv se aseamănă cu demonii prin lipsa lui de iubire smerită față de oameni. Diavolii, deși sunt foarte inteligenți, nu se mântuiesc, adică nu se pot uni cu Dumnezeu, fiindcă nu au în ei smerenie și iubire milostivă”³.

¹ *Ibidem*, pp. 376-377.

² *Calinic Botoșăneanul, Triodul...*, p. 36.

³ *Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Evanghelia...*, p. 380.

„Întreaga lămurire pe care Împăratul o dă celor nemilostivi are două înțelesuri, ca și la judecata celor milostivi. Cei lipsiți de fapte de milostenie au fost întunecați la minte, împietriți la inimă și răuvoitori față de frații lor flămânzi, însetați, goi, bolnavi și întemnițați. Ei nu au înțeles, cu mintea lor greoaie, că Hristos îi cheamă la milă prin acești frați ai lor sărmani și în suferință. Inima lor de piatră nu a fost îmblânzită de lacrimile altora. Pilda Mântuitorului și a sfinților nu le-a întors sufletele lipsite de compasiune spre dorirea și săvârșirea binelui. Și așa, fiind fără milă față de Hristos cel din fratele lor, au fost fără milă față de Hristos din ei înșiși. Au stins cu dinadinsul în ei înșiși orice gând bun, de cum încolțea; de cum răsărea un simțământ cald în inimă îl smulgeau din rădăcină, ca să fie loc destul pentru gânduri necurate și pentru hulă; au scos simțămintele înalte și au pus în loc nemilostivire, pofte, iubire de sine; și-au înăbușit orice pornire spre bine - după poruncile lui Dumnezeu - și i-au ignorat pe cei aflați în lipsuri, mâniindu-L pe Dumnezeu. Astfel, pe fratele mai mic al lui Hristos din ei, adică pe omul drept din ei, l-au răstignit, l-au ucis și l-au îngropat; iar întunecatul Iuda din ei, lacomul de bani pe care l-au hrănit și l-au răsfățat, sau diavolul însuși, a rămas biruitor pe câmpul de luptă. Dar ce să facă Dumnezeu cu unii ca aceștia? Cum să intre în împărăția Lui cei care și-au smuls-o singuri din inimă? Cum să-i cheme la Sine pe cei care și-au dezrădăcinat orice asemănare cu Dumnezeu și care s-au numit, și în sinea lor și pe față înaintea lumii, dușmanii lui Dumnezeu și sprijinitori ai diavolului? Nu se poate. Aceștia s-au făcut de bunăvoie slujitori ai diavolului, iar Judecătorul, în ziua Judecății, îi va trimite alături de acesta în focul cel veșnic, pregătit diavolului și slugilor lui”¹.

„Evangelhia de astăzi ne poate deconcerta puțin prin menționarea posibilității de a ajunge în iad, a posibilității ca

¹ **Sfântul Nicolae Velimirovici**, *Op. cit.*, pp. 128-129.

omul să refuze darul lui Dumnezeu, să refuze milostivirea și dragostea, ceea ce îl poate duce la o pierzanie veșnică. Este un lucru greu de înțeles: cum să împăcăm eventualitatea iadului cu iubirea lui Dumnezeu, cu chipul Tatălui plin de iubire milostivă pe care ni-l revelează pilda întoarcerii fiului risipitor? Tocmai datorită faptului că iubirea lui Dumnezeu se exprimă printr-un respect infinit, cu totul surprinzător pentru noi, al libertății noastre. A îngădui posibilitatea iadului reprezintă de fapt un gest de iubire din partea lui Dumnezeu Care respectă întru totul și în chip infinit libertatea noastră. Dumnezeu ne lasă liberi, retrăgându-se discret undeva în spatele nostru, ca să spunem așa. Iubirea Lui nu este una paternalistă, El nu ne consideră ca pe niște marionete pe care le poate mânui după bunul Său plac. Nu, și acest lucru depășește cu siguranță puterea noastră de înțelegere”¹.

„De aici tragem concluzia tristă, dar adevărată, că „creștinismul teoretic, fără împlinirea atentă și consecventă a poruncilor dumnezeiești, este o înșelare diavolească periculoasă”².

„Evanghelia de astăzi ne arată că atât de mare este responsabilitatea pe care o avem față de oamenii în suferință, încât mântuirea noastră depinde de atitudinea noastră față de ei. Nimeni nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu ocolindu-l pe aproapele său. La porțile împărăției cerurilor vor sta martori pentru noi cei care au primit ajutorul nostru când se aflau în suferință sau în nevoi, dar și cei care nu l-au primit, au fost uitați de noi sau trecuți cu vederea, disprețuiți ori alungați. De aceea, Sfântul Grigorie de Nyssa spune că săracii sunt apărători sau avocați puternici ai celor milostivi, dar și aspri

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 365.

² **Arhim. Conf. Dr. Teofil Tia**, *Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți...*, p. 19.

judecători ai celor care nu au fost milostivi. Ei sunt portarii împărăției cerurilor”¹.

Din finalul pasajului evanghelic de astăzi am constatat că cei nemilostivi nu au fost osândiți la iad pentru păcate, ci pentru faptele bune pe care erau datori să le facă și nu le-au împlinit.

Cei păcătoși vor merge în fundul iadului, „în cuptorul de foc; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților, unde viermele nu moare și focul nu se stinge” (Matei 13,50 și Marcu 9,44).

„După sentința dată de Dumnezeu Judecătorul va urma părăsirea totală și definitivă de către toți; tăcerea și singurătatea eternă se va așeza, ca un ocean, peste toți. Astfel ieșirea din orice dialog și comunicare cu cineva va însemna întunericul veșnic sau începutul eternității fără de mângâiere. În acesta va consta iadul”².

„Dumnezeu este milostivire deplină, însă acest lucru nu înseamnă că El tolerează păcatul. El este milostivire totală, dar în același timp, este și dreptate. Dreptatea lui Dumnezeu nu este, ca să spunem așa, exercitată de Dumnezeu. În măsura în care omul săvârșește păcate, el nu acceptă viața divină, nu consimte să se lase transformat de Duhul Sfânt și se condamnă singur. El se osândește singur fiindcă lasă să-i scape ceea ce ar putea să-l facă fericit. Omul care nu acceptă transformarea lăuntrică de sine, transfigurarea sa de către energiile divine, se condamnă el însuși la o închidere într-o umanitate sfâșietoare, care este un iad”³.

„Iadul nu este o condamnare exterioară venită din partea lui Dumnezeu. Dumnezeu îi iubește pe toți oamenii. Iadul înseamnă refuzul acestei iubiri, refuzul acestei transformări

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 380-381.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 355.

³ Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, pp. 80-81.

lăuntrice a inimii. Dacă trăim în păcate și nu acceptăm, insuflați de Duhul Sfânt, să-i iubim pe cei ce ne urăsc, să-i iubim pe vrăjmași, dacă nu acceptăm să iubim necondiționat, fără să așteptăm nimic în schimb, să iubim după chipul Tatălui ceresc, atunci inima noastră va fi mereu tulburată, mereu măcinată de amărăciuni interioare. Iar atunci când percepem dimensiunile și profunzimea acestei amărăciuni, recunoaștem că purtăm înlăuntrul nostru iadul”¹.

„Și precum răsplata celor buni, tot așa și pedeapsa celor răi va fi veșnică, după cum spune finalul pericopei evanghelice de astăzi: «*Și vor merge aceștia la osândă veșnică, iar drepții la viață veșnică*». Alegerea le aparține în exclusivitate, numai că sentințele sunt irevocabile”². „Verdictul lui Dumnezeu Judecătorul va fi fără drept de apel și cu neputință de schimbat, pecetluind soarta fiecăruia pe toți vecii cei nesfârșiți. Cel drept se va bucura în vecii vecilor de cuvântul dulce: «Vino, binecuvântatul!», în timp ce în urechile păcătosului osândit vor răsună în vecii nesfârșiți cuvintele: «Pleacă, blestematule!». Această povară a respingerii de către Dumnezeu este cea mai nesuferită greutate care are să-i împovăreze pe păcătoșii nepocăiți”³.

Un Sfânt al Bisericii a scris: „Oare ne suntem nouă înșine vrăjmași? Nu cred. Deci să ne grăbim a scăpa de necazul, chinul și deznădejdea cu care ne amenință ziua cea de pe urmă. Cum să scăpăm de ele? Fie prin fapte bune, fie prin pocăință. Dacă nu avem fapte de milostenie ca să putem sta împreună cu cei aflați de-a dreapta Judecătorului, să ne sânguim să ne îndreptățim din timp înaintea lui Dumnezeu, spălându-ne în lacrimi de pocăință și curățindu-ne prin nevoințele lepădării de sine și vom fi primiți

¹ **Ibidem**, p. 81.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 37.

³ **Sfântul Teofan Zăvorâtul**, *Op. cit.*, p. 278.

în numărul lor, dacă nu prin dreptate, măcar prin marea milostivire a lui Dumnezeu”¹.

„Să facem aceasta cât mai este timp, căci timpul se va încheia odată cu sfârșitul vieții noastre. Și cine poate spune când va fi acest sfârșit? Iată, deci: se cuvine să purcedem neîntârziat la pocăință. Domnul Hristos ne-a descoperit taina Judecății tocmai pentru ca, auzind despre cei osândiți la aceasta, fiecare să se uite la sine însuși, să-i pară rău pentru sine și să se grăbească a se mântui prin pocăință de această pieire veșnică”².

„De aceea să ne zăgrăvim în minte priveriștea Înfricoșătoarei Judecăți și s-o purtăm cu noi neîncetat. În viața de zi cu zi vedem cerul deasupra noastră cu soarele și ceilalți luminători cerești, și celelalte fapte împrejurul nostru: la fel să ne punem rânduială și în duh. Pe cer să îl vedem pe Dumnezeu Judecătorul cu nenumărații îngeri, iar împrejurul nostru pe toți oamenii, de la începutul lumii și până la sfârșitul ei, stând înaintea lui Dumnezeu cu frică și cutremur. Căci fie că ne amintim sau nu de judecată, de ea nu vom scăpa. Dar dacă ne vom aminti, vom putea scăpa de hotărârile ei cele cumplite. Acest gând ne va învăța să ne îndepărtăm de ceea ce face judecata înfricoșătoare, și frica judecății ne va izbăvi de osânda cea înfricoșătoare”³.

Amin

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, p. 282.

³ **Ibidem**, p. 277.

Duminica lăsatului sec de carne

(altă cuvântare)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Duminica de astăzi, în care am ascultat Evanghelia Înfricoșătoarei Judecăți, se înscrie în seria duminicilor Triodului, care ne pregătesc pentru Postul Sfințelor Paști. Pericopele evanghelice care sunt citite în această perioadă ne transmit o învățătură fundamentală cu privire la semnificația postului și la sensul întregii noastre vieți creștine. Prima din această serie, Evanghelia Vameșului și a Fariseului, insistă asupra importanței și necesității smereniei. Postul Mare este o perioadă în care postirea, înfrânarea de la alimente, ocupă, alături de rugăciune, un loc important, însă niciuna nici alta nu au nicio valoare înaintea lui Dumnezeu dacă nu sunt însoțite de «condimentul» lor de bază, care este smerenia. Despre smerenie, Sfinții Părinți spun că nu este una dintre mâncărurile de la ospăț, ci condimentul fără de care niciunul dintre felurile de mâncare nu are gust înaintea lui Dumnezeu. Evanghelia de astăzi ne atrage atenția asupra importanței iubirii milostive față de aproapele, fiindcă unul dintre aspectele postului este și practicarea iubirii milostive și a milosteniei. În Vechiul Testament, postul nu este despărțit nici de rugăciune, nici de milostenie. Postul, rugăciunea și milostenia sunt cele trei nevoințe fundamentale care ne așază în fața lui Dumnezeu, care ne îndreptățesc în fața Lui, dacă putem vorbi despre o dreptate a omului”¹.

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, pp. 367-368.

„Însă această iubire milostivă față de aproapele, așa cum ne este ea prezentată de Evanghelia de astăzi, nu este doar o simplă filantropie, o simplă manifestare a solidarității umane, deoarece în aceste condiții ea ar rămâne doar o lucrare pur omească. Iubirea milostivă față de aproapele are o importanță și o valoare deosebită datorită faptului că ea se exercită de fapt asupra Domnului Hristos Însuși, pentru că suntem cu toții mădularele Sale și atunci când îl slujim pe aproapele și facem toate aceste fapte de milostenie pe care ni le enumeră Evanghelia de astăzi, Lui, Mântuitorului I le facem de fapt. Cineva ar putea să-mi spună: «Da, acest lucru este valabil pentru cei botezați, care sunt în mod concret uniți cu Hristos, dar așa stau lucrurile cu toți oamenii?». Iar eu aș răspunde că da, într-o anumită măsură, deoarece, prin întruparea Sa, Fiul lui Dumnezeu Și-a asumat omenirea întreagă. El S-a întrupat într-un trup și un suflet proprii, dar, pentru că era Fiul lui Dumnezeu, fiindcă nu Și-a asumat un anumit individ omenesc, ci firea noastră umană, care a fost înălțată prin El, și o anumită universalitate, fiindcă El era Cuvântul lui Dumnezeu Cel creator, Fiul lui Dumnezeu Și-a asumat într-o anumită măsură, foarte reală, omenirea întreagă, identificându-Se cu adevărat cu toți oamenii. Acest lucru nu înseamnă că fiecare om este încorporat efectiv, în mod personal, în Hristos, fiindcă această încorporare depinde de felul în care fiecare dintre noi primim darul lui Dumnezeu, însă temelia unității întregii omeniri în Hristos este această asumare a umanității de către El, care face ca, din punctul de vedere al lui Dumnezeu, din punctul de vedere al lui Hristos, ceea ce facem celorlalți oameni, celor mai necăjiți și săraci, îi facem de fapt lui Hristos”¹.

„Da, așa trebuie să înțelegem, în lumina credinței, această dimensiune profundă a iubirii noastre milostive față

¹ **Ibidem**, p. 368.

de aproapele. Ea reprezintă cu adevărat iubirea pe care mădulele lui Hristos trebuie să și-o manifeste între ele, unele față de celelalte”¹.

„Această iubire milostivă trebuie să se întemeieze pe o smerenie desăvârșită, după modelul smereniei Domnului Hristos, o smerenie care să ne facă să fim slujitorii tuturor. Da, aceasta este una dintre învățăturile fundamentale ale Evangheliei de astăzi, care se întâlnește astfel cu învățăturile duminicilor precedente. Mântuitorul ne cere o atitudine de convertire, de transformare lăuntrică profundă, de întoarcere a fiului risipitor în casa Tatălui! Ne transformăm lăuntric în măsura în care renunțăm la propriul eu, la iubirea de confort și de noi înșine sub toate formele pe care le poate lua aceasta, pentru a ne pune în slujba celorlalți, pentru a fi cu adevărat slujitorii tuturor în acel duh de smerenie și de milostivire, al cărui exemplu ne este dat de Însuși Domnul Hristos”².

„În plus, pericopa evanghelică de astăzi ne atrage atenția asupra caracterului extrem de serios al vieții creștine. Ea ne arată că viața noastră creștinească nu poate fi trăită în mod superficial, ci cu conștiința acestei Judecăți de Apoi care va constitui episodul fundamental al vieții noastre, momentul ei esențial. Viața noastră nu se sfârșește odată cu moartea trupului, care este doar un episod al ei. Viața noastră este o viață veșnică, care tinde spre veșnicie. Iar viața noastră pământească nu are sens decât prin raportare la veșnicie. Singurul lucru cu adevărat important este să știm dacă de-a lungul vieții noastre pământești ne convertim cu adevărat, ne transformăm lăuntric, dacă renunțăm cu adevărat la eul nostru, la toate formele egoismului nostru, sau dacă, dimpotrivă, viața noastră pământească nu are

¹ **Ibidem**, p. 369.

² **Ibidem**.

sens decât raportată la noi înșine, la satisfacerea propriului eu și a egoismului nostru”¹.

„Judecata de Apoi este, în fond, manifestarea, arătarea a ceea ce am fost cu adevărat, în mod real, în timpul vieții noastre pământești. Dacă am împlinit această transformare lăuntrică, dacă smerenia și slujirea aproapelui au reprezentat esența vieții noastre pământești, dacă pe ele le-am ales și le-am preferat tuturor celorlalte, atunci purtăm deja cerul în inimile noastre; suntem deja transformați în Hristos, trăim deja din viața Lui, iar Înfricoșătoarea Judecată nu va face altceva decât să arate, să manifeste, această slavă dumnezeiască pe care o purtăm în inimi. Dacă scopul vieții noastre pământești a fost acela de a face să sporească în noi harul primit la Botez, de a ne face să trăim în Duhul Sfânt, sub impulsul Său, călăuziți de El, atunci, da, Judecata de Apoi va face să strălucească această slavă dumnezeiască ce se află deja în noi. Dacă dimpotrivă, viața noastră pământească a fost o viață bazată doar pe satisfacerea propriului nostru eu, atunci toate amăgirile vieții prezente vor dispărea. În momentul morții și mai ales al Judecății de Apoi, tot ceea ce ni s-a părut aici, pe pământ, aducător de bucurie și de satisfacții de tot felul se va dovedi a fi doar deșertăciune, care va apărea ca atare. Și acela va fi iadul. Iadul nu este o pedeapsă venită din exterior, pe care o primim din partea lui Dumnezeu, ci reprezintă revelarea stării noastre lăuntrice. Dacă egoismul, trufia și mândria predomină în viața noastră prezentă, purtăm deja iadul în noi, iar Judecata finală nu va face altceva decât să-l vădească, să scoată la iveală această stare de disperare dinlăuntrul nostru datorată conștientizării faptului că nu în ele constă fericirea cea adevărată, bucuria cea adevărată, ceea ce

¹ **Ibidem**, pp. 369-370.

Dumnezeu a vrut să ne dăruiască. Iar veșnicia nu va face decât să ne reveleze acest gol în care ne aflăm”¹.

„Da, trebuie să fim conștienți de profunda gravitate a vieții noastre pământești, de caracterul ei extrem de serios. Există o tendință, la mulți credincioși din zilele noastre, de a minimaliza importanța și dimensiunile acestei Judecăți de Apoi; există tendința de a nu o lua în serios și de a crede că până la urmă toți oamenii vor fi mântuiți, fiindcă Dumnezeu este bun și din acest motiv nu trebuie să ne facem prea multe griji. Nu aceasta este învățătura Evangheliei de astăzi și, în această privință, pot exista amăgiri duhovnicești foarte mari. Sfântul Ioan Scărarul vorbește despre o asemenea amăgire în lucrarea sa, «Scara», numind această credință în mântuirea tuturor oamenilor, indiferent de viața pe care au dus-o și indiferent de faptele lor, pe considerentul că Dumnezeu este bun, o rătăcire eretică. Da, pentru că, încă o dată subliniez faptul că nu bunătatea lui Dumnezeu este în cauză. Dumnezeu îi iubește în mod infinit pe toți oamenii, iar Judecata de Apoi va arăta și această iubire nesfârșită a lui Dumnezeu pentru oameni, pentru fiecare dintre noi; dacă noi suntem însă închiși în propriul nostru egoism, refuzăm această iubire. Și în lumina acestei revelări a realității lucrurilor pe care o va reprezenta Judecata de Apoi, această iubire va reprezenta tocmai chinul celor osândiți, care nu au acceptat-o, care nu au trăit cu adevărat în lumina acestei iubiri a lui Dumnezeu. Dumnezeu este iubire, însă unul dintre aspectele iubirii Sale este tocmai acela de a-l fi creat pe om liber. Trebuie să fim conștienți de aceasta și să apreciem cum se cuvine această libertate care este un dar de la Dumnezeu pentru a-I primi iubirea și a o face să strălucească în noi, iar, prin noi, să se răspândească asupra tuturor”².

¹ *Ibidem*, pp. 370-371.

² *Ibidem*, pp. 371-372.

„Această învățătură se desprinde din pericopa evanghelică de astăzi. Iubirea milostivă, sub toate formele ei, pe care Domnul Hristos o cere de la noi, aceasta înseamnă: să lăsăm să strălucească și să se răspândească prin noi iubirea Lui pentru oameni, prin renunțarea la egoismul nostru, la orice închidere meschină în noi și la orice formă de autosuficiență în care diavolul încearcă să ne închidă. Și atunci Îl vom putea lauda și preaslăvi pe Dumnezeu, Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, în veșnicie. Aceasta este perspectiva fundamentală a postului nostru”¹.

Amin

¹ **Ibidem**, p. 372.

Duminica lăsatului sec de brânză
(a izgonirii lui Adam din rai)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Zis-a Domnul: Dacă veți ierta oamenilor greșelile lor, vă va ierta și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre. Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își mânjesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevăr vă grăiesc, își iau plata lor. Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție. Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia și nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură. Că unde îți este comoara, acolo îți va fi și inima” (Matei 6,14-21).

Întrucât mâine începe Postul Sfințelor Paști, Biserica a dedicat ziua de astăzi izgonirii lui Adam din rai, fiindcă acesta a fost alungat din grădina Edenului tocmai pentru că a încălcat porunca lui Dumnezeu de a posti, adică de a nu mânca din roadele pomului cunoștinței binelui și răului. Astfel, „duminica de astăzi aduce în atenția noastră ziua închiderii raiului și punerea lui sub paza heruvimilor cu sabie de foc”¹.

„Duminica de astăzi, după care începe postul Sfințelor Paști, se numește Duminica Izgonirii lui Adam din Rai, pentru că Adam n-a postit, și prin urmare a fost alungat din rai. Postul lui

¹ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 51.

Adam consta în a nu mânca dintr-un anumit pom, adică din pomul cunoștinței binelui și răului care era interzis pentru o perioadă, Sfinții Părinți spun că până când omul creștea spiritual, se maturiza duhovnicește, în relația sa cu Dumnezeu-Creatorul și cu lumea, creația lui Dumnezeu pentru om”¹.

„În ce consta această maturizare? În a distinge între dar și Dăruitor. Adam se afla, așadar, în fața unei alegeri: Ce este mai de preț: darul sau Dăruitorul? Păcatul lui Adam constă în faptul că nu a postit și nu a ascultat de Dumnezeu, în sensul că a dat mai multă importanță unui dar, decât Persoanei dăruitoare, a ascultat mai mult de șarpele-diavol, decât de Dumnezeu-Creatorul lumii și al omului”².

„De ce a fost izgonit Adam din rai? Pentru trei mari greșeli. Pentru că nu a ascultat de Dumnezeu, nu a postit (adică nu s-a înfrânat) și nu s-a pocăit după ce a păcătuit, ci a dat vina pe femeia dăruită lui de Dumnezeu, iar aceasta, pe șarpe. De atunci și până astăzi, omul păcătos are tendința de a se scuza pe sine și de a-i acuza pe alții. Din acest motiv, el nu se poate mântui fără pocăință, adică fără regret sau căință pentru păcatele săvârșite și fără a cere iertarea păcatelor săvârșite”³.

„Cu toate acestea, motivul izgonirii lui Adam din rai este unul mult mai profund. Oprirea de a mânca din pomul cunoștinței binelui și al răului n-a fost o simplă poruncă prohibitivă, ci ea a însemnat primul post instituit de Dumnezeu în creație, ca exercițiu spiritual pentru om, de ascultare de porunca Lui, pe de o parte, și de cinstire a Sa, prin respectul pe care omul trebuia să-l arate față de cuvântul Său, pe de altă parte. Așadar, postul a fost instituit

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Foame...*, p. 76.

² *Ibidem*.

³ *Idem*, *Evangelia...*, p. 390.

prima dată în rai (Facere 2,16-17), de aceea postul este tot atât de vechi pe cât este omul. El are aceeași vârstă ca și omul”¹.

Pasajul evanghelic care s-a citit astăzi la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie începe prin cuvintele: „*Zis-a Domnul: Dacă veți ierta oamenilor greșelile lor, vă va ierta și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre*”.

Învățătura Domnului Hristos despre iertarea greșelilor aproapelui nostru nu este una răzleață, ci importanța acesteia este evidențiată chiar în rugăciunea „Tatăl nostru”, unde în una dintre cererile adresate lui Dumnezeu Îl rugăm: „*Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri*” (Matei 6,12).

De asemenea, la întrebarea Sfântului Apostol Petru adresată Mântuitorului: „*Doamne, de câte ori va greși fratele meu față de mine și eu îi voi ierta? Oare până de șapte ori? Iisus i-a zis: Nu-ți spun că până de șapte ori, ci până de șaptezeci de ori câte șapte*” (Matei 18,21-22). „În concepția iudaică cifra șapte exprimă desăvârșirea. În conformitate cu răspunsul Domnului Hristos ar însemna că îi poți greși fratelui tău de patru sute nouăzeci de ori, numai că, «*de șaptezeci de ori câte șapte*» în calculul matematic al lui Dumnezeu înseamnă nu de patru sute nouăzeci de ori, ci fără de număr”².

„Mântuitorul ne arată că iertarea este începutul bun al perioadei de post. Ne iertăm unii altora greșelile, pentru ca și Dumnezeu să ne ierte păcatele sau greșelile noastre. Iertăm greșelile altora, pentru a fi în pace și comuniune cu toți oamenii și pentru a ne asemana cu Dumnezeu Cel Milostiv și Iertător. Prin aceasta, Evanghelia ne învață că relația omului cu Dumnezeu

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 357.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 72.

depinde de relația lui cu semenii săi, că omul nu se poate apropia de Dumnezeu nesocotindu-l pe aproapele său”¹.

„Iertarea greșelilor aproapelui implică adesea o răstignire a propriului egoism și deschide sufletul spre înviere, spre o nouă stare de comunicare și comuniune a omului cu Dumnezeu și cu semenii. Prin iertarea greșelilor cuiva se recunoaște că persoana respectivă nu trebuie redusă la o faptă rea pe care a săvârșit-o la un moment dat când a supărat pe cineva, deoarece acea persoană poate face și mult bine”².

„Comentând acest verset, Sfântul Maxim Mărturisitorul spune că omul care nutrește ură față de semenul său nu poate avea pace cu Dumnezeu. Iar dacă acela nu vrea să se împace cu tine, Sfântul Părinte ne îndeamnă: atunci păzește-te măcar pe tine de ură, rugându-te pentru el și negrăindu-l de rău”³.

„Iertarea de către Dumnezeu a păcatelor fiecăruia dintre noi depinde exclusiv de capacitatea noastră de a-i ierta pe cei care ne-au greșit. Despre aceasta, Mântuitorul a afirmat: *«Căci cu judecata cu care judecați, cu aceea veți fi judecați; și cu măsura cu care măsurați, cu aceea vi se va măsura»* (Matei 7,2). Acesta este modul lui Dumnezeu de a gândi. Este un mod ireproșabil. Dacă ești om de bun simț în relație cu tine însuși, cu semenii și cu Dumnezeu și dacă mai ești și smerit, iertător, rugător și postitor, Îl poți sensibiliza pe Dumnezeu, Îi poți câștiga bunăvoința și să ajungi în împărăția Lui”⁴.

Un Părinte al Bisericii a spus: „Postul, iubiți frați și surori, este în strânsă conexiune cu iertarea. De aceea duminica de astăzi se mai numește și «Duminica Iertării». Astăzi Biserica ne amintește că putem începe Postul Mare numai iertând pe cei

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 384.

² *Ibidem*, p. 385.

³ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 46.

⁴ *Ibidem*, pp. 46-47.

vinovați față de noi și cerând iertare de la toți față de care suntem noi vinovați. Domnul Hristos a răscumpărat cu Preascumpul Său Sânge păcatele tuturor oamenilor, deci și păcatele celor ce te-au necăjit sau supărat pe tine, iar tu, cine te crezi, să nu vrei să-i ierți pe cei pentru care a murit Iisus? Cu altă ocazie Mântuitorul a spus: *«Dacă-ți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aminti că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă-ți darul acolo, înaintea altarului, mergi mai întâi și te împacă cu fratele tău și numai după aceea întoarce-te și adu-ți darul»* (Matei 5,23-24). Iudeii din vremea Domnului Hristos aduceau jertfă lui Dumnezeu felurite animale, în creștinism însă, darul adus la jertfelnicul lui Dumnezeu este întâi de toate rugăciunea. Și iată, după cum spune Mântuitorul, dacă îți amintești că aproapele tău este supărat pe tine sau tu ești supărat pe el, mergi mai întâi și te împacă cu el și apoi adu-I lui Dumnezeu ofranda rugăciunii tale. Iertarea se sprijină pe smerenia vameșului și pe pocăința fiului risipitor, adică pe conștientizarea realistă a vinovăției proprii. Cel smerit își vede în primul rând vinovăția proprie, nu pe a aproapelui. Și cine este omul care poate spune, cu conștiință curată, că este fără de păcat? Păcatele noastre determină ură, dușmănie și dezbinare. Primul pas spre unificare este iertarea, de aceea Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă: *«Străduiți-vă să păstrați unitatea duhului întru legătura păcii»* (Efeseni 4,3)¹.

„Cuviosul arhimandrit Sofronie de la Essex ne propune următoarea pregătire pentru întâmpinarea Sfințelor Paști: Cu cât mai puternic va fi în noi Duhul, cu atât mai ușor vom uita toată rana și vom ierta toată jignirea pe care ne-o pricinuieste fratele sau sora, și cu atât mai bogat se va revărsa asupra noastră bucuria

¹ **Arhim. Samuel Cristea**, *Predică la Duminica Lăsăturii sec de brânză*, publicată în volumul: *„Cuvântul Tău este adevărul”. Predici ale teologilor clujeni la Triod și Penticostar*, vol. II, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015, p. 23.

vieții veșnice. A ne micșora este un măreț act duhovnicesc înaintea lui Dumnezeu”¹.

„Adesea noi ne gândim să îi iertăm pe ceilalți, dar nu cugetăm suficient la nevoia pe care o avem fiecare dintre noi de a fi iertați de ceilalți. Mai sunt câteva ore până când începe postul. Să reflectăm și să încercăm să ne amintim nu supărările pe care le-am simțit, ci rănila pe care noi le-am pricinuit. Și dacă am rănit pe cineva într-un mod sau în altul, în lucruri mici sau în lucruri mari, să ne grăbim ca înainte să intrăm în post mâine dimineață, să mergem și să ne cerem iertare”².

„Există un pasaj din Evanghelia în care ni se spune că, atunci când Domnul Hristos vorbea despre mântuire și condițiile ei, Sfinții Apostoli L-au întrebat: «*Cine poate să se mântuiască? Iar El a zis: Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu*» (Luca 18,26-27). De aceea El Însuși S-a întrupat. Plinătatea dumnezeirii a locuit într-o persoană omenească și El are puterea de a ierta, pentru că El este victima întregii răutăți, a întregii cruzimi, a întregii distrugeri din istoria omenirii. Fiindcă, într-adevăr, nimeni în afară de victimă nu îi poate ierta pe cei care au produs suferință, nenorocire, distrugere și moarte în viața sa. Domnul Hristos însă nu numai că îi iartă pe ucigașii Săi atunci când spune «*Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!*» (Luca 23,34), El face mai mult decât aceasta, fiindcă zice: «*întrucât ați făcut unuia dintre acești foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut*» (Matei 25,40) - nu doar în cele bune, ci mai ales în cele rele -, fiindcă El Se identifică prin compasiune, prin solidaritate cu fiecare om care suferă; moartea, durerea și agonía fiecărui om care suferă sunt ale Lui. Atunci când Se roagă spunând: «*Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac!*», Se roagă pentru fiecare dintre noi

¹ Ibidem, p. 24.

² Mitropolitul Antonie de Suroj, *Op. cit.*, p. 178.

nu doar în numele Său, ci și în numele tuturor celor care au fost afectați de rău, ca urmare a păcatului omenesc”¹.

„Dar nu numai Mântuitorul iartă. Toți cei care au suferit în trup sau în suflet, toți sunt chemați să-i elibereze pe cei care i-au făcut să sufere. Și astfel, putem înțelege de ce Iisus spune: «iertăți și veți fi iertați», deoarece atât victima, cât și cel vinovat sunt legați într-un nod al solidarității și al responsabilității reciproce. Doar o victimă poate spune: «Doamne, iartă-l sau iart-o», și doar atunci Dumnezeu poate zice: «îl iert» sau «o iert»”².

„Dumnezeu vrea ca oamenii să trăiască în pace, în bună înțelegere, în liniște, în iertare, nu în ceartă, nu în mânie, nu în ură. Aici întâi, pe pământ, dacă realizezi această armonie între tine și ceilalți, vei avea armonie între tine și Dumnezeu dincolo”³.

„Să ne punem totuși o întrebare. Nu ne-ar putea ierta Dumnezeu chiar dacă noi nu îi iertăm pe alții? Ne punem întrebarea fiindcă, dacă ne aplecăm mai cu onestitate asupra condiției puse de Mântuitorul, ne dăm seama că nu este deloc ușor și simplu să iertăm. Condiția este grea, până la imposibilitatea împlinirii ei. Care din noi iartă cu adevărat? Gândiți-vă bine: care din noi iartă când rostește cuvintele «precum și noi iertăm greșităților noștri»? Cât suntem de dispuși să-l iertăm pe cel care ne calomniază? Pe cel care ne denunță? Pe cel care ne strică reputația? Pe cel care ne fură rodul muncii? Și aceasta numai dacă ne amințim de cele mai grave neajunsuri pe care ni le pricinuiesc alții”⁴.

„Dacă Domnul Hristos a înlocuit Legea talionului din Vechiul Testament, care prevedea «ochi pentru ochi și dinte pentru dinte», cu legea iubirii și a iertării aproapelui, de ce Dumnezeu răsplătește după faptă, și nu face și El ceea ce ne

¹ *Ibidem*, p. 198.

² *Ibidem*, pp. 198-199.

³ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 465.**

⁴ *Ibidem*.

cere nouă, adică să ne ierte chiar și dacă noi nu iertăm sau nu putem ierta?”¹.

„Răspunsul la această întrebare nu este simplu, pentru că ne cere să gândim în locul lui Dumnezeu. Dar nu este imposibil de dat. În primul rând vom spune că nu noi suntem chemați să-L judecăm pe Dumnezeu, ci El pe noi. Nu noi suntem chemați să facem ordine în împărăția cerurilor. În rai o face El. Ceea ce cade și în responsabilitatea noastră este ordinea din lume. De felul cum o realizăm pe aceasta, depinde locul nostru în ordinea de dincolo. Noi suntem chemați să iertăm, pentru că iertarea duce la biruința binelui și pentru că, în felul acesta, binele biruiește în noi în primul rând. În fond, dacă nu iertăm, noi nu lăsăm să biruie binele în noi. Nu-L lăsăm pe Dumnezeu să intre în noi. Noi Îi hotărâm locul: să stea în afara sau înlăuntrul nostru”².

„Dumnezeu ne iartă când Îi facem loc în noi prin căință, prin pocăință, prin spovedanie. În cazul concret de care vorbim, când ajungem la căință înseamnă că regretăm că nu l-am iertat pe aproapele care ne-a greșit, și atunci ne-am deschis lui Dumnezeu. Când iertăm pe altul, de fapt ne iertăm pe noi. Aici este marele secret, marea taină și încercare a lui Dumnezeu cu noi. Ne face pe noi responsabili de situația noastră în fața Lui”³.

„Iertându-l pe altul, este semn că s-a petrecut în noi o transformare spirituală. Am golit camera pentru Dumnezeu. Îl primim pe Dumnezeu în ea. Dumnezeu nu intră unde nu este primit. Nu intră cu sila sau într-un loc în care nu încap, fiindcă locul este ocupat cu altceva”⁴.

„Iertând pe altul, ne aplicăm nouă bunăvoința pe care ni se pare că o aplicăm aproapelui. Și așa chemăm și bunăvoința

¹ **Ibidem**, p. 466.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**.

lui Dumnezeu în viața noastră, și Îl recunoaștem de Domn, Stăpân și Judecător”¹.

„Dumnezeu este și trebuie să fie criteriul și Judecătorul faptelor noastre față de aproapele. Fără aceasta, faptele noastre ar rămâne neevaluate și noi n-am mai simți nicio responsabilitate pentru ele. De aceea Dumnezeu, pe cât știm noi, iartă doar la cerere, ca să mențină cântarul ordinii morale din lume. Cât iartă și de la Sine, numai El știe. Ceea ce trebuie să știm noi este că face dreptate, și ne judecă, și ne tratează cu dreptate. Iertarea Lui nu desființează dreptatea. Cererea noastră de iertare ne restabilește pe noi în fața Lui, căci, cerându-I iertare, Îi recunoaștem dreptul de a ne judeca după dreptate. Și atunci El ne iartă și suspendă dreptatea”².

„Și mai este ceva. Întrebarea: «De ce nu ne iartă Dumnezeu gratuit?» ar fi bună dacă și noi am fi chemați să iertăm gratuit. Dar și noi suntem chemați să iertăm, când suntem rugați să iertăm. Sau, dacă suntem chemați să iertăm gratuit, întotdeauna ni se dă asigurarea că nu este gratuit: «*Iertați și veți fi iertați*» (Luca 6,37), spune Mântuitorul. Deci este o iertare cu schimb. Dar dacă Dumnezeu ne-ar ierta, noi ce am avea să-I iertăm Lui? El ne iartă nu pentru că i-am fi iertat noi ceva Lui, ci pentru că l-am iertat pe aproapele nostru”³.

„Terenul iertării sau al neiertării este lumea de aici. Judecata lui Dumnezeu din cer este determinată de noi de aici, de pe pământ. El este doar arbitru. Că El ne poate ierta și pe alte criterii decât cele pe care ni le-a descoperit nouă, este o problemă care Îi aparține numai Lui și judecății Lui”⁴.

„Dacă nu răspundem acestui contract logic cu Dumnezeu, atunci vom auzi acel cuvânt extraordinar al Sfântului Apostol

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 466-467.

³ **Ibidem**, p. 467.

⁴ **Ibidem.**

Pavel, care pe mine mă cutremură ori de câte ori îl citesc: «*Este înfricoșător lucru să cazi în mâinile Dumnezeului celui viu*» (Evrei 10,31). Ce înseamnă aceasta? Înseamnă să te prezinți la Judecată nepregătit, fără argumente care să te apere. Și care sunt argumentele care te pot apăra? Sunt faptele cele bune, relațiile bune cu aproapele nostru: bunătatea, iubirea, iertarea. Căci iertarea nu izvorăște decât din iubire, din bunătate. De aceea, ca să conchidem asupra acestui punct, ori de câte ori rostim: «Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri», să ne gândim la înțelesul cuvântului, și să nu-l rostim cu ușurătate. Să luăm atunci hotărârea de a-i ierta cu adevărat pe toți cei care ne-au greșit și, fără îndoială, iertarea se va întoarce și asupra noastră¹.

Oricum noi avem de iertat infinit mai puțin semenilor noștri decât ne iartă Dumnezeu nouă, după cum vedem și în parabola datornicului nemilostiv. Odată ce ni s-au deschis ochii pentru a vedea enormitatea ofenselor noastre aduse lui Dumnezeu, prin comparație, supărările pe care ni le-au produs alții par extrem de neînsemnate. Dacă, pe de altă parte, avem o viziune exagerată asupra ofenselor altora, aceasta demonstrează că le-am minimalizat pe ale noastre.

Pericopa evanghelică de astăzi continuă: „*Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii; că ei își mânjesc fețele, ca să se arate oamenilor că postesc. Adevăr vă grăiesc, își iau plata lor. Tu însă, când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, ca să nu te arăți oamenilor că postești, ci Tatălui tău care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție*”.

Întrucât postul Sfințelor Paști este de patruzeci de zile, la care se adaugă săptămâna Sfințelor Patimi, „înainte de a vorbi despre post în sine, vreau să vă aduc în atenție câteva

¹ Ibidem.

lucruri despre semnificația cifrei patruzeci în istoria mântuirii noastre”¹.

„*«Patruzeci de zile și patruzeci de nopți»* (Facere 7,12) a plouat neîncetat pe pământ în timpul lui Noe; o situație care cu siguranță a fost neplăcută pentru patriarh și familia lui în arcă, împreună cu toate animalele și păsările pe care Dumnezeu a vrut să le salveze de la înec. Dar în perioada potopului s-a pregătit o lume nouă, mai bună decât dea de dinainte”².

„Patruzeci de ani a petrecut poporul ales în pustie după ieșirea din robia egipteană și de sub tirania lui Faraon. Evreii l-au urmat pe Moise, dar au suferit de foame, de sete, au obosit, au fost bolnavi și descurajați. Ca să folosesc un singur cuvânt, aş spune că au fost încercați. Însă, la capătul acestor peregrinări care păreau fără de sfârșit știau că se află Pământul Făgăduinței”³.

„*Patruzeci de zile și patruzeci de nopți a stat Moise înaintea Domnului; iar pâine n-a mâncat și apă n-a băut. Și a scris pe table cuvintele legământului: cele zece porunci*” (Ieșire 34,28).

„Patruzeci de zile și patruzeci de nopți a mers profetul Ilie de lângă Beer-Șeba până la muntele Horeb”⁴. Regina Izabela l-a amenințat pe prorocul Ilie că îl va ucide. „*Ilie s-a temut și s-a ridicat să-și scape viața și a venit la Beer-Șeba, în țara lui Iuda, unde și-a lăsat slujitorul. Și a mers în pustie, cale de o zi; și a venit și s-a așezat sub un ienupăr și-și ruga moartea, zicând: «Destul îmi este acum! Ia-mi, Doamne, viața, că nu sunt eu mai bun decât părinții mei!»*. Și s-a culcat și a adormit acolo, sub copac. Și, iată, cineva S-a atins de el și i-a zis: «Scoală-te și mănâncă!». Ilie s-a uitat și, iată, lângă căpătâiul său era o azimă de orz și un urcior cu apă. Și s-a sculat și a mâncat și a băut și

¹ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 315.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

a adormit din nou. Iar îngerul Domnului s-a întors și l-a atins din nou și i-a zis: «Scoală-te și te hrănește, că lungă îți este calea!». Iar el s-a sculat și a mâncat și a băut; și în puterea acelei hrane a mers patruzeci de zile și patruzeci de nopți până la muntele Horeb» (III Regi 19,3-8).

„Patruzeci de zile au postit ninivitenii când Dumnezeu a vrut să-i piardă pentru păcatele lor, însă la musturarea prorocului Iona ei s-au îndreptat și Domnul i-a cruțat (Iona 3,4-10)”¹.

„Patruzeci de zile și patruzeci de nopți a postit Iisus în pustiu Carantaniei” (Matei 4,2), după care a fost ispitit de diavol. „Însă El a respins toate ispitele, pregătindu-se pentru misiunea Sa”².

„Așadar, cifra patruzeci trimite la lipsa de confort, la încercări, la așteptare, la pocăință, ca pregătire pentru ceva mare. Toate acestea reprezintă o asceză, care așteaptă să fie recompensată. Postul nostru, cele patruzeci de zile de nevoiță pentru ce ne pregătesc? Prin Postul Mare ne pregătim pentru Sfintele Paști, sărbătoarea vieții, a luminii, a triumfului și a mântuirii noastre”³.

„Postul este, deci, o pregătire pentru a ajunge la înălțimea Celui ce va învia, dar este, în același timp, comemorarea unor evenimente mari trecute și trăirea unei realități impresionante care va să vină. Evenimentele trecute pe care ni le amintește postul sunt: eliberarea din robia egipteană, dar și îngroparea și învierea Domnului Hristos. Realitățile prezente se referă la propria noastră eliberare de ispitele diavolului prin asceză, angajarea noastră în viața creștină, asemenea profetului Ilie, iertarea păcatelor noastre, după pilda ninivitenilor, reînnoirea vieții noastre, ca după potopul din timpul lui Noe, precum și

¹ **Ibidem**, pp. 315-316.

² **Ibidem**, p. 316.

³ **Ibidem**.

restabilirea legăturii cu Domnul nostru Iisus Hristos prin Sfânta Împărtășanie”¹.

„Pentru a ne putea ridica la înălțimea acestor trăiri ni se cere să ne nevoim cu adevărat aceste șase săptămâni, iar cea de-a șaptea să ținem post negru”².

„Adevăratul scop al postului constă mai puțin în a disciplina tirania cărnii, cât în a disciplina sufletul sau, mai precis, inima, din care izvorăște răul care ne inundă ființa, după cum ne-a avertizat Domnul Hristos Însuși, că *«cele ce ies din gură pornesc din inimă, și acelea sunt cele ce-l spurcă pe om. Că din inimă ies: gânduri rele, ucideri, adultere, desfrânări, hoții, mărturii mincinoase, defăimări. Acestea sunt cele ce-l spurcă pe om»*» (Matei 15,18-20)”³.

„Postul este înfrânarea benevolă de la mâncare și băutură din motive religios-morale. Înfrânarea aceasta poate fi ajunare sau reținere totală de la orice fel de mâncare și băutură, și post propriu-zis, sau renunțare numai la anumite mâncări și băuturi și gustarea celor permise cu cumpăt. Renunțările acestea nu se fac din concepția că hrana sau băutura respectivă (carnea, vinul etc.) ar fi necurate și i-ar întina pe cei ce le iau din motive religios-morale, ci pentru că prin înfrânarea trupului, sufletul se ridică spre Dumnezeu. În primul rând, postul aduce potolirea poftelor trupesti, înfrângând puterea lor asupra trupului și asupra sufletului. În al doilea rând, el este un exercițiu al voinței, care-și arată dominația asupra instinctului de hrană și asupra poftelor și plăcerilor legate de acest instinct. În al treilea rând, postul este expresia pocăinței pentru păcate. În al patrulea rând, el se aduce ca o jertfă bineprimită lui Dumnezeu. Și, în sfârșit, postul sprijină rugăciunea; el face ca spiritul, eliberat de tulburarea poftelor

¹ Ibidem.

² Ibidem.

³ Ibidem, p. 321.

trupești, să se înalțe cu ușurință spre Dumnezeu. La aceasta se adaugă considerația că postul este necesar și indicat și din punct de vedere medical: el purifică trupul de toxine, îl înnoiește și-l ferește de diferite boli. Zilele de post sunt perioade nu numai de înfrânare de la mâncare și băutură, ci și de pocăință, de luptă împotriva patimilor, de exercitarea virtuților (în special a milosteniei) și de intensificare a rugăciunilor. Postul extern este completat cu postul intern, postul de bucate cu postul de păcate și însoțit de rugăciune. De aceea, vremea postului este vreme de pocăință, vreme de purificare și spiritualizare, vreme de comuniune mai vie cu Dumnezeu. El este lepădare de omul cel vechi și îmbrăcare în omul cel nou. De postul extern (de bucate) sunt scutiți copiii până la 7 ani, bătrânii (de la 60 de ani), bolnavii, cei ce prestează munci grele sau sunt în călătorii lungi și obositoare. Scutirea acestora nu este însă obligatorie; dacă vor, pot și ei să postească. De post intern însă nu este scutit nimeni. Acesta este obligatoriu pentru toți creștinii”¹.

„Moise a primit tablele Legii în muntele Sinai, postind”². „Mântuitorul a postit când S-a arătat în lume, căci după botez L-a dus pe El Duhul în pustie și a postit acolo patruzeci de zile și patruzeci de nopți”³. „De aceea postul este mijlocitorul Legii Vechi și al celei noi, căci fiecare din acestea ni s-a dat premergând și mijlocind postul”⁴. Iar „toți cei ce Îi urmează lui Hristos își pun începutul nevoințelor lor pe temelia postului, căci este arma lucrată de Dumnezeu. Dacă Cel ce a dat Legea a postit, care dintre cei ce păzesc legea nu trebuie să postească? Și care dintre cei ce nesocotesc postul nu se va osândi?”⁵.

¹ Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Prof. Diac. Dr. Orest Bucevski, Prof. Dr. Constantin Pavel, Prof. Diac. Dr. Ioan Zăgorean, *Op. cit.*, pp. 55-56.

² *Filocalia*..., vol. X, p. 434, nota 545.

³ *Ibidem*, p. 433.

⁴ *Ibidem*, p. 434, nota 545.

⁵ *Ibidem*, pp. 433-434.

„Prima treaptă a postului este aceea a reținerii de la mâncăruri și băuturi și de la alte plăceri trupești. Acest post este deosebit de important, fiindcă un trup îmbuibat nu se poate înălța spre cele ale spiritului și implicit spre Dumnezeu. Trupul care este hrănit numai cu carne și băuturi multe devine și el animalic, fiindcă i se transmite un fel de brutalitate animalică din alimentele consumate”¹.

„Postul adevărat nu este numai abținere de la bucate de origine animală, ci și înfrânare de la orice fel de lăcomie materială și poftă de stăpânire egoistă asupra altora, înfrânare de la orice gând, cuvânt sau faptă care diminuează iubirea față de Dumnezeu și de aproapele”².

Sfântul Efrem Sirul a creat în acest sens o rugăciune foarte frumoasă, pe care o rostim îndeosebi în vremea Sfântului Post al Paștilor: „Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul trândăviei, al grijii de multe, al iubirii de stăpânire și al grăirii în deșert nu mi-l da mie. Iar duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii Tale. Așa Doamne, Împărate, dăruiește-mi ca să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe fratele meu, că binecuvântat ești în vecii vecilor. Amin”³.

„Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață și el care este adevăratul post: Nu numai gura ta trebuie să postească, ci și ochii și urechile și mâinile și picioarele tale, toate măduarele trupului tău. Să postească ochii, neprivind cu poftă și cu lăcomie. Să postească urechile, neascultând clevetiri și vorbe păcătoase. Să postească mâinile, ținându-le curate de averea nedreaptă și de câștig nedrept. Să postească picioarele, neumblând după petreceri

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 328.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 386.

³ Ceaslov, ediția a doua, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1993, p. 27.

necuviincioase și în calea păcătoșilor. Să postească gura, nerostind jigniri și alte vorbe rușinoase”¹.

„De multe ori noi greșim când prețuim mai mult darurile pe care le primim de la o persoană, decât persoana însăși. Astfel, noi confirmăm că am moștenit de la Adam înclinarea păcătoasă de a folosi lumea creată de Dumnezeu, dar în uitare și neascultare față de El. Pentru a evita păcatul uitării de Dumnezeu, postul ne ajută să nu ne legăm în mod pătimaș și idolatru de lucrurile limitate și trecătoare ale acestei lumi, ci să ne unim cu Dumnezeu Cel nelimitat și veșnic. Când folosim darurile lui Dumnezeu și uităm de Dăruitor, atunci noi nu mai trăim spiritual, ci doar biologic. Când însă folosim darurile acestei lumi, hrana, îmbrăcăminte, frumusețea naturii, cu gândul la Dumnezeu-Dăruitorul a toată existența, atunci creștem în libertate, deoarece creștem în comuniune. Astfel, în ciuda aparențelor, postul nu este o constrângere, ci o școală a libertății, care ne ajută să Îl prețuim mai mult pe Dăruitor decât darurile Sale”².

„Postul este dăruire de sine sau ofrandă de sine adusă lui Dumnezeu ca recunoștință pentru darul vieții și ca dorință de sfințire a vieții (cf. Romani 12,1). Postul are ca bază evlavia și iubirea față de Dumnezeu. Postim pentru că Îl iubim pe Dumnezeu mai mult decât darurile Lui materiale pe care le consumăm. Ne încredințăm Lui, pentru că El este Izvorul vieții noastre. Viața omului în trup se menține din darurile lui Dumnezeu create pentru om, și anume: aerul, apa, lumina și roadele pământului, în timp ce viața sufletului se hrănește din iubirea milostivă și smerită a lui Dumnezeu, pe care o simte omul prin rugăciune și prin Sfintele Taine ale Bisericii. Domnul Hristos i-a spus omului care postește: *«Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți*

¹ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 28.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Foame...*, pp. 76-77.

va răsplăti ție», adică Dumnezeu vede tainic cum omul credincios, care postește și se roagă, Îl iubește mai mult pe Dumnezeu-Dăruitorul decât darurile Sale. Postul este, așadar, o stare spirituală de jertfă sau ofrandă a celui care postește, stare cultivată în mod liber și după puterea fiecăruia. Postul este și semnul dorinței omului credincios de a se elibera de lăcomia după bunuri materiale limitate și trecătoare spre a se uni prin rugăciune mai intensă cu Dumnezeu Cel nelimitat și netrecător, Izvorul vieții și al bucuriei veșnice”¹.

„Pericopa evanghelică de astăzi ne arată care este motivația postului. Noi postim pentru că-L iubim pe Dumnezeu din ceruri, Dăruitorul vieții veșnice, mai mult decât toate darurile materiale trecătoare, adică bucatele gustoase, băuturile rafinate sau desfătările pătimase ale simțurilor. Astfel, postul adevărat produce o schimbare a modului de a fi al omului, și anume o trecere de la lăcomia sau iubirea pătimasă a lucrurilor materiale la iubirea de valori sau daruri spirituale, pentru a cultiva mai intens rugăciunea sau comuniunea de iubire cu Dumnezeu Cel nematerial, nelimitat și netrecător”².

„Postul este jertfă, mica noastră jertfă, pe care I-o aducem lui Dumnezeu ca răspuns la jertfa Sa mare pentru mântuirea noastră. Postul este darul creștinilor la masa plină de daruri a lui Hristos pentru noi. El este o mărturie a legăturii noastre cu Dumnezeu și o slujire pe care I-o aducem. Este un act de înfrângere a egoismului, de biruință asupra noastră înșine, asupra pornirilor rele care izvorăsc de atâtea ori din firea noastră rănită de păcate”³.

„Postul înseamnă rânduială în viața noastră, el este școala în care învățăm să biruim lăcomia și mândria, care slăbesc și

¹ **Idem**, *Evanghelia...*, pp. 385-386.

² **Ibidem**, p. 387.

³ **Dr. Vasile Coman**, *Episcop al Oradiei*, *Op. cit.*, pp. 287-288.

întunecă orizontul vieții omenești. Dacă prin iubire și iertare biruim mânia, din care izvorăsc atâtea rele, prin post secăm fântâna otrăvitoare a atâtor patimi aducătoare de moarte. Dar postul nu este numai leac pentru trup, ci și mijloc de întărire a sufletului, mijloc de înviorare duhovnicească”¹.

„Postul constă în strădania de a pune frâu poftelor trupești și sufletești, potrivnice voii lui Dumnezeu, precum sunt: beția, minciuna, lăcomia, invidia, clevetirea, desfrânarea, mândria și ura”².

„Postul trupesc singur este ca un copil orfan, slab și neputincios. El are trebuință de părinți, de frați și surori. Părinții postului, din care el porcede, sunt: credința în Dumnezeu, nădejdea și iubirea de Dumnezeu și de oameni. Frații și surorile lui sunt rugăciunea, smerenia și pocăința. Iar copiii postului sunt toate gândurile și faptele care se zămislesc din el. Numai dacă toate acestea locuiesc împreună în inima noastră ne bucurăm deplin. Precum bucatele au trebuință de sare, așa cel ce postește are trebuință de rugăciune. Fără rugăciune nu este postire adevărată”³.

Postul nu trebuie confundat cu o dietă sau cu un regim alimentar. „Este adevărat că postul ajută și sănătății trupului, Domnul Hristos, însă, ne învață să postim în primul rând pentru tămăduirea și curățirea sufletului”⁴. „Dacă virtutea postului este numai materială, adică abținerea de la mâncare, atunci să știți că nu este deloc virtute. Virtutea postului este virtute numai dacă este conjugată cu schimbarea inimii, cu transformarea inimii. Dacă devii mai bun, dacă devii mai iertător, dacă devii mai înțelegător față de nevoile semenilor atunci postul și-a făcut

¹ **Ibidem**, p. 292.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 285.

⁴ **Arhim. Samuel Cristea**, *Art. cit.*, p. 23.

efectul. Dacă postești de mâncare, dar continui să fii rău, continui să urăști, continui să-l judeci pe aproapele tău, degeaba postești, nu-ți aduci niciun folos. Postul a fost dat tocmai ca să ne pună într-o situație specială, care să ne permită să ne schimbăm inima. Postul este rânduit pentru ceea ce se obține prin el, nu pentru el însuși. Postul este doar un mijloc spre ceva, nu un scop în sine. Dacă postul nu ne face mai buni, este ca și cum am merge un pas înainte și un pas înapoi, crezând că înaintăm. Acest lucru să-l ținem minte. Dacă virtutea este numai materială, adică doar abținerea de la mâncare, atunci să știm că nu este virtute deloc. Este virtute numai când este asociată și cu o schimbare sufletească. Abținerea de la mâncare este în slujba schimbării sufletești. De aceea este necesară și ea, dar să știm că numai ea, singură, nu ne ajută”¹.

„Postul este poruncă dumnezeiască. Creștinii buni o ascultă și o respectă. Nu mănâncă cutare și cutare aliment, nu mănâncă în cutare și în cutare zile. Așa este rânduiala și mulți sunt cei care nu ies din rânduială. Sunt chiar scrupuloși în respectarea ei. Nu se ating de nimic «de dulce». Simpla atingere o resimt ca pe un păcat dintre cele mai mari. Este foarte bine așa. Dar este foarte bine numai dacă această teamă de păcatul mâncării «de dulce» merge împreună și cu altceva. Postul este primit numai dacă ne face mai buni. Numai dacă, slăbindu-ne trupul, ne subțiază și mintea și inima, și ne înmulțește dragostea”².

„Știi cât este de greu de înțeles acest lucru, dar mai știu și cât este de adevărat. Postul care nu face să se nască din el iubirea este doar o formă și atât. Este o formă de evlavie, dar fără foloase duhovnicești adevărate”³.

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, pp. 469-470.

² **Idem, Cuvinte duhovnicești...**, p. 283.

³ **Ibidem**, p. 284.

„Învățătura din cele de mai sus este simplă: toate nevoințele trupești, postul și asceza de orice fel, metaniile, privegherea, și altele asemenea trebuie să ne facă oameni mai buni. Este important ceea ce nu facem, ceea ce nu mâncăm, dar este mai important ca ceea ce nu mâncăm să ne ajute, să ne îndemne, să ne facă apti să săvârșim binele. Să umplem lumea de oameni buni. S-o umplem de iubire”¹.

„În acest sens există o povestioară foarte revelantă despre doi oameni care au ajuns la închisoare pentru că îl bătuseră pe un al treilea până la sânge, din răzbunare. Într-o zi de vineri li s-a dat să mănânce pâine cu brânză, ei însă, au refuzat categoric brânza pe motiv că postesc. Adică nu le-a fost frică de păcat când l-au bătut fără milă pe semenul lor, dar acum se temeau de păcat când li s-a dat să mănânce brânză în zi de post”².

„Scopul postului nu este să-ți lipsești trupul de un anumit tip de mâncare, ci acela de a-ți putea stăpâni trupul și să faci din el un instrument perfect al Duhului. În majoritatea timpului suntem robi ai trupurilor noastre, ai simțurilor noastre, care ne atrag spre o formă sau alta de plăcere, spre o plăcere care depărtează curăția pe care Dumnezeu o așteaptă de la noi”³.

„Așadar, începem postul cu această înțelegere, nu măsurându-ne postul prin ce mâncăm și cât mâncăm, ci prin efectul pe care acest lucru îl are asupra noastră, să măsurăm dacă postul nostru ne face liberi sau dacă nu cumva devenim robi chiar ai postului”⁴.

Legat de postul alimentar mai trebuie menționat un aspect, în sensul că una este a posti și alta a mânca de post. A posti înseamnă să consumi alimente de post fără să te sature, pentru

¹ *Ibidem*, p. 285.

² *Arhim. Samuel Cristea, Art. cit.*, p. 23.

³ *Mitropolitul Antonie de Suroj, Op. cit.*, p. 177.

⁴ *Ibidem*, pp. 177-178.

a-ți domoli trupul, efort ascetic care trebuie dublat prin echivalentul lui spiritual, abținerea de la păcate și săvârșirea de fapte bune. A mânca de post înseamnă să consumi alimente care nu sunt de proveniență animală, dar poți face aceasta până la îmbuibare, fără să fi preocupat de latura spirituală a postului, acest mod de alimentare nefiind de folos nici sufletului, nici trupului.

„Postul cel adevărat, voit de Dumnezeu, este cel al sufletului, care trebuie să-l însoțească pe cel al trupului. Despre acesta prorocul Isaia a scris: *«Voi postiți, dar vă certați și-l bateți cu pumnii pe cel obidit, nu postiți cum se cuvine zilei aceleia, ca glasul vostru să se audă sus. Nu știți voi postul care îmi place? - zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și rupeți toate înscrisurile cu socoteli nedrepte. Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește-l în casă pe cel sărman și fără adăpost, pe cel gol îmbracă-l și nu-i trece cu vederea pe cei de un neam cu tine»* (Isaia 58,4 și 6-7)”¹. „Parcă auzim, profetic, prin aceste cuvinte, întrebările Judecății de Apoi (Matei 25,35 și urm.)”².

„Așadar, un post însoțit de păcate și de răutăți nu este plăcut Domnului, de aceea rugăciunea unui astfel de postitor nu este primită. Prin urmare, postul plăcut lui Dumnezeu este unul spiritual: să nu faci nedreptate, să ai milă de cel necăjit, să nu asuprești pe nimeni, să întinzi o bucată de pâine celui flămând, să nu fii mândru etc. Un astfel de post nu rămâne fără roade. Și profetul arată acest lucru: *«Atunci lumina ta va răsări ca zorile și tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta îți va merge înainte și slava lui Dumnezeu te va înconjura. Atunci vei striga și Dumnezeu te va auzi, la strigătul tău, El va zice: Iată, Eu sunt aici. Dacă tu te lepezi de ceea ce te ține legat și de mâna ta cea hrăpăreață și de cuvântul cârtitor, dacă*

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 358.

² Antonie Plămădeală, *Cuvinte duhovnicești...*, p. 284.

din inimă îi vei da pâine celui flămând și dacă vei mulțumi sufletul necăjit, atunci lumina ta va străluci în întuneric și întunericul tău va fi precum amiaza; și Dumnezeuul tău va fi cu tine pururea, și în pustie va sătura sufletul tău. El va da tărie oaselor tale și vei fi ca o grădină bine adăpată și ca un izvor a cărui apă nu scade. Și vechile tale dărâmături se vor zidi și temeliile vor dura de-a lungul tuturor generațiilor» (Isaia 58,8-12)”¹.

„Observăm, așadar, roadele adevăratului post, de care avem toți nevoie: boala să fie înlocuită de sănătate; în locul nedreptății să triumfe dreptatea; rugăciunile neauzite să se transforme în cereri ascultate și împlinite; pe ruinele cele vechi ale vieții să se ridice ziduri noi, ca să dureze din generație în generație; în locul beznei să se instaureze lumina ș.a.m.d. Iată ce înseamnă să postești cu adevărat: să postești nu numai cu trupul, ci și cu sufletul! Toate aceste binefaceri ne sunt la îndemână. Și nu este nevoie de mult timp ca să ne putem bucura de ele. Postul Mare care ne stă înaintea ni le poate aduce pe acestea. Iată binefacerile postului care ne așteaptă”².

„Evanghelia de astăzi ne mai arată că nu trebuie să ținem postul în stare de tristețe, ci de bucurie”³. „Postul este o lucrare spirituală bineplăcută lui Dumnezeu când se practică din iubire pentru El. De aceea, nu trebuie să postim ca să fim lăudați sau admirați de oameni pentru asprimea și lungimea postului pe care-l practicăm. În timpul Mântuitorului cei care umblau cu fața posomorâtă sau întunecată ori își puneau cenușă pe cap ca să atragă atenția oamenilor că postesc așteptau de fapt laudă de la oameni. Însă Domnul Hristos a spus: *«Tu când postești unge-ți capul și spală-ți fața, ca să nu te arăți oamenilor că postești»*. Prin urmare, postul adevărat trebuie unit cu smerenia și bucuria spre a

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 358.

² *Ibidem*, pp. 358-359.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 385.

fi o lucrare interioară, intimă, sufletească, de comuniune personală a omului cu Dumnezeu, Care vede, tainic și tăcut, sufletul și faptele omului credincios, jertfelnic, rugător și postitor”¹.

„Postul este o perioadă de reînnoire când, asemenea primăverii, totul devine iarăși nou, când viața noastră, care a intrat într-o umbră, devine vie cu toată intensitatea pe care Dumnezeu ne-o poate împărtăși nouă, oamenilor, făcându-ne părtași ai Duhului Sfânt, făcându-ne părtași, prin Sfintele Taine și prin darul direct al lui Dumnezeu, ai dumnezeieștii firi. Este o perioadă a împăcării, iar împăcarea este o bucurie: este bucuria lui Dumnezeu și bucuria noastră; este un nou început”².

„Prin postul adevărat noi dobândim prezența lucrătoare a lui Dumnezeu în noi ca iubire smerită, apoi o arătăm în jurul nostru prin cuvinte și prin fapte, prin atitudini și stări duhovnicești, prin toată ființa noastră, prin sufletul și prin trupul nostru”³.

„Așadar, prin post, rugăciune, priveghere, nevoință, pocăință, milostenie și împărtășirea cu Sfintele Taine noi adunăm în suflet harul sau prezența iubitoare și sfințitoare a lui Dumnezeu Cel Veșnic. Adunăm lumina iubirii Lui milostive în inima noastră. În acest mod, omul duhovnicesc, rugător și postitor, luminat de harul lui Hristos, dobândește gândire și privire duhovnicească, folosește cuvinte duhovnicești și săvârșește fapte duhovnicești, prin care se aseamănă cu Dumnezeu cel Sfânt și cu sfinții Lui. Prin urmare, câtă lumină a harului divin adună omul în sufletul său viețuind pe pământ, atâta comoară de lumină poartă sufletul său nemuritor dincolo de mormânt, adică în lumina cea neînserată a împărăției cerurilor”⁴.

¹ **Ibidem**, pp. 386-387.

² **Mitropolitul Antonie de Suroj**, *Op. cit.*, p. 204.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Foame...*, p. 76.

⁴ **Idem**, *Evangelia...*, p. 389.

Pericopa evanghelică de astăzi se încheie prin cuvintele: „Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură. Ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia și nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură. Că unde îți este comoara, acolo îți va fi și inima”.

„După ce Domnul Hristos le-a arătat celor ce le vorbea înțelesul duhovnicesc al postului, întrucât evreii obișnuiau să-și îngroape avuțiile”¹, fiindcă, „potrivit legii rabinice, îngroparea era privită ca fiind cea mai bună asigurare contra furtului”², i-a îndemnat să nu-și adune comori pe pământ, ci în cer, fiindcă averile materiale „sunt sortite moliei și ruginii. De aceea, ele nici nu pot să ne aducă liniște, fericire și siguranță. Comoara din cer însă depinde exclusiv de felul cum gestionăm comoara de fapte bune, aici, pe pământ. Exegeții Sfintei Scripturi spun că prea multa îmbogățire naște molia și rugina îngâmfwării și a slavei deșarte, în timp ce hoții sunt laudele ce vin din afară, care sapă mintea și jefuiesc tezaurul virtuții”³.

Averile pământești nu sunt rele în ele însele, dacă sunt dobândite în mod cinstit, dar nici nu au o valoare finală, din moment ce viața noastră pământească este trecătoare. De aceea Mântuitorul ne-a îndemnat să ne adunăm comori veșnice și nestricăcioase în cer.

„Un om bogat și milostiv se bucură de ceea ce oferă nevoiașilor datorită sentimentului de generozitate pe care îl resimte, însă bucuria lui deplină va fi în viața veșnică, fiindcă aurul său, care este atât de prețios pe pământ, va fi folosit de Dumnezeu pentru a pava străzile cerului”⁴.

¹ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 49.

² Joachim Jeremias, *Op. cit.*, p. 131.

³ Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 49.

⁴ David Guzik, *Matthew, verse by verse commentary*, Enduring Word Media, exegează la Matei 6,20.

„Averile noastre materiale nu vor trece din această viață în cealaltă; dar binele care a fost făcut pentru împărăția lui Dumnezeu, prin folosirea bogățiilor noastre, va dura veșnic”¹.

Domnul Hristos a explicat că unde este comoara omului acolo se află și inima lui, ceea ce înseamnă că nu putem aduna comori pe pământ și în cer în același timp.

„Postul adevărat are ca scop ridicarea omului deasupra averilor materiale sau pământești, pentru a primi bunuri spirituale și cerești, pentru a se uni, prin rugăciune și împărtășire euharistică mai deasă, cu Dumnezeu Cel din ceruri, Izvorul vieții și al bucuriei veșnice din împărăția cerurilor. În acest sens, Domnul Hristos ne îndeamnă: «*Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică*», adică unde lucrurile își pierd valoarea, și «*unde furii le sapă și le fură*», adică unde nimic nu este sigur sau stabil, ci totul este schimbător și imprevizibil. Vedem așadar cum, prin învățătura Sa, Mântuitorul cheamă oamenii la o schimbare sau înnoire a vieții, adică la o ridicare a lor din planul vieții pământești, materiale, în planul vieții cerești sau duhovnicești, zicând: «*Adunați-vă comori în cer*»”².

„Dacă inima omului se leagă excesiv de lucruri pământești, limitate și trecătoare, atunci ea devine sclavă a comorilor pământești materiale. În schimb, dacă inima omului caută daruri cerești netrecătoare, ea dobândește libertatea de-a se îmbogăți permanent din iubirea infinită și eternă a lui Dumnezeu. Ajuns la această stare, sufletul omului nu mai iubește în mod pătimăș și egoist lucrurile materiale limitate și trecătoare, ci caută mai întâi lumina, harul și bucuria veșnică a Preasfintei Treimi cea nelimitată și netrecătoare”³.

¹ Ibidem.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evangelia...*, pp. 387-388.

³ Ibidem, p. 388.

„Postul Mare reprezintă un timp privilegiat, un timp al harului, în care pot fi dărâmate toate barierele, toate zidurile ridicate de păcat între om și Dumnezeu, între om și om, ziduri alcătuite din suspiciune, invidie și ură, mai trainice decât granitul, oțelul sau betonul, ziduri pe care doar iertarea le poate nimici”¹.

Din pericopa evanghelică de astăzi am văzut „cu câtă claritate ne învață Mântuitorul cum trebuie să postim cu adevărat, începând cu iertarea și practicând milostenia”².

„Postul cel Mare este tocmai timpul binecuvântat de a împlini ceea ce ne-a învățat Domnul Hristos și de a ne pregăti pentru întâlnirea cu Dumnezeu. Să nu zăbovim, așadar, a ne înveșmânta ființa noastră în haina potrivită pentru întâlnirea cu El”³, încât la sfârșitul postului, de Sfintele Paști, Hristos Cel ce va învinge moartea și se va ridica biruitor din mormânt să învieze și în sufletele noastre.

Amin

¹ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 27.

² Preot Gheorghe Streza, *Op. cit.*, p. 407.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 345.

Duminica lăsatului sec de brânză (*altă cuvântare*)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Tema principală a slujbelor duminicii de astăzi, a Vecerniei de aseară și a Utreniei de dimineață, este cea a raiului pierdut, a plângerii lui Adam după izgonirea lui din rai. Evanghelia de astăzi subliniază condițiile care ne vor permite să ne întoarcem în acest rai pe care l-am pierdut și pe care îl vom regăsi în ziua Sfintei Învieri, dacă postul nostru a fost stăruitor în nevoință, căci viața noastră trebuie să fie un progres permanent și nu vom putea găsi toată bucuria raiului pierdut doar după un singur post, oricât de râvnitori am fi fost, însă vom putea primi harul lui Dumnezeu în sărbătoarea Învierii Domnului”¹.

„Astăzi, slujbele Bisericii ne pun în fața suferinței cumplite și a plângerii lui Adam cel izgonit din rai, din raiul pe care Dumnezeu îl pregătise omului. Dumnezeu l-a creat pe om spre îndumnezeire, pentru a-l face părtaș la bucuria și la fericirea Sa, la fericirea cea adevărată, pe care omul nu o poate găsi decât în Dumnezeu, în participarea sa la ceea ce este Dumnezeu, adică în iubirea milostivă, în iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Dacă inima noastră este întru totul golită de iubirea față de vechiul nostru eu, de eul nostru egoist și este stăpânită în întregime de iubirea de Dumnezeu și de aproapele, atunci deținem raiul, nu un rai pământesc exterior, ci raiul lăuntric al inimii; deținem raiul din momentul în care toate virtuțile evanghelice, iubirea milostivă, blândețea, bunăvoința, sunt cu adevărat vii în lăuntrul nostru, cu

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 373.

puterea Duhului Sfânt, care ne transformă inimile. Duhul le transformă prin mijlocirea strădaniei noastre, prin consimțirea noastră la imboldurile lăuntrice pe care ni le transmite în acest sens. Da, numai prin iubirea milostivă, prin dăruirea totală de noi înșine lui Dumnezeu și aproapelui nostru putem găsi bucuria cea adevărată. Orice altă bucurie, dacă este cu adevărat bună, nu este decât o reflectare a acestei bucurii a raiului, iar toate bucuriile pur pământești, care-și au originea în satisfacerea egoismului nostru, a propriului nostru eu, în setea noastră de plăcere, de stăpânire a celorlalți, toate aceste bucurii sunt doar artificiale, palide caricaturi ale bucuriei celei adevărate a raiului. Prin păcat, ne-am îndepărtat de bucuria cea adevărată, de fericirea cea adevărată, de adevărata veselire a inimii, care nu poate avea loc decât în Dumnezeu, pentru a ne orienta spre aceste bucurii false, artificiale, care nu ne pot satisface niciodată pe deplin, fiindcă inima noastră este făcută pentru infinit, ea este făcută pentru Dumnezeu. Nicio bucurie pur pământească, nicio bucurie care conține amprenta egoismului nostru nu ne poate umple cu adevărat inimile. Am fost izgoniți din rai pentru că, în loc să ne găsim bucuria cea adevărată acolo unde este ea, acolo unde Dumnezeu a așezat-o pentru noi, o căutăm în satisfacerea tuturor tendințelor, a dorințelor și a înclinațiilor omului vechi (pentru a folosi expresia Sfântului Apostol Pavel), care este tocmai omul căzut, omul izgonit din rai”¹.

„Evangelhia de astăzi ne arată cele trei mijloace prin care putem regăsi, în timpul Postului Mare, drumul spre rai: iertarea, postul și milostenia. Primul dintre ele este deci iertarea, asupra căreia textele liturgice vor insista mai cu seamă diseară la Vecernia iertării, odată cu ceremonia iertării cu care începe Postul Mare, deoarece dacă noi nu iertăm celor care ne-au greșit într-un fel sau altul, nici Dumnezeu nu ne va putea ierta și nu

¹ **Ibidem**, pp. 373-374.

vom putea intra în raiul cel lăuntric despre care vorbeam mai înainte. De fiecare dată când rostim rugăciunea «Tatăl nostru» spunem cuvintele învățate de la Domnul Hristos: «Și ne iartă nouă greșelile noastre». Greșelile înseamnă datoriile noastre, rugăciunea domnească referindu-se aici la pilda celor doi datornici, în care Dumnezeu îi iartă unui slujitor o datorie uriașă, iar acesta nu vrea să ierte pe altcineva, pentru o datorie mult mai mică decât cea care-i fusese iertată lui. În rugăciunea «Tatăl nostru» spunem: «Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșităilor noștri». Dacă noi nu iertăm datoriile celorlalți față de noi, datorii care sunt reprezentate de lipsa de atenție, de diferite rele sau neajunsuri, sau de alte moduri în care cineva poate să greșească față de noi, Dumnezeu nu ne poate ierta, fiindcă iertarea Lui nu este nici exterioară, nici arbitrară; ea presupune transformarea lăuntrică a inimii noastre de către iubirea cea adevărată, al cărei criteriu este iubirea celor care ne-au greșit într-un fel sau altul, iubirea de vrăjmași, de vrăjmașii propriu-ziși sau de toți cei care ne-au pricinuit neajunsuri și ne-au greșit într-un mod oarecare”¹.

„Firește, ideal ar fi ca nimeni să nu ne greșească niciodată, să nu ne pricinuiască vreun rău, adică să nu băgăm în seamă orice cuvânt sau faptă jignitoare, datorită faptului că inima noastră nu le bagă în seamă. Am cunoscut odată un bătrân monah care se afla pe patul de moarte și căruia starețul lui i-a zis: Să spunem acum Tatăl nostru. Iar bătrânul i-a răspuns: «Părinte, nu am putut spune niciodată rugăciunea domnească în întregime. «Cum așa?»», i-a răspuns acela. Bătrânul i-a spus: «La sfârșitul rugăciunii nu pot să spun și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșităilor noștri, fiindcă ar însemna să mint». Atunci starețul i-a spus: «Da, părinte, trebuie neapărat să-i iertăm pe ceilalți, iertarea este temelia vieții creștine». Bătrânul monah i-a răspuns: «Nu,

¹ **Ibidem**, pp. 375-376.

părinte, nu asta am vrut să spun, că nu vreau să iert, ci că nimeni nu m-a jignit niciodată, nimeni nu mi-a greșit în vreun fel, deci nu pot să spun și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri». Acest călugăr avea o inimă atât de curată, încât nici măcar nu simțea greșelile celorlalți, nu se simțea niciodată jignit, fiindcă era profund smerit și nu percepea ca atare cuvintele sau faptele jignitoare, greșelile celorlalți față de el. Desigur, așa ar fi ideal să fim; dacă nu, să încercăm măcar să iertăm aproapelui nostru tot ceea ce nouă ni s-a părut ofensator, jignitor din partea lui, modurile în care ni s-a părut că acesta a greșit față de noi”¹.

„Al doilea mijloc prin care putem găsi drumul spre rai este postul. În sine, simplul fapt de a ne înfrâna de la consumarea anumitor alimente nu are nicio valoare. Postul este important prin ceea ce înseamnă el, pentru ceea ce ne face să trăim în chip simbolic, dar real simbolic: postul ne face să renunțăm la eul nostru, la dorința noastră de plăcere, la dorința noastră de a ne găsi satisfacții în realitățile pământești. Postul este un mod important și eficient de a renunța la dorințele noastre dezordonate și la pofta de plăcere din noi, pentru a nu căuta decât acele bucurii lăuntrice și acea îndeplinire interioară pe care ni le oferă harul lui Dumnezeu, pe care ni le produce iubirea milostivă, atunci când ea este cu adevărat vie și lucrătoare în inimile noastre”².

„În pericopa evanghelică de astăzi, Domnul Hristos ne spune să nu fim triști ca fățarnicii atunci când postim, pentru a nu le arăta oamenilor că postim, că suntem împovărați, osteniți de post, deoarece nevoințele postului nu au valoare înaintea lui Dumnezeu decât în măsura în care le facem în ascuns, pentru ca numai El să le poată vedea. Dacă ne plângem față de ceilalți și căutăm să fim apreciați sau lăudați de ei pentru nevoința noastră

¹ **Ibidem**, p. 376.

² **Ibidem**, p. 377.

de postire, ea nu are valoare înaintea lui Dumnezeu, singura noastră răsplată fiind doar pur lumească, pământească. Acest lucru este valabil pentru viața noastră duhovnicească în ansamblu. Trebuie să știm să ne tănuim nevoințele, să ne ținem ascunse suferințele și greutățile. Firește, putem să vorbim despre ele cu părintele nostru duhovnic, la spovedanie; dacă ne plângem însă celorlalți, căutând să fim încurajați și mângâiați de ei, pierdem orice mângâiere din partea lui Dumnezeu, din partea Tatălui nostru ceresc”¹.

„În sfârșit, pericopa evanghelică de astăzi ne sfătuiește să ne adunăm comori în cer și să nu strângem aici pe pământ averi care să ne permită să ducem o viață fără griji, fără neliniști, care să ne transforme oarecum în propria noastră providență, ci să știm să dăruim, să estimăm ceea ce ne este cu adevărat necesar și să știm să împărțim ce avem și cu ceilalți. Mântuitorul ne spune să nu ne adunăm comori pe pământ, ci în cer. El se referă aici și la alte pasaje evanghelice, în care ne spune că dăruind și făcând milostenie cu cei săraci și lipsiți, cu cei care sunt în nevoie, ne putem desprinde de setea noastră de stăpânire de avuții, de a aduna și a avea, de setea noastră de siguranță omenească. Căci toate acestea nu sunt altceva decât dorințele și grijile omului vechi, netransfigurat de harul dumnezeisc. A face milostenie reprezintă un mod fundamental de a ne deschide inimile. Nu ni se cere doar să facem milostenie dăruind bani, ci dăruindu-ne pe noi, plătind, ca să spun așa, cu propria noastră persoană: să știm să ne dăruim celorlalți, să renunțăm mereu la plăcerile și comoditățile noastre, la confortul nostru, la grijile noastre trupești, pentru a fi mereu atenți la ceilalți”².

„Este evident că cineva care nu posedă nimic nu poate face milostenie materială, dar poate fi milostiv față de ceilalți prin

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 377-378.

rugăciunile sale, prin grija față de ei, prin comportamentul său, care trebuie să fie întru totul dezinteresat. Trebuie să căutăm în toate folosul și întâietatea celorlalți și nu a noastră, iar aceasta reprezintă, de asemenea, un mod de a face milostenie, poate chiar cel mai bun și cel mai profund”¹.

„Aceștia sunt cei trei stâlpi de bază ai postului: iertarea care presupune nejudicarea celorlalți, postul și milostenia. Să avem grijă să punem în aplicare aceste porunci ale Domnului Hristos de la începutul Evangheliei de astăzi și mai cu seamă porunca iertării, a nepăstrării în inimile noastre a vreunei forme de dușmănie sau de resentiment față de aproapele. Sfântul Ioan Scărarul scrie în lucrarea sa fundamentală «Scara raiului» că acela care ajunge la această treaptă dobândește în rugăciune libertatea sufletului, încrederea în Dumnezeu. Să ne deschidem așadar inimile spre iertare pentru a dobândi și noi în mod concret această încredere în Tatăl nostru Cel ceresc, despre Care vorbesc Sfinții Părinți. Să avem grijă ca pe toată perioada Postului Mare să împlinim toate aceste sfaturi pe care ni le dă Mântuitorul în pericopa evanghelică de astăzi, pentru a putea regăsi drumul spre rai, pentru ca inima să ne devină un rai nestăpânit de griji și de neliniști, ci, dimpotrivă, cu totul împlinit în dăruirea de noi înșine prin iubirea milostivă, prin iubirea de Dumnezeu și de aproapele. Nu o iubire generală de omenire, ci o iubire a aproapelui de lângă noi, a celor din preajmă. În această iubire vom găsi raiul”².

Amin

¹ **Ibidem**, p. 378.

² **Ibidem**, pp. 378-379.

Duminica întâia din Post¹

(a Ortodoxiei)

(pastorală)

SFÂNTUL SINOD AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

**PREAIUBITULUI CLER, CINULUI MONAHAL ȘI
DREPTMĂRITORILOR CREȘTINI DIN CUPRINSUL
PATRIARHIEI ROMÂNE, HAR, MILĂ ȘI PACE DE
LA DUMNEZEU TATĂL, IAR DE LA NOI
ARHIEREȘTI BINECUVÂNTĂRI.**

Iubiți fii duhovnicești,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu am început și anul acesta postul Sfintelor Paști și am ajuns să sărbătorim „Duminica Ortodoxiei”, zi sfântă, dedicată credinței noastre.

Această zi de sărbătoare a fost instituită de sinodul de la Constantinopol din anul 843, la care a fost confirmată dogma cinstirii sfintelor icoane și a fost aruncată anatema asupra celor care nu le cinsteau, precum și asupra tuturor celor ce s-au abătut de la dreapta credință în decursul vremii și a fost proclamat triumful Ortodoxiei asupra tuturor ereziilor. În 11 martie același an, în prima duminică din postul Sfintelor Paști, a fost celebrată pentru prima dată această zi de sărbătoare.

¹ Această scrisoare pastorală a fost întocmită în anul 2003, de către Preasfințitul Părinte Petroniu, pe când era Arhiepiscop Vicar al Episcopiei Oradiei, Bihorului și Sălajului.

Pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie ni-L înfățișează pe Mântuitorul Hristos alegându-Și o parte dintre Apostoli, cărora le va spune în timpul activității Sale publice: *„Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Căci adevărat grăiesc vouă că mulți proroci și drepți au dorit să vadă cele ce priviți voi, și n-au văzut, și să audă cele ce auziți voi, și n-au auzit”* (Matei 13,16-17). Pornind de la această afirmație a Mântuitorului, Sfântul Ioan Evanghelistul subliniază și el, pentru a da greutate celor propovăduite de Apostoli: *„Ceea ce am văzut și am auzit, vă vestim și vouă, ca și voi să aveți părtășie cu noi”* (I Ioan 1,3). Astfel Sfinții Apostoli au propovăduit ceea ce au văzut și au auzit, de aceea în mesajul pe care creștinismul îl dă lumii, alături de cuvântul auzit și înțeles stă și imaginea, chipul Celui care rostea adevărul. În acest context au apărut sfintele icoanele, reprezentări grafice ale Mântuitorului Hristos, ale Maicii Domnului, iar ulterior ale sfinților.

După o perioadă de aproximativ șapte sute de ani, în care Biserica a cinstit sfintele icoane, în veacul al VIII-lea, datorită opoziției musulmanilor din provinciile orientale ale Imperiului Bizantin față de icoane, care pe motive religioase înlăturau orice reprezentare a vreunei ființe vii și tindeau către o artă pur ornamentală, precum și din cauza unor exagerări în ceea ce privește cinstirea sfintelor icoane în sânul Bisericii, unii împărați de la Constantinopol, originari din orientul imperiului, au declanșat persecuția contra celor ce se închinau la sfintele icoane.

Dreptmăritori creștini,

Lupta contra icoanelor nu a putut birui. Inițiată și patronată nu de teologi sau de oameni ai Bisericii, ci de capete încoronate și de armatele lor de mercenari, ea a trebuit să cedeze în fața opoziției de neclintit a ierarhilor Bisericii, a teologilor celor mai

iluştri de atunci, a monahilor şi a mulţimilor de credincioşi, care au dat numeroşi martiri pentru cauza dreaptă a icoanelor. Cultul icoanelor era prea adânc înrădăcinat în concepţia şi în practica vieţii religioase a creştinismului, pentru a mai putea fi pus în discuţie, tăgăduit şi dezrădăcinat sau desfiinţat. Icoana ocupase deja locul ei în viaţa Bisericii şi devenise obiect al tradiţiei înainte de a începe să fie obiect al speculaţiei teologice şi dinainte de a începe incertitudinea asupra posibilităţii de a reprezenta pe Dumnezeu şi de a venera icoanele. Statornicirea cultului icoanelor prin sinodul din 843 a fost o victorie a Bisericii, care prin martiriu a îngenunchiat literalmente Imperiul Bizantin, respectiv pe împărat, în faţa împăratului Hristos.

Lupta contra icoanelor încheie seria marilor erezii care au frământat Biserica în primele opt veacuri creştine. Fiecare dintre aceste învăţături greşite ataca un aspect sau altul al lucrării mântuitoare a Fiului lui Dumnezeu. Iconoclasmul însă nu mai lua ca ţintă un anumit aspect, ci lucrarea mântuirii în ansamblu. Şi, aşa cum această foarte complexă erezie constituia o ofensivă generală împotriva întregii învăţături ortodoxe, tot aşa, restabilirea cultului icoanelor nu a reprezentat o victorie izolată, ci triumful întregii Ortodoxii. Biserica a învins şi va continua să învingă o mulţime de erezii felurite, dar una singură dintre victoriile sale, cea împotriva iconoclasmului, a fost proclamată în mod solemn drept triumf al Ortodoxiei.

Iubiţi credincioşi,

În atmosfera de sărbătoare pe care o trăim, în care Biserica a ieşit biruitoare asupra mării încercări a iconoclasmului, Sfântul Sinod al Bisericii noastre îşi îndreaptă chemarea părintească plină de iubire, ca şi în alţi ani, către slujitorii sfintelor altare şi către toţi credincioşii, de a sprijini cu aceeaşi râvnă colecta

îndătinată a Fondului Central Misionar, pentru a ne dovedi prin fapte credința noastră. Din acest fond sunt ajutate biserici în construcție sau reparație, altele sunt împodobite cu pictură ori sunt înzestrate cu odore sfinte, sunt întreținute parohiile nevoiașe și parohiile românești de peste hotare, așezămintele sociale ale Bisericii, precum orfeline, cămine pentru bătrâni, cantine pentru cei aflați în lipsuri, și este susținut în mare parte programul filantropic al Bisericii.

Sfântul Apostol Pavel a constatat că: *„dacă un mădular suferă, toate măduarele suferă împreună”* (I Corinteni 12,26), de aceea când o parte a credincioșilor Bisericii din Ierusalim se afla în nevoi, Apostolul neamurilor nu a putut rămâne nepăsător și a inițiat o *„strângere de ajutoare pentru săracii din Ierusalim”* (Romani 15,26). Să urmărim pilda creștinilor primului veac, iar întrucât *„mila este biruitoare asupra judecății”* (Iacov 2,13), adică cel care face milostenie aproapelui său va fi cercetat cu milă la judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, să răspundem și de această dată chemării Bisericii, pentru că numai prin astfel de fapte ne putem învrednici să auzim cuvintele Dreptului Judecător adresate celor de-a dreapta Sa: *„Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii, căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat și Mi-ați dat să beau; străin am fost și M-ați primit; gol am fost și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine”* (Matei 25,34-36).

Îmbrățișându-vă cu dragoste părintească, noi, membrii Sfântului Sinod, vă împărtășim binecuvântarea apostolică: *„Harul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh, să fie cu voi cu toți”* (II Corinteni 13,13).

Amin

Duminica întâia din Post¹

(cuvântare)

**Preacucernice Părinte Consilier, Preacucernice
Părinte Protopop, Preacucernici Părinți,
domnule primar, iubiți credincioși,**

Să Îi dăm slavă lui Dumnezeu pentru că astăzi am săvârșit cea dintâi Sfântă Liturghie din această primăvară, din moment ce ieri, la ora 11:37 dimineața, a avut loc echinocțiul de primăvară, perioadă a anului în care ziua este egală cu noaptea, iar de acum înainte ziua începe să crească și noaptea să se micșoreze.

Pentru dreptmăritorii din întreaga lume ziua de astăzi este una cu o semnificație deosebită, în care prăznuim Duminica Ortodoxiei, instituită de către Sfântul Patriarh Metodie al Constantinopolului, în urma Sinodului local de la Constantinopol, din 11 martie 843, care a consfințit oficial proclamarea definitivă a cinstirii sfintelor icoane și biruința credinței celei adevărate asupra tuturor ereziilor sau a învățăturilor greșite de până atunci.

Prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu am săvârșit Sfânta Liturghie de astăzi în Treznea, sat ai cărui locuitori, asemenea celor din împrejurimi, în pofida tuturor încercărilor stăpânitorilor vremelnici ai Transilvaniei de a-i trece la credințele lor rătăcite de la adevăr și străine de duhul poporului român nu și-au părăsit niciodată credința ortodoxă, moștenită din moși-strămoși, parohiile de aici formând un protopopiat cu sediul la Românași, care în vechime se numea Unguraș.

¹ Cuvânt rostit în ziua de 21 martie 2021 în biserica din Treznea.

Din nefericire, după cum prea bine știm cu toții, localitatea dumneavoastră a fost greu încercată în urma Dictatului de la Viena, încheiat în 30 august 1940, care stabilea ca România să cedeze aproape jumătate din teritoriul Transilvaniei (43.492 km²) în favoarea Ungariei horthyste. Acest act a fost impus țării noastre de Germania nazistă și Italia fascistă, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, sub titlul de „arbitraj”.

După ce trupele horthyste au pătruns în Transilvania, în ziua de 9 septembrie 1940 au omorât în Treznea 93 de persoane, printre care se afla și preotul Traian Costea. Cu siguranță că această zi reprezintă cea mai neagră pagină din istoria localității dumneavoastră. Bunul Dumnezeu să-i odihnească pe toți cei uciși aici, pentru simpla „vină” de a fi români în satul lor și în țara lor, dăruită temporar de către führerul german Adolf Hitler aliatului său de nădejde Miklós Horthy, regentul Ungariei.

În urma celor petrecute în Treznea după pătrunderea trupelor horthyste în Transilvania vă pun o întrebare retorică: Oare unde credeți că se află în acest moment sufletele consătenilor dumneavoastră asasinați acum 80 de ani și câteva luni și, de asemenea, unde considerați că se găsesc sufletele încărcate de păcate ale lui Adolf Hitler și Miklós Horthy? Fiți convinși că nu aștept niciun răspuns din partea dumneavoastră, pentru că îl cunosc deja.

A doua zi după evenimentele petrecute în Treznea, în 10 septembrie 1940, a fost ucis cu bestialitate de către horthyști protopopul Aurel Munteanu din Huedin. Întrucât între anii 1940-1944, perioadă în care Ardealul de Nord s-a aflat sub dominația Ungariei horthyste, niciun alt preot sau pastor al vreunui alt cult religios nu a fost omorât de către stăpânitori, eu consider, pe bună dreptate, că preotul Traian Costea din Treznea și protopopul Aurel Munteanu din Huedin sunt adevărați mucenici ai Ortodoxiei.

Din moment ce părinții și înaintașii noștri și-au păstrat credința cea adevărată în vremuri foarte grele pentru românii din Transilvania, datori suntem și noi, cei de astăzi, să le urmăm pilda, dând mărturie prin cuvânt și faptă despre credința noastră.

Pornind de la niște realități îngrijorătoare care au loc în zilele noastre, în cele ce urmează voi vorbi foarte pe scurt despre lucrarea lui Dumnezeu și a diavolului în această lume, fiindcă din nefericire, de cele mai multe ori, omul este unealta prin care vrăjmașul își realizează planurile sale malefice în creația lui Dumnezeu.

„*Dumnezeu este iubire*” (I Ioan 4,8) și de aceea a hotărât crearea lumii și a oamenilor, pentru a avea mai mulți fii pe care să îi iubească și de care să fie iubit.

Dumnezeu nu doar a creat lumea, ci o și menține în existență, pentru că „*El este Cel ce ține în mână viața a tot ce-i viu și duhul a tot omul*” (Iov 12,10), iar Sfântul Apostol Pavel a afirmat că „*noi în El trăim și ne mișcăm și suntem*” (Faptele Apostolilor 17,28).

În urma lucrării celui rău în lume Dumnezeu ne-a mântuit, pentru „*că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască prin El*” (Ioan 3,16-17).

La sfârșitul lumii Fiul lui Dumnezeu îi va judeca pe oameni, pentru că „*Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata I-a dat-o Fiului și I-a dat putere să facă judecată, pentru că El este Fiul Omului*” (Ioan 5,22 și 5,27).

De asemenea, tot Dumnezeu îi va așeza pe cei care I-au împlinit poruncile în rai, iar „*atunci cei dreپți vor străluci ca soarele în împărăția Tatălui lor*” (Matei 13,43).

Înainte de a-l aduce pe om în existență, Dumnezeu i-a creat pe îngeri. O parte dintre aceștia însă, sub conducerea lui Lucifer, au început să considere că toate calitățile cu care erau înzestrați nu proveneau de la Cel ce i-a creat, ci erau înnăscute în ei înșiși, încât au vrut să fie asemenea lui Dumnezeu sau mai presus decât El. Întrucât creatura nu poate fi niciodată egală sau mai presus de Creatorul ei, îngerii pervertiți au fost alungați de la fața Lui Dumnezeu, devenind din îngeri ai luminii stăpâni ai tenebrelor.

Când l-a creat pe om, „Dumnezeu a zis: *«Să facem om după chipul și asemănarea Noastră, ca să stăpânească peste peștii mării și peste păsările cerului și peste dobitoace și peste tot pământul și peste toate vietățile ce se târăsc pe pământ!»*. Și l-a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; bărbat și femeie i-a făcut. Și Dumnezeu i-a binecuvântat, zicând: *«Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți; și stăpâniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ și peste tot pământul!»*” (Facere 1,26-28).

Diavolul, care a avut tupeul să fie invidios pe Dumnezeu, Creatorul său, văzând că omul a fost creat după chipul lui Dumnezeu, iar pe deasupra a fost rânduit și stăpân al lumii materiale, s-a umplut de pizmă, neputând accepta faptul că o ființă inferioară lui, purtătoare de trup, să fie plină de slava din care el a căzut și a hotărât să-l ispitească pe om, pentru a-l îndepărta de la fața lui Dumnezeu.

Satana, care a vrut să se pună pe sine în locul lui Dumnezeu, i-a încercat cu aceeași ispită pe protopărinți, îndemnându-i să mănânce din rodul pomului oprit, prin următoarele cuvinte amăgitoare: „*În ziua în care veți mânca din pom vi se vor deschide ochii și veți fi ca și Dumnezeu, cunoscând binele și răul*” (Facere 3,5). Din aceste cuvinte observăm că vrăjmașul i-a ispitit

pe primii oameni cu aceeași amăgire de care el însuși fusese stăpânit. El dirijează setea omului de a se îndumnezei pe aceeași cale greșită a lui, care a sfârșit în eșec.

Adam și Eva au ascultat de sfatul diavolului și au încălcat porunca lui Dumnezeu de a nu mânca din rodul pomului oprit, motiv pentru care au fost alungați din grădina Edenului.

Dacă la creare, omul a ieșit curat din mâinile lui Dumnezeu, fiind împodobit cu chipul Lui, după ce a ascultat de îndemnul vrăjmașului păcatul a intrat în ființa lui, de aceea în cartea Facerii citim că „*lui Adam i s-a născut un fiu după asemănarea sa și după chipul său și i-a pus numele Set*” (Facere 5,3).

Diavolului nu i-a fost de ajuns faptul că i-a scos pe Adam și Eva din rai, aducându-i sub stăpânirea lui, ci el îl ispitește pe fiecare om din această lume, pentru a-l duce la pierzare, de aceea Sfântul Apostol Petru ne-a atras luarea aminte: „*Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită*” (I Petru 5,8).

Îngerii pervertiți și deveniți demoni, precum și oamenii păcătoși, nu sunt conștienți de gravitatea păcatului, de aceea Părinții Bisericii au afirmat în acest sens: Natura creată (îngerul și omul) este din neant și când cade în păcat tinde iarăși spre neant. Numai legătura cu Dumnezeu o menține și o promovează în viață. În ascultare de Dumnezeu omul se întărește în existență și în iubire, se apropie tot mai mult de izvorul existenței și al iubirii. În neascultare de Dumnezeu însă, deci în păcat, se îndepărtează de Acesta și se îndreaptă spre nimic, spre neantul din care Dumnezeu l-a adus în existență, pentru că omul este scos din nimic prin iubire.

Dacă Dumnezeu l-a creat pe om după chipul Său, cu scopul de a realiza asemănarea cu El și a fi transfigurat, diavolul se străduiește să-l atragă pe om în cursele lui, pentru a-l perverti, stăpâni și schimonosi după chipul său.

În cele ce urmează voi prezenta câteva dintre cele mai frecvente ispite colective ale vrăjmașului, fără a mă opri la cele individuale, care sunt prea multe și diverse.

Înrăirea oamenilor și păgânismul

După ce protopărinții Adam și Eva au fost alungați din rai, copiii lor și urmașii acestora s-au îndepărtat tot mai mult de Dumnezeu, iar drept consecință, influența diavolului a sporit asupra lor, iar ei au devenit din ce în ce mai păcătoși. Cu toate acestea, oamenii păstrau în inima lor reminiscențe ale revelației primordiale, iar unii dintre ei trăiau o viață bineplăcută lui Dumnezeu.

În această situație, pentru a-i face pe oameni să uite de Dumnezeul cel adevărat, dar în același timp ca să le stingă și setea de absolut, vrăjmașul i-a inspirat să-și creeze propriii zei, care nu erau altceva decât niște închipuiri, în spatele cărora se ascundea diavolul însuși, de aceea psalmistul a scris că „*toți zeii păgânilor sunt demoni*” (Psalmul 95,5).

Întrucât omul este alcătuit din trup și suflet, din vechime a simțit nevoia să aibă o reprezentare văzută a divinității, motiv pentru care tot vrăjmașul i-a insuflat ideea de a-și face niște idoli. Dacă zeul este o divinitate în care cred și pe care o slujesc păgânii, idolul este statuia sau reprezentarea materială a unui zeu, de aceea psalmistul a scris că „*idolii neamurilor sunt argint și aur, lucruri făcute de mâini omenești: gură au și nu vor grăi, ochi au și nu vor vedea, urechi au și nu vor auzi, că nu se află suflare în gura lor*” (Psalmul 134,15-17).

Neacceptarea învățăturii Domnului Hristos de către evrei

Cu toate că oamenii erau păcătoși, Dumnezeu, care i-a creat din iubire, a hotărât să-i izbăvească din robia diavolului,

de aceea și-a ales un popor din sânul căruia urma să se nască Mântuitorul lumii.

La plinirea vremii, Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat, iar la vârsta de treizeci de ani și-a început activitatea publică între evrei, însă conform afirmației Sfântului Evanghelist Ioan, *„întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit”* (Ioan 1,11). Din acest motiv, atunci când și-a trimis Sfinții Apostoli de probă la propovăduire, Domnul Hristos le-a spus: *„În calea păgânilor să nu mergeți și în cetate de samarineni să nu intrați; ci mai degrabă mergeți la oile cele pierdute ale casei lui Israel. Dacă cineva nu vă va primi, nici nu vă va asculta cuvintele, ieșind din casa sau din cetatea aceea, scuturați praful de pe picioarele voastre. Adevăr vă grăiesc, în ziua judecății mai ușor îi va fi pământului Sodomei și Gomorei decât cetății aceleia”* (Matei 10,5-6 și 14-15).

Pe lângă faptul că nu au acceptat învățătura Mântuitorului, evreii au cerut și condamnarea Lui la moarte, Acesta fiind răstignit cu trupul pe cruce.

Respingerea învățaturii Domnului Hristos de către păgâni

După învierea Sa din morți, Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli: *„Mergeți în toată lumea și propovăduiți Evanghelia la toată făptura. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Marcu 16,15-16). Păgânii nu au acceptat cu ușurință învățătura Mântuitorului și, în afară de Sfântul Evanghelist Ioan, toți ceilalți Apostoli care au răspândit Evanghelia printre neamuri, precum și numeroși dintre ucenicii lor, au fost omorâți de către păgâni.

Chiar dacă foarte multe popoare au îmbrățișat, cu trecerea vremii, învățătura Domnului Hristos, până astăzi există numeroase neamuri care, sub influența diavolului, sunt încă

păgâne, motiv pentru care Sfântul Apostol Pavel a scris că *„dumnezeul veacului acestuia a orbit mințile necredincioșilor, pentru ca ei să nu vadă lumina Evangheliei slavei lui Hristos”* (II Corinteni 4,4). Toți cei care nu primesc Evanghelia au fost prinși în cursă și au fost orbiți de Satana, *„care-i ține în prinsoare spre a-i face voia”* (II Timotei 2,26).

Persecuțiile anticreștine

Persecutarea creștinilor a fost anunțată de Mântuitorul pe când era încă în viață, când le-a spus Sfinților Săi Apostoli, succesorilor acestora, precum și tuturor celor ce vor crede în El: *„Aduceți-vă aminte de cuvântul pe care vi l-am spus: Nu este sluga mai mare decât stăpânul ei. Dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni; dacă au păzit cuvântul Meu, și pe al vostru îl vor păzi. Dar pe toate acestea vi le vor face din pricina numelui Meu, pentru că ei nu-L cunosc pe Cel ce M-a trimis”* (Ioan 15,20-21).

Nu doar în vechime, ci și astăzi, cea mai persecutată religie din lume este cea creștină.

Întrucât nu există un manual de martirizare a celor care au îmbrățișat credința creștină, iar prigonitorii acestora din diverse colțuri ale lumii și din epoci diferite n-au avut cum să se cunoască și să comunice între ei, dar cu toții le-au cerut creștinilor să se lepede de Domnul Hristos și să aducă jertfe zeilor pentru a scăpa cu viață, este clar că această idee le era întotdeauna insuflată de vrăjmașul, căruia i se închinau păgânii prin intermediul cultelor idolatre.

Ereziile

După ce prigonirea creștinilor în Imperiul Roman a încetat, în urma urcării pe tron a Sfântului Constantin cel Mare, iar mase largi de oameni au îmbrățișat credința creștină, vrăjmașul a vrut

să-i ducă la pierzare prin răstălmăcirea învățaturii de credință celei adevărate.

Demonii cunosc foarte bine și folosesc Sfânta Scriptură. Astfel, toate uneltirile folosite la ispitirea Domnului Hristos în pustia Carantaniei s-au sprijinit pe texte din Vechiul Testament. Aceeași tactică o practică diavolul și în războiul împotriva celorlalți creștini, pentru a-i amăgi, sau cel puțin pentru a-i tulbura.

Sfântul Ioan Gură de Aur a scris că „viclenia fără seamăn a diavolului este aceea că el se străduiește să-și răspândească învățăturile pierzătoare de suflet fie adăugând ceva, fie scoțând ceva, fie denaturând, fie interpretând greșit textul Sfintei Scripturi”.

Diavolul folosește cu mult meșteșug două curse asemănătoare: mândria și minciuna. Cu mândria întuneacă mintea omului și, în continuare, îl târăște repede în minciună, ale cărei expresii principale sunt erezia și rătăcirea. La început, desigur, folosește o frântură de adevăr, însă încet-încet ajunge să prezinte minciuna ca fiind adevăr. Căci adeseori minciuna se aseamănă mult cu adevărul, cu toate că este foarte diferită de acesta, precum, de pildă, banii falși față de cei adevărați sau mărgăritarul fals față de cel adevărat.

Deoarece „*diavolul este mincinos și tatăl minciunii*” (Ioan 8,44) toți ereticii care-i conduc pe semenii lor la rătăcire, deși nu recunosc, sunt „*fiii diavolului*” (I Ioan 3,10). Acestora li se adresează Domnul Hristos când spune: „*Voi sunteți din tatăl vostru diavolul și vreți să faceți poftele tatălui vostru*” (Ioan 8,44).

Umanismul

Umanismul a fost o mișcare socială și culturală apărută în apusul Europei în secolul al XIV-lea, care promova, în opoziție cu ideologia și cultura medievală, o cultură laică și milita pentru

dezvoltarea multilaterală a personalității umane, apelând la tradițiile culturii clasice greco-romane. Conform acestei mișcări omul este măsura tuturor lucrurilor, încât nu mai trebuie să țină cont nici măcar de Dumnezeu și de legile Lui, cu toate că Domnul Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, a spus că „*Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece!*” (Matei 24,35).

Ateismul

Dacă cea mai mare înșelătorie a diavolului este de a-i face pe oameni să creadă că el nu există, el încearcă să-i convingă pe aceștia că nici Dumnezeu nu există. În Vechiul Testament nu existau ateii, iar dacă cineva ar fi negat existența lui Dumnezeu, ar fi fost socotit de-a dreptul smintit, după cum a afirmat psalmistul David: „*Zis-a cel nebun întru inima sa: «Nu este Dumnezeu!»*” (Psalmul 52,1).

Renumitul filosof german Friedrich Nietzsche (15 octombrie 1844 - 25 august 1900) a afirmat că „Dumnezeu a murit”, iar drept consecință, pentru adepții acestei teorii, orice este permis, din moment ce omul nu are a da seamă înaintea lui Dumnezeu pentru faptele sale.

Comuniștii au spus și ei că Dumnezeu nu există, iar omul se trage din maimuță. Susținătorilor teoriei evoluționiste le voi adresa un text scris de un Sfânt Părinte despre cei care cred în reîncarnare, dar adaptat la situația lor: „Eu, zice Sfântul Vasile cel Mare, inspirat de Dumnezeu, nu spun că unii ca aceștia au fost vreodată maimuțe, dar afirm și susțin cu tărie că atunci când au scornit o asemenea idee au fost mai iraționali decât o maimuță”.

Cea mai mare dorință a diavolului este ca oamenii să i se închine lui în locul lui Dumnezeu

Păgânii cred în zei, li se închină și le aduc ofrande, dar nu știu că se află în rătăcire, ci au certitudinea că zeitățile lor sunt

Dumnezeul Cel adevărat. Diavolul însă dorește ca oamenii să i se închine în chip conștient, nu prin înșelăciune, cum o fac acum. Satana a încercat aceasta chiar cu Domnul Hristos, după ce a fost botezat în râul Iordan și a postit în pustiul Carantaniei timp de patruzeci de zile și patruzeci de nopți. Atunci Satana a adus asupra Mântuitorului trei ispite. În ultima dintre ele, „*diavolul L-a dus pe Iisus pe un munte foarte înalt și I-a arătat toate împărățiile lumii și slava lor și I-a zis: «Pe acestea toate Ți le voi da Ție dacă vei cădea înaintea mea și mi Te vei închina»*” (Matei 4,8-9).

Din moment ce vrăjmașul a avut neobrăzarea să-I ceară Domnului Hristos să i se închine, cu toate că știa că El este Fiul lui Dumnezeu întrupat, să nu ne mirăm că așteaptă acest lucru de la ceilalți oameni.

Înainte de sfârșitul lumii, când oamenii vor fi tot mai păcătoși, dacă nu i se vor închina de bunăvoie Satanei, vor fi obligați să o facă, iar cei care vor refuza, vor fi omorâți.

După cum am afirmat la începutul acestei cuvântări, de cele mai multe ori omul este unealta prin care vrăjmașul își realizează planurile sale malefice în creația lui Dumnezeu. Înaintea celei de a doua veniri în lume a Fiului lui Dumnezeu, printr-o lucrare elaborată și îndelungată a Satanei va stăpâni peste întreg pământul Antihrist, cel mai rău om născut vreodată în această lume, dușmanul prin excelență al Domnului Hristos, care va poseda și va folosi ca nimeni altul puterea nimicitoare a vrăjmașului. Atunci „*omul nelegiuirii, fiul pierzării, potrivnicul, se va înălța mai presus de tot ce se numește Dumnezeu sau e făcut pentru închinare, așa încât să se așeze el în templul lui Dumnezeu, dându-se pe sine drept dumnezeu*” (II Tesaloniceni 2,3-4), pentru că va porunci ca în toate bisericile, sinagogile, templele, moscheile, lăcașurile de cult și casele de adunare din lume să-i fie așezat chipul, iar oamenii să-i aducă închinare ca lui Dumnezeu. De asemenea, va fi

interzisă oficierea oricărui serviciu religios, în afara celui în cinstea lui Antihrist, încât Sfânta Liturghie și celelalte slujbe ale Bisericii nu se vor mai putea săvârși.

În cartea Apocalipsei citim că „*i se va insufla duh chipului fiarei, pentru ca chipul fiarei să și grăiască și să facă în așa fel ca toți cei ce nu se vor închina chipului fiarei să fie uciși*” (Apocalipsa 13,15). Părinții Bisericii identifică acest idol sau statuie vorbitoare a lui Antihrist cu „urâciunea pustiirii”, despre care au profețit Domnul Hristos și prorocul Daniel. Mântuitorul le-a atras luarea aminte oamenilor zilelor de pe urmă cu privire la această acțiune a lui Antihrist: „*Când veți vedea ceea ce s-a spus prin profetul Daniel, urâciunea pustiirii stând în locul cel sfânt, atunci cei din Iudeea să fugă în munți; cel ce va fi pe casă să nu se coboare ca să-și ia lucrurile din casă; iar cel din țarină să nu se întoarcă înapoi ca să-și ia haina. Dar vai de cele însărcinate și de cele ce alăptează în zilele acelea! Rugați-vă însă ca fuga voastră să nu fie iarna, nici sâmbăta. Că mare necaz va fi atunci, cum n-a mai fost de la începutul lumii până acum, și nici nu va mai fi. Și vor fi semne în soare, în lună și în stele, iar pe pământ spaimă întru neamuri și nedumerire din pricina vuietului mării și-al valurilor. Și oamenii își vor da duhul de frică și de așteptarea celor ce vor să vină peste lume; că puterile cerurilor se vor clătina*” (Matei 24,15-21 și Luca 21,25-26).

Transformarea Bisericii lui Dumnezeu, trupul tainic al Domnului Hristos, într-un loc de închinare adusă lui Antihrist constituie o „urâciune” înaintea lui Dumnezeu, iar aceasta pustiește sufletele oamenilor, care ajung să fie lipsite de prezența Duhului Sfânt.

Noi nu trăim încă vremurile de pe urmă, însă sunt tot mai evidente semnele prevestitoare ale stăpânirii lui Antihrist în această lume, prin lucrarea Satanei și a slugilor sale fidele, care

nu o mai fac pe ascuns și sporadic, ci în văzul tuturor, impunând legi care încalcă flagrant poruncile lui Dumnezeu.

Din numeroasele exemple din zilele noastre voi da unul singur, dar foarte recent și extrem de grav. În această perioadă, în Parlamentul European de la Bruxelles se lucrează la un proiect de lege care nu ne va mai permite nouă, în calitate de cetățeni ai Uniunii Europene, să-i numim pe părinții noștri mamă și tată. Aceasta se întâmplă din cauza unei minorități care nu poate avea copii, fiindcă o femeie nu poate zămisli fără bărbat și să devină mamă, nici un bărbat nu poate procrea fără femeie și să fie tată. Acești oameni fără rânduială sunt invidioși pe noi, cei normali, și vor să ne oprească să-i mai numim mamă și tată pe cei ce ne-au dat viață, dorind să ne impună să le spunem părinte 1 și părinte 2.

Acest soi de oameni să se autodefinească așa cum vor ei: părinte 1 și 2, părinte surrogat etc., dar să nu ne învețe pe noi, cei care trăim după rânduiala firii, cum să ne numim. Ei să-și vadă de păcatele lor, pentru care vor răspunde în fața lui Dumnezeu, nu a noastră, dar să nu ne silească pe noi ce să facem, pentru că în acest caz s-ar ajunge la o dictatură a minorităților, cu care eu nu sunt de acord sub nicio formă.

Îndată după ce i-a creat pe Adam și Eva, Dumnezeu a zis că „*omul va lăsa pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și cei doi vor fi un trup*” (Facere 2,24). În acel moment protopărinții noștri nu aveau încă niciun copil, dar de atunci Creatorul a anunțat că cei care dau viață în această lume se numesc tată și mamă, de aceea nu le putem spune altfel. Așadar, să nu ne învețe pe noi niște destrăbălați, după atâtea mii de ani, că tata nu e tată și mama nu e mamă.

Cât timp voi trăi pe acest pământ îmi voi numi părinții mamă și tată. La fel, lui Dumnezeu Îi voi spune Tată, după cum ne-a învățat Domnul Hristos în rugăciunea „Tatăl

nostru”, iar Sfânta Fecioară Maria va fi întotdeauna pentru mine Maica Domnului.

Să nu creadă cineva că o să îmi poată închide vreodată gura în acest sens. Când m-a adus în existență Dumnezeu mi-a dat gură și tot El mi-o va închide, atunci când va socoti că misiunea mea se va încheia pe acest pământ.

Dacă această lege va trece, eu nu o voi respecta, preferând să fiu amendat sau chiar băgat la închisoare, de vreme ce și Domnul Hristos a stat în temnița din Ierusalim, înainte de a fi condamnat la moarte, însă voi fi conștient de faptul că nu voi suferi pe veci în temnițele iadului, unde vor ajunge cei care alcătuiesc și impun astfel de legi, prin care încearcă să strice rânduiala lumii, creată de Dumnezeu bună.

Lumea întreagă este încercată în această perioadă de pandemie de coronavirus, iar în loc să se căiască, unii dintre conducătorii efemeri ai popoarelor propun legi care încalcă poruncile lui Dumnezeu, dovedind prin aceasta că sunt slugile Satanei, pentru că așa cum a afirmat Domnul Hristos: *„Nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona”* (Matei 6,24).

Cu prilejul săvârșirii Sfintei Liturghii de astăzi, i-am acordat părintelui dumneavoastră paroh distincția de iconom stavrofor, pentru frumoasa și rodnică activitate desfășurată atât în Bulgari, cât și la Treznea. Îl felicit pe părintele pentru lucrarea sa în ogorul Domnului, dorindu-i sănătate, putere și binecuvântare din partea lui Dumnezeu, pentru a-și putea continua cu aceeași râvnă, ca și până acum, înalta misiune pe care i-a încredințat-o Dumnezeu.

Duminica Ortodoxiei, pe care o prăznuim astăzi, este o zi deosebit de importantă pentru noi, fiindcă ne învață să ne păstrăm, chiar în vremuri de restriște, credința pe care am moștenit-o de la moșii și strămoșii noștri, adică să credem în Dumnezeu Tatăl,

Fiul și Sfântul Duh și să-I împlinim poruncile, să o cinstim pe Maica Domnului, dar și pe sfinți, pentru că numai așa vom putea ajunge alături de ei în împărăția cerurilor.

De asemenea, să nu ne fie teamă de cei ce încearcă să ne amăgească în această lume, orice funcție ar ocupa, pentru că la sfârșitul vieții noi nu vom da socoteală pentru faptele noastre în fața Parlamentului de la Bruxelles sau a celui de la București, ci în fața Domnului Hristos, Dreptul Judecător, care îi va judeca și pe cei aflați în fruntea popoarelor.

Amin

Duminica a doua din Post
(a Sfântului Grigorie Palama)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„În vremea aceea, a intrat iarăși Iisus în Capernaum după câteva zile și s-a auzit că este acasă. Și îndată s-au adunat mulți, încât nu mai era loc nici înaintea ușii, și le grăia lor cuvântul. Și au venit la El aducând un slăbănog, pe care-l purtau patru inși. Și neputând ei să se apropie de El din pricina mulțimii, au desfăcut acoperișul casei unde era Iisus și, prin spărtură, au lăsat în jos patul pe care zăcea slăbănogul. Și văzând Iisus credința lor, i-a zis slăbănogului: «Fiule, iertate fie păcatele tale!». Și erau acolo unii dintre cărturari, care ședeau și cugetau în inimile lor: «Pentru ce vorbește Acesta astfel? El hulește. Cine poate să ierte păcatele, fără numai unul Dumnezeu?». Și îndată cunoscând Iisus cu duhul Lui că așa cugetau ei în sinea lor, le-a zis lor: «De ce cugetați acestea în inimile voastre? Ce este mai ușor a-i zice slăbănogului: Iertate fie păcatele tale, sau a-i zice: Ridică-te, ia-ți patul și umblă? Dar ca să știți că putere are Fiul Omului să ierte păcatele pe pământ, i-a zis slăbănogului: Ție îți zic: Ridică-te, ia-ți patul și mergi la casa ta!». Și el de îndată s-a ridicat și, luându-și patul, a ieșit afară de față cu toți, încât erau toți uimiți și-L slăveau pe Dumnezeu, zicând: «Asemenea lucruri niciodată n-am văzut»” (Marcu 2,1-12).

Pericopa evanghelică de astăzi ne înfățișează una dintre primele minuni săvârșite de Domnul Hristos, este vorba de vindecarea paralizicului din Capernaum. Aceeași minune este prezentată și în duminica a șasea după pogorârea Sfântului Duh,

dar din Evanghelia după Matei (9,1-8), de aceea nu o voi explica din nou, ci voi vorbi despre Sfântul Grigorie Palama, căruia Sfânta Biserică i-a închinat duminica de astăzi.

Dacă în urmă cu o săptămână am prăznuit Duminica Ortodoxiei, în care a fost proclamat triumful dreptei credințe asupra tuturor ereziilor, ziua de astăzi a fost dedicată de Biserică Sfântului Grigorie Palama, care a fost un mare apărător al Ortodoxiei, după cum veți vedea din cuvântul pe care îl voi rosti.

Sfântul Grigorie Palama s-a născut în anul 1296, la Constantinopol, într-o familie de neam ales, din părinții Constantin și Kale, care au avut ulterior încă doi fii și două fiice.

„Constantin era membru al Senatului și consilier personal al împăratului Andronic al II-lea (1282-1328), fiind ales pedagog pentru nepotul basileului, care va deveni împăratul Andronic al III-lea”¹.

Pe când Grigorie avea doar șapte ani, tatăl lui s-a stins din viață. „Înainte de a muri, acesta a fost tuns în monahism, primind numele de Constantius”².

În urma pierderii soțului ei, Kale nu s-a recăsătorit, iar împăratul s-a îngrijit ca familiei să nu-i lipsească nimic.

Grigorie s-a remarcat de mic prin inteligența sa, studiind științele profane, filosofia, retorica, fizica, logica și teologia.

Pe când Grigorie era doar un adolescent, „marele logofăt, celebrul scriitor și savant al vremii, Teodor Metochites, prietenul intim al împăratului Andronic al II-lea, a purtat o discuție cu tânărul Grigorie despre Aristotel, în fața împăratului. Marele logofăt a rămas surprins de răspunsurile

¹ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Editura Scripta, București, 1993, p. 9.

² **Ibidem**.

adolescentului și a exclamat: «Însuși Aristotel de l-ar auzi, l-ar lăuda foarte mult»¹.

De tânăr, Grigorie a iubit nevoințele ascetice, „postind, priveghind mult și hrănindu-se doar cu pâine și apă”².

„După ce Grigorie a trecut de vârsta adolescenței și-a înduplecat mama, surorile, unii dintre servitori și chiar unele rudenii să intre în mănăstirile din Constantinopol”³.

Andronic al II-lea a vrut să-i ofere tânărului Grigorie o funcție importantă în administrația imperială, dar acesta a refuzat, iar în anul 1317 a pornit spre Muntele Athos, împreună cu cei doi frați ai săi.

„Cei trei au trecut prin Tracia și s-au oprit să ierneze în Muntele Papikion, plin de mănăstiri de bărbați. Monahii de acolo s-au minunat de știința, virtutea și de alesele însușiri ale tânărului Grigorie. Pe muntele învecinat erau așezați bogomilii (Bogomilismul este o învățătură și sectă dualistă apărută în secolul al X-lea în Bulgaria și răspândită apoi în țările balcanice, în Rusia și în alte părți, care contesta Sfânta Treime, existența umană a lui Hristos, respingea riturile ortodoxe, inclusiv botezul, nu accepta ierarhia bisericească etc.⁴). Grigorie i-a vizitat și a intrat în discuție cu ei, convingându-i pe unii să se întoarcă la credința cea adevărată”⁵.

În primăvara anului 1318, Grigorie și cei doi frați ai lui au plecat în Sfântul Munte.

Grigorie a devenit ucenicul renumitului monah Nicodim, care viețuia lângă Mănăstirea Vatoped, iar acesta l-a tuns în monahism. „Aici Grigorie petrecea în post, priveghere, trezvie și

¹ **Ibidem**, p. 10.

² **Ibidem**, p. 11.

³ **Ibidem**.

⁴ *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, Ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, p. 105.

⁵ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 11.

rugăciune neîncetată, cerându-i în permanență Maicii Domnului să-l lumineze”¹. „În anul 1320, Sfântul Ioan Evanghelistul i s-a arătat monahului Grigorie, asigurându-l din partea Sfintei Fecioare Maria că îl va ajuta și lumina întotdeauna”².

„În anul 1321, bătrânul călugăr Nicodim s-a stins din viață, iar Sfântul Grigorie s-a stabilit, pentru o perioadă de timp, la Mănăstirea Marea Lavră. Aici și-a sporit nevoițele ascetice, luptând parcă cu trupul că să ajungă în afară de trup. În decurs de câte trei luni nu dormea nicio noapte, ci numai puțin după prânz”³.

„Dorul după viața contemplativă și după singurătate l-a făcut pe monahul Grigorie, prin 1324, să se așeze într-un loc retras, numit Glosia, unde se găsea un grup de isihasți. Desele incursiuni ale turcilor în acea zonă l-au silit ca după doi ani să se refugieze la Tesalonic, unde a fost hirotonit preot”⁴.

Râvnind să trăiască o viață pustnicească, Grigorie s-a retras într-un schit de lângă orașul Veria. „Timp de cinci zile pe săptămână stătea izolat, fără a vorbi cu nimeni, iar sâmbăta și duminica venea în obște pentru Sfânta Liturghie și convorbiri duhovnicești. Uneori fața îi strălucea mai presus de fire, transformată de focul Sfântului Duh, și aceasta mai ales în timpul Sfintei Liturghii”⁵.

În această perioadă i-a murit mama, iar Sfântul s-a dus la Constantinopol, le-a luat pe cele două surori, care erau călugărițe, și a revenit la Veria, unde le-a închinoviat într-o mănăstire de maici, el continuând să se nevoiască în schitul de lângă oraș.

¹ **Sfântul Grigorie Palama**, *Opera completă*, volumul I, traducere, note și studiu introductiv de Pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005, p. 16.

² **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 11.

³ **Ibidem**, p. 12.

⁴ **Ibidem**.

⁵ **Ibidem**.

Prin 1331, datorită deselor incursiuni ale sârbilor în zonă, Grigorie s-a retras din nou în Sfântul Munte, așezându-se în chilia Sfântul Sava de lângă Marea Lavră. Aici a început să predice și să scrie cărți. „Prima lui lucrare a fost «Viața lui Petru Atonitul»”¹.

„O perioadă de timp Sfântul Grigorie și-a părăsit chilia, fiind ales starețul Mănăstirii Esfigmenu din Muntele Athos, dar în jurul anului 1334 a revenit în vechea lui chilie”².

În anul 1328, Varlaam, un călugăr italian sau grec din Calabria, a venit în Grecia pentru a studia filosofia lui Aristotel. Acesta a petrecut o vreme la Etolia și în Tesalonic, iar în 1330 s-a dus la Constantinopol, unde a intrat în grațiile împăratului Andronic al II-lea și ale marelui domestic Ioan Cantacuzino, care i-au solicitat să predea la Universitatea din capitala Imperiului Bizantin.

Cu trecerea vremii, călugărul din Calabria a fost numit starețul mănăstirii Mântuitorul Iisus Hristos din Constantinopol.

„Cursurile pe teme filosofice și teologice pe care le ținea Varlaam la Universitate au lăsat o impresie deosebită, iar acest succes i-a adus o îngâmfare excesivă”³. Convins că este cel mai erudit teolog din Constantinopol și din întreg imperiul, Varlaam l-a provocat pe învățatul Nichifor Gregora la o dispută publică, din care a ieșit umilit, motiv pentru care s-a reîntors rușinat la Tesalonic.

Pentru a-și recâștiga respectul de care se bucurase înainte, monahul din Calabria a compus o serie de tratate împotriva catolicilor, după care s-a dus la Constantinopol. „Aici a cunoscut niște călugări simpli care practicau rugăciunea lui Iisus și a început să-i batjocorească în mod public. Fiind dovedit de

¹ Sfântul Grigorie Palama, *Op. cit.*, p. 17.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp. 17-18.

anumite fapte reprobabile, Varlaam a plecat din nou la Tesalonic, continuând să-i defăimeze pe monahii isihăști”¹.

În această situație, Grigorie Palama a fost rugat de călugării din Tesalonic să vină din Muntele Athos, unde se afla la acea vreme, pentru a apăra dreapta credință.

Citind anumite fragmente din scrierile lui Varlaam, Sfântul Grigorie s-a întâlnit cu acesta și „l-a sfătuit să nu se mai ocupe de probleme duhovnicești, ci de cele ale filosofiei, în care este priceput și recunoscut de toată lumea. De asemenea, Grigorie a încercat să-i explice acestuia că lumina pe care o văd monahii când rostesc rugăciunea lui Iisus este necreată și veșnică, făcând distincție în Dumnezeu între ființă și energii”². Varlaam nu s-a lăsat convins de argumentele Sfântului Grigorie, care s-a văzut nevoit să îl combată în scris, alcătuind, în anul 1338, trei tratate împotriva concepției acestuia, iar în anul 1339 încă trei tratate. Călugărul din Calabria a scris și el trei cărți împotriva isihăștilor, iar Sfântul Grigorie a compus alte trei tratate în care combătea afirmațiile lui Varlaam.

În anul 1340, Grigorie Palama a compus tomul aghioritic, la care au subscris cei mai de vază monahi din Muntele Athos, în frunte cu protosul și care a primit aprobarea episcopului Iacov de Ierisos.

Sfântul Grigorie Palama a mai alcătuit un tomos, asemănător celui aghioritic, la care au subscris și călugării din Tesalonic. Acesta a fost trimis patriarhului ecumenic Ioan Calecas.

Fiind combătut de către Grigorie Palama în fiecare punct al învățăturilor sale greșite, Varlaam s-a dus la Constantinopol, acuzându-l că introduce erezii mari în Biserică și cerând condamnarea lui. Drept urmare, patriarhul Ioan Calecas l-a invitat pe Sfântul Grigorie în capitala Imperiului Bizantin.

¹ Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Viața...*, p. 21.

² Sfântul Grigorie Palama, *Op. cit.*, p. 19.

După ce a ajuns la Constantinopol, Sfântul Grigorie a purtat mai multe discuții teologice bine argumentate cu monahul din Calabria, dar acesta a refuzat să renunțe la ideile sale.

Pentru a se pune capăt disputei dintre Varlaam și Grigorie Palama, în ziua de 11 iunie 1341 a fost convocat un sinod, care s-a ținut în catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol. La acesta au luat parte „împăratul Andronic al III-lea, patriarhul Ioan Calecas, numeroși ierarhi, senatul, o seamă de demnitari, clerul și stareții din Constantinopol, precum și multă lume din oraș, ca și public”¹.

După ce călugărul din Calabria și Grigorie și-au susținut punctele de vedere, sinodul a respins poziția lui Varlaam, care a mărturisit că „nu din spirit de ceartă, ci din neștiință a făcut afirmațiile respective. Grigorie Palama și monahii care erau cu el s-au bucurat, l-au îmbrățișat și l-au iertat”², iar sinodul a hotărât că dacă acesta mai persistă în erorile lui va fi excomunicat. „Sinodul s-a încheiat cu câte o cuvântare a împăratului și a patriarhului, ambii îndemnând la pace”³.

„Rușinat și înfrânt, Varlaam a plecat definitiv din Bizanț, în Italia, unde papa Benedict al XII-lea l-a numit episcop de Gerace”⁴.

„La câteva zile după sinod, în 15 iunie 1341, împăratul Andronic al III-lea a murit. Curând după aceea, discipolii lui Varlaam, în frunte cu Grigorie Achindin, au început să răspândească din nou prin Constantinopol învățăturile lor greșite”⁵.

În această situație „a avut loc o discuție între Grigorie Palama și Achindin, în prezența mai multor martori, asupra faptului dacă există vreo deosebire între ființa și lucrările lui

¹ **Ibidem**, p. 88.

² **Ibidem**, p. 96.

³ **Ibidem**, p. 97.

⁴ **Sfântul Grigorie Palama**, *Op. cit.*, p. 21.

⁵ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 106.

Dumnezeu. Fiind învins, Achindin a declarat că recunoaște dreapta credință, întărindu-și mărturia în scris. Dar peste puțin timp, uitând de aceasta, a început să străbată orașul cu prietenii săi, propovăduindu-și învățătura opusă celei a Sfântului Grigorie”¹.

Datorită tulburării create, „în ciuda opoziției patriarhului Ioan Calecas, care-l proteja pe Achindin”², la inițiativa lui Ioan Cantacuzino, regentul împăratului Ioan al V-lea (care avea doar nouă ani), a fost convocat un nou sinod în catedrala Sfânta Sofia din Constantinopol, în luna august 1341. „La acesta a participat cam aceeași lume care luase parte și la primul sinod, în afară de noul împărat, care era încă un copil. Sinodul a fost public”³. Aici s-a dezbătut aceeași problemă ca și la sinodul anterior, învățătura lui Varlaam și a discipolilor lui fiind condamnată. Cu toate acestea, „Achindin a fost iertat, pentru că a alcătuit o mărturisire în care afirma că acceptă hotărârile sinodului precedent. Cu acest prilej a fost emis un tomos sinodal care conținea hotărârile sinodului din iunie 1341 și care a fost în mare parte redactat de Grigorie Palama. În urma acestor evenimente reputația Sfântului Grigorie a crescut foarte mult în ochii regentului și a celorlalți dregători, care-l numeau «învățător al dreptei credințe, îndreptător al dogmelor sfinte, stâlp al învățăturii celei adevărate și apărător al Bisericii»”⁴.

După încheierea sinodului din luna august, „comandantul marinei, Alexie Apocaukos și patriarhul Ioan Calecas au convins-o pe Anna de Savoia, mama împăratului Ioan al V-lea, să guverneze singură, iar pe Ioan Cantacuzino, care era acuzat pe nedrept că vrea să uzurpe tronul împăratului minor, să-l înlăture din funcțiile de regent și mare domestic. Conducătorii armatei însă erau de partea lui Cantacuzino și nu au vrut să se supună

¹ **Ibidem**, p. 107.

² **Sfântul Grigorie Palama**, *Op. cit.*, p. 21.

³ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 108.

⁴ **Sfântul Grigorie Palama**, *Op. cit.*, pp. 21-22.

ordinelor împărătesei, ba mai mult, în 26 octombrie 1341 l-au proclamat pe acesta împărat în cetatea Demotika. Cealaltă tabără a reacționat prin încoronarea lui Ioan al V-lea, în 20 noiembrie, după care patriarhul Ioan Calecas a început să îndemne poporul la ură împotriva lui Cantacuzino”¹.

În această perioadă tulbure Sfântul Grigorie viețuia în Mănăstirea Sfinții Arhangheli de lângă Constantinopol.

„Patriarhul Ioan Calecas, care era mai mult politician decât teolog, văzând că isihăstii înclină de partea lui Cantacuzino, a început să-l prigonească pe Sfântul Grigorie și să-i protejeze pe Achindin și pe adepții lui și ai lui Varlaam. Chemat în fața patriarhului pentru a-și expune punctul de vedere în privința războiului civil, Palama s-a arătat imparțial și s-a pronunțat pentru încheierea păcii între cele două tabere, provocând mânia patriarhului”².

În noua situație creată, Achindin a început să își răspândească cu mult curaj învățăturile eretice, așternându-le chiar în scris, iar Grigorie Palama le-a respins punctual, în două tratate, între cei doi născându-se o polemică.

Sfântul Grigorie s-a retras la Heraclea, însă patriarhul l-a chemat la Constantinopol și l-a închis într-o mănăstire, de unde acesta s-a refugiat în catedrala Sfânta Sofia, care avea drept de azil. În aprilie 1343, Ioan Calecas l-a răpit cu forța pe Grigorie Palama de aici, ignorând dreptul de azil al propriei catedrale, și l-a aruncat în „temnița palatului, unde a stat aproape patru ani de zile, împreună cu alți deținuți politici”³, „fără să fie judecat”⁴.

Deoarece Patriarhul Ioan Calecas l-a hirotonit diacon pe Achindin și a ridicat la treapta arhieriei mai mulți adepți ai

¹ **Ibidem**, p. 22.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 23.

⁴ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 119.

acestuia, a căzut în dizgrația împărătesei mamă, iar mai mulți ierarhi, în frunte cu patriarhul Lazăr al Ierusalimului, l-au excomunicat. În 1346, lui Ioan Calecas i s-a impus domiciliu forțat, iar în 2 februarie 1347, împărăteasa mamă a convocat un sinod al ierarhilor Bisericii în palatul imperial. La acest sinod au mai participat „protosul Athosului cu numeroși călugări din Sfântul Munte, monahi cărturari din Constantinopol, clerici învățați, fruntași laici ai poporului și întreg senatul. Sinodul a fost prezidat de către împărăteasa mamă și fiul ei, Ioan al V-lea”¹. Sinodul l-a depus pe Patriarhul Ioan Calecas, i-a condamnat pe Achindin și pe ucenicii lui, iar învățătura Sfântului Grigorie Palama a fost reconfirmată.

„În 21 mai 1346, Ioan Cantacuzino a fost încoronat ca împărat la Adrianopol, de către patriarhul Ierusalimului. În 3 februarie 1347, Ioan Cantacuzino a intrat triumfal în Constantinopol, fiind recunoscut ca împărat și de către adversarii săi”².

Ioan Cantacuzino, care era co-împărat, împreună cu Ioan al V-lea, l-a eliberat pe Sfântul Grigorie din închisoare și l-a exilat pe fostul patriarh Ioan Calecas la Demotika. „Îmbolnăvindu-se acolo, Ioan Cantacuzino l-a adus din nou la Constantinopol, pentru a fi consultat de cei mai buni medici, dar în decembrie 1347, la zece luni după ce a fost depus din treaptă, acesta a murit”³.

În scaunul vacant de patriarh al Constantinopolului a fost ales Isidor, „un adept zelos al Sfântului Grigorie Palama”⁴. Acesta i-a înlocuit pe ierarhii care împărtășeau ideile eretice ale lui Varlaam și Achindin cu ortodocși, iar Sfântul Grigorie Palama a

¹ **Ibidem**, p. 125.

² **Pr. dr. Emanoil Băbuș**, *Op. cit.*, pp. 319-320.

³ **Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae**, *Viața...*, p. 127.

⁴ **Ibidem**.

fost ales și hirotonit mitropolit al Tesalonicului, care la vremea respectivă era al doilea oraș din imperiu, după Constantinopol.

Ajungând Sfântul Grigorie la Tesalonic, conducătorii orașului nu l-au primit, pentru că în timpul războiului civil fuseseră împotriva lui Ioan Cantacuzino, iar mitropolitul s-a retras în Sfântul Munte.

„Ștefan Dușan, țarul sârbilor, care stăpânea pe atunci toată Macedonia, s-a dus în Muntele Athos și l-a convins pe Grigorie Palama să meargă cu o solie la Ioan Cantacuzino, în Constantinopol, motiv pentru care, între septembrie - noiembrie 1348, Sfântul s-a aflat în capitala Imperiului Bizantin. Întorcându-se la Tesalonic, i s-a transmis că poate intra în oraș numai cu condiția de a nu-i pomeni pe împărați la Sfânta Liturghie. Mitropolitul nu a fost de acord și a plecat în insula Lemnos, unde a rămas până la începutul anului 1350, când tesalonicenii au acceptat domnia lui Cantacuzino și au venit după el cu o corabie, făcându-i o primire fastuoasă la sosirea în Tesalonic”¹.

Achindin a murit la sfârșitul lui 1347 sau la începutul anului următor, însă ideile lui au fost preluate de Nichifor Gregora, care l-a atacat pe Grigorie Palama prin cuvântări și în scris.

În 1351 și 1352, s-au ținut la Constantinopol două sinoade, la care a luat parte și Sfântul Grigorie Palama, în care învățătura achindiniților a fost respinsă.

Când Sfântul Grigorie s-a întors la Tesalonic, nu a fost lăsat să intre în oraș de către împăratul Ioan al V-lea, care se afla aici și voia să îl înlăture de la putere pe Ioan Cantacuzino, cu ajutorul sârbilor, încât mitropolitul s-a retras în Sfântul Munte.

„La scurt timp după acest eveniment, Ioan Cantacuzino a trimis-o la Tesalonic pe Anna de Savoia, mama lui Ioan al V-lea, iar aceasta a reușit să-și înduplece fiul să părăsească alianța cu

¹ **Ibidem**, p. 128.

sârbii. În consecință, după trei luni petrecute în Muntele Atos, mitropolitul Grigorie a putut reveni la Tesalonic”¹.

„Spre finele anului 1352 sau la începutul lui 1353, Sfântul Grigorie s-a îmbolnăvit greu, zăcând o perioadă la pat. Cu toate că mitropolitul nu era pe deplin refăcut, Ioan al V-lea l-a rugat să mijlocească împăcarea cu Ioan Cantacuzino, iar acesta a pornit cu corabia spre Constantinopol. Pe drum însă, în apropierea strâmtorii Dardanele, corabia în care se găsea a fost capturată de o bandă de pirați turci. După un an de robie, Sfântul Grigorie a fost răscumpărat de niște sârbi sau dalmați cu dare de mână și eliberat”².

În anul 1354, Sfântul Grigorie Palama a ajuns la Constantinopol și, cu toate că era bolnav, a avut o dispută cu Nichifor Gregora, dovedind că ideile acestuia nu sunt conforme cu învățătura Sfinților Părinți ai Bisericii. Ulterior, Sfântul Grigorie l-a combătut pe Nichifor Gregora și în scris, prin patru tratate.

„Se pare că în urma combaterii temeinice a scrierilor lui Gregora de către Sfântul Grigorie, acesta s-a lepădat de erezia lui”³.

În urma disputei cu Gregora, Sfântul Grigorie a revenit la Tesalonic, dedicându-se cu multă râvnă slujirii turmei duhovnicești încredințate spre păstorire, precum și apărării dreptei credințe.

Sfântul Grigorie Palama, mitropolitul Tesalonicului, și-a încredințat sufletul în mâinile lui Dumnezeu în 13 noiembrie 1359, anunțându-și ziua morții de mai înainte.

„Rămășițele sale pământești au fost așezate într-o raclă zidită în partea dreaptă a bisericii Sfântul Dimitrie din Tesalonic. Patriarhul Dositei al Ierusalimului (1669-1707) a declarat că s-au

¹ **Ibidem**, p. 149.

² **Ibidem**, pp. 149-150.

³ **Ibidem**, p. 162.

păstrat întregi și prin ele se săvârșeau minuni. Marele incendiu din 1890 a prefăcut în cenușă această biserică, dar moaștele sfântului au suferit foarte puțin. Ele au fost mutate de atunci în catedrala mitropolitană a orașului Tesalonic, unde se găsesc până astăzi”¹.

Sfântul Grigorie Palama a alcătuit o operă teologică vastă și deosebit de valoroasă. Pe lângă scrierile prin care a combătut ereziile lui Varlaam, Achindin și Gregora, de la acesta ne-au mai rămas: „Antiepigrafele”, „Tomul aghioritic”, „Anularea tomului lui Calecas”, „Anularea explicației lui Calecas”, „Anularea scrisorii lui Ignatie al Antiohiei”, „Mărturisirea de credință”, două tratate împotriva învățăturii Filioque, nouă lucrări referitoare la controversa isihastă, opt scrieri ascetice și duhovnicești, epistole și omilii.

În anul 1368, la doar nouă ani de la mutarea sa la Domnul, Grigorie Palama a fost trecut de Biserică în rândul sfinților.

„Pomenirea Sfântului Grigorie Palama s-a fixat în ziua de 14 noiembrie, dar și în a doua Duminică din postul Sfintelor Paști, după Duminica Ortodoxiei, ca o prelungire a sărbătorii triumfului dreptei credințe asupra învățăturilor greșite”².

Să-l avem ca model pe Sfântul Grigorie Palama, care a trăit o viață în sfințenie și a apărut, prin cuvântări și scrieri, credința cea adevărată de ereziile vremii sale. De asemenea, să ne rugăm Sfântului Grigorie să ne dea putere să-i urmăm exemplul, iar dacă ne vom feri de păcate și vom săvârși fapte bune, vom fi și noi învredniciți să vedem slava lui Dumnezeu din împărăția cerurilor.

Amin

¹ **Ibidem**, p. 164.

² **Ibidem**.

Duminica a 3-a din Post

(a Sfintei Cruci)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Zis-a Domnul: «Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine își va pierde sufletul pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va mântui. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său? Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri». Apoi a zis către ei: «Adevăr vă grăiesc că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea Împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere»” (Marcu (8,34-38 și 9,1).

Pericopa evanghelică de astăzi s-a citit și la Sfânta Liturghie din duminica după Înălțarea Sfintei Cruci, de aceea nu voi repeta explicarea ei, în schimb voi reda trei cuvântări foarte folositoare de suflet alcătuite de niște călugări, dintre care doi au ajuns ierarhi ai Bisericii (unul numărându-se în ceata sfinților), iar al treilea a fost preot în Sfântul Munte Athos și în Franța.

„Împreună cu Sfânta Scriptură vestim și noi că Domnul Hristos este Împăratul, Prorocul și Arhiereul întregii creații, iar Domnul a spus că în Biserică și în împărăție, împăratul nu este cel care are mai mare putere decât ceilalți și cere de la ei supunere necondiționată, ci acela care slujește și își dă viața pentru ceilalți.

Sfântul Ioan Gură de Aur ne învață că oricine poate cârmui, dar nimeni, în afară de împărat, nu își dă viața pentru poporul său, deoarece el se identifică cu poporul său într-o asemenea măsură, încât nu are altă viață, alt scop în afară de cel de a-i sluji cu toată viața și, dacă este necesar, cu prețul vieții”¹.

„Când sărbătorim ziua Sfintei Cruci, ne putem da seama cu o nouă putere, putem simți mult mai profund ce înseamnă calitatea de împărat a Domnului nostru Iisus Hristos. Înseamnă o iubire atât de desăvârșită, încât El poate să uite de Sine Însuși fără nicio rezervă, să uite de Sine Însuși până în punctul în care să moară pentru noi și împreună cu noi; să uite de Sine Însuși în așa fel și să Se identifice cu noi într-o asemenea măsură, încât, în omenitatea Sa, El acceptă să piardă sentimentul unității cu Dumnezeu, cu Izvorul vieții veșnice, cu Viața veșnică din El Însuși, și să devină una cu starea noastră muritoare. Aceasta este iubirea care Îl face pe Domnul nostru Iisus Hristos Împăratul nostru veșnic. Aceasta este regalitatea care face ca fiecare genunchi să se plece înaintea Lui”².

„El este, de asemenea, Arhiereu al întregii creații, deoarece arhieriei lumii păgâne, la fel ca și arhieriei lui Israel, aduceau ca jertfă victime pe care le identificau cu oamenii doar metaforic, simbolic, ritualic. Domnul Hristos Se aduce ca jertfă pe Sine Însuși, deși nu era nimic în El care să-L fi condamnat la moartea pe care o lua asupra Sa. Ne spune El Însuși, în rugăciunea Sa arhierască, vorbind cu ucenicii Săi, că vrăjmașul se apropie, dar că nu este nimic în El Însuși - în Hristos - care să aparțină aceluia. Nu este nimic în Mântuitorul care să aparțină tărâmului morții și al păcatului. Și lui Dumnezeu Tatăl Îi spune: «Pentru ei Mă sfințesc, Mă aduc pe Mine Însumi ca Jertfă Sfântă pentru popor». Arhiereul Care Se aduce Jertfă pe Sine Însuși eliberează, așadar,

¹ **Mitropolitul Antonie de Suroj**, *Op. cit.*, p. 194.

² **Ibidem**, pp. 194-195.

toate celelalte creaturi de groaza jertfei sângeroase, dar ne pune în față drept comparație o profunzime a iubirii dumnezeiești pe care altfel nici măcar nu ne-am fi putut-o închipui: Viața care acceptă să fie strivită, Viața care acceptă să fie luată, Veșnicia care acceptă să moară, într-o lume căzută”¹.

„Și pentru aceasta Fiul lui Dumnezeu ne poate vorbi ca profet. Un proroc nu este o persoană care prevestește viitorul. Profetul este cel care vorbește în numele lui Dumnezeu. Unul dintre prorocii din vechime spune că profetul este cel cu care Dumnezeu își împărtășește gândurile: Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, Hristos, Chipul desăvârșit al iubirii dumnezeiești, Hristos nu doar că vorbește în numele lui Dumnezeu, ci și săvârșește, pune în lucrare, în viața și în moartea Sa, iubirea lui Dumnezeu, jertfelnică, desăvârșită, deplină, dăruită”².

„Și pentru aceasta sărbătoarea Sfintei Cruci este o asemenea minune în experiența Bisericii. Noi nu vom putea niciodată simți ce a însemnat pentru Domnul Hristos să moară pe cruce, nici măcar moartea noastră nu ne va putea arăta ce a însemnat moartea Lui: cum ar putea nemurirea să moară? Dar ceea ce putem învăța prin împărtășirea mai profundă de viața și de învățăturile și de căile Domnului Hristos este să iubim într-un mod care se apropie din ce în ce mai mult de iubirea dumnezeiască și să descoperim în această iubire calitatea care unește moartea cu lepădarea de sine desăvârșită, cu biruința iubirii, a învierii și a vieții veșnice”³.

Amin

¹ **Ibidem**, p. 195.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 196.

Duminica a 3-a din Post (altă cuvântare)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Sfântul Apostol Pavel a scris: *«Mie să nu-mi fie a mă lăuda decât numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos»* (Galateni 6,14). Cum a ajuns Apostolul neamurilor la o asemenea dispoziție sufletească, încât să nu se laude decât cu crucea Domnului Hristos? Crucea, oricum ar fi ea înțeleasă, este necaz, strâmtorare sau înjosire; și atunci, cum să te lauzi cu ea? Totuși, Sfântul Apostol Pavel se laudă cu ea, și totodată se lăudau cu ea toți Sfinții Apostoli - iar împreună cu ei și toți ceilalți purtători de cruce. De ce? Bărbații cei înțelepți în Dumnezeu au văzut marea însemnătate a crucii, i-au dat o înaltă prețuire și se lăudau că s-au învrednicit s-o poarte. Ei vedeau în ea, în loc de strâmtorare, lărgime, în loc de amărăciune, dulceață, în loc de înjosire, mărire, în loc de necinste, slavă și se lăudau cu ea așa cum se laudă unii cu podoabele și distincțiile lor”¹.

„O, de ne-ar dăruia și nouă Dumnezeu asemenea gând și dispoziție sufletească, încât să înțelegem și să simțim puterea crucii și să începem a ne lăuda cu ea! Nu este îngăduit să nu dorim acest lucru înaintea crucii, care în duminica de astăzi se scoate și se înfățișează pentru ca noi să i ne închinăm”².

„Iată o scurtă explicație cu privire la însemnătatea crucii: Domnul Hristos ne-a mântuit prin moartea Sa pe cruce, fiindcă pe cruce El a sfâșiat zapisul păcatelor noastre; prin cruce ne-a

¹ Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Op. cit.*, p. 381.

² *Ibidem*.

împăcat cu Dumnezeu Tatăl; prin mijlocirea crucii a pogorât asupra noastră darurile harice și toate binecuvântările cerești. Astfel este în sine crucea Domnului; dar fiecare dintre noi devine părtaș al puterii ei mântuitoare nu altfel decât prin propria sa cruce. Crucea proprie a fiecăruia, atunci când se unește cu crucea Mântuitorului, trece asupra sa puterea și lucrarea acesteia, se face ca un canal prin care din crucea Domnului Hristos se revarsă asupra noastră toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit. Din aceasta se vede că în lucrarea mântuirii pentru fiecare crucea proprie este la fel de indispensabilă pe cât este crucea Mântuitorului. Și nu veți afla niciun om mântuit care să nu fie purtător de cruce. Tocmai din această pricină, fiecare este înconjurat din toate părțile de cruci, ca să nu se îngreuneze cu căutarea crucii și să nu fie departe de puterea cea mântuitoare a crucii Domnului Hristos. Se poate spune așa: privește împrejurul tău și în tine însuși, află-ți crucea, poart-o așa cum trebuie, în unire cu crucea Mântuitorului, și te vei mântui”¹.

„Vrând-nevrând, fiecare își poartă crucea, și în cea mai mare parte nu o cruce simplă, ci complicată; însă nu o privește fiecare prin prisma crucii Domnului Hristos, nu o folosește fiecare spre mântuirea sa, și ca atare nu oricui crucea îi este mântuitoare. Să cercetăm toate crucile cu puțință și să vedem cum trebuie purtată fiecare dintre ele, așa încât ea să fie putere spre mântuire”².

„Crucile sunt numeroase, dar în final ele se rezumă la trei aspecte: primul cuprinde crucile din afară, alcătuite din necazuri și nevoi și, îndeobște, din amărăciunile vieții pământești; cel de-al doilea aspect cuprinde crucile lăuntrice, care se nasc din lupta pentru virtute cu poftele și cu patimile; iar cel de-al treilea

¹ *Ibidem*, pp. 381-382.

² *Ibidem*, p. 382.

aspect cuprinde crucile duhovnicesc-harice, dobândite prin încredințarea deplină în voia lui Dumnezeu”¹.

„La început voi vorbi despre crucile dinafară (exterioare). Acestea sunt cele mai complicate și mai felurite cruci. Ele sunt împrăștiate pe toate căile vieții noastre și se întâlnesc aproape la fiecare pas. Aici intră: necazurile, nevoile, nefericirile, bolile, pierderea celor apropiați, neîmplinirile de la locul de muncă, lipsuri și pagube de tot felul, neplăcerile familiale, starea încordată a relațiilor dintre oameni, jignirile, defăimările nedrepte; și, îndeobște, soarta pământească a fiecăruia este mai mult sau mai puțin grea. Cine nu are de purtat vreuna dintre aceste cruci? De ele nu ne scapă nici neamul ales din care facem parte, nici bogăția, nici slava și nicio mărire pământească. Ele sunt altoite în traiul nostru pământesc din clipa în care s-a închis pentru noi raiul pământesc, și nu se vor depărta de la noi până când nu se va deschide raiul ceresc”².

„Vrei ca aceste cruci să îți fie spre mântuire? Întrebuințează-le după hotărârea lui Dumnezeu, după menirea pe care El le-a dat-o pentru om îndeobște și pentru tine îndeosebi. De ce Dumnezeu a rânduit ca pe pământ nimeni să nu fie lipsit de amărăciuni și greutate? Pentru ca omul să nu uite că este surghiunit și să nu trăiască pe pământ ca în patria sa, ci să caute întoarcerea în adevărata sa patrie. Îndată ce omul a păcătuit, a și fost izgonit din rai, iar în afara raiului a fost împresurat cu necazuri, lipsuri și neajunsuri de tot felul, ca să își amintească de faptul că nu este în locul său rânduit, unde a fost așezat de Dumnezeu la creare, ci se află sub pedeapsă, și să se îngrijească să caute miluire și întoarcere în locul său”³.

¹ Ibidem.

² Ibidem.

³ Ibidem.

„Așadar, văzând necazurile, nefericirile și lacrimile, nu te minuna; și răbdându-le, nu te necăji. Așa trebuie. Călcătorului de lege și neascultătorului nu i se potrivește deplina bunăstare și fericire. Primește acest adevăr cu toată inima și îți vei purta soarta cu seninătate”¹.

„Însă tu vei spune: «De ce eu am mai multe necazuri, iar altul mai puține? De ce pe mine mă covârșesc încercările, iar altul are parte de fericire? Eu sunt sfâșiat de greutate, iar altul se desfată. Dacă aceasta este soarta de obște a tuturor, ar trebui să fie împărtășită de toți, fără excepții». În realitate așa se și întâmplă. Privește cu luare-aminte și vei vedea că așa este. Acum îți este greu ție, în timp ce altuia i-a fost greu ieri sau îi va fi mâine, iar acum Dumnezeu îngăduie să fie ferit de necazuri. De ce te uiți la ceasuri și la zile? Uită-te la întreaga viață, de la început până la sfârșit, și vei vedea că tuturor le este greu și foarte greu. Găsește-mi și mie pe cineva care să salte de bucurie toată viața. Adeseori nici regii nu dorm nopțile din pricina poverilor de pe inimă. Acum îți este greu ție, dar înainte nu ai cunoscut, oare, și zile de bucurie? Va da Dumnezeu și încă vei mai avea parte de ea. Deci, rabdă! Cerul se va însenina și deasupra ta. În viață, ca și în natură, sunt și zile luminoase și zile întunecate. S-a întâmplat vreodată ca norul amenințător să nu treacă? Și oare a fost pe lume cineva care să gândească în acest fel? Să nu gândești nici tu așa despre necazul tău și vei dobândi bucurie prin nădejde”².

„Îți este greu. Aceasta, însă, este cumva o întâmplare fără pricină? Cugetă puțin și adu-ți aminte de Dumnezeu, Care se îngrijește de tine ca un părinte și nu-Și ia ochii de la tine. De te-a ajuns necazul, aceasta s-a întâmplat nu fără încuviințarea și voia Lui. El, și nimeni altcineva ți l-a trimis, iar El știe întocmai ce, cui, când și cum să trimită; și când trimite, o face spre binele

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 382-383.

celui supus necazului. În acest fel să privești lucrurile, și vei vedea hotărârile cele bune ale lui Dumnezeu în privința ta ascunse în necazul care te-a ajuns. Dumnezeu vrea fie să te curețe de un oarecare păcat, fie să te ferească de a săvârși vreo faptă păcătoasă, fie să te ocrotească printr-un rău mai mic de un rău mai mare, fie să-ți dea prilej de a-ți dovedi răbdarea și credința, ca după aceea să-ți arate și slava milostivirii Sale. Fără îndoială că una dintre aceste pricini ți se potrivește și ție. Așadar caută să descoperi care este ea și pune această descoperire pe rana ta ca un plasture și amărăciunea rânii se va ostoi. Chiar dacă nu vei vedea limpede ce anume vrea să îți dăruiască Dumnezeu prin necazul ce te-a atins, ridică în inima ta credința atotcuprinzătoare, lipsită de orice îndoială, că totul este de la Dumnezeu și că tot ce vine de la Dumnezeu este spre binele nostru; și lămurește-ți sufletul care se tulbură prin următoarele cuvinte: «Așa Îi place lui Dumnezeu. Rabdă! Cel pe care El îl pedepsește Îi este ca un fiu»¹.

„Și, mai ales, cugetă asupra stării tale morale și a sortii veșnice care se potrivește acestei stări. Dacă ești păcătos (precum, bineînțeles, și ești) bucură-te că a venit focul necazului să-ți ardă păcatele. Tu te tot uiți la necaz de pe pământ; dar strămută-te cu gândul în cealaltă viață. Imaginează-te în fața Dreptului Judecător. Privește la focul cel veșnic pregătit pentru păcate și de acolo uită-te la necazul tău. Dacă acolo ar trebui să fii osândit, ce amărăciuni nu ai dori să rabzi aici ca să nu cazi sub această osândă? Ai dori ca în fiecare zi să te taie și să te ardă, numai să nu cazi dincolo sub chinurile acelea de nedescris și neîncetate. Oare nu este mai bine, pentru a nu cunoaște dincolo o asemenea nenorocire, să rabzi aici un necaz nu atât de mare, izbăvind-te prin aceasta de focul cel veșnic? Spune-ți în sinea ta: «După păcatele mele mi s-au trimis asemenea încercări» și mulțumește-I lui Dumnezeu pentru că bunătatea Lui te aduce la pocăință. După

¹ **Ibidem**, p. 383.

aceea, în loc să te amărăști fără folos, dă-ți seama care păcat te împovărează, pocăiește-te și încetează de a mai păcătui. Atunci când vei dobândi o asemenea dispoziție sufletească, vei spune, bineînțeles: «Judecând după păcatele mele, merit și mai rău»¹.

„Așadar rabdă cu seninătate, primind cu recunoștință necazurile din mâna lui Dumnezeu ca pe o doctorie vindecătoare de păcate, ca pe o cheie care deschide intrarea în împărăția cerurilor. Iar de cântit să nu cârtești, pe altul să nu-l pizmuești și să nu te lași pradă amărăciunii fără sens, fiindcă și în amărăciune se întâmplă ca unii să se supere și să înceapă să cârtească, unii să se piardă cu totul și să cadă în deznădejde, iar alții să se scufunde în amărăciunea lor și să nu facă altceva decât să se amărască, fiindcă nu se gândesc la Dumnezeu. Toți oamenii de acest fel nu se folosesc așa cum trebuie de crucile trimise lor și pierd vremea bineprimită și ziua mântuirii. Dumnezeu le încredințează lucrarea propriei lor mântuirii, iar ei o resping. Să zicem că te-au ajuns necazul și nevoia. Deja porți crucea. Ei bine, fă ca purtarea crucii să-ți fie spre mântuire, nu spre pierzare. Pentru asta nu trebuie să muți munții din loc, ci să faci o mică schimbare în gândurile tale și în dispozițiile inimii. Fii recunoscător, smerește-te sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, pocăiește-te și îndreaptă-ți viața. Dacă s-a îndepărtat de la tine credința în faptul că toate sunt în mâna lui Dumnezeu, redobândește-o. Dacă s-a ascuns de tine legătura dintre necazul tău și păcatele tale, spală-ți ochiul conștiinței și o vei vedea, vei deplânge păcatul și vei înmuia uscăciunea necazului prin lacrimi de pocăință. Dacă ai uitat că amărăciunea sorții pământești răscumpără soarta amară din veșnicie, învie amintirea acestui fapt, și la seninătate vei adăuga dorința de necazuri, ca prin micile încercări de aici să primești dincolo milostivire veșnică de la Dumnezeu. Oare sunt foarte anevoioase toate acestea? Să știi că aceste gânduri și simțăminte sunt firele care

¹ *Ibidem*, pp. 383-384.

leagă crucea noastră de crucea Domnului Hristos, din care izvorăsc puteri mântuitoare pentru noi, iar fără aceste puteri mântuitoare, crucea noastră ne împovărează fără a fi mântuitoare, fiind despărțită de crucea Mântuitorului. Atunci ne arătăm purtători de cruce nemântuiți și nu mai putem să ne lăudăm în crucea Domnului nostru Iisus Hristos”¹.

„După ce v-am vorbit despre crucile dinafară, vă îndemn să umblați întru înțelepciune, răscumpărând vremea amărăciunii și a necazurilor prin răbdare senină, recunoscătoare și plină de pocăință. Atunci vom simți lucrarea cea mântuitoare a crucilor necazurilor, ne vom bucura când vom fi supuși lor, întrezărind prin ele lumina slavei, și ne vom învăța să ne lăudăm cu ele, nu doar de dragul viitorului, ci și de dragul roadei pe care o primim acum de la ele”².

„În continuare voi vorbi despre crucile lăuntrice, despre care am afirmat mai devreme că se nasc din lupta pentru virtute cu poftele și cu patimile. Sfântul Apostol Pavel a scris: *«Cei ce sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu poftele și cu patimile»* (Galateni 5,24). Din moment ce aceștia și-au răstignit trupurile înseamnă că a existat o cruce pe care ei să își răstignească aceste pofte și patimi. Dar care este această cruce? Lupta cu ele. Deci, a răstigni patimile înseamnă a le tăia puterile, a le înăbuși, a le deșrădăcina. Va birui omul patima de câteva ori, îi va tăia puterile; o va mai birui de câteva ori, o va înăbuși; o va mai birui de câteva ori și, cu ajutorul lui Dumnezeu, o va deșrădăcina de tot. Dat fiind faptul că acest război este ostentiv, aducător de necazuri și dureros, el este, cu adevărat, o cruce înfiptă înăuntrul nostru. Celui care se războiește cu patimile parcă uneori îi sunt pironite mâinile, pe cap i se îndeasă o cunună de

¹ **Ibidem**, p. 384.

² **Ibidem**, pp. 384-385.

spini, iar inima îi este străpunsă de vie, așa îi este de greu și atât de mult îl doare această luptă”¹.

„Fără osteneală și durere nu se poate, fiindcă patimile, deși ne sunt străine, s-au altoit așa de adânc în trup și în suflet, încât au pătruns cu rădăcinile lor în toate încheieturile și puterile acestora. Dacă te apuci să le smulgi, te doare, dar este o durere mântuitoare și la mântuire nu se ajunge decât prin durere. Păcatul este ca un polip, un corp străin nouă se zămislește în trupul nostru, crește și face rădăcini. Dacă nu îl tai nu te vindeci, iar dacă te apuci să-l tai te doare. Doare, dar această durere îți redă sănătatea. Iar dacă-l lași și nu-l tai, tot are să te doară, numai că durerea aceasta nu este spre sănătate, ci spre agravarea bolii, poate chiar spre moarte. Când trebuie drenat un abces, medicul trebuie să taie, iar durerea este mare. Mare, însă izbăvitoare, iar dacă lași abcesul așa cum este, tot o să te doară, dar poți să și mori din cauza lui. Și lupta cu patimile sau dezrădăcinarea lor este dureroasă, însă mântuitoare. Iar dacă lași patimile în voia lor, nu le dezrădăcinezi, ele tot vor pricinui durere, pătimire, dar nu spre mântuire, ci spre pierzare și moarte duhovnicească, fiindcă *«plata păcatului este moartea»* (Romani 6,23)”².

„Ce patimă nu este dureroasă? Mânia arde, zavistia usucă, pofta slăbănogeste, zgârcenia nu îl lasă pe om să mănânce și să doarmă, trufia jignită roade ucigător inima și orice altă patimă, cum ar fi ura, înclinarea spre bănuială, artagul, dorința de a plăcea oamenilor, împătımirea de lucruri și de oameni ne pricinuieste sfâșiere, așa încât a vieții în patimi este același lucru cu a umbla desculț pe cuțite ori pe cărbuni aprinși, sau a fi în starea unui om a cărui inimă este suptă de niște șerpi. Și iarăși, cine nu are patimi? Fiecare om are. Unde este iubire de sine, acolo sunt toate patimile, fiindcă ea este maica patimilor și fiicele sale sunt

¹ *Ibidem*, p. 386.

² *Ibidem*, pp. 386-387.

nelipsite de lângă ea, atâta doar că nu sunt la fiecare în aceeași măsură: fiecare om are patima sa precumpănitoare, care le cârmuiește pe toate celelalte. Și de vreme ce fiecare om are patimi, înseamnă că fiecare om este chinuit de ele. Fiecare om este răstignit și chinuit de patimi, numai că nu spre mântuire, ci spre pierzare”¹.

„Astfel, purtând patimile, ești sfâșiat de ele și pieri. Nu este mai bine, oare, să pătimești, însă nu spre pierzare, ci spre mântuire? Nu trebuie decât să iei cuțitul și, în loc de a mulțumi patima, să te lovești cu el pe tine însuși, să lovești cu el patimile, să începi a te lupta cu ele și a te împotrivi lor în toate privințele. Și aici va fi o durere și o chinuire a inimii: însă durerea aceasta este tămăduitoare, și după ea urmează îndată o odihnă veselitoare, la fel ca și atunci când pe o rană este pus un plasture vindecător. De pildă, cineva se amărăște că este greu și neplăcut să învingă mânia. Gândește-te, omule, că după ce o vei birui te vei liniști, iar dacă vei face pe plac mâniei o să fii neliniștit vreme îndelungată. Ți-e greu să te învingi pe tine însuși și să ierți atunci când ești jignit? Gândește-te că dacă vei ierta o să ai pace, iar dacă te vei răzbuna, nu vei avea odihnă. S-a aprins în tine împătımirea și este greu de stins? Gândește-te că atunci când o vei stinge vei vedea lumina lui Dumnezeu, iar dacă n-o vei stinge vei umbla ca un mort viu. Și tot așa în privința oricărei patimi. Și patima chinuie și lupta cu ea pricinuieste necaz, însă patima ne duce la pierzare, iar lupta cu ea ne vindecă și ne mântuiește. Fiecărui pătimăș trebuie să i se spună: «Vei pieri pe crucea patimilor. Strică această cruce și fă o alta: crucea luptei cu ele. Și pe aceasta te vei răstigni spre mântuire!». Totul este limpede ca lumina zilei, și alegerea, pare-se, ar trebui să fie foarte ușor de făcut. Și totuși, faptele spun altceva”².

¹ **Ibidem**, p. 387.

² **Ibidem**

„Este ceva de mirare orbirea noastră. Sunt unii care pătimesc de pe urma patimii și tot continuă să o săvârșească. Văd că prin săvârșirea patimii își pricinuesc tot mai mult rău și tot continuă să o săvârșească. Ce vrăjmășie de neînțeleas a omului față de sine însuși! Alții se pregătesc să se răscoale împotriva patimii, însă îndată ce se trezește patima cu cerințele ei, o săvârșesc. Iarăși se pregătesc de luptă și iarăși se dau bătăuți. Și tot așa, cu același insucces. Ce slăbire de neînțeleas a puterii morale. În ce constau înșelarea și amăgirea? În aceea că patima făgăduiește în schimbul săvârșirii ei munți de plăceri, iar lupta cu ea nu făgăduiește nimic. Dar, omule, ai văzut deja pe pielea ta de atâtea ori că săvârșirea patimii nu aduce fericire și tihnă, ci chin și tânjeală. Ea făgăduiește mult, însă nu oferă nimic, în vreme ce lupta nu făgăduiește nimic, însă oferă totul. Dacă nu ai cunoscut lucrul acesta din propria ta experiență, încearcă și ai să vezi. Amarul nostru este, însă, că nu ne adunăm puterile pentru a face experiența luptei. Care este pricina? Compătimirea de sine. Aceasta este cel mai amăgitor trădător și vrăjmaș al nostru, prima odraslă a iubirii de sine. Ne autocompătimim și prin aceasta ne dăm singuri pierzării. Credem că facem ceea ce este bine pentru noi și de fapt ne facem rău; și cu cât ne facem mai mult rău, cu atât dorim mai mult să ne facem rău. Ca atare, răul crește și apropie de noi pierzarea noastră definitivă”¹.

„Deci să ne însuflețim, fraților, și să mergem cu bărbăție la crucea răstignirii de sine, prin răstignirea și dezrădăcinarea poftelor și a patimilor; să lepădăm compătimirea de sine și să aprindem râvna chinuirii de sine; să avem inimă de doctor, care la nevoie îi taie și îi cauterizează și pe cei pe care îi iubeste și îi respectă! Nu vă voi mai arăta mijloacele și toată desfășurarea luptelor cu patimile. Apucați-vă de treabă, și experiența vă va lămuri și vă învăța toate. Gândiți-vă la tihna, la

¹ **Ibidem**, pp. 387-388.

bucuria și la lumina ce se sălășluiesc în inimă după biruirea patimilor și încălziți-vă prin acest gând râvna de a vă răscula împotriva lor. Lumina, tihna și bucuria se zămislesc chiar de la începutul purcederii la acest război, tot cresc și sporesc, până când, în cele din urmă, se împlinesc prin rânduiala pașnică a inimii, în care odihnește Dumnezeu; și Dumnezeuul păcii petrece pururea, cu adevărat, împreună cu cel ce ajunge la această treaptă. Atunci se arată pe deplin că crucea este chiar pomul vieții. Pomul vieții din rai a rămas în rai; pe pământ, în locul lui, a fost sădit lemnul crucii, iar scopul lor este unul și același: să guste omul din el și să fie viu. Vino, lipește-ți buzele de el și bea din el viață. De cruce te vei lipi atunci când, lepădând compătimirea de sine, vei dobândi râvnă pentru răstignirea de sine; iar a bea viață din ea vei începe atunci când vei purcede la războiul cu patimile. Fiecare biruință asupra patimii va fi același lucru cu o sorbitură de sevă dătătoare de viață din crucea purtătoare de viață. Dacă vei birui patimile mai des, îți vei potoli setea mai repede și te vei umple de viață. Minunată este răstignirea de sine! Ea pare că ia, însă luând, dă; pare că taie, însă tăind, altoiește; pare că ucide, însă ucigând, dă viață, la fel ca și crucea Domnului Hristos, prin care moartea a fost călcată și viața dăruită. Ce mare bine, pentru o așa de mică osteneală. Primul pas este anevoios, prima biruire de sine, prima hotărâre de a lupta, iar apoi fiecare încheștare va fi din ce în ce mai ușoară. Și râvna se va aprinde mai puternic și priceperea de a birui va crește și vrăjmașul va slăbi. Într-o luptă obișnuită, pentru soldați este înfricoșător doar începutul, după care nu se mai uită la nimic, totul le devine din ce în ce mai ușor și la îndemână. Așa este și în lupta duhovnicească: doar să începi și în continuare lupta se va aprinde ca de la sine și se va face din ce în ce mai ușoară. Și apoi, cu cât este mai încinsă lupta, cu atât mai repede se

termină și cu atât mai aproape este odihna. N-ai puteri îndeajuns pentru a începe? Roagă-te, și Dumnezeu îți va da putere. Înconjoară-te cu gânduri privitoare la primejdia rămânerii în patimi, și prin aceasta vei ieși din întunericul lor la lumina slobozirii de ele. Dă viață simțământului că ești chinuit de patimi și te vei aprinde de supărare împotriva lor și de dorința de a scăpa de ele; dar, mai întâi de toate, după ce ți-ai mărturisit înaintea lui Dumnezeu neputința, stai și bate la ușa milostivirii Lui, plângându-ți slăbiciunea. Ajutorul va veni. Dumnezeu va căuta spre tine și lumina din ochii Lui va arde în tine compătimirea de sine și va aprinde râvna de a te înarma cu bărbăție împotriva patimilor. Și dacă Dumnezeu este cu noi, cine este împotriva noastră?”¹.

„Doamne, Cel ce încununezi nevoințele! Tu, Cel ce ne-ai însuflețit să purcedem cu râvnă la nevoința luptei cu patimile, însuși dă-ne putere să ținem piept în această luptă, ca sub stindardul crucii Tale să ne războim în războiul cel bun, căutând spre Tine, Începătorul și Săvârșitorul credinței noastre, Care prin cruce ne-ai rânduit nouă mântuire și ne-ai dăruit prin ea viață”².

„A mai rămas să lămuresc acum ce este cel de-al treilea fel de cruce, care este cel mântuitor pentru noi, crucea încredințării în voia lui Dumnezeu”³.

„Pe această cruce se suie creștinii care sunt deja desăvârșiți. Aceștia sunt și cei care o cunosc și care ar putea vorbi despre ea în chip deslușit, deplin și puternic. Iar ceilalți de unde să poată vorbi despre ea astfel? Să nu pomenesc despre ea este, însă, cu neputință, întrucât trebuie ca aceia dintre dumneavoastră care au biruit o patimă, două și s-au odihnit întrucâtva de tulburările lor

¹ **Ibidem**, pp. 388-389.

² **Ibidem**, p. 389.

³ **Ibidem**, p. 390.

lăuntrice să nu socoată că au făcut deja tot ce trebuie și tot ce se așteaptă de la creștini”¹.

„Nu, nici așa nu a fost făcut totul. Nici măcar cel ce s-a curățit cu totul de patimi n-a săvârșit încă lucrarea creștină de căpetenie, ci doar s-a pregătit de ea. Te-ai curățit de patimi? Acum adu-te lui Dumnezeu, Celui Curat, ca jertfă curată și fără de prihană, precum se și cuvine să fie jertfa adusă Lui, Preacuratului. Uită-te la Golgota. Acolo, crucea tâlharului înțelept este crucea curățirii de patimi, iar crucea Domnului Hristos este crucea jertfei curate și fără de prihană; și ea anume este rodul încredințării, fără cârtire, depline, fără întoarcere în voia lui Dumnezeu. Cine s-a suit pe crucea Mântuitorului? Această încredințare în voia lui Dumnezeu. În grădina Ghetsimani, Domnul Hristos S-a rugat lui Dumnezeu Tatăl ca să treacă de la El paharul; dar hotărârea definitivă a rostit-o astfel: *«Dar nu cum voiesc Eu, ci cum voiești Tu»* (Matei 26,39). După aceea, *«Iuda, luând o trupă de ostași, precum și slujitori de la arhierei și de la farisei, a venit acolo cu felinare și cu făclii și cu arme. Iar Iisus, știind toate cele ce aveau să vină asupra Lui, a ieșit și le-a zis: Pe cine căutați? I-au răspuns: Pe Iisus Nazarineanul. El le-a zis: Eu sunt. Deci, după ce le-a zis: Eu sunt, ei s-au dat înapoi și au căzut la pământ»* (Ioan 18,3-6). Cei veniți să Îl lege pe Domnul Hristos au căzut la pământ; dar pe urmă tot L-au legat. De ce? Fiindcă El Însuși Se legase mai înainte pe Sine prin încredințarea în voia lui Dumnezeu. Sub cruce, toată făptura s-a cutremurat și morții au înviat, dar Mântuitorul a rămas neclintit pe cruce, căci Își dăduse duhul în mâinile lui Dumnezeu. Așa sunt și toți cei ce au ajuns la măsura vârstei deplinătății lui Hristos. Ei sunt cu toții răstigniți pe voia lui Dumnezeu. Pe ea sunt pironite fiecare mișcare, fiecare gând și fiecare dorință a lor; sau acestea, în înțelesul lor obișnuit, nu mai există deloc în

¹ Ibidem.

ei, tot ce este propriu a murit în ei, fiind jertfit voii lui Dumnezeu. Ceea ce îi mișcă este porunca lui Dumnezeu, însuflarea lui Dumnezeu, care întipărimdu-se în inima lor, așa cum doar El știe, le hotărânicește întreaga lucrare. Sfântul Apostol Pavel înfățișează starea aceasta, așa cum era în el, în următorul fel: *«M-am răstignit împreună cu Hristos; și de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine»* (Galateni 2,20). Îndată ce s-a răstignit împreună cu Hristos, el, Apostolul, bărbat ajuns la culmile desăvârșirii, a încetat a mai trăi el însuși, ci în el a început a trăi Hristos; altfel spus, a ajuns la starea despre care, în alt loc, tot el scrie: *«Dumnezeu este Cel ce lucrează întru voi și pe a vrea și pe a lucra, pentru bunăvoirea Sa»* (Filipeni 2,13). Aceasta este culmea desăvârșirii la care poate să ajungă omul. Ea este începătura stării ce va să fie după înviere, atunci când Dumnezeu va fi totul în toate. Ca atare, toți cei ce s-au învrednicit să ajungă la ea se află nu rareori în contradicție cu toate regulile vieții pământești și fie că au îndurat prigoane și chinuri, fie că sunt socotiți nebuni, fie că se nevoiesc în pustie, înăuntrul lor este același lucru: ei petrec în inimă singuri cu Singur Dumnezeu, numai prin El trăiesc și lucrează, ascunzându-se în liniștea cea mai adâncă și prealăuntrică, orice mișcări proprii lipsind cu desăvârșire. Se spune că la mare altitudine, la limitele ultime ale atmosferei pământești, încetează orice mișcare a stihiiilor. Aceasta este o imagine a celor care s-au răstignit împreună cu Hristos, care au încetat să mai trăiască viața proprie și au început să trăiască doar prin Hristos, altfel spus s-au suit pe crucea încredințării în voia lui Dumnezeu, singura care are putere și lucrează în ei, fiind lepădate toate vederile și lucrările proprii și personale”¹.

„Mai mult nu pot să vă mai spun despre aceasta. Și atâta cât v-am spus, am făcut-o numai ca să vă dau de înțeles unde este

¹ **Ibidem**, pp. 390-391.

sfârșitul căii noastre, unde trebuie să fim și unde trebuie să ajungem; și ca, știind aceasta, să căpătați dispoziția sufletească de a nu da doi bani pe orice lucru bun ați avea și ați face, dacă nu ați ajuns la această înălțime a vieții duhovnicești pe care Dumnezeu ne-a rânduit-o și pe care o așteaptă de la noi. Multora li se pare că creștinismul este același lucru ca și celelalte feluri de viață; dar nu este așa. El începe prin pocăință, se maturizează prin lupta cu patimile, se împlinește prin răstignirea împreună cu Hristos a omului curat lăuntric, cu mijlocirea cufundării în Dumnezeu, după cum mărturisește Apostolul neamurilor: *«Voi ați murit, iar viața voastră este împreună cu Hristos ascunsă în Dumnezeu»* (Coloseni 3,3). Aici totul se săvârșește lăuntric, în chip nevăzut de oameni și cunoscut numai conștiinței și lui Dumnezeu. Exteriorul nu înseamnă aici nimic. El este, bineînțeles, un înveliș potrivit, însă nu și un martor hotărâtor și cu atât mai puțin nu este el acela care pricinuieste cele lăuntrice, fiindcă purtarea cuviincioasă exterioară este foarte des acoperământul văzut al unui mormânt plin de oase”¹.

„Cunoscând acestea, fraților, să ne ducem cu gândul la Golgota, la picioarele crucilor, și să începem să vedem care crucea cui i se potrivește. Simon Cirineanul, care a purtat crucea Domnului Hristos, este chipul acelor purtători de cruce care sunt supuși necazurilor și lipsurilor dinafară. Pe cine închipuie tâlharul cel înțelept răstignit și pe cine închipuie Mântuitorul pe cruce? Cel dintâi îi închipuie pe cei care se luptă cu patimile, iar Domnul Hristos pe bărbații desăvârșiți, care s-au răstignit, încredințându-se voii lui Dumnezeu. Dar crucea tâlharului celui rău pe cine închipuie? Pe cei care slujesc patimilor. Patimile îi chinuie, îi sfâșie, îi răstignesc de moarte, nedându-le nicio bucurie și nicio nădejde. După aceste semne să măsoare fiecare pe statura sa crucile și să vadă cine este: Simon Cirineanul, tâlharul înțelept,

¹ Ibidem, p. 391.

următor al Domnului Hristos, sau, după patimile care îl rod, tâlharul cel rău?”¹.

„Uită-te cine ești și așteaptă sfârșit pe potrivă. Eu am să mai adaug doar atât: scoateți-vă din cap ideea că pe calea vieții confortabile poate cineva să ajungă ceea ce se cuvine nouă să fim în Hristos. Confortul, dacă se află la adevărații creștini, este doar un lucru cu totul întâmplător; căci caracterul distinctiv al vieții lor sunt pătimirile și durerile lăuntrice și văzute, de voie și fără voie, conform celor afirmate de Sfântul Apostol Pavel, că *«prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu»* (Faptele Apostolilor 14,22). Cel dintâi pas în această lucrare, întoarcerea voii de la rău la bine, care alcătuiește inima pocăinței, se răsfrânge într-o durere de moarte pricinuită de rana frângerii inimii, din care mai apoi se prelinge sânge de-a lungul întregului război cu patimile și care se încheie doar după dobândirea curăției, care suie creștinul pe crucea răstignirii împreună cu Hristos întru voia lui Dumnezeu. Astfel, creștinul adevărat trebuie să se aștepte numai la necazuri, dureri și greutăți, căci confortul este mărturia unei căi strâmbe, în timp ce viața necăjită este mărturia căii celei drepte”².

„Gândindu-vă la asta, bucurați-vă, purtători de cruce! Iar voi, celor care trăiți în confort, ce să vă spun? Cuvântul lui Avraam adresat bogatului din pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr. Aici voi vă desfățați, în timp ce ceilalți pătimesc pentru Hristos și pentru legea Lui cea sfântă, iar pe lumea cealaltă va fi pe dos: cei care merg pe calea crucii vor avea confort, iar cei care au confort aici vor pătimi. Voi spuneți îndeobște: «Dar ce, nu avem voie să ne veselim puțin ori să ne îngăduim o mică plăcere?». Faceți voi mai întâi lucrul de căpetenie și apoi îngăduiți-vă și ceea ce spuneți. Unii, însă, altă treabă nu au, decât

¹ *Ibidem*, p. 392.

² *Ibidem*.

să frecventeze cluburile, să facă plimbări, să poarte discuții hazlii, să se distreze în fel și chip, trecând de la o plăcere la alta, iar la lucrul principal, cum să ajungă acolo unde este dator să ajungă fiecare creștin, nici nu se gândesc. Dar ce rod este de așteptat de la o viață ca aceasta? Oare atitudinea noastră lăuntrică, în Hristos, față de Dumnezeu se va maturiza de la sine, în ciuda acestor neorânduiri exterioare? Dar cum să se maturizeze? Oare arde lumânarea ținută în bătaia vântului? Oare viața trupului se maturizează în urma unor doze de otrăvă? Nu. Vrei pentru tine ceea ce este bun? Părăsește confortul, intră pe calea crucii, care este calea pocăinței, lasă-te înroșit în focul răstignirii de sine, călește-te în lacrimile frângerii inimii și vei deveni aur, sau argint, sau piatră prețioasă, și la vremea potrivită vei fi luat de către Dumnezeu pentru a-I împodobi cămările cele prealuminate și mai presus de lume”¹.

Amin

¹ **Ibidem**, pp. 392-393.

Duminica a 3-a din Post

(*încă o cuvântare*)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„La mijlocul Postului Sfințelor Paști, Duminica Sfintei Cruci ne amintește de sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci pe care o prăznuim în 14 septembrie. Temele acestor două sărbători sunt aproximativ aceleași”¹.

„Textele lor liturgice ni se pot părea surprinzătoare, dacă le privim din perspectivă pur omenească. Înălțarea Sfintei Cruci ni se poate părea o exaltare a suferinței, ca și cum suferința ca atare - cea a Domnului Hristos și a noastră, atunci când I ne alăturăm - ar putea avea o valoare în sine înaintea lui Dumnezeu. Nu, nu aceasta este învățătura pe care ne-o transmite Biserica. Textele acestor sărbători au un puternic caracter triumfal, de biruință, deoarece crucea ne este înfățișată ca instrument de biruință a Mântuitorului tocmai pentru a ne arăta că Dumnezeu nu a dorit suferința ca atare. Suferința a intrat în lume pentru că lumea noastră nu este încă transfigurată, fiind supusă păcatului”².

„Da, păcatul este cauza cea mai profundă a suferinței. Asumându-și însă întreaga suferință omenească pe cruce, Domnul Hristos a transformat-o pe aceasta, care era până la El simbolul unei lumi netransfigurate, al unei lumi guvernate doar de legile ei naturale, în care omul era închis în starea sa de păcat, și a transfigurat-o, făcând din ea și din moarte simbolul și instrumentul dăruirii totale de Sine lui Dumnezeu și oamenilor. Acest lucru îi

¹ Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, p. 400.

² *Ibidem*.

conferă suferinței întreaga sa însemnătate; după cum spuneam deja, ea nu are, ca atare, vreo valoare înaintea lui Dumnezeu; transfigurată însă de Mântuitorul pe cruce, suferința devine simbol al iubirii milostive, simbolul iubirii celei mai desăvârșite față de Dumnezeu și de oameni”¹.

„Dacă știm să trăim creștinește suferința, precum înlăuntrul tainei lui Hristos, atunci suferința noastră este deja luminată de bucuria învierii. Nu există contradicție între suferință și bucurie, ele nu sunt opuse”².

„Atunci când Mântuitorul ne spune să ne lepădăm de noi înșine, să ne luăm crucea și să-L urmăm, după cum am auzit citindu-se la Sfânta Evanghelie, El ne îndeamnă tocmai la această transfigurare a suferinței și la folosirea tuturor formelor de suferință cu care ne întâlnim în viață ca pe mijloace de a renunța la propriul nostru eu, pentru a ne putea dăruia lui Dumnezeu și oamenilor: să ne dăruim lui Dumnezeu cu o încredere deplină, încredințându-ne Lui cu totul, lăsându-ne pe deplin în voia și în seama Lui și să nu mai contăm pe propriile noastre puteri și eforturi; în același timp, să ne dăruim și celorlalți, preferând interesul lor în locul propriului nostru interes și bucuria lor în locul bucuriei noastre”³.

„Îmi amintesc de o întâlnire pe care am avut-o în Sfântul Munte Athos cu părintele Paisie Aghioritul, trecut la Domnul la sfârșitul veacului trecut și canonizat de curând. Când l-am întâlnit, era împreună cu doi copii, cărora le explica faptul că monahii și creștinii adevărați sunt oameni care preferă bucuriile duhovnicești în locul bucuriilor materiale și pur pământești. Pentru a-i face să înțeleagă acest lucru, le-a spus: «Vedeți voi, când ați venit la mine v-am dat fiecăruia o bucățică de rahat, pe care ați mâncat-o cu

¹ **Ibidem**, pp. 400-401.

² **Ibidem**, p. 401.

³ **Ibidem**.

plăcere. Pentru a v-o da vouă, eu m-am lipsit de ea. Voi ați simțit o bucurie pământească mâncând acea bucățică de rahat, iar eu am simțit o bucurie duhovnicească prin dăruirea ei. Nu este ceva rău să vi se pară bun acest rahat și să-l mâncați cu plăcere; rău ar fi fost să prefer eu această bucurie materială, pământească în locul bucuriei duhovnicești». Creștinul adevărat este acela pentru care bucuria supremă este cea duhovnicească, bucuria dăruirii de sine lui Dumnezeu și oamenilor, bucuria pe care o simte prin lepădarea de sine. Despre această bucurie este vorba atunci când cântăm că a venit prin cruce bucurie la toată lumea”¹.

„Bucuria creștină este o bucurie prin cruce, deoarece ea izvorăște din această renunțare totală la eul despre care tocmai vorbeam, la ceea ce Sfinții Părinți numesc iubirea de sine, pentru a ne putea dăruia cu adevărat și pe deplin lui Hristos, a ne dăruia întru totul lui Dumnezeu, Tatăl nostru din ceruri, precum și tuturor fraților noștri. Această renunțare este însă transfigurată, iar noi trecem dincolo de suferință deoarece, prin această renunțare trăită în unire cu Hristos în moartea și învierea Sa, ajungem la slava cea adevărată, la lumina desăvârșită a comuniunii cu Dumnezeu, a transfigurării întregii noastre ființe de energiile necreate ale Sfântului Duh”².

„Am cunoscut un om foarte înduhovnicit care mi-a spus înainte de a muri că, meditănd la taina Bisericii, a ajuns la concluzia că în fond Biserica nu este altceva decât totalitatea oamenilor care sunt gata să-și dea viața pentru aproapele lor. Nimic mai adevărat, în sensul că facem parte cu adevărat, cu toată ființa noastră, din Trupul lui Hristos care este Biserica, atunci când suntem gata să ne dăm viața pentru aproapele nostru. Da, această dăruire totală de sine, printr-o deplină lepădare de noi

¹ **Ibidem**, pp. 401-402.

² **Ibidem**, p. 402.

înșine, de propriul eu, de orice sentiment egoist și de milă de sine, aceasta este esența tainei pascale și esența creștinismului”¹.

„Părinții pustiei erau într-un totu conștienți de aceasta și știau că această dăruire a vieții pentru aproapele nu se întâmplă doar în împrejurări excepționale, precum mucenicia sau obligația de a ne da fizic viața pentru aproapele - așa cum s-a întâmplat nu demult, în lagărele de concentrare germane; a ne da viața pentru aproapele este ceva ce putem înfăptui în fiecare moment al existenței noastre. În apoftegmele părinților pustiei, un bătrân spune referitor la ce înseamnă a ne da viața pentru aproapele: «Mai mare dragoste decât aceasta nu este decât a-și pune cineva viața pentru fratele său. Iar cel ce aude de la careva dintre frați cuvinte de ocară asupra lui și ar putea să-i zică și el așa, și nu-i zice, ci se silește să-i rabde vitejește și să nu-i răsplătească răul cu rău, unul ca acela își pune sufletul și viața pentru fratele său»”².

„Este vorba deci despre a avea mereu o atitudine de bunăvoință universală, față de toată lumea, de iubire de aproapele, iubire ce participă la însăși iubirea lui Dumnezeu, Cel Care îi iubește pe toți oamenii și *«face să răsară soarele - după cum ne spune Domnul Hristos Însuși în Evanghelie - și peste cei răi și peste cei buni»* (Matei 4,45). Da, asta înseamnă a ne da viața pentru aproapele în fiecare zi a vieții noastre, în micile detalii ale existenței noastre de zi cu zi. Și mai înseamnă că atunci când o boală ne provoacă o suferință puternică să nu ne plângem și să facem din suportarea ei o jertfă de iubire, să ne folosim de ea pentru a ne lepăda de propriul eu”³.

„În acest fel crucea lui Hristos este prezentă în viața noastră și i se cuvin cu prisosință toate laudele pe care i le aduc

¹ **Ibidem**, pp. 402-403.

² **Ibidem**, p. 403.

³ **Ibidem**, pp. 403-404.

slujbele duminicii de astăzi și mai ales cea a privegherii de azi-noapte”¹.

„Da, crucea este biruitoare și cinstită și de viață făcătoare. Sfânta Cruce este de viață făcătoare pentru că prin ea se poate răspândi în inimile noastre bucuria cea adevărată, care este bucuria lui Dumnezeu. Bucuria iubirii milostive, a dăruirii de sine și a renunțării la orice formă de individualism și de egoism, este o participare la însăși bucuria Preasfintei Treimi, căci Dumnezeu este iubire. După cum ne spune Sfântul Apostol Pavel, niciuna dintre Persoanele dumnezeiești nu păstrează pentru sine natura divină, ci o transmite celorlalte. Viața Preasfintei Treimi este profund impregnată de această bucurie ce depășește tot ceea ce ne putem imagina noi cu mintea noastră omenească”².

„Fie ca duminica Sfintei Cruci de astăzi să ne ajute să înțelegem din ce în ce mai bine toate acestea, să pătrundem tot mai adânc în taina crucii, în taina bucuriei care ne-a venit prin ea, a adevăratei bucurii creștine. Și atunci toată suferința noastră fizică sau morală va fi transfigurată de lumina Sfintei Cruci și toate greutățile întâmpinate de-a lungul acestui post vor fi transfigurate de lumina învierii. Preasfânta Treime să ne răspândească din belșug în inimi această lumină, întru slava Sa, în vecii vecilor”³.

Amin

¹ **Ibidem**, p. 404.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**.

Duminica a 4-a din Post
(a Sfântului Ioan Scărarul)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„În vremea aceea, a venit un om la Iisus și, îngenunchind înaintea Lui, I-a zis: «Învățătorule, am adus la Tine pe fiul meu, care are duh mut. Și oriunde-l apucă, îl aruncă la pământ și face spume la gură și scrâșnește din dinți și înțepenește. Și le-am spus ucenicilor Tăi să-l alunge, dar ei n-au fost în stare». Iar El, răspunzându-le, a zis: «O, neam necredincios, până când voi fi cu voi? Până când vă voi răbda pe voi? Aduceți-l la Mine». Și l-au adus la El. Și, văzându-L pe Iisus, duhul îndată l-a zguduit pe copil; și căzând la pământ, se zvârcolea spumegând. Și l-a întrebat pe tatăl lui: «Câtă vreme este de când i-a venit aceasta?». Iar el a răspuns: «Din pruncie. Și de multe ori l-a aruncat și în foc și în apă, ca să-l piardă. Dar dacă Tu poți ceva, ajută-ne, fie-Ți milă de noi!». Iar Iisus i-a zis: «Dacă Tu poți crede, toate-i sunt cu puțință celui ce crede». Și îndată strigând tatăl copilului, a zis cu lacrimi: «Cred, Doamne! Ajută necredinței mele!». Iar Iisus, văzând că năvălește mulțimea, a certat duhul cel necurat, zicându-i: «Duh mut și surd, Eu îți poruncesc: Ieși din el, și să nu mai intri în el!». Și răcnind și zguduindu-l cu putere, duhul a ieșit; iar copilul a rămas ca mort, încât mulți ziceau că a murit. Iar Iisus l-a apucat de mână și l-a ridicat; și el s-a sculat în picioare. Și după ce El a intrat în casă, ucenicii L-au întrebat ei între ei: «De ce noi n-am fost în stare să-l scoatem?». Iar El le-a zis: «Soiul acesta de demoni prin nimic nu poate ieși decât numai prin rugăciune și prin post». Și

ieșind ei de acolo, străbăteau Galileea; iar El nu voia să știe cineva. Că-i învăța pe ucenicii Săi și le spunea că Fiul Omului Se va da în mâinile oamenilor și-L vor ucide, iar după ce-L vor ucide, a treia zi va învia. Ei însă nu înțelegeau cuvântul și se temeau să-L întrebe” (Marcu 9,17-32).

Pericopa evanghelică de astăzi ne înfățișează alungarea de către Domnul Hristos a unui duh necurat dintr-un copil. Aceeași minune este prezentată și în duminica a 10-a după Pogorârea Sfântului Duh, dar din Evanghelia după Matei (17,14-23), de aceea nu o voi explica din nou, ci voi vorbi despre viața și opera Sfântului Ioan Scărarul, căruia Biserica i-a închinat duminica de astăzi.

„Sfântul Ioan Scărarul a împlinit în viața sa idealul de pocăință și rugăciune pe care trebuie să îl urmărim cu toții, cu precădere în perioada postului, de aceea Biserica ne aduce astăzi în atenție viața și opera Sfântului Ioan Scărarul”¹.

„Biserica i-a închinat Sfântului Ioan Scărarul duminica de astăzi și datorită faptului că lectura «Scării» (cartea scrisă de Sfântul Ioan), odată cu începutul Postului Mare, a fost nelipsită, atât în mănăstiri, cât și în bisericile parohiale”².

Sfântul Ioan Scărarul este socotit întemeietorul isihasmului, în care monahii rostesc fără încetare rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul”.

„Sfântul Ioan a primit supranumele de «Scărarul» pentru că a scris o carte ascetică foarte renumită, cu titlul «Scara Raiului» sau «Scara dumnezeiescului urcuș». Asemenea unui nou Moise, Sfântul Ioan Scărarul s-a nevoit în pustiul Sinaiului fiind învăluit în lumina cunoștinței lui Dumnezeu Care i-a descoperit cele treizeci de trepte ale urcușului duhovnicesc, din

¹ **Arhiepiscop Ioachim Giosanu**, *Op. cit.*, p. 340.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 129.

slavă în slavă, prin împlinirea virtuților, pe care urcându-le, ascetul poate ajunge la îndumnezeire. Pentru că vremea postului în care ne aflăm reprezintă o scară, un urcuș, Sfinții Părinți ai Bisericii au stabilit ca acest părinte ascetic să fie sărbătorit în una dintre duminicile din mijlocul postului, perioadă dedicată în întregime învățării și practicării virtuților necesare urcușului nostru către înviere”¹.

„Viața Sfântului Ioan Scărarul a fost scrisă de mai mulți autori, printre care: monahul Daniil, din Mănăstirea Raith, contemporan cu Sfântul; o alta a fost alcătuită de un monah anonim din Sinai, după moartea Sfântului, apărută sub numele «Povestirile»; și o alta, atribuită monahului Anastasie, din obștea mănăstirii, a fost inclusă în cartea: «Felurite povestiri despre Sfinții Părinți din Sinai»”².

„Sinaxarul Sfântului Ioan, din data de 30 martie, ziua pomenirii sale, precum și Viața Sfântului scrisă în secolul al X-lea și inclusă în Menologion-ul (Mineiul) împăratului bizantin Vasile Bulgaroctonul (976-1025) nu aduc informații suplimentare”³.

„Ca ani de naștere ai Sfântului Ioan sunt propuși: 525 (Krumbacher), 569 (F. Nau), 579 (Bogdanovic), 597 (Altaner). Cel mai probabil, Sfântul Ioan s-a născut în jurul anului 580, ceea ce explică absența lui dintre monahii sinaiți întâlniți de Ioan Moshu cu prilejul călătoriei sale la Muntele Sinai și descriși în Livada duhovnicească. Dacă anul nașterii sale nu se cunoaște cu exactitate, trebuie să spunem că nici locul nașterii Sfântului Ioan nu este cunoscut. Meletie, Arhiepiscopul Atenei, în Istoria bisericească, spune că era de origine palestiniană și a fost contemporan cu Sfântul Maxim Mărturisitorul (580-662). De altfel, Sfântul Ioan Scărarul a realizat o sinteză ascetică a

¹ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, pp. 340-341.

² Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 129.

³ *Ibidem*.

ceea ce Sfântul Maxim Mărturisitorul a formulat din punct de vedere dogmatic”¹.

Alți cercetători afirmă că Sfântul Ioan Scărarul s-a născut la Constantinopol, în jurul anului 570, și a fost fiul Sfinților Xenofont și Maria, care sunt pomeniți în calendarul creștin în ziua de 26 ianuarie.

„Călugărul Daniil din Raith a consemnat că tânărul Ioan a intrat în mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai la vârsta de 16 ani. Din faptul că până la vârsta aceea își făcuse o educație solidă în toate științele timpului, mitropolitul Moldovei Veniamin Costache deduce că trebuie să se fi născut într-o familie înstărită. Aleasa lui pregătire în științele vremii i-a adus numele de «Ioan Scolasticul»; iar petrecerea în Muntele Sinai, numele de «Ioan Sinaitul». Însă cu vremea, numele de «Scărarul», provenit de la calitatea de autor al «Scării», le-a copleșit pe celelalte două”².

„În mănăstire, tânărul frate Ioan l-a avut ca povăzuitor pe monahul Martirie”³, fiind foarte osârduitor.

După patru ani de ascultare pe lângă călugărul Martirie, Sfântul Ioan a fost tuns în monahism. Cu acel prilej, avva Strateghios, cunoscut pentru sfințenia vieții sale și darul înainte vederii, a prezis că noul călugăr va fi un mare luminător în Biserica lui Hristos.

Odată monahii Martirie și Ioan s-au dus pentru sfat la părintele Ioan Savaitul, care era făcător de minuni și se nevoia în deșertul Gudda. Ajungând la chilia călugărului, acesta s-a ridicat și, luând în mâini un lighean cu apă, a spălat picioarele Sfântului Ioan și i-a sărutat mâinile, fără să facă același lucru și cu avva Martirie. Tânărul monah a rămas surprins și l-a întrebat de ce a

¹ **Ibidem**, p. 130.

² *Filocalia*..., vol. IX, p. 5.

³ **Ibidem**.

făcut aceasta, iar Ioan Savaitul i-a răspuns: „Crede-mă, fiule, eu am spălat picioarele starețului Sinaiului”.

Conform unor surse, Sfântul Ioan Scărarul a fost hirotonit diacon și apoi preot.

„Vreme de 19 ani Sfântul Ioan a stat sub ascultarea călugărului Martirie”¹. „După moartea acestuia, Sfântul s-a decis să urmeze calea eremitică, dorind să se retragă în pustiul Thola, aflat la aproximativ 8 kilometri de Mănăstirea Sinai”².

Înainte de a pleca în deșert, Sfântul Ioan a făcut un pelerinaj pe la mănăstirile și schiturile din zonă, pentru a cere sfat de la călugării îmbunătățiți despre noua viață pe care intenționa să o înceapă.

„Chilia în care s-a retras fusese ridicată cu ceva timp înainte, din porunca împăratului Iustinian, în cinstea Maicii Domnului, pentru a fi locuită de călugării aflați la poalele Muntelui Sinai. Regimul său de viață era foarte auster, fiind cumpătat la mâncare și dormind puțin, cât să nu-și vatăme trupul, dar nu se odihnea întins pe o rogojină, ci șezând pe un scaun. Din cuprinsul Scării reiese că și-a supus trupul și sufletul celor mai aspre nevointe. Prin contemplație și rugăciune a dobândit curăția inimii și experiența prezenței lui Dumnezeu și a îngerilor. În această atmosferă duhovnicească se îndeletnicea cu citirea Sfintei Scripturi și a operelor Sfinților Părinți, ajungând unul dintre cei mai învățați monahi ai timpului său. De aici a primit și supranumele de «Scolasticul» (cel învățat)”³.

Tot în perioada respectivă a mai trăit un om al Bisericii cu numele de „Ioan Scolastic”, însă acesta a fost patriarhul Constantinopolului între 565 și 577.

¹ **Ibidem.**

² **Calinic Botoșăneanul, Triodul...**, p. 130.

³ **Ibidem**, pp. 130-131.

Pentru nevoințele sale ascetice și pentru sfințenia vieții sale, Sfântul Ioan a primit de la Dumnezeu darul facerii de minuni.

Pe când viețuia în chilia din pustiu Thola, sihastrul a avut un ucenic numit Moise, pe care într-o zi l-a trimis să aducă, de la o oarecare distanță, niște pământ pentru grădina lor de legume. După ce a adunat pământul respectiv, Moise a pornit înapoi, dar la amiază, din cauza arșiței și a oboselii, s-a oprit să se odihnească la umbra unei stânci uriașe, iar în acel timp a adormit. La vremea respectivă Sfântul Ioan se ruga în chilie, dar a ațipit și, dintr-o dată un om cu o prestanță deosebită a început să-l scuture, zicându-i cu reproș: „Ioane, de ce dormi atât de nepăsător, în timp ce Moise este în primejdie?”. La auzul acestor cuvinte, sfântul s-a trezit imediat și a început să se roage fierbinte pentru ucenicul său.

Seara, când Moise a ajuns la chilie, pustnicul l-a întrebat dacă și-a îndeplinit cu bine ascultarea. Atunci ucenicul i-a răspuns că la miezul zilei, în timp ce dormea la umbra unei stânci uriașe, a auzit glasul sfântului care îl striga și, deșteptându-se din somn, a pornit imediat la drum, iar în acel moment stânca s-a prăvălit în locul din care el tocmai se ridicase. La auzul acestor cuvinte, Sfântul Ioan l-a dat slavă lui Dumnezeu¹.

Într-o zi, anahoretul Isaac, care era luptat de o ispită trupească foarte puternică, a fost cuprins de mare întristare și disperare. Din acest motiv a venit în mare grabă la Sfântul Ioan, căruia i-a făcut cunoscut cu multe lacrimi și suspine războiul lui trupesc. Auzind această mărturisire, sfântul i-a spus lui Isaac: „Vino, frate, să ne rugăm împreună, iar Bunul și Milostivul Dumnezeu nu va trece cu vederea rugăciunea noastră”. Cei doi și-au plecat genunchii la pământ și și-au înălțat mâinile spre cer și, înainte de a termina rugăciunea, Dumnezeu cel Milostiv a

¹ Ἅγιος Ἰωάννης Σχολαστικός, *Ἀπαντα*, J.-P. Migne, Patrologiae Graecae, Paris, 1864, vol. 88, p. 604, col. A-B.

împlinit cererea credinciosului Său slujitor, îndepărtând demonul patimii trupești de la Isaac, care I-a mulțumit din inimă lui Dumnezeu și Sfântului Ioan”¹.

Pe când Sfântul Ioan Scărarul era starețul mănăstirii Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai, o secetă îndelungată amenința să mistuie toate recoltele, iar locuitorii din jurul mănăstirii au venit în număr mare la călugăr și i-au cerut să se roage pentru încetarea secetei. Auzind solicitarea lor, sfântul s-a rugat lui Dumnezeu și îndată a început să plouă, dovedind din nou că Dumnezeu împlinește voia celor ce ascultă de El.

Cu trecerea vremii, faima Sfântului Ioan s-a răspândit tot mai mult, încât numeroși credincioși, cu diverse probleme, îl căutau și apelau tot mai des la ajutorul lui, iar el îi primea cu dragoste pe toți, rugându-se lui Dumnezeu să le rezolve problemele și călăuzindu-i pe calea spre împărăția cerurilor.

Într-o zi, niște călugări invidioși i-au reproșat că este prea vorbăreț. Auzind aceste cuvinte, Sfântul Ioan nu a mai scos o vorbă timp de un an întreg. Fiind lipsiți de povețele lui cele înțelepte, toți pelerinii care veneau la mănăstire erau mâhniți, dar i-au înțeles smerenia, iar monahii care fuseseră cuprinși de invidie și-au dat seama de greșeala lor, încât ei înșiși s-au dus la ascet, i-au cerut iertare și l-au rugat să continue să le împărtășească oamenilor din înțelepciunea sa.

„După patruzeci de ani petrecuți în pustie, la vârsta de șaptezeci și cinci de ani, împlinind rugămintea monahilor din Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Muntele Sinai, Sfântul Ioan Scărarul a acceptat să revină, ca stareț, în chinovie”².

La dorința lui Dumnezeu și a călugărilor, Sfântul Ioan, ca un al doilea Moise, a acceptat să conducă acest nou Israel, devenind stareț al mănăstirii din Muntele Sinai, unde în urmă cu

¹ **Ibidem**, p. 604, col. C.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 131.

aproximativ două mii de ani Moise primise de la Dumnezeu Legea Veche.

Se povestește că, în ziua instalării sale ca stareț, au fost prezenți șase sute de pelerini, iar când toți erau așezați la masă, însuși Moise, îmbrăcat într-o tunică albă, putea fi văzut venind și plecând, dând cu autoritate ordine bucătarilor, pivnicerilor, ispravnicilor și tuturor celor ce slujeau la masă.

„În timpul cât îi conducea și îndruma pe monahii din mănăstire pe calea desăvârșirii, Sfântul Ioan a alcătuit scrierea «Scara», la rugămintea egumenului Ioan al Mănăstirii Raith, aflată la aproximativ 100 de kilometri de Mănăstirea Sinai, lângă Marea Roșie, în locul în care se aflau cele 12 izvoare și cei 70 de finici, lângă care și-au așezat pentru o vreme tabăra evreii, după ieșirea din Egipt”¹.

„Nu se știe cu exactitate anul în care a fost scrisă «Scara». Din titlul scrisorii - prin care egumenul Ioan al Mănăstirii Raith îi sugera scrierea acestei lucrări - am putea deduce că Sfântul Ioan a alcătuit «Scara» în timpul pustniciei sale. Totuși, cercetătorii care au tipărit edițiile complete ale textului scrisorii consideră că formula de adresare era «Avva Ioan, starețul călugărilor din Muntele Sinai» și că supranumele de Sinaitul se referă la funcția sa de conducător al mării mănăstiri sinaite”².

„Sfântul Ioan nu a condus foarte mult timp mănăstirea, revenind la viața anahoretică. În locul său, l-a lăsat egumen pe fratele său Gheorghe, căruia i-a prorocit că se va stinge din viață la mai puțin de un an după moartea sa; profeție care s-a adevărit”³.

Sfântul Ioan Scărarul s-a mutat la Domnul în jurul anului 650.

¹ *Filocalia*..., vol. IX, p. 6.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul*..., p. 132.

³ **Ibidem**, p. 131.

„«Scara» este considerată a fi jurnalul vieții Sfântului Ioan. Primii destinatari ai cărții au fost călugării din Mănăstirea Raith, Ioan Raitheanul fiind îndemnat să facă ultimele adăugiri, după cum însuși Sfântul Ioan Scărarul preciza: De aceea scrierea aceasta a mea nu ți-o adresez ție - departe de mine un așa gând - căci vrednic ești în Hristos; nu numai pe alții, ci și pe noi înșine să ne întărești și să ne îndrumi întru dumnezeieștile deprinderi”¹.

„Ioan de Raith i-a cerut Sfântului Ioan Scărarul să dea monahilor o regulă scrisă după care viețuind să urce spre cer ca pe o scară asemenea celei văzute de patriarhul Iacov în vis. Dar autorul «Scării», descriind urcușul ca trecând prin treizeci de trepte, s-a gândit cu deosebire la cei treizeci de ani de viață ai Mântuitorului dinainte de începerea activității Sale publice. De aceea lucrarea sa este împărțită în 30 de «Cuvinte»”².

„Pe de o parte, «Scara» zugrăvește modul exemplar de a gândi și de a trăi a Sfântului Ioan, iar pe de alta, sintetizează principiile vieții creștine. Profunzimea exegezei acestui urcuș duhovnicesc, format din treizeci de trepte, este expresia metamorfozată a propriilor sale trăiri dobândite în isihie prin stăruință, prin despățimire, prin înfrânare, prin post, prin priveghere și rugăciune”³.

„Sfântul Ioan Scărarul a fost dascăl al rugăciunii, al ostinelilor, al postului și al pocăinței, de aceea în cartea sa el ne arată cum trebuie să ne eliberăm de patimi și să dobândim virtuțile”⁴.

„În cuvinte simple, dar cu un conținut foarte adânc, Sfântul Ioan Scărarul ne arată lupta duhovnicească din minte, din inimă

¹ **Ibidem**, p. 132.

² *Filocalia*..., vol. IX, p. 6.

³ **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul*..., pp.131-132.

⁴ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia*..., p. 431.

și din trup a celui care se străduiește să urce duhovnicește spre Dumnezeu prin împlinirea poruncilor dumnezeiești, prin curățirea de patimi și prin cultivarea virtuților sau a sfințeniei”¹.

Fiecare capitol al „Scării” este denumit „treaptă” și tratează un subiect spiritual separat. Există treizeci de trepte ale scării. În general vorbind, cartea Sfântului Ioan se împarte în trei secțiuni. Primele șapte trepte se referă la virtuțile generale necesare vieții ascetice, în timp ce următoarele nouăsprezece (treptele 8-26) oferă instrucțiuni despre biruirea patimilor și dobândirea virtuților opuse. Ultimele patru trepte se referă la virtuțile superioare către care țintește viața ascetică. Treapta finală a scării - dincolo de rugăciune, liniștire și chiar nepătimire - este iubirea, iar „omul ajuns în vârful scării se simte eliberat de patimi și încărcat de pacea divină, care irumpe din iubirea lui Dumnezeu”².

„Primele trei «Cuvinte» ale «Scării» sunt ca un fel de introducere în care se descrie lepădarea călugărului de lume prin intrarea în viața monahală, dezlipirea lui sufletească de lume (despățimirea) și înstrăinarea de ea. În Cuvântul IV se descrie prima virtute a călugărului, care este ascultarea. Cuvintele V, VI și VII sunt închinare pocăinței și anume: Cuvântul V, pocăinței în general, Cuvântul VI, neconținutei gândiri la moarte, ca susținătoare a pocăinței, iar Cuvântul VII, plânsului neîncetat pentru păcate, pricinuitoare al unei bucurii înalte. Încă din aceste Cuvinte se vede că Sfântul Ioan Scărarul nu privește treptele urcușului ca pe niște stări care pot fi lăsate în urmă, ci ca pe niște stări permanente. Aceste stări sufletești alcătuiesc un tot și el trebuie adâncit continuu toată viața. Sau fiecare din aceste stări trebuie menținută și adâncită, și în măsura în care este mai adâncită, le cuprinde tot mai mult și pe celelalte. De aceea aproape despre fiecare treaptă autorul spune că cel ce o menține

¹ Ibidem.

² Calinic Botoșăneanul, *Triodul...*, p. 136.

și o desăvârșește se poate desăvârși chiar și numai prin ea. Astfel autorul nu tratează aproape niciuna din trepte, fără să pomenească și de altele, despre care va trata în mod special în «Cuvinte» ulterioare, sau despre care a tratat în «Cuvinte» anterioare. Vorbind despre ascultare, el vorbește totodată despre smerenie și critică slava deșartă, despre care va vorbi în mod special în următoarele «Cuvinte»¹.

„Trebuie menționat și faptul că la cele 30 de «Cuvinte» adresate călugărilor, autorul adaugă un «Cuvânt către păstor», adică, către părintele povățuitor al monahilor, mai ales al celor începători, dat fiind că în toate cele 30 de «Cuvinte» adresate călugărilor se presupune călăuzirea lor de către un astfel de povățuitor, sau de starețul mănăstirii. Acest «Cuvânt» poate fi în multe privințe o călăuză pastorală și pentru orice preot»².

„Treptele «Scării» sunt rânduite de autor ținând cont, în primul rând, de perspectiva vieții creștine, adică din punctul de vedere al desăvârșirii morale; în acest sens, putem vorbi de o orânduire a lor, ținând cont de o succesiune logică. Viața însăși a creștinului este un urcuș, care nu cunoaște limite decât în Dumnezeu - Treime. Cartea, deși se adresează cu prioritate monahilor, este folositoare oricărui credincios; laicul care o va parcurge cu sporită atenție își va da seama că cele mai multe dintre sfaturile ei i se potrivesc»³.

„După cum spuneam, «Scara» este structurată în 30 de trepte. Ea ne prezintă treptele fericirii duhovnicești, pe care suntem chemați cu toții să le urcăm, așa cum Sfântul Ioan Scărarul, pilduitor, a făcut-o. Numărul treptelor este simbolic, dar

¹ *Filocalia*..., vol. IX, pp. 6-7.

² *Ibidem*, p. 12.

³ *Calinic Botoșăneanul, Triodul*..., p. 134.

are și un adânc înțeles duhovnicesc, reprezentând vârsta la care Hristos S-a revelat în deplina Sa maturitate”¹.

„Simbolul «Scării» este de fapt viața fiecăruia dintre noi, iar treptele sunt manifestarea conștiinței prin curățirea de păcate. Pentru viața sa îmbunătățită, pentru darul făcerii de minuni cu care a fost înzestrat de Dumnezeu, Sfântul Ioan Scărarul a ajuns să fie considerat, încă din timpul vieții, drept un pustnic sfânt și iubitor”².

„Dacă în celelalte scrieri duhovnicești ale Sfinților Părinți sfaturile privitoare la curățirea de patimi sunt în general risipite în sentințe amestecate cu reflecții despre înălțimea puterii și a iubirii lui Dumnezeu, despre contemplarea Lui în natură, despre dulceața unirii cu El, «Scara» constă, în partea covârșitoare a ei (în 27 de Cuvinte), în orânduirea sistematică a acestor sfaturi, potrivit urcușului duhovnicesc al omului credincios și într-o foarte concretă precizare a lor. Ea este, prin aceasta, o călăuză concretă a celui ce vrea să crească duhovnicește”³.

„Sfântul Simeon Noul Teolog a descoperit «Scara» în biblioteca tatălui său, un laic din aristocrația secolului al X-lea. Scara virtuților a fost și este considerată crucea fiecărui om. Iar urcușul crucii ne încredințează de adevărul că viața omului trebuie să fie o ascensiune continuă în Dumnezeu”⁴.

Scrisă inițial pentru călugări, „Scara” a devenit rapid una dintre cele mai citite și mai îndrăgite cărți ale spiritualității bizantine. Această carte se citește adesea în trapeza din mănăstirile noastre, iar pe alocuri se citește și în biserici.

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 136-137.

³ *Filocalia*..., vol. IX, p. 11.

⁴ **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul*..., p. 137.

„Sfântul Ioan Scărarul este pomenit în calendarul creștin, atât în Răsărit, cât și în Apus, în ziua de 30 martie, însă Biserica i-a închinat și Duminica a patra a Sfântului Post al Paștilor”¹.

„Pocăința, postul, smerenia, lacrimile și toate nevoințele de care se face pomenire în «Scara» Sfântului Ioan au ca scop curățirea omului de patimi și creșterea lui în virtuți, în iubire smerită față de Dumnezeu și față de oameni. Aceste virtuți sunt adunate în suflet ca flori de lumină pentru a le oferi Domnului Hristos în lumina Sărbătorii Sfintelor Paști. Sfântul Ioan Scărarul, dascăl al rugăciunii, al postului și al pocăinței, este nu numai lăudat în cântările Utreniei acestei duminici, ci este și invocat să se roage pentru noi. Prin urmare, el este nu numai un model sau o icoană duhovnicească, ci și un rugător pentru noi. De aceea, să ne rugăm Sfântului Ioan Scărarul să ne ajute să ne vindecăm de patimile egoiste și să dobândim virtutea iubirii smerite, spre slava Preasfintei Treimi și mântuirea noastră”².

Amin

¹ **Ibidem**, p. 129.

² **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, p. 432.

Duminica a 5-a din Post
(a Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

Cu ajutorul Bunului Dumnezeu ne găsim în cea de-a cincea duminică a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, iar Biserica a dedicat această zi Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca, aceasta fiind un exemplu de om foarte păcătos, dar pocăit și ajuns la sfințenie, pentru că Dumnezeu a grăit prin gura prorocului Iezechiel: *„Eu nu vreau moartea păcătosului, ci să se întoarcă păcătosul din calea lui și să fie viu”* (Iezechiel 33,11).

Viața Sfintei Maria Egipteanca a fost consemnată în scris de către Sfântul Sofronie, patriarhul Ierusalimului, iar Biserica a rânduit ca aceasta să fie citită la sfintele slujbe de două ori pe an, la Denia Canonului celui Mare, miercuri seara, în săptămâna a cincea din Sfântul și Marele Post al Paștilor, precum și astăzi, la Utrenie, în locul Sinaxarului, dar fiind destul de lungă, de obicei nu este citită, de aceea, în cele ce urmează, voi prezenta viața acestei cuvioase.

Sfânta Maria Egipteanca s-a născut în a doua jumătate a secolului al IV-lea, într-un sat din apropierea Alexandriei Egiptului, într-o familie creștină, fără dare de mână. A fost botezată de mică, însă din cauza lipsurilor materiale, nu a urmat nicio școală.

Nemulțumită de viața pe care o ducea la țară, pe când avea doar 12 ani, aceasta și-a părăsit familia și satul natal, plecând în Alexandria¹.

¹ Sfântul Sofronie al Ierusalimului, *Op. cit.*, pp. 202-203.

La o vârstă atât de fragedă, într-un oraș mare și renumit, care era în marea lui majoritate păgân, Maria a început să trăiască în păcat. Cu toate că era foarte săracă și adeseori torcea câlți pentru a se întreține, aceasta nu își vindea trupul și nu lua nimic de la cei care voiau să îi plătească, ci având o fire pătimasă, se oferea tuturor în dar, pentru a atrage cât mai mulți bărbați. Fata simțea o poftă nesățioasă și o dorință neînfrânată de a se tăvăli în noroiul păcatului, socotind că acesta era scopul vieții ei, de a-și batjocori neîncetat trupul¹.

După șaptesprezece ani petrecuți în acest mod, Maria a văzut numeroși bărbați care se îndreptau spre portul din Alexandria, cu intenția de a călători cu corabia la Ierusalim, pentru a lua parte la sărbătoarea Înălțării Sfintei Cruci.

Dorind să păcătuiască cu cât mai mulți dintre acești bărbați, tânăra, care nu avea niciun ban, s-a urcat într-una din corăbiile care plecau în Țara Sfântă. Ea însăși relatează în acest sens: „Iar cele ce au urmat după aceasta, cum ți le voi înfățișa, omule? Ce limbă va rosti sau ce ureche va asculta faptele săvârșite pe corabie în timpul călătoriei? Cum îți voi istorisi faptele pe care i-am silit să le facă nenorociții împotriva voinței lor? Nu există chip de destrăbălare, din cele ce se pot spune și din cele ce nu se pot spune, pentru care să nu fi fost învățătoare acelor nefericiți”².

După ce a ajuns la Ierusalim, egipteanca mărturisește: „În zilele pe care le-am petrecut în acest oraș, înainte de sărbătoare, am săvârșit fapte la fel cu cele din călătorie, dar mai multe și mai rele, căci nu mi-au ajuns tinerii pe care i-am avut pe corabie, ci m-am folosit și de mulți alții, locuitori din Ierusalim și străini”³.

În ziua praznicului Înălțării Sfintei Cruci, Maria căuta câțiva tineri pentru a-și satisface poftele păcătoase, însă a observat

¹ **Ibidem**, p. 203.

² **Ibidem**, p. 205.

³ **Ibidem**, p. 206.

că, foarte de dimineață, toți oamenii, bărbați și femei, se grăbeau la Biserica Sfântului Mormânt. Surprinsă de acest fapt, femeia afirmă: „Am plecat și eu și am ajuns odată cu ei în pridvorul bisericii și mă împingeam în mulțime, silindu-mă să intru împreună cu poporul. Și m-am apropiat cu multă trudă și năduf de ușa bisericii. Când însă am pășit pe pragul ușii și toți ceilalți au intrat neîmpiedicați, pe mine m-a oprit o putere dumnezeiască, neîngăduindu-mi să intru. Iarăși m-am îmbrâncit, dar am fost respinsă și m-am văzut din nou stând singură în pridvor. Socotind că din pricina slăbiciunii femeiești s-a întâmplat aceasta, m-am amestecat iarăși cu alții și mă sileam, pe cât puteam, făcându-mi loc cu coatele și mă împingeam, dar m-am ostenit în zadar. Când piciorul meu a pășit din nou pe prag, ceilalți au intrat în biserică, dar eu am fost respinsă. După ce am pățimit aceasta de trei sau patru ori, am obosit și, întorcându-mă, m-am retras într-un colț din curtea bisericii. Abia atunci mi-a venit în minte pricina care mă împiedica să văd lemnul Sfintei Cruci, fiindcă faptele mele cele întinate îmi închideau intrarea”¹.

„Am început să plâng din adâncul inimii. Pe când suspinam, am văzut că deasupra locului în care mă găseam se afla o icoană a Maicii Domnului și, ridicându-mi ochii spre aceasta, m-am rugat: «Fecioară Stăpână, care ai născut pe Dumnezeu Cuvântul, știu că este necuviincios ca eu, necurata și întinată, să privesc spre cinstită icoana ta, a pururea Fecioarei Maria, care ai trupul și sufletul curat și neîntinată. Este drept să fiu urâtă de tine eu, cea pierdută. Dar, de vreme ce, după cum am auzit, Fiul lui Dumnezeu pe care L-ai născut, pentru aceasta s-a făcut om, ca să-i cheme pe cei păcătoși la pocăință, ajută-mi mie, singura care nu am pe cineva într-ajutor. Poruncește să mi se îngăduie să intru în biserică. Nu mă lipsi să văd cinstitul lemn pe care s-a răstignit Fiul lui Dumnezeu născut din tine, care și-a jertfit propriul sânge

¹ **Ibidem**, pp. 206-207.

preț de răscumpărare pentru mine. Poruncește, Stăpână, să-mi fie deschisă ușa bisericii, pentru a mă putea închina Sfintei Cruci. Fi-mi mie cheazăuitoare Fiului lui Dumnezeu cel născut din tine, că niciodată nu voi mai pângări acest trup prin niciun păcat, iar după ce voi vedea lemnul Sfintei Cruci a Fiului tău, mă voi lepăda cu totul de lume și de toate cele din lume, și voi pleca acolo unde tu, ca o cheazăuitoare a mântuirii mele, mă vei povățui»¹.

„După ce am rostit aceste cuvinte, am dobândit, prin puterea credinței, un fel de încredințare și, având nădejde deplină în milostivirea Născătoarei de Dumnezeu, m-am amestecat din nou cu cei care intrau în biserică, iar acum nu mai era nimeni care să mă împingă înapoi, nimeni care să mă împiedice să mă apropii de ușă. Atunci m-a cuprins frică și uimire. Când am ajuns la ușa bisericii, care până atunci era închisă pentru mine, am intrat fără nicio împiedicare și am fost învrednicită să văd Sfânta Cruce, căreia m-am închinat. Apoi am alergat la icoana Maicii Domnului din curtea bisericii și i-am spus: «Tu, Stăpână preabună, ți-ai arătat iubirea de oameni față de mine. Nu te-ai scârbit de rugăciunea mea cea nevrednică. Datorită ție am văzut slava de care nu eram vrednică. Acum este vremea, Stăpână, să îmi îndeplinesc făgăduința pe care ți-am făcut-o. Condu-mă unde poruncești. Fii, acum, călăuzitoarea mea spre pocăință». Și, zicând acestea, am auzit un glas grăind: «Dacă vei trece Iordanul, bună odihnă vei afla!»².

Auzind aceste cuvinte, tânăra egipteancă a pornit spre poarta cetății care ducea spre râul în care a fost botezat Domnul Hristos, iar un bărbat oarecare i-a oferit trei bănuți, pentru a-și cumpăra trei pâini.

Maria, care nu acceptase niciodată bani pentru a-și satisface poftele cele păcătoase, a primit această milostenie, a cumpărat

¹ **Ibidem**, pp. 207-208.

² **Ibidem**, pp. 209-210.

pâinile, după care și-a continuat drumul. Ajungând la Iordan, aceasta și-a spălat mâinile și fața în apele râului, s-a împărțit cu trupul și sângele Mântuitorului, în biserica Sfântului Ioan Botezătorul din apropiere, a mâncat jumătate dintr-o pâine, a băut apă din râul Iordan și apoi i-a traversat apele cu o barcă.

După ce a trecut Iordanul, Maria și-a drămuț cu multă grijă hrana rămasă. Cu vremea, pâinile s-au uscat și s-au împietrit, dar ea le-a mâncat și așa, apoi s-a hrănit „timp de șaptesprezece ani cu verdețuri și cu cele ce se găseau în pustie”¹. Despre această perioadă, ea însăși relatează: „Am petrecut șaptesprezece ani în acest pustiu, luptându-mă cu poftele mele cele nebunești ca și cu niște fiare sălbatice. Când încercam să gust din hrană, râvneam la cărnurile și peștii pe care îi are Egiptul. Doream să mă desfăț cu vin, căci mult vin am băut pe când eram în lume. Aici însă nici apă nu aveam să gust. Ardeam cumplit de sete, dar, de nevoie sufeream. Intra în sufletul meu și pofta necugetată a cântecelor depravate, tulburându-mă chinuitor și încercând să mă înduplece să cânt cântările diavolești pe care le-am învățat. Dar eu îndată începeam să plâng și îmi băteam pieptul cu mâinile, amintindu-mi de făgăduința pe care am făcut-o când am plecat în pustie. Mă duceam cu mintea la icoana Maicii Domnului, cheazășuitoarea mea, și plângeam în fața ei, rugând-o să alunge gândurile mele cele rele, care îmi asaltau nenorocitul meu suflet. După ce lacrimam îndeajuns și îmi băteam cu putere pieptul, vedeam o lumină care strălucea împrejurul meu. Și din acel moment, peste poporul de gânduri venea o liniște statornică. Dar ce voi spune despre gândurile care mă mânau la desfrânare? Foc se aprindea înlăuntrul nefericitei mele inimi. Toată mă ardea și mă ațâța spre pofta împreunării. Îndată ce un gând ca acesta mă asalta, mă aruncam la pământ și udam țărâna cu lacrimi, socotind că apare cheazășuitoarea mea, ca o ocrotitoare, în fața mea, ticăloasa, și

¹ **Ibidem**, p. 214.

ceream pedeapsă pentru călcarea făgăduinței. Nu mă ridicam de jos și se întâmpla să stau la pământ zi și noapte, până nu vedeam acea dulce lumină care îmi alunga gândurile care mă tulburau. Dar, din acea vreme și până astăzi, ajutătoarea mea a fost lângă mine în toate, conducându-mă prin toate”¹.

Hainele pe care le purta femeia când a traversat Iordanul s-au ponosit și s-au rupt și ea nu avea de unde să își procure altele. Astfel, din cauza arșitei, aceasta suferea de cald, iar din pricina gerului tremura și îngheța de frig, încât de multe ori cădea la pământ și rămânea acolo nemișcată, aproape fără suflare².

După șaptesprezece ani de lupte, poftele cele păcătoase au încetat, iar Maria mărturisește: „Din acel timp și până acum, puterea lui Dumnezeu a păzit în multe chipuri păcătosul meu suflet și smeritul meu trup, căci am dobândit o hrană neîmputănată, nădejdea mântuirii mele. De atunci mă hrănesc și mă acopăr cu cuvântul lui Dumnezeu, care pe toate le ține, căci în Sfânta Scriptură citim că *«nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul care iese din gura lui Dumnezeu»* (Matei 4,4), iar cei ce au lepădat îmbrăcămintea păcatului, *«petrec noaptea goi, fiindcă n-au cu ce să se învelească, pentru că n-au veșmânt să se apere de frig»* (Iov 24,7)”³.

Călugărul Zosima, care de la naștere a viețuit într-o mănăstire din Egipt, fiind de multe ori învrednicit cu vedenii⁴, pe când avea cincizeci și trei de ani, „a fost tulburat de gândul că ar fi desăvârșit în toate, iar acesta cugeta în sine: «Oare se află pe pământ vreun monah care poate să mă învețe un chip nou de pustnicie, pe care nu-l cunosc și nu l-am săvârșit sau să fie în stare să mă ajute cu ceva? Se găsește oare vreun bărbat, dintre

¹ **Ibidem**, pp. 212-214.

² **Ibidem**, p. 214.

³ **Ibidem**.

⁴ **Ibidem**, p. 188.

cei care viețuiesc în pustie, care să mă întrecă în ceea ce privește fapta și contemplația?». Pe când cugeta acestea, călugărul a auzit o voce care i-a spus: «Zosima, bine te-ai nevoit, atât cât era cu putință unui om, pentru că între oameni nimeni nu este desăvârșit. Dar ca să știi că sunt și multe alte căi spre mântuire, ieși și du-te la mănăstirea care se află lângă Iordan»¹.

Zosima s-a dus și a fost primit în Mănăstirea Sfântului Gherasim de la Iordan. Aici era obiceiul ca, „în prima duminică a Sfântului și Marelui Post al Paștilor, să se săvârșească Sfânta Liturghie, la care toți monahii se împărtășeau cu Trupul și Sângele Domnului, mâncau puțin, apoi se adunau în biserică și, rugându-se îndelung și făcând numeroase metanii, se îmbrățișau. După aceasta, fiecare își lua hrană după cum putea și după cum voia. Unul lua pâine, pe măsura trebuinței trupului, altul curmale, altul nimic, decât rasa cu care era îmbrăcat, și ieșeau toți din mănăstire, cântând: *«Domnul este luminarea mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa?»* (Psalmul 26,1). De multe ori unul sau doi călugări rămâneau în mănăstire, nu ca să păzească cele ce se aflau aici, căci monahii nu aveau ceva ce ar fi putut fura hoții, ci pentru a nu lăsa biserica fără slujbă. Toți călugării care ieșeau din mănăstire păzeau cu sfințenie rânduiala de a nu ști unul de altul cum se înfrânează și cum petrece celălalt. Îndată ce treceau Iordanul, toți se despărteau. Pustiul era mare și monahii nu aveau voie să se întâlnească unul cu altul. Dacă se întâmpla ca vreunul dintre ei să vadă, din depărtare, pe altul venind spre el, se abătea din drum și se ducea în altă parte. Fiecare viețuia pentru el și pentru Dumnezeu, cântând neîncetat psalmi. Petrecând în acest fel, călugării se întorceau la mănăstire doar în Sâmbăta lui Lazăr, având ca mărturie a nevoițelor propria conștiință, care cunoștea cum au lucrat și roadele căror osteneli le-au recoltat. Și nimeni

¹ **Ibidem**, pp. 188-189.

nu îl întreba pe celălalt cum sau în ce chip a purtat lupta pe care a avut-o în față¹.

Ținând rânduiala mănăstirii din timpul Sfântului și Marelui Post al Paștilor, Zosima a trecut Iordanul, „cu dorința de a pătrunde în adâncul pustiei, având nădejdea că va întâlni vreun părinte în stare să îl conducă spre ceea ce dorea².

După douăzeci de zile de mers, pe la amiază, călugărul a observat „o umbră ca un trup de om. La început s-a înspăimântat și tremura din tot trupul, bănuind că vede o nălucire diavolească. După ce și-a făcut semnul Sfintei Cruci a prins curaj și, privind, a văzut pe cineva mergând spre miazăzi. Făptura era cu trupul gol, neagră la trup, înnegrită ca din pricina arșitei soarelui. Părul capului îi era alb ca lâna, dar și acesta scurt, încât nu trecea mai jos de gât. Văzând aceasta, de bucurie, Zosima s-a făcut ca o floare și a început să alerge spre locul în care se afla arătarea. Aceasta, înțelegând că monahul vine către ea, a început să fugă spre adâncul pustiei. Mersul lui Zosima însă era mai iute și, încetul cu încetul, a ajuns mai aproape de făptura care alergea”³. Ajungând într-un loc asemănător cu un râu sec, „făptura omenească ce fugea înainte a coborât în vale și a urcat pe malul celălalt. Zosima nu mai putea să alerge de oboseală și s-a oprit. Atunci, arătarea de pe celălalt mal a glăsuț: «Părinte Zosima, iartă-mă, dar nu pot să mă întorc și să mă arăt în fața ta astfel. Sunt femeie și, după cum vezi, goală, trupul meu fiind neacoperit. Dar dacă voiești cu tot dinadinsul să binecuvintezi o femeie păcătoasă, aruncă-mi rasa cu care ești îmbrăcat, ca să-mi acopăr cu ea trupul și să mă întorc spre tine, pentru a primi binecuvântare». Auzindu-se strigat pe nume, monahul s-a cutremurat, înțelegând că, dacă

¹ *Ibidem*, pp. 192-193.

² *Ibidem*, p. 188.

³ *Ibidem*, pp. 195-196.

acea făptură nu ar fi fost luminată de Dumnezeu, nu l-ar fi chemat pe nume pe el, pe care nu îl văzuse niciodată”¹.

Zosima i-a aruncat rasa cea veche și ruptă, cu care femeia și-a acoperit goliciunea, apoi i-a spus călugărului: „«Ce vrei să afli de la mine sau să vezi la mine, de nu ai pregetat să te ostenești atât de mult?»». Monahul i-a cerut femeii să îl binecuvinteze, iar aceasta i-a zis: «Ție ți se cuvine să binecuvintezi și să te rogi pentru mine, pentru că ai harul preoției, tu de mulți ani stai în fața Sfântului Altar și de multe ori ai săvârșit Sfintele Taine». Cuvintele acestea i-au pricinuit mai mare frică și neliniște bătrânului”², iar acesta i-a răspuns femeii: „«Mai lămurit este harul dat ție, pentru că m-ai chemat pe nume și m-ai numit preot pe mine, pe care nu m-ai văzut niciodată». Apoi femeia i-a spus monahului: «Pentru care pricină, omule, ai venit la mine, păcătoasa? Din ce motiv ai venit să vezi o femeie lipsită de orice virtute? Afară numai dacă, negreșit, harul Sfântului Duh nu te-a călăuzit să îndeplinești vreo slujbă de trebuință trupului meu»”³.

Zosima i-a cerut femeii să se roage pentru el și pentru întreaga lume. Aceasta „s-a întors către răsărit și, ridicându-și ochii spre cer și înălțându-și mâinile, a început să se roage în șoaptă. Monahul, care privea spre pământ, și-a ridicat puțin ochii și a văzut că, în timp ce se ruga, femeia era înălțată ca la un cot de la pământ. Fiind cuprins de mai mare frică, acesta cugeta: «Oare nu cumva este un duh care se preface că se roagă?». După ce femeia și-a terminat rugăciunea, s-a întors spre călugăr și i-a zis: «Părinte, pentru ce te tulbură astfel de gânduri, îndoiindu-te cu privire la mine, că sunt duh și mă prefac numai că mă rog? Fii pe deplin încredințat că am fost și sunt o femeie păcătoasă. Nu

¹ **Ibidem**, p. 197.

² **Ibidem**, p. 198.

³ **Ibidem**, p. 199.

sunt duh, ci pământ și cenușă». Monahul i-a zis: «Te jur, în numele lui Hristos, Dumnezeuul nostru, să nu îmi ascunzi nimic, cine ești, de unde ești, de când și în ce chip ai locuit în pustiu acestă. Nimic să nu ascunzi din faptele tale, ci pe toate să le mărturisești, ca să faci cunoscute mărețiile lui Dumnezeu. Cred că pentru aceasta am fost călăuzit în acest pustiu, ca Domnul să facă cunoscute faptele tale»¹.

Femeia i-a răspuns: „Părinte, îmi este greu să-ți spun rușinea faptelor mele. Dar de vreme ce mi-ai văzut trupul gol, atunci să-ți dezgolesc și faptele mele, ca să cunoști de câtă rușine și nerușinare a fost plin sufletul meu. Dar mai întâi, te jur să nu încetezi a te ruga pentru mine ca să găsesc milă în ziua judecății”², după care Maria Egipteanca i-a povestit călugărului viața ei.

Auzind cele relatate, bătrânul a întrebat-o pe Maria: „Câți ani sunt, maică, de când sălășluiești în acest pustiu?”. Femeia i-a răspuns: «Din câte socotesc eu, sunt patruzeci și șapte de ani de când am ieșit din Ierusalim»³. Întrucât Maria Egipteanca rostea mereu citate din Sfânta Scriptură, în special din psalmi, Zosima a întrebat-o: «Maică, ai citit Psaltirea sau alte cărți?». Auzind acestea, femeia a zâmbit și i-a răspuns: «Părinte, crede-mă că eu nu am învățat niciodată, nici nu am auzit pe cineva să cânte sau să citească psalmi, însă *«cuvântul lui Dumnezeu este viu și lucrător»* (Evrei 4,12) și îi dă omului cunoștință. De asemenea, de când am trecut Iordanul, nu am văzut alt om decât astăzi, chipul tău. Dar nici fiară sălbatică sau altă viețuitoare nu am zărit de când sunt în acest pustiu»⁴.

¹ **Ibidem**, pp. 200-201.

² **Ibidem**, p. 202.

³ **Ibidem**, p. 211.

⁴ **Ibidem**, pp. 214-215.

Apoi Cuvioasa Maria i-a spus monahului: „Te jur pe Mântuitorul Hristos, Dumnezeu nostru, să nu spui nimănui ceea ce ai auzit, până când Dumnezeu mă va lua de pe pământ. Acum mergi în pace, iar la anul, cu harul lui Dumnezeu, ne vom vedea din nou. În Sfântul și Marele Post de anul viitor să nu treci Iordanul, după cum obișnuiești să faci la mănăstire. Rămâi în mănăstire, căci, chiar dacă vei voi să ieși, nu-ți va fi cu putință. În Joia Mare să iei Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos și să mi le aduci. Să mă aștepți pe malul Iordanului. Eu voi veni acolo ca să mă împărtășesc, pentru că nu am mai avut parte de Sfânta Cuminecătură de când m-am împărtășit în Biserica Sfântului Ioan Botezătorul, înainte de a trece Iordanul”¹.

După ce a rostit aceste cuvinte, Cuvioasa a alergat în adâncul pustiei, iar bătrânul s-a întors la mănăstire.

În Postul Sfintelor Paști din anul următor, Zosima nu s-a putut retrage în pustiu, după cum îi spusese Maria Egipteanca, pentru că a fost bolnav. În seara Joii Mari, monahul a pus într-un potir mic Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos și a plecat pe malul Iordanului. După ce s-a înnoptat, fiind lună plină, călugărul „a văzut-o pe Cuvioasa Maria de cealaltă parte a Iordanului. Aceasta a făcut semnul Sfintei Cruci deasupra râului, apoi a pășit pe apă, îndreptându-se către el”².

Călugărul a împărtășit-o pe Maria, care a rostit cuvintele: „Acum slobozește pe roaba Ta, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace, că ochii mei au văzut mântuirea Ta! După aceea, femeia i-a zis bătrânului: «Te rog să îmi îndeplinești încă o rugămintă. Cu ajutorul lui Dumnezeu du-te la mănăstire, iar anul viitor vino în locul în care am vorbit anul trecut și mă vei vedea din nou»”³. Monahul a promis că va face acest lucru, după care a pornit spre

¹ **Ibidem**, pp. 215-216.

² **Ibidem**, p. 219.

³ **Ibidem**, p. 220.

mănăstire, iar Maria Egipteanca a trecut Iordanul ca pe uscat și s-a dus în pustie.

Anul următor, în Postul Sfințelor Paști, Zosima s-a dus în pustie, după rânduiala mănăstirii. Când a ajuns în locul asemănător unui râu, a văzut trupul neînsuflit al Mariei întins pe pământ. Călugărul a săvârșit slujba înmormântării, după care gândea în sine: „Oare se cade să îngrop trupul Cuvioasei. Nu îi va dispăcea Cuvioasei acest lucru? Pe când cugeta acestea, monahul a văzut o însemnare scrisă pe pământ: «Părinte Zosima, îngroapă în acest loc trupul smeritei Maria. Redă pământului țărâna, rugându-te mereu lui Dumnezeu pentru mine. M-am mutat la Domnul în Joia Mare, după ce m-am împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului Hristos». Citind aceste cuvinte, bătrânul a înțeles că îndată după ce a împărtășit-o pe Cuvioasa pe malul Iordanului, cu un an în urmă, aceasta a plecat în locul în care s-a săvârșit din viață. Și calea pe care Zosima a străbătut-o în douăzeci de zile, cu multă osteneală, Cuvioasa a parcurs-o într-un ceas, după care s-a mutat la Domnul”¹.

Monahul a găsit o bucată de lemn, cu care a încercat să sape mormântul Sfintei, dar pământul era tare și nu a reușit. Pe când se gândea cum va îngropa trupul răposatei, călugărul a văzut un leu care lungea picioarele Cuvioasei. Fiind cuprins de spaimă, bătrânul și-a făcut semnul Sfintei Cruci, dar fiara s-a apropiat de el în mod pașnic. Călugărul i-a zis animalului: „De vreme ce Cuvioasa a poruncit să-i fie îngropat trupul, dar eu sunt bătrân și nu am putere să-i sap groapa și nu am un hârleț potrivit pentru aceasta, nici nu este timp pentru a aduce unul de la mănăstire, fă tu, cu ghearele tale, groapa, ca să îngropăm trupul Cuvioasei. La cuvintele monahului, leul a săpat cu picioarele din față o groapă, atât cât era necesar pentru a îngropa trupul femeii. Bătrânul s-a rugat din nou pentru odihna sufletului Cuvioasei și

¹ **Ibidem**, pp. 222-223.

i-a acoperit trupul cu țărână, apoi a pornit spre mănăstire, iar leul spre adâncul pustiei¹.

„Cei patruzeci și șapte de ani petrecuți de către Sfânta Maria Egipteanca în pustiu sunt calea transfiguratoare a nevoinței pustiiului care într-o anumită epocă creștină a fost patria pustnicilor. Pomenirea Sfintei Maria Egipteanca în post are rolul de a-i încuraja pe cei care sunt angajați în efortul duhovnicesc al despătimirii, arătându-le că puterea pocăinței are darul de a-l ridica pe om de pe orice treaptă a păcatului și de a-l așeza în dialog cu Dumnezeu”².

„În pustiu, în inima Cuvioasei Maria Egipteanca a rodit Duhul Sfânt deoarece ochii ei au udat timp de patruzeci și șapte de ani vidul lipsei lui Dumnezeu din viața ei. Pocăința profundă și austeritatea vieții ei au făcut-o părtaşă a prezenței harului necreat care i-a transfigurat ființa, îmbrăcând-o în veșmântul curăției și așezând-o în ceata sfinților cuvioși. Ea și-a mucenicit trupul în adâncul neprimitor al pustiei înfrânându-și pornirile păcătoase și transfigurându-și lumescul simțirii pentru a ajunge la măsura vârstei deplinătății în Hristos, gustând din darul sfinților. Trupul ei, altădată plin de patimi, s-a modelat în asprimea pustiiului, devenind biserică a prezenței Sfântului Duh, auzind șoapta lui Dumnezeu și gustând din darul cunoștinței lucrurilor în esența lor, dincolo de timp și spațiu și de orice efort al cunoașterii umane”³.

„Acest dar al iertării și al prezenței lui Dumnezeu în sufletul ei pocăit este rezultatul iubirii sale față de Dumnezeu și al dorului de veșnicie născut din dorința atingerii de sfințenie,

¹ *Ibidem*, pp. 223-224.

² *Arhiepiscop Ioachim Giosanu, Op. cit.*, p. 350.

³ *Ibidem*, p. 353.

asemenea Sfintei Maria Magdalena”¹, din care Domnul Hristos a scos șapte demoni.

„În această duminică, viața recâștigată a Cuvioasei Maria Egipteanca este pentru noi o icoană a adevăratei pocăințe care curățește ființa păcătosului și o umple de har. Asemenea Sfintei Maria Egipteanca, noi trăim astăzi lupta cu proprii demoni în pustiu lumii actuale secularizate, mortificându-ne pornirile egoiste și dorințele hedoniste în încercarea de a împlini cuvântul dătător de har al Evangheliei. După șaisprezece secole de la experiența convertirii Cuvioasei Maria Egipteanca, omul a rămas la fel de expus păcatelor trupești, cu atât mai mult cu cât mass-media prezintă beneficiile alegerii unui astfel de stil de viață și așază în plan secund alternativa trăirii echilibrate după dreapta măsură a Sfinților Părinți ai Bisericii. Cu toate acestea, mesajul cuvântului Evangheliei este neschimbat, invitându-i la asumarea crucii pe cei care, asemenea monahilor, doresc să-I urmeze Mântuitorului”².

„La finalul acestui post ne așteaptă Domnul nostru Iisus Hristos îmbrăcat în haină de lumină pentru a ne împărtăși bucuria vederii și binecuvântării Sale, trimițându-ne să vestim lumii de astăzi dulceața prezenței Lui în sufletul omului dezbrăcat de patimi și reîntors în brațele părintești ale iertării”³.

În calendarul creștin, Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca este prăznuită în ziua de 1 aprilie. De asemenea, datorită viețuirii ei extrem de aspre și a pocăinței îndelungate din pustiu, Biserica a rânduit ca pomenirea acesteia să se facă și în duminica a cincea din Postul Sfintelor Paști, ea fiind un model de pocăință pentru toți creștinii.

¹ Ibidem.

² Ibidem, p. 354.

³ Ibidem.

În amintirea convertirii Sfintei Maria Egipteanca din Ierusalim, în Biserica Sfântului Mormânt de aici există o capelă dedicată acesteia.

Sfânta Cuvioasă Maria Egipteanca a dovedit că un om, oricât ar fi de păcătos, dacă se căiește cu adevărat, este pe deplin iertat și poate primi mari daruri din partea lui Dumnezeu, dintre care cel mai însemnat este sfințenia. Drept aceea, orice păcate am săvârșit și oricât de multe ar fi, să nu pregetăm să ne căim pentru ele, să le mărturisim preotului duhovnic, pentru a lua dezlegare, iar apoi să viețuim într-un mod bineplăcut lui Dumnezeu, fiindcă numai așa vom putea ajunge în împărăția cerurilor.

Amin

Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci
(convorbirea lui Iisus cu Nicodim)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Era un om dintre farisei, cu numele Nicodim, care era fruntaș al iudeilor. Acesta a venit noaptea la Iisus și I-a zis: «Rabbi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător; fiindcă aceste minuni pe care le faci Tu, nimeni nu le poate face dacă Dumnezeu nu este cu el». Iisus i-a răspuns și i-a zis: «Adevăr, adevăr îți spun: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu». Iar Nicodim a zis către El: «Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Oare poate el să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască?». Iisus i-a răspuns: «Adevăr, adevăr îți spun, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, este trup; și ce este născut din Duh, este duh. Nu te mira că ți-am zis: Trebuie să vă nașteți de sus. Vântul suflă unde vrea și tu îi auzi glasul, dar nu știi de unde vine și nici unde se duce. Așa este cu tot cel ce e născut din Duhul». Nicodim a răspuns și I-a zis: «Cum pot să fie acestea?». I-a răspuns Iisus și i-a zis: «Tu ești învățătorul lui Israel, și pe acestea nu le cunoști? Adevăr, adevăr îți spun, că noi vorbim ceea ce știm și mărturisim ceea ce am văzut, dar voi nu ne primiți mărturia. Dacă pe cele pământești vi le-am spus și nu credeți, cum veți crede de vi le vom spune pe cele cerești? Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel Care S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel ce este în cer. Și după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, tot așa trebuie să Se înalțe Fiul Omului,

pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică. Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască prin El» (Ioan 3,1-17).

Pericopa evanghelică de astăzi ne înfățișează înaintea ochilor noștri duhovnicești o parte din convorbirea Domnului Hristos cu Nicodim, însă pentru a înțelege întreaga discuție, voi prezenta și voi explica și versetele dinaintea acesteia.

Pasajul evanghelic începe cu cuvintele: *„Era un om dintre farisei, cu numele Nicodim, care era fruntaș al iudeilor”*.

„Printre cei ce credeau în Domnul Hristos sau Îl admirau se numărau nu numai oameni din popor, ci și din elita societății. Unul dintre aceștia era și Nicodim, om de vază, bogat, fariseu și membru al sinedriului. Nicodim avea atribuția de a supraveghea sursele de apă și fântânile din Ierusalim, sarcină deosebit de importantă, mai ales în zilele de sărbătoare”¹.

În urmă cu două mii de ani „sinedriul, care își avea sediul în Ierusalim, era cel mai înalt for de judecată al iudeilor, un fel de guvern de astăzi. Acesta număra șaptezeci de membri, fiind alcătuit dintr-o elită ce includea arhieriei, preoți, saducheii, fariseii, cărturari și bătrâni ai poporului, la care se adăuga arhierul în funcție”², acesta fiind președintele sinedriului.

„Acest tribunal religios mozaic se ocupa de organizarea cultului, a învățământului religios și de împărțirea dreptății”³. Inițial „putea chiar să pronunțe sentințe de condamnare la moarte pe baza Legii, care era foarte aspră (vezi Ieșire 21). Însă în urma cuceririi Țării Sfinte de către romani, sentințele de condamnare

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 517.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, *Op. cit.*, pp. 321-322.

³ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Prof. Ecaterina Braniște, *Op. cit.*, p. 455.

la moarte n-au mai putut fi aplicate, decât după ce erau confirmate de administrația romană, dar de obicei erau confirmate”¹.

Pe lângă această discuție de taină pe care a purtat-o cu Mântuitorul, Nicodim mai este pomenit în paginile Sfintei Scripturi de două ori. Astfel, pe când Domnul Hristos se afla la Ierusalim, cu prilejul sărbătorii Corturilor, și învăța mulțimea în templu, „unii dintre iudei voiau să-L prindă, dar nimeni n-a pus mâinile pe El. Deci slujitorii au venit la arhieriei și la farisei; și aceia le-au zis: «De ce nu L-ați adus?». Slujitorii au răspuns: «Niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește omul acesta». Și le-au răspuns fariseii: «Nu cumva și voi ați fost amăgiți? Este cineva dintre căpetenii sau dintre farisei care să fi crezut în El?». Iar Nicodim, unul dintre ei, cel ce mai înainte venise noaptea la Iisus, a zis către ei: «Oare legea noastră îl osândește pe om fără ca mai întâi să-l asculte și să cunoască ce a făcut?». Ei au răspuns, zicând: «Nu cumva și tu ești din Galileea? Cercetează și vezi că din Galileea nu s-a ridicat proroc». Și s-a dus fiecare la casa lui” (Ioan 7,44-48 și 50-53).

După ce Mântuitorul a murit pe cruce, „Iosif din Arimateea, un ucenic al lui Iisus, dar într-ascuns, de frica iudeilor, l-a rugat pe Pilat ca să ridice trupul lui Iisus. Și Pilat i-a dat voie. Deci a venit și l-a ridicat trupul. Și a venit și Nicodim, cel care venise la El mai înainte, noaptea, aducând ca la o sută de litre de amestec de smirnă și aloe” (Ioan 19,38-39). Cei doi bărbați s-au îngrijit de înmormântarea trupului Domnului Hristos.

Pasajul evanghelic continuă: „Nicodim a venit noaptea la Iisus și l-a zis: «Rabbi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător; fiindcă aceste minuni pe care le faci Tu, nimeni nu le poate face dacă Dumnezeu nu este cu el»”.

„Nicodim era un fariseu care oscila între a crede și a nu crede că Iisus este Fiul lui Dumnezeu. Încлина să creadă, văzând

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 473.

minunile pe care Acesta le săvârșea, și în egală măsură, înclina să nu creadă că El este Mesia cel așteptat de poporul lui Israel”¹. De asemenea, „și învățătura Mântuitorului i-a stârnit admirația”². Cu toate acestea, din cauză că „iudeii se înțeleseseră că dacă cineva Îl va mărturisi pe Iisus că El este Hristos să fie dat afară din sinagogă, căpeteniile poporului care au crezut în El n-o mărturiseau, ca să nu fie izgoniți din sinagogă” (Ioan 9,22 și 12,42). Exact în această situație se găsea Nicodim, „care risca să fie dat afară din sinagogă și înlăturat din dregătorie. El nu avea curajul să riște nimic în plan profesional de dragul credinței. Mânat de dorința de a purta o discuție cu Domnul Hristos, dar și măcinat de teama de a nu fi văzut de ceilalți membri ai sinedriului, precum și de conaționalii săi, Nicodim s-a dus noaptea la Mântuitorul pentru a-și exprima frământările sufletești”³.

„Pentru farisei noaptea era timpul studierii Torei. Spre deosebire de confrății săi, Nicodim nu s-a dus la Domnul Hristos pentru a-L ispiți și apoi a-L demasca în fața sinedriului, ci s-a dus cu multe întrebări, pe care însă nu a mai reușit să I le pună. Iisus, fără să aștepte ca Nicodim să-L întrebe prea multe, îi intuiește nelămuririle și răspunde întrebărilor nerostite”⁴.

„Nicodim a reușit doar să facă o afirmație, să expună un crez de-al lui referitor la persoana lui Iisus: «*Rabbi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător; fiindcă aceste minuni pe care le faci Tu, nimeni nu le poate face dacă Dumnezeu nu este cu el*»”⁵. „Iată o declarație foarte importantă din partea unui om cu o funcție atât de însemnată în poporul ales”⁶, care dovedește că,

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 95.

² Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, *Op. cit.*, p. 322.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 95.

⁴ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 145.

⁵ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 293.

⁶ Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, *Tâlcuri...*, p. 64.

„spre deosebire de celelalte căpetenii ale evreilor, Nicodim nu-și ascunde credința că Iisus este trimis de Dumnezeu”¹.

Cu toate acestea, „observăm în exprimarea lui că vorbește la plural: «știm» - οἶδμεν (idamen). Nu spune, știi că de la Dumnezeu ai venit învățător, ci știm. S-ar putea ca Nicodim să fi exprimat nu numai crezul său, ci și al altora din Israel, dintre fruntașii iudeilor, care vedeau în Domnul Hristos un adevărat «rabbi»”².

„Iisus i-a răspuns și i-a zis: «Adevăr, adevăr îți spun: De nu se va naște cineva de sus, nu va putea să vadă Împărăția lui Dumnezeu». Iar Nicodim a zis către El: «Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Oare poate el să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască?»”.

La afirmația lui Nicodim că el are convingerea că Mântuitorul este de la Dumnezeu, Acesta nu reacționează în niciun fel, dar răspunsul Său este în ton cu cele spuse de interlocutorul Lui, direcția însă este una în sens opus, vorbind nu despre cineva care vine de la Dumnezeu, ci despre modul cum se poate ajunge în împărăția lui Dumnezeu.

„Nedumerit, Nicodim Îl întreabă pe Domnul Hristos: «Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Oare poate el să intre a doua oară în pântecele mamei sale și să se nască?». Deci cum să mă nasc din nou? Poate că așteptam ca Mântuitorul să-i răspundă: «N-am spus din nou, ci de sus. Între cele două nașteri este o diferență»”³.

„Iisus i-a răspuns: «Adevăr, adevăr îți spun, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, este trup; și

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 96.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 293.

³ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 146.

ce este născut din Duh, este duh. Nu te mira că ți-am zis: Trebuie să vă nașteți de sus»”.

„Văzând că fariseul nu înțelege, Iisus îi explică faptul că nașterea despre care vorbește El nu este una trupească, ci duhovnicească, fiind vorba despre botezul creștin”¹, fără de care nimeni nu poate să intre în împărăția lui Dumnezeu.

Din cuvintele Domnului Hristos observăm că în Taina Sfântului Botez este o conlucrare între Dumnezeu și lumea creată de El, mai exact între Sfântul Duh și apa folosită la această Sfântă Taină.

„Nașterea din apă este un simbol al curățirii. Cu apa ne spălăm necurătenia din afară, cea materială. Este de înțeles deci de ce apa poate deveni un simbol și al curățirii spirituale. Purificarea spirituală este o curățire prin Duhul Sfânt. Ea înseamnă nașterea din nou a sufletului”².

„Sfântul Duh sfințește sufletul, iar apa, și ea la rândul ei, sfințită de Duhul Sfânt, sfințește trupul. Este deci o legătură indestructibilă între trup și suflet, între lucrarea dumnezeiască și cea materială. Iată cum Mântuitorul folosește această legătură dintre suflet și trup pentru a-l ajuta pe Nicodim să înțeleagă că mântuirea nu constă în cele materiale, dar și paradoxul că Dumnezeu a rânduit ca omul să nu se poată mântui fără materie”³.

„Duhul Sfânt nu se manifestă în viața noastră împotriva sau în lipsa materiei, ci prin mijlocirea materiei. Însă, cel care se naște din trup este supus corupției și morții, adică este trupesc, pe când cel care este născut din Duh, este duh, pentru că Sfântul Duh face trupul viu în mod real, pregătindu-l pentru împărăția cerurilor”⁴.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 293.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 66.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 98.

⁴ *Ibidem*.

„Aceasta este «nașterea de sus», din apă și din Duh, pe care Nicodim n-a înțeles-o la început. Cel care se naște din trup este pământesc, pe când cel botezat a intrat în familia cerească, a intrat în rândul celor care se află sub grija, conducerea, poava, supravegherea și ajutorul lui Dumnezeu”¹.

După ce Iisus i-a vorbit lui Nicodim despre importanța capitală a botezului, fără de care nimeni nu are acces în împărăția cerurilor, i-a adresat niște cuvinte aparent enigmatice, fără nicio legătură cu ceea ce vorbise înainte și care parcă nu se leagă nici măcar între ele: *„Vântul suflă unde vrea și tu îi auzi glasul, dar nu știi de unde vine și nici unde se duce. Așa este cu tot cel ce e născut din Duhul”*.

Termenul original grecesc folosit în acest text și tradus în limba română prin „vânt” este cel de „πνεῦμα” (pnevma), care înseamnă de fapt „duh”, și despre care a fost purtată, în mare parte, discuția dintre Mântuitorul și Nicodim și cu care se și încheie, de fapt, această frază aparent lipsită de sens.

Prin faptul că Duhul Sfânt suflă unde vrea înțelegem că Dumnezeu nu îi cheamă la mântuire numai pe evrei, ci toate neamurile lumii, după cum le-a spus Domnul Hristos Sfinților Săi Apostoli după înviere: *„Datu-Mi-s-a toată puterea în cer și pe pământ. Drept aceea, mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit Eu vouă. Cel ce va crede și se va boteza, se va mântui; dar cel ce nu va crede, se va osândi”* (Matei 28,18-20 și Marcu 16,16).

Porunca Mântuitorului dată Sfinților Săi Apostoli nu face decât să confirme cele afirmate de Iisus în fața lui Nicodim: *„Adevăr, adevăr îți spun, de nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu”*.

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri..., p. 66.**

Evreii aveau convingerea clară și de nezdruccinat că mântuirea este rezervată doar poporului ales, de aceea pentru ei a fost mare sminteală să afle din gura Domnului Hristos că toate neamurile sunt chemate de Dumnezeu să ia parte la ospățul din împărăția cerurilor. Însă „mântuirea nu îi este refuzată niciunui om, indiferent de neamul din care face parte, câtă vreme îl caută cu credință pe adevăratul Dumnezeu, cel *«Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină»* (I Timotei 2,4)”¹.

„Nicodim a răspuns și I-a zis: *«Cum pot să fie acestea?»*. I-a răspuns Iisus și i-a zis: *«Tu ești învățătorul lui Israel, și pe acestea nu le cunoști? Adevăr, adevăr îți spun, că noi vorbim ceea ce știm și mărturisim ceea ce am văzut, dar voi nu ne primiți mărturia. Dacă pe cele pământești vi le-am spus și nu credeți, cum veți crede de vi le vom spune pe cele cerești?»*”.

Nicodim a fost sincer față de Mântuitorul, recunoscând că nu este capabil să înțeleagă ceea ce îi spune.

Auzindu-i răspunsul, Iisus îi reproșează că, fiind învățător al lui Israel, ar fi trebuit să cunoască cele despre care El îi vorbește.

Dacă la începutul convorbirii fariseul I-a zis Domnului Hristos: „*Rabbi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător*”, vorbind în numele mai multor conaționali ai săi, la fel îi răspunde și Mântuitorul: „*Noi vorbim ceea ce știm*”.

Referindu-se la această afirmație, Sfântul Ioan Gură de Aur a scris că „acest cuvânt: *«Ceea ce știm»*, Iisus Hristos îl spune despre El și Tatăl Său”². În acest sens, Mântuitorul a afirmat de mai multe ori: „*Eu și Tatăl Meu una suntem*” (Ioan 10,30). „*Eu sunt întru Tatăl și Tatăl este întru Mine. Cuvintele pe care Eu vi*

¹ **Arhiepiscop Ioachim Giosanu**, *Op. cit.*, pp.168-169.

² **Sfântul Ioan Gură de Aur**, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005, p. 131.

le grăiesc, nu de la Mine le grăiesc, ci Tatăl - Cel ce rămâne întru Mine - Își face lucrurile Sale” (Ioan 14,10). „*Eu nu de la Mine am grăit, ci Tatăl, Cel ce M-a trimis, El Mi-a poruncit ce să spun și ce să grăiesc*” (Ioan 12,49). „*Cuvântul pe care-l auziți nu este al Meu, ci al Tatălui Care M-a trimis*” (Ioan 14,24). Din aceste texte înțelegem că pluralul folosit de Iisus în această discuție se referă la El și la Dumnezeu Tatăl.

Domnul Hristos îi atrage atenția lui Nicodim și, prin el, celorlalți evrei care Îi refuzau învățătura: „*Dacă pe cele pământești vi le-am spus și nu credeți, cum veți crede de vi le vom spune pe cele cerești?*”. Prin aceste cuvinte Mântuitorul le arată iudeilor că pentru a-l accepta învățătura nu trebuie să se bazeze pe rațiune, ci pe credință.

„Atitudinea lui Nicodim față de cuvintele Domnului Hristos este, probabil, dovada cea mai bună a imposibilității inteligenței și culturii de a constitui singure calea către Hristos. Inteligența, cultura și știința nu sunt piedici, dar nici elemente ajutătoare în acest sens. În privința iudeilor însă, mintea și învățătura lor (fără a menționa și răutatea unora dintre ei) chiar stăteau în calea credinței”¹.

De la rațiune la credință este un pas sau chiar salt uriaș, însă și în credință sunt etape, după cum le-a spus Domnul Hristos Sfinților Săi Apostoli: „*Încă multe am a vă spune, dar acum nu le puteți purta*” (Ioan 16,12) și după cum le-a scris Sfântul Apostol Pavel corintenilor: „*Eu, fraților, n-am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovnicești, ci ca unora trupești, ca unor prunci întru Hristos. Cu lapte v-am hrănit, nu cu bucate, căci încă nu erați în stare; și nici chiar acum nu sunteți în stare, fiindcă sunteți încă trupești*” (I Corinteni 3,1-3).

Mântuitorul spune în continuare: „*Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel Care S-a pogorât din cer, Fiul Omului, Cel ce este în cer*”.

¹ N. Steinhardt, *Dăruind...*, p. 21.

Dumnezeu i-a creat pe Adam și Eva și i-a așezat în grădina Edenului, dar în urma păcatului strămoșesc aceștia au fost alungați din rai, iar acesta a fost închis pentru toți oamenii, încât după moarte, sufletele protopărinților și ale urmașilor lor se duceau în iad. Chiar dreptii și prorocii Vechiului Testament au suferit în iad până la învierea Mântuitorului din morți. După ce trupul Domnului Hristos a murit pe cruce, sufletul Său a coborât la iad. Un tropar al Bisericii se referă la scurta perioadă de timp în care trupul lui Iisus a fost mort: „În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe scaun împreună cu Tatăl și cu Duhul ai fost, Hristoase, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins”. Cu toate că trupul Mântuitorului era în mormânt, iar sufletul în iad, cu dumnezeirea El era prezent pretutindeni, de aceea Domnul Hristos îi și spune lui Nicodim că Fiul Omului s-a coborât din cer, dar El este în cer. Pentru că a pățit pe cruce, Domnul Hristos s-a aflat cu cei morți, dar El numai din bunătate s-a luptat cu stăpânirea morții și pentru că nu a avut niciun păcat, a fost cu neputință să fie ținut de moarte și din iad a urcat în rai. Acest drum însă nu l-a parcurs singur, ci a luat cu Sine pe toți dreptii Vechiului Testament.

Prin cuvintele Sale adresate lui Nicodim „Iisus Și-a prezentat identitatea. El este Cel care a venit din cer și S-a întrupat, dar acolo nu s-a suit nimeni vreodată, decât numai El. Cu aceste cuvinte credem că Mântuitorul l-a uluit total pe fariseu”¹.

La plinirea vremii Fiul lui Dumnezeu a coborât din cer și S-a întrupat. Întrucât El Și-a asumat firea umană din Sfânta Fecioară Maria în persoana Lui cea dumnezeiască, alături de natura Sa divină, El a devenit și „Fiul Omului”, de aceea atunci când Mântuitorul îi spune lui Nicodim că „Fiul Omului” s-a suit la cer, El se referă la înălțarea Sa cu trupul la cer.

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 294.

Mai pe scurt vorbind, din cer S-a coborât Fiul lui Dumnezeu, care s-a făcut Om, iar la patruzeci de zile după învierea Sa din morți, Fiul Omului îndumnezeit S-a înălțat cu trupul la cer.

Domnul Hristos îi mai spune lui Nicodim: „*Și după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, tot așa trebuie să Se înalțe Fiul Omului, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*”.

Aici Mântuitorul face o profeție despre răstignirea Sa, arătând că prin jertfa de pe cruce îi va elibera din robia diavolului (nu va lăsa să piară) pe toți cei ce cred în El și astfel le va procura viața veșnică.

Domnul Hristos face un paralelism între înălțarea Sa pe lemnul crucii și șarpele de aramă din Vechiul Testament. În peregrinările sale prin pustie, când întâmpina anumite neajunsuri sau privațiuni, poporul ales cârtea mereu împotriva lui Dumnezeu, având de suferit pentru aceasta diferite pedepse. Una dintre ele a fost trimiterea de către Dumnezeu a unor șerpi veninoși, care să-i muște pe cârtitori. La insistențele poporului însă, Moise L-a rugat pe Dumnezeu să îndepărteze acești șerpi, „iar Domnul a zis către Moise: «*Fă-ți un șarpe de aramă și pune-l pe un stâlp; și de va mușca un șarpe pe vreun om, tot cel mușcat care se va uita la el va trăi*». Și a făcut Moise un șarpe de aramă și l-a pus pe un stâlp; și când un șarpe mușca vreun om, acela privea la șarpele cel de aramă și trăia” (Numeri 21,8-9). După cum șarpele de aramă de pe stâlp i-a salvat de la moarte pe evreii care se uitau la el, tot așa prin jertfa de pe cruce, Domnul Hristos îi izbăvește de moartea spirituală pe toți cei ce cred în El. Cu siguranță că șarpele de aramă nu avea puteri miraculoase în sine, ci tămăduirea celor mușcați era săvârșită de Dumnezeu, ca răspuns la credința evreilor care priveau șarpele. În acest sens înțeleptul Solomon a scris în chip profetic: „*Cel*

care se întorcea către acest semn se vindeca, dar nu prin ceea ce vedea cu ochii, ci prin Tine, Mântuitorul tuturor. Și prin aceasta le-ai dovedit vrăjmașilor noștri că Tu ești Cel Care izbăvești de tot răul” (Înțelepciunea lui Solomon 16,7-8).

Mântuitorul îi spune în continuare lui Nicodim: „*Că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică*”.

Domnul Hristos ne descoperă aici că iubirea față de lume a fost motivul pentru care Dumnezeu Tatăl L-a trimis în lume, iar scopul acestei trimiteri a fost mântuirea oamenilor. Faptul că Fiul lui Dumnezeu a fost prețul răscumpărării noastre dovedește valoarea omului. Sfântul Ioan Gură de Aur a afirmat în acest sens: „*Vreți să cunoașteți prețul sufletelor voastre? Priviți la prețul răscumpărării. Nu aurul lumii întregi, nu lumea întreagă cu toate cele ce sunt în ea, ci Însuși Dumnezeu a fost prețul răscumpărării noastre*”. Omul este mai prețios decât întreg universul material, de aceea Mântuitorul ne-a atras luarea aminte: „*Ce-i va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, dar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?*” (Matei 16,26).

Dumnezeu îi iubește pe toți oamenii, fie că sunt buni, fie că sunt răi, de aceea Mântuitorul a spus că „*El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și face să plouă peste cei drepți și peste cei nedrepți*” (Matei 5,45).

Nu numai Dumnezeu îi iubește pe oameni, ci și unii dintre aceștia, precum martirii, au dovedit din plin că-L iubesc pe Dumnezeu, suferind chinuri înfricoșătoare și chiar moarte pentru credința în Fiul Său întrupat. Cu toate acestea, „iubirea lui Dumnezeu pentru cel mai mare păcătos este mai mare decât iubirea celui mai mare sfânt față de Dumnezeu”¹.

¹ **Arhimandritul Teofil Părăian, Gânduri...**, p. 30.

Pericopa evanghelică de astăzi se încheie prin cuvintele: „Că Dumnezeu nu L-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci pentru ca lumea să se mântuiască prin El”.

La plinirea vremii, Fiul lui Dumnezeu, Cel ce a creat cerul și pământul, a venit în lume smerit, ca Mântuitor, „s-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, devenind asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine făcându-Se ascultător până la moarte, și încă moarte pe cruce” (Filipeni 2,7-8). În timpul activității Sale publice, Mântuitorul ne-a dat Legea Nouă, prin care avem garanția mântuirii, la care sunt chemate toate popoarele lumii și ne-a arătat calea spre împărăția cerurilor. Prin moartea trupului Său pe cruce și prin învierea din morți ne-a deschis porțile raiului. De acum înainte totul depinde numai de noi, dacă vrem sau nu să pășim pe calea deschisă de Domnul Hristos.

„Din ceea ce citim în Sfintele Evanghelii, Nicodim este singurul fariseu luminat de credința în Domnul Hristos”¹.

Întrucât Nicodim a îmbrățișat credința creștină „a fost înlăturat din sinedriu, dat afară din sinagogă și alungat din Ierusalim, fiind ocrotit până la sfârșitul vieții de către rudenia sa, învățatul rabin Gamaliel, mentorul Sfântului Apostol Pavel”².

După ce s-a mutat din această viață, trupul lui Nicodim a fost înmormântat într-o peșteră din satul Cafargamala (sau Cafarganda), alături de moaștele Sfântului Arhidiacon Ștefan, iar ulterior, tot acolo au fost îngropați Gamaliel și fiul acestuia, Aviv, care fuseseră botezați de către Sfinții Apostoli.

Pentru sfințenia vieții lui, Nicodim a fost canonizat, fiind pomenit de Biserică în Duminica Mironosițelor.

Amin

¹ N. Steinhardt, *Dăruind...*, p. 21.

² Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 95, nota 1.

Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci

(luarea crucii și urmarea lui Hristos)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Zis-a Domnul: «Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie. Căci cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine își va pierde sufletul pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va mântui. Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său? Căci de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri». Apoi a zis către ei: «Adevăr vă grăiesc că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere»” (Marcu 8,34-38 și 9,1).

„Evanghelia acestei duminici conține mai multe învățături care se referă la scopul vieții noastre pe pământ. Domnul Hristos ne învață că grija cea dintâi pe care trebuie să o aibă omul în viața pământească este mântuirea sufletului, care este mai de preț decât orice bun trecător din lumea aceasta. În acest înțeles, pericopa evanghelică de astăzi ne arată taina mântuirii ca fiind: 1) voința sau dorința de-a veni la Hristos; 2) lepădarea de sine; 3) luarea sau asumarea crucii și 4) urmarea lui Hristos”¹.

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 458.

„Dacă în Evanghelia duminicii trecute ni s-a descoperit taina crucii lui Hristos, în pasajul evanghelic de astăzi ni se descoperă taina crucii noastre. Dacă, aşadar, în Duminica dinaintea Înălţării Sfintei Cruci am fost învăţaţi că iubirea lui Dumnezeu pentru noi s-a manifestat prin trimiterea de către Dumnezeu Tatăl a Fiului Său în lume pentru a o mântui prin activitatea încheiată prin jertfa Sa pe cruce (urmată de învierea Sa din morţi, înălţarea cu trupul la cer, şederea de-a dreapta Tatălui pe tronul Sfintei Treimi şi trimiterea Sfântului Duh în lume), în această duminică suntem învăţaţi că răspunsul nostru de iubire faţă de Dumnezeu se arată şi se împlineşte în crucea noastră, purtată pe urmele lui Hristos”¹.

„După ce duminica trecută ne-am gândit la crucea Domnului Hristos, acum este cazul să ne gândim la crucea omului, la crucea noastră, la partea de osteneală pe care trebuie să o facem ca să înaintăm spre Dumnezeu. Şi nu numai atât, ci şi la partea de suferinţă pe care ne-o rânduieste Dumnezeu”².

Pericopa evanghelică de astăzi începe prin cuvintele: *„Zis-a Domnul: «Dacă voieşte cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie»”*.

„Domnul Hristos îi cheamă sau îi invită la mântuire pe toţi oamenii, dar nu forţează pe nimeni să vină după El, deoarece respectă libertatea omului. Dumnezeu doreşte ca omul să răspundă chemării la mântuire în mod liber, pentru că mântuirea înseamnă iubire faţă de Dumnezeu şi iubire faţă de aproapele exprimată în mod liber. Prin urmare, noi putem să ascultăm de Dumnezeu sau să fim nepăsători, să-L căutăm sau să-L ignorăm, chiar să afirmăm că El nu există, iar cerul şi pământul ar fi doar rezultatul întâmplării sau al hazardului, nu creaţia lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, omul poate răspunde la iubirea lui Dumnezeu

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 368.

² Arhim. Teofil Părăian, *Credinţa...*, p. 431.

sau o poate refuza, poate dobândi mântuirea sau o poate pierde, se poate uni cu Dumnezeu sau se poate despărți de El”¹.

„Dacă cineva vrea să se mântuiască vine la Hristos, ascultă cuvântul lui Dumnezeu și îl împlinește în fapte bune. Libertatea omului ca persoană creată după chipul persoanelor divine este respectată de Dumnezeu, deoarece libertatea este o componentă esențială a demnității persoanei umane. Mântuitorul ne arată că mântuirea omului este o lucrare bazată pe o propunere liberă a lui Dumnezeu Cel Veșnic de a dăruia omului viață veșnică și pe răspunsul liber al omului la invitația lui Dumnezeu. Astfel, cuvintele Domnului Hristos: «*Dacă voiește cineva să vină după Mine*» înseamnă că cel ce vrea se va mântui, iar cel ce nu vrea, acela nu se va mântui, deoarece nu intră în mod liber într-o legătură de viață eternă cu Dumnezeu, Izvorul vieții eterne”².

„Așadar, putem spune că omul este liber să trăiască duhovnicește după chipul lui Dumnezeu Cel Veșnic și să dorească veșnicia sau să trăiască doar trupește ori biologic și să se afirme numai până la mormânt, crezând că după moartea trupului nu mai este posibilă nicio formă de existență a persoanei umane, adică nici măcar existența spirituală a sufletului, întrucât viața omului este redusă la existența sa biologică”³.

„Însă cel ce vrea să Îi urmeze Domnului Hristos nu merge după un om muritor, ci după Fiul veșnic al lui Dumnezeu, Care S-a făcut om pentru a le dăruia oamenilor muritori învierea și viața veșnică (Ioan 11,25)”⁴.

„Din cuvintele Mântuitorului remarcăm că urmarea Lui depinde de voința noastră. Este la voia noastră să ne ducem la

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evangelia...*, pp. 458-459.

² *Ibidem*, p. 459.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, p. 460.

întâlnirea cu El, sau să ne vedem de treburile noastre. Suntem liberi. Este marele privilegiu care ne-a fost dat la creație. Este marea taină a lumii oamenilor. Ea, lumea oamenilor, poate chiar să-și imagineze că este autonomă, că a apărut de la sine, și că poate să se organizeze în mod liber, după legi pe care și le creează ea însăși. Este însă de la sine înțeles că libertatea pe care Dumnezeu le-a dat-o oamenilor nu este o libertate fără termeni de alegere, fără arătarea căilor care stau în fața libertății, a opțiunilor. Dumnezeu le-a arătat oamenilor calea spre Sine și le-a descoperit cum se merge pe ea și unde se ajunge. Ba mai mult: i-a îndemnat să meargă pe ea, avertizându-i că aceasta este calea cea bună. Le-a lăsat însă libertatea să meargă și pe calea spre altceva, spre ce vor alege ei, avertizându-i și de data aceasta că spre orice altceva se vor îndrepta își vor pierde mântuirea”¹.

„Să ne imaginăm că Dumnezeu nu ne-ar fi creat liberi, ci am fi fost doar niște piese dintr-o mașină mare, care, la apăsarea pe un buton, ar începe să se miște și să-și execute fiecare mișcarea sa, așa cum le-a programat constructorul. Nu-mi vine să cred că o omenire, construită din astfel de roțițe, ar fi fost interesantă. Nici pentru roțițe n-ar fi fost interesant să trăiască; astfel comandate, nici Dumnezeu nu și-ar fi găsit satisfacția în construirea unor astfel de jucării mecanice. Până și copiii își părăsesc jucăriile după o vreme. Nu-i mai interesează. A fi liber înseamnă a nu fi o jucărie mecanică. De aceea omul are suflet, rațiune și libertate, și este capabil de cele mai ingenioase și neașteptate inițiative, creații, simțiri, care îi fac viața frumoasă, interesantă, iubită”².

„Dar atunci când Iisus zice: *«Dacă vrei ceva»* aceasta nu înseamnă că Dumnezeu este mulțumit când omul nu vrea să meargă după Mântuitorul, fiindcă *«Dumnezeu vrea ca toți*

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 29.

² **Ibidem.**

oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină» (I Timotei 2,4), dar nu constrânge pe nimeni. Îi lasă pe toți liberi să decidă ei înșiși, să fie ei înșiși responsabili pentru faptele lor”¹.

„Aici, pe pământ, în aceasta constă măreția omului. Dumnezeu n-a creat o ființă lipsită de măreție. Dimpotrivă, a creat o ființă căreia i-a dat rațiune, și căreia i-a spus: folosește-ți rațiunea așa cum trebuie. Hotărăște-te să alegi între bine și rău. Încă din Vechiul Testament alternativa este mereu prezentă: *«Am pus înaintea voastră binecuvântarea și blestemul, viața și moartea, binele și răul, calea vieții și calea morții, foc și apă, unde vei vrea, acolo-ți vei întinde mâna»* (Deuteronom 11,26; 30,15; Ieremia, 21,8 și Ecclesiasticul 15,16). Ce rezultă de aici? Că deși ne-a creat liberi, opțiunea către care ne îndrumă Dumnezeu este aceea spre bine. Dumnezeu ne inspiră să facem binele”².

„Mântuitorul ne spune că prima condiție a urmăririi Lui, adică prima condiție pentru a fi ucenici ai Săi, este lepădarea de sine”³.

„Cum adică să se lepede cineva de sine? Să mă lepăd de identitatea mea? Să mă despersonalizez? Să mă lepăd de «eul» meu, de sinele care mă deosebește de alții? Să-mi neg voința, dorințele, idealurile? Să nu mă mai cheme cum mă cheamă? Să mă lepăd de apartenența mea la o națiune, la o familie? Să mă lepăd de munca mea? Să mă lepăd de responsabilitatea mea față de familie, față de soție sau față de soț, sau dacă este vorba de copii, să se lepede de responsabilitatea față de părinți? Cum adică să se lepede omul de sine?”⁴.

„A se lepăda omul de sine nu înseamnă a se lepăda de personalitatea sa, de identitatea sa, de responsabilitatea sa față de

¹ **Ibidem**, p. 49.

² **Ibidem**.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Evanghelia...**, p. 415.

⁴ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...**, p. 36.

societate, față de muncă, față de familie. Înseamnă a se lepăda de ego, de egoism. Sunt unii dintre noi care în orice discuție zic: Eu! Eu am făcut cutare, eu am gândit cutare, eu, eu și eu la tot pasul. Centrează totul pe ei, pe interesele lor, pe persoana lor. Uită de alții. Uită și de Dumnezeu. Ei sunt centrul pământului. Ei sunt centrul lumii. Totul, absolut totul raportează la ei. Evident, nu greșelile! Tot ce se face bun în jurul lor. Din acest «eu» se naște mândria, orgoliul, slava deșartă”¹.

„Cu toții folosim cuvântul «sine». Zicem, de pildă, despre unii oameni: «Cutare este plin de sine!». Când spunem așa ceva știm foarte bine ce am vrut să spunem. Îl considerăm pe cel despre care vorbim mândru, egoist, unul care reduce lumea la el, concentrează toate interesele asupra lui, nu mai admite părerile altora, socotindu-le doar pe ale lui bune și adevărate. «E plin de sine» este ca un vas plin de apa lui, în care nu mai încap nicio picătură din apa altcuiva. Este plin de el însuși și de părerile lui despre sine. Nici despre altceva, nici despre sine nu mai admite alte păreri. Aceasta este ceea ce respinge Dumnezeu când îi cere celui ce vrea să-L urmeze: «Să se lepede de sine». Să se lepede de acest «eu», să-și dea seama că trăiește într-o colectivitate. Să nu uite că toate le facem împreună, că avem responsabilitate unii pentru alții, că suntem în raporturi permanente unii cu alții și cu Dumnezeu. Este de fapt o invitație la smerenie. Din smerenie nu mai poate cădea nimeni”².

„Dumnezeu nu vrea în niciun caz să fie urmat de oameni lipsiți de personalitate, de oameni lipsiți de identitate. Dimpotrivă, vrea ca cei care-L urmează să aibă personalitate, să aibă identitatea lor, să aibă demnitatea lor, să știe ceea ce fac, să fie responsabili pentru ceea ce fac. Dar să nu fie mândri. Să nu fie

¹ Ibidem.

² Ibidem, p. 37.

orgolioși. Să fie smeriți. Să nu fie egoiști, centrați pe sinele lor, fiindcă așa nu pot fi smeriți”¹.

„Prin sine al nostru se înțelege tot ceea ce se află în afară de noi, ori înlăuntrul nostru ce tinde către bunurile lumești și care ne robește și ne stăpânește inima. Omul gândește, judecă, simte, dorește și vorbește despre ceea ce i-a rob it inima. Aceea este îndeletnicirea lui de zi și de noapte. Aceea îi ocupă inima și în stare de trezvie și în somn. Prin urmare, cel ce are inima rob ită în acest chip este al altui duh și al altui domn. Așadar el nu se poate apropia de Domnul cel adevărat pentru că, Mântuitorul Însuși a spus că *«nimeni nu poate sluji la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va alipi și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui Mamona»* (Matei 6,24)”².

„Lepădarea de sine înseamnă a renunța la păcat, la patimi, pe care lucrarea diavolului le-a adus în ființa noastră creată de Dumnezeu bună și după chipul Lui. Lepădarea de sine înseamnă a nu pune nimic mai presus de Dumnezeu și de mântuirea noastră, din cele pe care ni le îmbie lumea”³.

„Primul om, Adam, s-a lepădat și el de sine când a căzut în păcat, dar s-a lepădat de sinele său adevărat. Cerându-i omului să se lepede de sine, Domnul Hristos îi cere să se lepede de sinele cel mincinos. Și mai simplu spus: Adam s-a lepădat de adevăr și s-a lipit de minciună. Acum, Mântuitorul cere de la urmașii lui Adam ca ei să se lepede de minciună și să se lipească iarăși de adevărul de la care au căzut. Așadar, a ne lepăda de noi înșine înseamnă a ne lepăda de ființa înșelătoare care s-a așezat peste noi în locul ființei noastre dăruite de Dumnezeu. Trebuie să ne lepădăm de legătura cu pământul care a luat locul, în ceea ce ne

¹ Ibidem.

² Episcop Melchisedec Ștefănescu, *Op. cit.*, p. 98.

³ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 58.

privește, duhovnicescului, și de patimile care au luat locul faptelor bune. De frica slugarnică ce întunecă în noi iubirea de fii ai lui Dumnezeu și de cârtirea care ucide în noi duhul ascultării de El. Să ne lepădăm de gândurile rele, de dorințele rele, de faptele rele. Să ne lepădăm de închinarea idolatră la natură și la trup. Într-un cuvânt: să ne lepădăm de tot ceea ce socotim drept «eu», dar care nu este de fapt ființa noastră ci doar rău și păcat, stricăciune, iluzie și moarte. Să ne lepădăm de obiceiurile rele, de această «a doua natură» care nu este cea zidită de Dumnezeu, ci o îngrămădire de iluzii și de amăgiri împietrite în noi; să ne lepădăm de minciuna fățarnică ce trece drept noi înșine, și noi drept ea”¹.

„Lepădarea de sine nu înseamnă desființarea sau anularea de sine, ci schimbarea modului egoist de a viețui. Lepădarea de sine înseamnă renunțarea la modul egoist și pătimăș de a trăi doar pentru sine în uitare de Dumnezeu și de oamenii nevoiași. Hristos Domnul ne arată, de fapt, că numai atunci putem să-I urmăm Lui, când centrul vieții noastre nu mai suntem noi înșine, ci El. Când viața omului nu mai este centrată pe eul său posesiv, trecător și limitat, ci pe legătura de iubire veșnică și infinită cu Hristos Dumnezeu-Omul, atunci viața omului devine comuniune pentru eternitate, deschidere spre îmbogățire spirituală veșnică, în iubirea eternă a Preasfintei Treimi”².

„Dacă dorim să ne mântuim pe noi înșine, cu forțele proprii, ne pierdem. Dacă însă ne dăruim lui Hristos și ne unim cu El prin Sfintele Taine și împlinim poruncile Lui în viața noastră, atunci ne mântuim, deoarece mântuirea înseamnă unirea omului cu Dumnezeu. De ce? Pentru că numai Dumnezeu are viață veșnică în Sine și numai dacă ne unim cu El, Izvorul vieții veșnice, sufletul nostru se poate mântui și trăi în comuniunea eternă de viață și iubire cu Hristos sau cu Sfânta Treime. În acest sens, Botezul

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 161.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 415.

creștin de unire cu Hristos se săvârșește în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, pentru ca viața creștină să fie viață în comuniune de har cu Preasfânta Treime. Astfel, lepădarea de sine este o eliberare a sufletului de propriul său egoism și narcisism, o ieșire a sufletului din închisoarea sau mormântul propriilor patimi egoiste. Foarte adesea suntem atât de preocupați numai de noi înșine, de propria noastră persoană, de imaginea noastră în fața lumii, încât nu mai avem timp să privim icoana lui Hristos din biserică și nici chipul lui Hristos din semenii noștri. Foarte adesea viața noastră este mai mult iubire egoistă de sine, decât iubire de Dumnezeu și de semenii noștri care așteaptă iubirea noastră. Indiferent dacă este cultivat în familie sau în mănăstire, egoismul, ca iubire pătimășă de sine, devine o închisoare a sufletului, iar lepădarea de sine înseamnă răstignirea egoismului din suflet și învierea sufletului spre viața în comuniune cu Dumnezeu și cu semenii. Cu alte cuvinte, Mântuitorul vrea să ne spună în Evanghelia de astăzi că iubirea față de Dumnezeu este temelia adevăratei iubiri față de semeni și față de noi înșine. Urmând lui Hristos, sfinții Bisericii constată că iubirea curată se naște din rugăciune, din relația noastră cu Dumnezeu. De fapt, trăim cu adevărat ca persoane în măsura în care Îl iubim pe Dumnezeu și pe semenii noștri. Ca atare, măsura libertății noastre este, de fapt, măsura capacității noastre de a iubi pe Dumnezeu în rugăciune și pe semenii noștri în faptele bune săvârșite pentru ei”¹.

„Iubirea smerită față de Dumnezeu și de semeni ne ajută să ieșim din închisoarea egoistă a sufletului nostru. În esență, lepădarea de sine înseamnă deschiderea sufletului omului, pentru ca iubirea sfântă a lui Hristos sau harul Lui să lumineze viața omului, iar el să transmită această iubire sfântă a lui Hristos semenilor săi. Această lepădare de sine cu scopul de a dobândi o iubire sfântă, smerită și nepătimășă este, de fapt, o înviere din

¹ **Ibidem**, pp. 415-416.

mormântul propriului egoism și o bucurie de comuniune a omului cu Dumnezeu, în rugăciune, și cu semenii, în fapte bune. Așadar, lepădarea de sine ne ajută să-I urmăm lui Hristos pe calea mântuirii, pentru ca viața lui Hristos să devină Viața vieții noastre”¹.

Pentru a-I putea urma Domnului Hristos, Acesta ne-a spus că trebuie „să ne luăm crucea”.

În Antichitate, crucea constituia un instrument de tortură. Ea era formată din două bucăți de lemn inegale prinse perpendicular una de cealaltă (cea scurtă pusă orizontal), de care erau legați sau pironiți deasupra pământului condamnății la moarte prin răstignire.

Cea mai faimoasă răstignire din istorie a fost cea a Domnului Hristos, care a acceptat de bunăvoie să moară pe cruce pentru a-i izbăvi pe oameni din robia diavolului, a morții și a păcatului și a-i împăca cu Dumnezeu.

„Este cunoscut faptul că dacă actul răstignirii pe cruce n-ar fi fost urmat de înviere, crucea - obiect de dispreț în antichitatea greco-romană - n-ar fi dobândit însușirea de altar de jertfă sfințit cu sângele lui Hristos și n-ar fi fost cinstită, prin închinare, în Biserică. Însă pentru că Mântuitorul a înviat din morți, Sfântul Ioan Damaschin numește crucea răsadul învierii lui Hristos și pricină a învierii noastre, căci prin cruce și înviere Mântuitorul a arătat că nu moartea are ultimul cuvânt”².

„Domnul Hristos a fost răstignit între doi tâlhari, iar cel de-a dreapta L-a mărturisit pe Mântuitorul și a fost primit în rai. Cu toate acestea, noi nu cinstim crucile tâlharilor, ci numai pe cea a Domnului Hristos, fiindcă numai aceasta este altar de jertfă, pe când crucile tâlharilor au fost simple instrumente de tortură”³.

¹ *Ibidem*, p. 460.

² **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, pp. 118-119.

³ **Arhim. Teofil Părăian**, *Credința...*, p. 384.

„Unind cerul cu pământul și îmbrățișând parcă lumea, Sfânta Cruce reprezintă pentru noi, creștinii, punctul central în creație, pe de o parte, iar pe de altă parte, punctul central al existenței noastre umane. Ea este punctul central în creație fiindcă unește cerul cu pământul. Prin verticalitatea ei unește cele de sus cu cele de jos. Ea este cea care dă mărturie despre jertfa Mântuitorului. Pentru aceasta ea este arborele sfânt, acel «axis mundi» care unește transcendentul cu imanentul. Sfânta Cruce îi unește pe toți oamenii pe care îi cheamă să-și afle sensul existenței lor tocmai în aceasta. În același timp, ea reprezintă și punctul central în existența personală a credinciosului, fiindcă îl unește pe acesta cu Hristos, iar crucea personală a creștinului își primește sens numai din crucea lui Hristos”¹.

„Brațele crucii sunt brațele primitoare ale lui Hristos care ne dau siguranță și ne călăuzesc prin lume. Pentru aceasta aminteam înainte că Sfânta Cruce este acea realitate care marchează existența fiecărui om. Crucea este pentru noi pomul vieții din grădina raiului. Ea se aseamănă atât de mult cu acel pom, care în concepția Sfinților Părinți reprezenta de fapt mult mai mult decât un simplu arbore. Pomul văzut prin ochii duhovnicești reprezintă creația cea bună, iar văzut cu ochii cei trupești reprezintă creația cea căzută și rea. Așa este și Sfânta Cruce. Privită cu ochii duhovnicești, ea este altarul de jertfă al Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Este semnul iubirii, al împăcării cerului cu pământul. Crucea reprezintă iubirea «nebună» a lui Dumnezeu pentru lume. De aceea poartă în ea o logică deosebită, adică Dumnezeu preschimbă destinul rușinos al crucii în ceva magnific. Aici este logica lui Dumnezeu Care le face pe cele rușinoase de cinste și pe cele de cinste le face rușinoase. Este tocmai o întoarcere aproape contrară gândirii noastre”².

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 370.

² *Ibidem*, pp. 370-371.

„În mijlocul unei mări învolburate care este societatea noastră, cu amenințări, cu războaie, cu răpiri, cu calamități, Dumnezeu ne oferă un liman, un ajutor care este Sfânta Cruce, de aceea toate crucile noastre își află sensul doar în crucea lui Hristos. Pentru aceasta trebuie să înțelegem că ea este asemenea unui far care devine de fapt călăuzitorul călătoriei pe marea agitată, care nu este altceva decât istoria, viața și societatea noastră modernă”¹.

„În această învolburare extraordinară crucea reprezintă lumina și ajutorul ce ne poate scoate din confuzie și care ne dă direcții viabile, sănătoase și salvatoare pentru situația debusolantă a lumii actuale. În acest sens este necesar să redescoperim că toată problematica noastră, pe care nu de puține ori o denumim cu termenul de cruce, și că toate crucile noastre, indiferent cât sunt de grele, în toate necazurile ce vin peste noi, peste familiile noastre și peste societatea aceasta își află rezolvarea numai în crucea lui Hristos. Din nefericire, oamenii au uitat de această realitate și au ales alte căi pentru soluționarea problemelor din viața lor. Au ales răzbunarea, puterea și materia oarbă. Puterea forței brute este o putere fără de putere. Numai puterea crucii este o putere vie, o putere care deturnează direcția răului și poate transforma această lume. Puterea oarbă sau puterea moartă este acea forță fără rațiune care de fapt tocmai înmulțește răul. Puterea vie a crucii, care provine din pătimirea lui Hristos pe ea, este puterea care transformă, preschimbă răutatea în nerăutate și dă sens existenței noastre, indiferent cât de crucificată ar fi aceasta. Dacă privim în jurul nostru putem vedea o sumedenie de cruci, care mai de care mai grele, cruci pe care stau răstignite milioane de vieți și destine. Aceasta este tocmai agonia stării pe cruce a

¹ **Ibidem**, pp. 371-372.

societății noastre, agonia acestui neam care a fost crucificat, iar acum se răstignește pe el însuși”¹.

„Din cuvintele Domnului Hristos din Evanghelia de astăzi observăm că Acesta nu-i trimite pe oameni s-o apuce înaintea Lui la cruce, ci îi cheamă să vină după El, pentru că El a dus mai întâi crucea. Înainte încă de a da glas acestei chemări, Mântuitorul a prezis suferințele prin care va trece, zicând că *«Fiul Omului trebuie să pătimească multe și să fie omorât, iar după trei zile să învieze»* (Marcu 8,31)”².

„Pericopa evanghelică din această duminică ne descoperă în cruce condiția și rațiunea profundă a vieții duhovnicești. După cum Domnul Hristos este în stare de jertfă până la sfârșitul lumii, creștinul nu poate fi în această lume decât răstignit. Adevăratul ucenic al lui Hristos *«și-a răstignit trupul împreună cu poftele»*, este *«răstignit»* pentru o lume dominată de *«pofa trupului, pofa ochilor și trufia vieții»*. Mântuitorul ne-a spus că a-L urma înseamnă adesea neînțelegere, suferință, prigoană. Și, de altfel, nu trebuie să uităm că, în această lume, El Însuși a fost batjocorit, chinuit și ucis, că această lume nu a suportat prezența Lui, așa cum întunericul nu suportă lumina care îl destramă”³.

„Fericitul Augustin a afirmat că dacă creștinul vrea să trăiască după Evangheliie, toată viața lui nu este altceva decât o cruce și o mucenicie. Se înșală aceia care cred că pot trăi pe pământ fără luptă și că se pot mântui fără suferință și cruce. Creștinul care nu acceptă crucea nu va învia întru fericire, după cum ne atenționează Sfântul Atanasie cel Mare: Cine are odihnă în această lume, să nu tragă nădejdea că o va afla pe cea veșnică.

¹ Ibidem, p. 372.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, pp. 160-161.

³ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 62.

În concepția Sfântului Apostol Pavel viața celui credincios este o luptă ce duce la cunună (cf. II Timotei 4,7-8)”¹.

„Crucea are o mulțime de înțelesuri spirituale în Sfânta Scriptură. În Evanghelia de astăzi, crucea poate însemna recunoașterea propriilor neputințe și asumarea suferințelor personale. Crucea este adesea o neputință sau o neîmplinire, o boală incurabilă, o patimă nevindecată, o tristețe că nu am devenit sau realizat ceea ce ne-am dorit. Foarte adesea, crucea în viața omului poate fi și o copilărie trăită fără părinți, o viață de familie fără copii sau o văduvie îndelungată. Crucea poate fi și un handicap, ca urmare a unui accident. Crucea mai poate fi și o durere prelungită în tot timpul vieții, ca urmare a pierderii unei ființe dragi. În multe feluri, crucea este trăită ca fiind o neputință, o neîmplinire sau o suferință care marchează viața omului”².

Oricare ar fi crucea noastră trebuie să știm că „Dumnezeu nu îngăduie suferința peste puterile noastre. El știe cât putem noi să pătimim. De câte ori nu zice omul: «Ah, nu mai pot, nu mai pot!» și poate mereu; ce să facă? Așa era un creștin care se ruga de ani de zile lui Dumnezeu să-i schimbe crucea suferinței, zicându-I: «Doamne, nu mai pot, vreau și eu o cruce mai mică!». Și iată că într-o noapte a visat o grămadă de cruci și pe Domnul Hristos lângă ele, zicându-i: «Iată fiule, ți-am auzit rugăciunile. Ți dau voie să îți alegi crucea pe care o vrei tu». Se uită el cu atenție, pune mâna și încearcă câteva cruci din grămadă, dar pe oricare o lua, era și mare și grea. Privește mai bine și într-o margine vede o cruce mică. Se repede la ea și o ridică, apoi Îi zice lui Iisus: «Doamne, pe aceasta o vreau!». Mântuitorul îi răspunde, «Bine, fiule, dar te-ai uitat să vezi ce scrie pe spatele ei?». Întoarce omul crucea și își vede chiar numele lui trecut acolo.

¹ Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, Episcop Vicar, *Op. cit.*, p. 218.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 416-417.

Aceasta era chiar crucea pe care o purtase până atunci și de care voia să scape. Privind la el cu blândețe, Domnul Hristos i-a zis: «Vezi, fiule, că Eu nu îngădui suferința mai presus de puterile tale? Aceasta ți-am dat-o și te-ai plâns mereu că este prea grea. Du-o cu bărbăție până la sfârșit și așa vei primi cununa vieții veșnice!». Omul și-a plecat capul în jos rușinat și imediat s-a trezit din visul cel minunat și plin de adevăr”¹.

„De aceea, când încercările noastre par să ajungă la culme, să nu spunem că sunt prea mari. Dumnezeu este Atotînțelept, El cunoaște prea bine măsura suferințelor noastre și nu ne va lăsa să îndurăm mai mult decât suntem în stare”².

Cu toate acestea însă, „cei care nu se roagă când trec prin necazuri, prin boală, prin suferință și nu-și pun nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, ajung adesea la deznădejde. O mulțime de oameni s-au sinucis pentru că nu s-au spovedit ori pentru că nu s-au rugat suficient ori nu au avut pe cineva aproape ca să se roage pentru ei. Au căzut în deznădejde, mai ales când a slăbit credința, s-a rărit rugăciunea, a fost uitată Biserica rugătoare a lui Hristos, în care lucrează El, Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre, prin Sfintele Taine și slujbele Bisericii și prin rugăciunile sfinților din ceruri”³.

Cum se împacă în astfel de cazuri atotînțelepciunea lui Dumnezeu cu deznădejdea oamenilor?

Dumnezeu i-a creat pe oameni liberi, încât ei aleg singuri ce cale vor să urmeze în viață. Necazurile nu sunt altceva decât niște încercări, peste care unii trec, în timp ce alții se poticnesc de ele. De asemenea, nu trebuie să uităm faptul că oamenii care se îndepărtează de Dumnezeu cad în mrejele diavolului, iar acesta îi duce întâi la moarte sufletească, fiindcă așa cum a scris Sfântul

¹ Ierodiamon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, pp. 553-554.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 162.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 419.

Iacov: „*păcatul, odată săvârșit, aduce moarte*” (Iacov 1,15), iar pe cei mai slabi, care cedează ispitei deznădejdiei, îi determină să-și pună capăt zilelor, conform afirmației Domnului Hristos că „*diavolul de la început a fost ucigător de oameni*” (Ioan 8,44). Din nefericire, pe astfel de oameni vrăjmașul îi ridică întâi pe culmile disperării, de unde îi aruncă apoi, cu o satisfacție sadică, în fundul iadului.

Oamenii sunt responsabili pentru faptele lor, iar nu Dumnezeu. Cine aruncă vina asupra Lui nu face altceva decât să găsească o scuză total nejustificată, ca și cum un condamnat la o pedeapsă oarecare l-ar acuza pe judecător pentru sentință, în loc să țină cont de faptele sale care au dus la aceasta. De aceea un om înțelept a făcut afirmația că „*cine se scuză se acuză*”.

„Însă oamenii oricât de greu încercați care și-au pus nădejdea în Dumnezeu, s-au rugat Lui și au simțit puterea Lui, aceia au trecut prin suferință, boală sau necazuri și au biruit. De aceea, Domnul Hristos le-a spus ucenicilor Săi: «*În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea*» (Ioan 16,33). Prin simpla sa voință sau putere, omul nu poate dobândi mântuirea sau viața veșnică, deoarece mântuirea este unirea omului cu Dumnezeu, ajutat fiind de harul lui Dumnezeu. Omul are deci nevoie de ajutorul lui Dumnezeu ca să-și poată purta crucea, după cuvântul Mântuitorului: «*Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi*» (Matei 11,28)”¹.

Un alt înțeles duhovnicesc adânc al crucii din viața omului este „*răstignirea*» sa între o dorință sfântă și o neîmplinire tristă. Despre crucea ca neîmplinire într-o sfințenie din cauza păcatului, vorbește Sfântul Apostol Pavel când zice: «*Nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc*» (Romani 7,19). Aceasta este crucea din viața duhovnicească a celor ce luptă cu patimile egoiste și neputințele din firea

¹ **Ibidem**, p. 462.

omenească înclinată spre păcat. Adesea creștinul își propune o înnoire duhovnicească și un început bun, un ideal înalt, dar constată cu regret eșecul în împlinirea acestui ideal. Totuși, când constatăm cu multă smerenie că în această luptă avem mare nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, înțelegem mai bine ceea ce Mântuitorul Însuși ne spune în cuvintele: «*Fără Mine nu poți face nimic*» (Ioan 15,5). Însă cu El, prin harul Lui vindecător, putem face mult bine, după cum spune și Sfântul Apostol Pavel: «*Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește*» (Filipeni 4,13). Astfel, crucea este și dorință sau voință puternică de a respinge ispitele, de a lupta cu păcatul, de a fi statornici în credință și în fapte bune. Cu alte cuvinte, crucea este aici suferință îndreptată spre biruință, o luptă pentru a crește în iubire smerită față de Dumnezeu și de semenii¹.

„Cu toții avem o cruce în suflet și în trup, în viața și în casa noastră și toți credem că a noastră este cea mai grea. Poate că uneori așa și este”², atunci însă, creștinule, gândește-te: „Se abat asupra ta nenorociri? Fii ascultător ca Noe. Ți se cere jertfă? Lasă-te în mâna lui Dumnezeu cu credința lui Avraam când mergea să-și jertfească fiul. Ți-ai pierdut averea? Ți-au murit pe neașteptate copiii? Îndură totul, alipindu-te de Dumnezeu în inima ta, ca Iov. Prietenii îți întorc spatele, ești înconjurat de dușmani? Rabdă fără să cârtești, cu credința că ajutorul lui Dumnezeu este aproape, așa cum făceau Sfinții Apostoli. Ești osândit la moarte pentru Hristos? Mulțumește-I lui Dumnezeu pentru asemenea cinste, ca miile și zecile de mii de mucenici. Nimic nu ți se va cere care să nu fi fost răbdat de alții înainte, și nu ai decât să urmezi pilda sfinților care au împlinit voia lui Dumnezeu. Trebuie să înțelegem bine că, cerând de la noi o răstignire, Domnul Hristos o cere pe cea a omului vechi, a

¹ **Ibidem**, pp. 417-418.

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 301.

omului țesut din obiceiuri rele, a omului aflat în slujba păcatului. Pentru că, prin această răstignire, omul vechi din noi este dus la moarte, și omul nou, cel zidit după chipul lui Dumnezeu, cel nemuritor, este adus la viață. Apostolul neamurilor a scris că *«omul nostru cel vechi a fost răstignit - și arată mai departe de ce - pentru a nu mai fi robii ai păcatului»* (Romani 6,6). Crucea este grea pentru omul vechi, omul simțurilor, este grea *«pentru trupul răstignit împreună cu patimile și cu poftetele»* (Galateni 5,24), dar nu este grea pentru omul duhovnicesc. *«Crucea este nebunie pentru cei ce pier, dar pentru noi, cei ce ne mântuim, este puterea lui Dumnezeu»* (I Corinteni 1,18). Așadar, noi ne lăudăm în crucea lui Hristos și cu crucea pe care o ducem de dragul Lui. Mântuitorul nu ne cere să luăm crucea Lui, ci să o luăm pe a noastră. Crucea Lui este cea mai grea. El nu S-a răstignit pentru păcatele Sale, ci pentru păcatele noastre, și așa crucea Lui este cea mai grea. Noi suntem răstigniți pentru păcatele noastre, deci crucea noastră este mai ușoară”¹.

„Va să zică, fiecare dintre noi are crucea sa, crucea suferințelor proprii, mai mari ori mai mici, pe care trebuie să și-o poarte. Și pentru ca să nu cădem sub povara crucii noastre, Biserica ne așază în cale crucea lui Iisus. Ea ne aduce aminte că Domnul Hristos, Cel răstignit pe cruce, a suferit mai mult și mai amarnic decât oricare dintre noi și că crucea noastră, oricât ni s-ar părea de grea, nu este niciodată atât de dureroasă ca aceea pe care a purtat-o El pe umeri și sub greutatea căreia a căzut pe urcușul Golgotei, căci pe brațele ei era îngrămadită povara tuturor păcatelor lumii, care trebuiau spălate și ispășite prin sângele Său cel scump. Vederea crucii lui Hristos ne face deci propria noastră cruce mai ușor de purtat și suferința mai blândă, știind că Hristos Însuși suferă împreună cu noi, că El este și acum cu noi. El este

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, pp. 161-162.

cu fiecare din cei ce credem, dacă ne gândim la El și dacă ne punem nădejdea în El”¹.

Un ierarh al Bisericii ne atrage luarea aminte: „Dacă nu vezi crucea ca pe o eliberare, ea te doboară, căci, prin ea însăși, este un instrument de tortură și așa va fi văzută mereu din perspectivă strict materială, însă, dacă ești capabil să o percepi dincolo de realitatea fizică, ea devine dătătoare de viață și aducătoare de pace”².

„Să ne asumăm crucea și s-o purtăm știind că Dumnezeu, în înțelepciunea Lui, a știut ce face atunci când ne-a dat-o. Ne-a dat-o fie ca pedeapsă ispășitoare aici, fie ca încercare a credinței, fie pentru rațiuni numai de El știute, dar în mod sigur justificate, chiar dacă noi nu le înțelegem”³.

„Tot creștinul care dorește mântuirea sufletului său este dator să fie gata a suferi cu dragoste și cu răbdare toate necazurile, încercările și durerile vieții îngăduite de Dumnezeu asupra omului pentru mântuirea lui. Sfântul Isaac Sirul a scris: Precum focul curăță arama de rugină, așa boala curăță păcatul omului. De aceea este bine ca în toată suferința și întristarea să ne rugăm Preaîn-duratelui Dumnezeu să ne ierte de păcate și să ne dea răbdare în necazuri și supărări, aducându-ne aminte că: Necazul rodește răbdare, iar răbdarea curățește de păcate”⁴.

„Când Mântuitorul îl îndeamnă pe fiecare «să-și ia crucea», aceasta este o chemare prin care El spune: Ia, acceptă, poartă neputința ta și urmează-mi Mie! Prezintă-mi Mie durerea ta, neputința ta, boala ta, osteneala ta, lupta ta cu tine însuși și cu neputințele tale! Astfel, Hristos vrea să poarte împreună cu noi suferința noastră, ca să umple cu prezența Lui iubitoare,

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, pp. 400-401.

² Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 338.

³ Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 40.

⁴ Arhimandrit Cleopa Ilie, *Predici...*, p. 379.

mântuitoare și simțitoare neîmplinirea noastră apăsătoare. El, Dumnezeu-Doctorul, vrea să intre în viața noastră pentru a ne vindeca de neputințele noastre sufletești și trupești și pentru a ne dăruia viața Sa divino-umană, adică mântuirea. El vrea să ne ajute să putem purta crucea suferinței spre a dobândi bucuria învierii. El dorește ca necazul, încercarea, neputința sau suferința pe care le avem să nu ne despartă de Dumnezeu, să nu ne înstrăineze de El, ci să le folosim pe toate acestea ca să ne apropiem mai mult de Dumnezeu. De fapt, necazurile sau suferințele nu ne lasă niciodată neutri. Oamenii care trec prin suferință sau poartă o cruce grea nu mai rămân nepăsători sau indiferenți. Necazul sau suferința ne poate apropia sau ne poate îndepărta de Dumnezeu. De aceea, Evanghelia de azi ne îndeamnă să luăm crucea vieții noastre, să o asumăm, să o purtăm venind cu ea la Hristos și să facem din ea cale spre înviere”¹.

„Fiecare om are o cruce a vieții sale, mai ușoară sau mai grea, o luptă pentru a-și sfîinți viața și a dobândi mântuirea. Dar Mântuitorul ne îndeamnă zicând: fiecare să-și ia crucea sa și să-I urmeze Lui. Adică, să nu-și asume crucea singur, ci să o poarte cerând ajutorul Său, al lui Hristos Cel răstignit și înviat, Care cu iubirea Sa milostivă schimbă crucea noastră în bucurie a învierii, transformă suferința în speranță, singurătatea în comuniune și neputința în biruință”².

„Numai Hristos-Domnul poate transforma crucea noastră în scară către cer, într-o șansă de ridicare spirituală din păcat și suferință, prin puterea Lui lucrătoare și vindecătoare în interiorul suferinței și al neputinței noastre. Hristos Mântuitorul poartă împreună cu noi crucea noastră și o transformă, adică dăruiește sens suferinței noastre ca loc de întâlnire a noastră cu El, Cel răstignit și înviat. Astfel, crucea noastră se transformă în lumină a sufletului și

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 417.

² *Ibidem*, p. 461.

în urcuș de înviere, ca sens și sensibilitate pentru a trăi taina existenței umane în comuniune de iubire. Când crucea suferinței este purtată cu credință în Dumnezeu și cu iubire față de Dumnezeu, suferința se unește cu speranța vindecării sau a mântuirii. Prin credința în Dumnezeu și iubire față de El, noi transformăm suferința în speranță, ne apropiem mai mult de Dumnezeu și căutăm mântuirea. Necazurile toate ne apropie mai mult de Dumnezeu, dacă în timpul încercărilor ne rugăm mai mult, ne pocăim mai intens și săvârșim mai mult bine în jurul nostru”¹.

„Să ne rugăm Domnului Hristos să ne dăruiască dorința și tăria de a căuta mântuirea sufletului mai mult decât orice bogăție din lumea aceasta, adică să dobândim împărăția iubirii și fericirii veșnice a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Să ne ajute Bunul Dumnezeu să înțelegem că dacă trecem prin suferință, prin necazuri, prin ispite, prin tot felul de lipsuri, Hristos-Domnul, Cel ce cunoaște crucea noastră, nu dorește ca noi să suferim, ci ne cheamă să ne apropiem mai mult de El, să simțim ajutorul Lui, să transforme singurătatea și suferința noastră în bucuria întâlnirii cu El, Cel răstignit și înviat”².

„Sunt mulți oameni care, deși săraci material, sunt foarte bogați în credință, speranță și iubire, au fețele senine și Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru toate. Însă întâlnim și oameni bolnavi revoltați sau răzvrătiți, oarecum certându-se cu Dumnezeu, pentru că nu pot da sens suferinței lor, în timp ce alți bolnavi se roagă lui Dumnezeu să-i ajute, să le curățească sufletul de păcate și să-i mântuiască; să le înmulțească iubirea de Dumnezeu și de semenii. Aceștia au dat un sens suferinței lor. Astfel, mulți oameni care au trecut prin suferință au devenit mai milostivi. Adesea, cei care au trecut prin suferință, sărăcie și necazuri înțeleg mai bine

¹ **Ibidem**, pp. 418-419.

² **Ibidem**, pp. 462-463.

crucea altora, dar și cunosc mai bine ajutorul lui Dumnezeu primit de ei în vreme de încercare”¹.

„Să ne ajute Preamilostivul Dumnezeu să fim nu numai închinători sau cinstitori ai Sfintei Cruci, ci și următori ai Mântuitorului Care ne însoțește în timp de suferință și ne ajută să o răbdăm cu pace sufletească și speranță pentru a dobândi slava împărăției lui Dumnezeu”².

Domnul Hristos spune în continuare în pericopa evanghelică de astăzi: *„Cine va voi să-și scape sufletul îl va pierde, iar cine își va pierde sufletul pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va mântui”*.

Prin această afirmație Mântuitorul ne dă de înțeles că cel ce vrea să-și mântuiască sufletul prin propriile puteri, separat de Domnul Hristos, acela îl va pierde. Noi nu ne putem mântui fără Hristos, fiindcă *„întru nimeni altul nu este mântuirea, căci prin sângele Său avem răscumpărarea, iertarea păcatelor”* (Faptele Apostolilor 4,12 și Coloseni 1,14).

În schimb, cel ce își dă sufletul, adică își pierde viața pentru credința în Iisus Hristos, suferind moarte martirică din pricină că a împlinit poruncile din Sfânta Evanghelie, acela își mântuiește sufletul.

„Sfinții Calist și Ignatie Xanthopol au scris că de dragul credinței în Hristos suntem datori să ne dăm sufletul și să nu ne cruțăm nici măcar viața, însă pierzând lumea întreagă, cu toate tentațiile ei, câștigăm nemurirea”³.

De obicei în edițiile românești ale Sfintei Scripturi termenul de „ψυχή” (psihi) din originalul grecesc, care înseamnă „suflet”, este tradus prin „viață”, iar întreaga frază rostită de Mântuitorul este redată în felul următor: *„Cine va voi să-și scape viața o va*

¹ **Ibidem**, p. 463.

² **Ibidem**.

³ **Calinic Botoșăneanul**, *Triodul...*, p. 122.

pierde, iar cine își va pierde viața pentru Mine și pentru Evanghelie, acela o va mântui”.

Sfântul Nicolae Velimirovici a scris că „amândouă traducerile (suflet și viață) au aici același înțeles. Pentru că cine va căuta să-și scape cu orice preț viața cea muritoare, o va pierde până la urmă nu numai pe aceasta, ci le va pierde pe amândouă: și viața muritoare și viața veșnică. Pe cea muritoare pentru că este supusă morții și oricât de mult ar izbuti s-o prelungească, tot la moarte ajunge până la urmă; iar pe cea veșnică o va pierde pentru că nu a făcut nimic ca să o aibă. Dar cine se ostenește să câștige viața cea fără de moarte în Hristos, are s-o primească și are s-o aibă în veșnicie, chiar dacă pe cea vremelnică a pierdut-o. Cineva poate să-și piardă viața vremelnică, muritoare, pentru Hristos și pentru Evanghelie, fie în caz extrem, când se jertfește și moare martir pentru Hristos și pentru sfânta lui Evanghelie, sau atunci când, nesocotind viața aceasta păcătoasă și nevrednică, se dăruiește cu toată inima sa, cu tot sufletul său și cu toată puterea sa Mântuitorului, intrând în slujba Lui, dându-I totul Lui și așteptând de la El totul”¹.

În continuare Domnul Hristos pune două întrebări: „*Ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul? Sau ce ar putea să dea omul, în schimb, pentru sufletul său?*”.

„Răspunsul este lăsat în grija omului. Iisus întreabă, dar nu răspunde, nu pentru că nu ar putea sau n-ar cunoaște răspunsul, ci pentru că așteaptă ca răspunsul să fie dat de noi. De el atârna totul. Un răspuns nu atât prin cuvinte, ci prin viața întreagă. Dar dacă chiar vrem să răspundem prin cuvinte, răspunsul nostru la ambele întrebări este același, scurt și limpede. Nimic! Nimic nu-i folosește omului dacă-și pierde, adică își neglijează sufletul, chiar dacă ar dispune de toate averile pământului. Același răspuns

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 164.

este valabil și pentru a doua întrebare: Nimic, absolut nimic nu poate da omul în schimb pentru sufletul lui”¹.

„Este de folos să stăruim asupra acestor două întrebări. Ele ne arată valoarea sufletului omenesc, prețul care a fost plătit pentru răscumpărarea lui din robia vrăjmașului și, prin aceasta, datoria fiecărui creștin de a se îngriji de mântuirea lui”².

„Omul poate pierde multe lucruri în viață, dar nu trebuie să-și piardă sufletul, căci atunci a pierdut totul, definitiv. Despre un rege care a pierdut o luptă se spune că i-a scris mamei sale acasă: Am pierdut totul în afară de onoare! Cât de bine ne-ar sta dacă am putea spune și noi: am pierdut multe, am pierdut chiar viața, dar nu ne-am pierdut sufletul”³.

„Nimic nu se poate compara înaintea lui Dumnezeu cu sufletul. Dacă am putea așeza într-o cumpănă toate bogățiile lumii și în cealaltă un singur suflet omenesc, am vedea că aceasta din urmă trage mai greu înaintea lui Dumnezeu. Nu pentru bogățiile lumii s-a jertfit Iisus, ci pentru sufletul meu și al tău, pentru toate sufletele oamenilor. În aceasta se arată valoarea omului, în sufletul lui. Sfântul Apostol Pavel insistă asupra valorii omului, comparându-l cu îngerii, ființe spirituale create de Dumnezeu: *«Ce este omul, că-Ți amintești de el, sau fiul omului, că-l cercetezi pe el? L-ai micșorat cu puțin față de îngeri; cu mărire și cu cinste l-ai încununat și l-ai pus peste lucrurile mâinilor Tale»* (Evrei 2,6-7)”⁴.

Sfântul Nicolae Velimirovici a scris și el: „Ce folos ai să câștigi toată această lume care se îndreaptă spre pierire și să-ți pierzi sufletul menit mântuirii? Lumea se apropie de sfârșit, și va fi lepădată ca o haină veche. Iar sufletele adevărate, sufletele care îl iubesc pe Hristos,

¹ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 140.

² *Ibidem*, pp. 140-141.

³ *Ibidem*, p. 141.

⁴ *Ibidem*.

se vor înălța atunci în împărăția tinereții veșnice. Sfârșitul lumii este începutul vieții celei noi a sufletului. La ce bun ar avea omul lumea de care curând oricum se va despărți? La ce bun, când lumea întreagă, într-un viitor ce nu-i departe, se va risipi și va dispărea ca un vis care a trecut? De ce folos să-i fie un leș zăcând neajutorat? Ce o să dea omul în schimb pentru sufletul său? Chiar dacă toată lumea ar fi a lui, Dumnezeu tot n-ar primi-o în locul sufletului său! Dar lumea nici măcar nu este a lui. Lumea este a lui Dumnezeu, și Dumnezeu i-a dat-o omului spre dobândirea unui bun și mai mare, și mai prețios. Cel mai mare dar pe care Dumnezeu i l-a dat omului este sufletul zidit după chipul Său. Și acest dar Dumnezeu vrea, la vremea potrivită, să l se întoarcă. Omul nu poate să-l dea nimic în schimb lui Dumnezeu pentru sufletul său. Sufletul este regele; tot restul este rob. Dumnezeu nu va primi rob în locul regelui, nici lucru pieritor în locul celui fără de moarte. O, ce va da păcătosul în locul sufletului său? Câtă vreme este în trup, omul este vrăjit de multe lucruri pe care le socotește de preț; dar când se desparte de trup își dă seama - o, de n-ar fi prea târziu, - că în afară de Dumnezeu și de suflet nimic nu are preț. Deci nu are ce să dea în locul sufletului. O, ce primejdie, ce jale pe sufletul păcătos când vede că toate legăturile cu lumea i s-au tăiat, și stă gol și lipsit de toate în lumea cea de duh! Pe cine să strige într-ajutor? Al cui nume să-l cheme? De poala veșmântului cui să se țină când se vede căzând în abis pentru totdeauna? Fericiți cei care, în lumea aceasta, au ajuns la dragostea lui Hristos și au învățat să cheme numele Lui ziua și noaptea, odată cu răsuflarea și cu băștile inimii! Deasupra abisului vor ști pe cine să strige, vor ști al Cui nume să-l cheme. Vor ști de poala hainei Cui să se țină. Cu adevărat, vor fi în afară de orice primejdie sub aripa Domnului lor”¹.

Pentru a cunoaște valoarea sufletului voi utiliza un exemplu din istorie. „Când cei dintâi navigatori europeni au ajuns în pământurile Africii și ale Americii au făcut schimburi extrem de

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, pp. 165-166.

avantajoase cu locuitorii ținuturilor acelor continente. Cu lucruri de nimic au pus mâna pe comori imense. Cu oglinzi mici și mari, cu mărgel ieftine și cu cercei de sticlă au cumpărat aur, argint, pietre prețioase, fildeș și altele. Cum de au făcut acest schimb? Iată cum: locuitorii acelor ținuturi nu cunoșteau prețul cel mare al comorilor lor, așa cum nu cunosc creștinii prețul cel mare al sufletului lor; nu știu cât de mare și cât de scump este sufletul înaintea lui Dumnezeu. Parcă ne vine să zâmbim și să-i compătimim pe acei băștinași pentru naivitatea lor și pentru ușurința cu care au fost înșelați. Însă mult mai vrednici de compătimit suntem noi, creștinii, care nu cunoaștem valoarea unui suflet înaintea lui Dumnezeu”¹.

În continuare, Domnul Hristos le-a atras luarea aminte tuturor oamenilor, spunând că *„de cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele, în neamul acesta desfrânat și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el, când va veni întru slava Tatălui său cu sfinții îngeri”*.

Mântuitorul face referire aici la cei ce nu vor să-I accepte învățătura cea mântuitoare pentru că le este rușine sau frică de oameni și preferă să rămână în afara Bisericii, precum și la cei care au îmbrățișat-o, dar în vreme de ispită se dezic de ea, negând credința în Domnul Hristos și apartenența la trupul Lui tainic, care este Biserica. Unii se rușinează să-L accepte pe Iisus Hristos ca Mântuitor, pentru a nu-i supăra pe semenii lor, iar alții se jenează să-și mărturisească credința în Hristos, pentru a fi pe placul „prietenilor” lor, dovedind prin aceasta *„că iubesc slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu”* (Ioan 12,43). Tot așa și Fiul lui Dumnezeu întrupat, care va veni la sfârșitul lumii ca Judecător al oamenilor, înconjurat de sfinții îngeri, îi va îndepărta pe aceștia de la fața Sa, zicându-le: *„Duceți-vă de la Mine, blestemaților; în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui”* (Matei 25,41).

¹ Ierodiacon Visarion Iugulescu, *Op. cit.*, p. 406.

Pasajul evanghelic de astăzi se încheie prin cuvintele: „*Apoi a zis Iisus către ei: «Adevăr vă grăiesc că sunt unii, din cei ce stau aici, care nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu, venind întru putere»*”.

Aceste cuvinte ale Mântuitorului sunt lămurite de versetele care urmează, dar care nu mai sunt redată de pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie: „*După șase zile i-a luat Iisus cu Sine pe Petru, pe Iacov și pe Ioan și i-a dus într-un munte înalt; și S-a schimbat la față înaintea lor. Și veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte, ca zăpada, așa cum înălbitorul nu poate înălbi pe pământ. Și li s-a arătat Ilie, împreună cu Moise și vorbeau cu Iisus*” (Marcu 9,2-4). Pentru o mai bună înțelegere voi prezenta și textul Sfântului Evanghelist Matei care se referă la același eveniment: „*Și după șase zile, Iisus i-a luat pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele acestuia, și i-a dus pe un munte înalt, de o parte. Și S-a schimbat la față înaintea lor; și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele I s-au făcut albe ca lumina. Și iată, Moise și Ilie li s-au arătat vorbind cu El*” (Matei 17,1-3). După ce Domnul Hristos a afirmat că unii dintre cei ce erau împreună cu El în acel moment nu vor muri, până ce nu vor vedea împărăția lui Dumnezeu venind întru putere, la șase zile Și-a ținut promisiunea, schimbându-Se la față înaintea celor trei Sfinți Apostoli care au urcat cu El pe munte, încât aceștia s-au învrednicit să vadă în această viață slava împărăției lui Dumnezeu.

Avem multe de învățat din pasajul evanghelic de astăzi, dar mai important este să împlinim ceea ce știm că avem de făcut, după cum ne-a îndemnat Sfântul apostol Iacov: „*Fiți dar împlinitori ai cuvântului lui Dumnezeu, și nu numai ascultători ai lui, amăgindu-vă pe voi înșivă*” (Iacov 1,22).

Amin

Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci (altă cuvântare)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Ne aflăm în timpul liturgic marcat de Sfânta Cruce și de aceea atât duminica dinainte de 14 septembrie, cât și cea de după această dată sunt închinare cinstirii lemnului de viață dătător, pe care Domnul Hristos a coborât în mijlocul creației pentru a vindeca rana neascultării și a-l împăca pe om cu Dumnezeu”¹.

„În Epistola către Galateni, în pasajul din Apostol citit în această zi la Sfânta Liturghie, Apostolul neamurilor spune: *«M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu sunt cel ce mai trăiesc, ci Hristos este Cel ce trăiește în mine. Și viața de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine Însuși pentru mine»* (Galateni 2,20). Iar în Evanghelia zilei stă scris: *«Dacă voiește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie»* (Marcu 8,34). Legătura dintre cele două texte este evidentă și de aici înțelegem că cel care vrea (nu este obligat) să Îi urmeze Domnului Hristos trebuie să se lepede de sine și să îl lase pe Mântuitorul să viețuiască în el. Acesta este elementul esențial al vieții: a-L lăsa pe Domnul Hristos să locuiască în noi și nicio altă persoană să nu se confunde cu persoana Lui. Cum facem aceasta? Imitând ceea ce face El, adică iubind! Aceasta este cea mai mare poruncă dată de Domnul Hristos oamenilor, iar de împlinirea ei depinde întâlnirea și reintegrarea noastră în iubirea lui Dumnezeu. Purtătorii de Dumnezeu sau teoforii sunt făclierii Legii care a

¹ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 149.

schimbat la față lumea și care și acum, în acest veac întunecat, pot aduce lumină pentru a aprinde inima omului de astăzi de dorul întâlnirii cu Dumnezeu”¹.

„Dumnezeu a creat lumea din iubire, dar omul, deși are conștiința prezenței lui Dumnezeu în creație, nu a răspuns acestei iubiri, înstrăinându-se într-o căutare eșuată și rămânând prizonierul unei iubiri de sine autosuficiente. Această rătăcire a omului îmbrăcat în «haine de piele», cum îl numește teologul Panayotis Nellas, a declanșat plinirea vremii, a timpului în care Dumnezeu coboară în creație pe treptele crucii pentru a-i arăta omului că drumul întâlnirii cu El trece prin asumarea suferinței și mergerea pe urmele pașilor Celui răstignit, a Cărui povară reprezintă vina neascultării tuturor urmașilor lui Adam și ai Evei. Fiul lui Dumnezeu și-a arătat iubirea pe cruce, în suferință, deschizându-Și brațele ținute pe lemn într-o îmbrățișare părintească iertătoare. Acest altar de suferință trebuie cinstit cu evlavie și recunoștință, căci prin el se manifestă plener iubirea lui Dumnezeu pentru oameni. Iubirea răstignită pe cruce este o imagine de neconceput, care depășește orice rațiune, dar din această taină izvorăște harul lui Dumnezeu”².

„De aceea, în această duminică, ce urmează sărbătorii Înălțării Sfintei Cruci, în care ni se vorbește despre lepădarea de sinele egoist și asumarea crucii personale, trebuie să înțelegem că fiecare om care iubește asemeni Domnului Hristos trebuie să fie capabil să Îi urmeze Lui. Mântuitorul a spus: «Mă iubește cel care Îmi urmează». Cu alte cuvinte: dacă cineva vrea să Îmi urmeze, dacă cineva vrea să Îmi declare iubirea sa, dacă cineva pretinde a fi unul dintre prietenii Mei, atunci el trebuie să Mă imite. Și această cale este uneori o coborâre abruptă, contrar gândurilor izvorâte din rațiunea omenească, o sondare profundă

¹ *Ibidem*, pp. 149-150.

² *Ibidem*, pp. 150-151.

în adâncul ființei, acolo unde se așază umbra faptelor necurate și izvorăsc gândurile care tulbură viețuirea în Duhul lui Dumnezeu, o îndurare a nedreptăților, o asumare a unor suferințe sau vinovății străine”¹.

„Când Domnul Hristos îl cercetează pe om, El coboară și devine egal cu el. Mântuitorul coboară între oameni și ajunge până la cruce. Coboară în mormânt și în iad. Să urmezi calea Domnului Hristos înseamnă nu doar să Îl însoțești spre înviere, ci și în patimă și moarte. El Însuși ne spune aceasta prin Sfântul Apostol Pavel, care a scris: *«Căci vouă vi s-a dat, pentru Hristos, nu numai să credeți în El, ci să și pătimiți pentru El»* (Filipeni 1,29). Gândul la moarte sau a fi mort pentru lume, a te înstrăina de lumescul lumii și de ceea ce te circumscrie strict în orizontul spiritului hedonist și umanist al consumării existenței proprii în acest veac sunt tot atâtea moduri de a-ți asuma crucea”².

„Acceptarea suferinței ne face să completăm, la rândul nostru, ceea ce lipsește ca dovadă trupului Său tainic, care este Biserica, după cum a afirmat tot Apostolul neamurilor: *«Acum mă bucur de suferințele mele pentru voi și împlinesc, în trupul meu, lipsurile necazurilor lui Hristos pentru trupul Lui, adică Biserica»* (Coloseni 1,24). În fapt, urmarea Mântuitorului înseamnă să devenim, asemenea Lui, un bob de grâu care este forțat să moară ca să poată rodi. Să Îi urmezi Domnului Hristos înseamnă să te dăruiești, ca mai apoi să te regăsești într-un astfel de paradox, care este, totuși, o evidență. Înseamnă să te uiți pe tine și să te dăruiești în totalitate celorlalți. Aceasta înseamnă a-L imita pe Domnul Hristos”³.

„Toate acestea se înscriu în sfera verbului «a iubi», care a transfigurat fața lumii după chipul Creatorului său, iar a iubi

¹ **Ibidem**, p. 151.

² **Ibidem**, pp. 151-152.

³ **Ibidem**, p. 152.

hristic înseamnă să trăiești veșnic în Mântuitorul, să-L accepți pe Domnul Hristos înlăuntrul tău și să-L lași să vorbească prin cuvintele tale, să-i miluiască pe neputincioși prin mâinile tale, să împlinească viața celorlalți prin osteneala propriei tale vieți, pe care ai închinat-o lui Dumnezeu”¹.

„Lucrarea duhovnicească a omului angajat pe calea asumării îndumnezeirii se împlinește prin cruce, necazuri, neputințe și suferințe. Comuniunea omului cu Dumnezeu se fundamentează, de altfel, pe altarul crucii, de aceea Sfântul Chiril al Alexandriei a scris: «Dacă Domnul Hristos n-ar fi murit pentru noi, noi nu ne-am fi mântuit». În felul acesta, cuvintele «*mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are, decât să-și pună viața pentru prietenii săi*» (Ioan 15,13) prind viață și sens tocmai raportându-se la jertfa crucii Mântuitorului, care unește și vindecă-mântuiește”².

„Purtarea crucii personale și «răstignirea» pentru aproapele sunt forma actualizată a suferințelor Golgotei ca împlinire asumată a urmăririi lui Hristos, ce ne unesc hristic în taina iubirii jertfelnice, care este rațiunea de a fi a omului cel nou, restaurat după chipul și asemănarea Creatorului Său. Murind păcatului și omului celui vechi, prin renunțarea asumată la formele de stimulare a sinelui egoist, nu facem altceva decât să ne purtăm crucea cotidiană în duhul Domnului Hristos, parcurgând drumul sinuos de la robia autonomismului individual, la libertatea iubirii împărtășite. Numai în aceste condiții crucea vieții noastre este o jertfă bineplăcută oferită lui Dumnezeu, iar fără speranța învierii, viața umană eșuează în însingurare, în înstrăinare, acolo unde perspectiva morții este văzută ca neant sau trecere în neființă. Acesta este rezultatul evaluării unilaterale a teologiei patimilor și morții lui Dumnezeu care au alimentat concepții străine de

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 152-153.

adevăratul duh patristic și scripturistic, ajungându-se la concluzia filosofică dezolantă a «morții lui Dumnezeu» de tip nietzschean și care conduce la angoasă și vid existențial. Întotdeauna Ortodoxia a evaluat patimile crucii din perspectiva învierii Domnului Hristos, umplând de speranță și curaj viața mucenicilor, adevărații ostași ai lui Hristos, a părinților neptici și a altor cuvioși în lupta lor cu duhul veacului”¹.

„Dincolo de disperare, solitudine, angoasă și tristețe, purtătorii și adoratorii crucii Îl simt pe Domnul Hristos - Biruitorul morții și personificarea speranței Care spune că moartea este, pentru prietenii Săi, un somn, din care cei adormiți se vor ridica pentru a se împărtăși din iubirea veșnică a veșnicului Dumnezeu. Sângele Mântuitorului vărsat pe cruce este cel pe care îl primim euharistic și care exprimă starea de jertfire continuă a Mielului și prin care devenim consangvini cu Hristos, frați întru El și fii ai Tatălui ceresc. Această băutură mistică ne animă, ne dinamizează și ne încurajează în asumarea crucii personale, bine știind că, așa cum a spus Sfântul Ioan Gură de aur, ea este «medicamentul nemuririi», care ne vindecă rana morții provocată de păcat”².

„Doar asumându-ne crucea personală demonstrăm ființarea noastră întru libertate, în raport cu Dumnezeu și cu lumea. Așa cum Domnul Hristos Și-a asumat crucea, făcându-Se ascultător până la moarte, omul își împlinește libertatea opțiunii tocmai prin asumarea suferințelor și chiar a morții. Rețetele de viață moderne vorbesc despre nutriție echilibrată proteic, despre tehnici de înfrumusețare corporală și de menținere a ei, despre crearea unui spațiu artificial ambiental care să genereze energii fortificatoare pentru psihicul uman (Feng Shui) în încercarea de abolire a suferinței, însă, intenționat sau nu, prin acestea se distrage atenția

¹ **Ibidem**, pp. 153-154.

² **Ibidem**, p. 154.

creștinului modern de la ceea ce ar trebui să constituie preocuparea fundamentală a sa, și anume raportarea la Dumnezeu. Aceste preocupări moderne sunt fructul unui antropocentrism hedonistic ce vizează fabricarea unui surogat edenic”¹.

„Pentru omul modern este de neînțeles cum asumarea crucii ar putea deschide perspectiva libertății ființei precum și a vindecării neajunsurilor maladive ale ei. Cu cât înstrăinarea față de ceea ce ar trebui să reprezinte «omul cel nou» este cronicizată, cu atât leacul care are puterea tămăduirii este mai amar. Dacă Sfânta Euharistie este «doctoria nemuririi» care are puterea de a ne încorpora în Hristos Cel veșnic, crucea este «leacul și calea spre sănătatea ființei», după cum mărturisește Sfântul Nicolae Velimirovici. Pentru cei care s-au abandonat lumescului și sunt indiferenți la darul crucii, înstrăinarea de Dumnezeu este o a doua fire ce se constituie drept cadrul natural al unei existențe hibride, în care sinele și lumea sunt sinteza nefericită a acestei opțiuni. Astfel, omul contemporan refuză paradigma oferită de Adam cel Nou, erijându-se în «omul de tip nou» care este conștient că nu trebuie să-și refuze împlinirea nevoilor naturale - ca singură cale ce îi poate asigura confortul psihosomatic, dincolo de orice suferință și încordare existențială. Pentru o astfel de tipologie umană, chemarea incomodă a crucii nu mai reprezintă o paradigmă socială, ci opțiunea specific religioasă a unei anumite categorii care stă sub semnul aceluiași crez”².

„Sfântul Ioan Gură de Aur a afirmat că cei ce se unesc cu Dumnezeu și sunt un duh cu El sunt înstrăinați de lume, deși trăiesc în mijlocul ei. De aceea «nu trebuie să fim lumești în lume», deoarece cei încorporați în Hristos pregustă darurile tainei împărăției încă din lumea aceasta, fiind angajați în pelerinajul transfigurării taborice și trăind într-o continuă stare de răstignire

¹ **Ibidem**, pp. 154-155.

² **Ibidem**, pp. 155-156.

față de lumescul propriei ființe. Tot în teologia Sfântului Ioan Gură de Aur, acest pelerinaj spre îndumnezeire este o constantă cotidiană a răstignitului, o stare existențială jertfelnică de continuu dinamism sinergic și este imaginea unui triptic ascetic ce include lepădarea de sine, asumarea crucii și urmarea lui Hristos”¹.

„Pentru o înțelegere corectă a lepădării de sine ca angajare ascetică în perspectiva comuniunii cu Hristos, Sfântul Ioan Gură de Aur spune că înstrăinarea față de propriul sine înseamnă «să nu ai nimic comun cu tine însuși, ci să te dai primejdiilor, ca și cum nu ai suferi tu acestea, ci altul», iar această atitudine ascetică nu trebuie să fie un impuls de moment care să dureze cât aroganța unui gând efemer ocazionată de mustrea pasageră a cugetului, ci este necesar să fie o stare de continuă «junghiere» a ființei întregi în toate modurile ei de manifestare”².

„În Epistola către Galateni (6,14) Sfântul Apostol Pavel subliniază ambivalența răstignirii omului față de lume și a lumii față de om, pătrunzând în intimitatea tainei crucii spirituale. Astfel, dacă răstignirea lumii față de monah se reduce la claustrarea între zidurile unei mănăstiri, în schimb răstignirea omului față de lume are implicații duhovnicești mult mai profunde, ca lucrare lăuntrică de răstignire a poftelor păcătoase și a patimii ce lucrează în inimă, față de tentația lumescului. Răstignirea omului față de lume se împlinește atunci când coboară în sine pentru a analiza introspectiv dispozițiile inimii sale și este dezrădăcinată de aici împătimirea față de faptele înstrăinării de Dumnezeu, pentru ca apoi să urmeze calea ascendentă a unirii gândului curățit, ca jertfă, cu Dumnezeu pe care-L contemplă. Analizând cuvintele Apostolului neamurilor referitoare la înțelesul duhovnicesc al răstignirii, Sfântul Teofan Zăvorâtul spune: «Când veți părăsi toate faptele pătimase, se

¹ **Ibidem**, p. 156.

² **Ibidem**.

poate spune că lumea s-a răstignit pentru voi, iar când veți stinge înseși patimile, se va putea spune că și voi v-ați răstignit față de lume». Măsura suferinței izvorâte din asumarea propriei cruci este direct proporțională cu starea păcătoasă a propriei ființe, iar purtarea ei devine cu atât mai ușoară, cu cât urmarea lui Hristos este mai intensă și mai constantă. Când omul refuză răstignirea față de lume și părăsește calea către Hristos, păcatul zidește în-lăuntru său propriul suflet, ca icoană a răului ce înrobește ființa unei lumi din care Dumnezeu este exclus. Urmarea lui Hristos este tocmai lepădarea sinelui egoist și înlocuirea cu omul cel dinlăuntru, ascuns în adâncul insondabil al inimii, hrănit de harul lui Hristos în smerenia ascultării crucificate față de El. Doar astfel Hristos ia chip în noi, hristificând mintea și inima noastră, vindecându-le de omenescul teluric și moartea spirituală. Astfel, în actul asumării răstignirii noastre este prezentă puterea lui Hristos Care ne ușurează suferința pentru că este prezent înlăuntru ființei noastre (cf. Galateni 2,20) într-o continuă stare de jertfă în care suntem și noi asimilați prin participare. Gândul la această prezență aduce mângâiere și estompează neplăcerile provocate de necazurile proprii, dând în același timp sens supraviețuirii noastre în umbra crucii Lui. Urmarea lui Hristos este «o continuă dezrădăcinare a iubirii de sine și ascultare necondiționată de voia lui Dumnezeu», cum mărturisește Ioannis Romanidis, ca o continuă participare la Taina Crucii ce are puterea transfigurării totale a iubirii în ființa umană din orientarea sa egocentristă, în deschidere altruistă. Taina Crucii însoțește sinergic ființa umană în parcurgerea treptelor devenirii sale conducând-o prin curățire, iluminare și îndumnezeire, înlocuind centrismul iubirii de sine prin deschiderea spre hristocentrismul iubirii crucificate, filantropice, dinamizând puterile psihosomatice ale omului spre adevărata sursă a vieții spirituale ce izvorăște din mormântul gol al lui Hristos. Angoasa

morții iminente este înlocuită de bucuria vederii lui Hristos Cel înviat Care a biruit moartea prin patima Sa, iar aceasta este o invitație la a accepta nu doar actul răscumpărător al lui Hristos ci, mai ales, cel al asumării răstignirii personale, ca singură cale de împăcare plenară cu Dumnezeu”¹.

„Astfel, răstignirea personală nu are doar o dimensiune verticală, privită doar ca răspuns la iubirea lui Dumnezeu, ci îndeplinește în iconomia ei și o funcție orizontală în raport cu mădularele Bisericii, ca jertfă pentru aproapele, împlinind ca act al trăirii creștine ceea ce în mod simbolic crucea evocă semantic - unirea cerului cu pământul și împărtășește omului iubirea răstignită. Jertfa pentru aproapele este actualizarea jertfei de pe Golgota și imitarea vieții lui Hristos în cotidianul preocupărilor, exemplul suprem al iubirii în duhul lui Hristos, căci *«mai mare iubire decât aceasta nimeni nu are, decât să-și pună viața pentru prietenii săi»* (Ioan 15,13). Cel mai subtil exemplu de compasiune este în gândirea părintelui profesor Dumitru Stăniloae jertfa de sine, ca purtare a crucii împreună cu cel ce suferă, iar această disponibilitate nu se poate câștiga decât renunțând la prioritățile personale. Renunțarea la sine și angajarea în slujirea aproapelui ne așază într-o stare de liniște, de odihnă a ființei, umplându-ne de bucurie duhovnicească ce nu este posibilă altfel decât ca renunțare totală la sine: *«Nu putem face totul pentru celălalt, dacă ținem la plăcerile noastre egoiste»*”².

„Așadar, omul înduhovnicit trebuie să fie imaginea hristificată a Celui după chipul Căruia a fost creat, mădular al trupului eclesial prin care Dumnezeu lucrează mântuirea în ogrorul împărăției, prin care adapă și hrănește, vindecă și mângâie pe frații Săi mai mici. Omul este conceput în formă hristificată tocmai pentru a rămâne într-o continuă stare de jertfă cu mâinile

¹ **Ibidem**, pp. 156-159.

² **Ibidem**, p. 159.

întinse filantropic și privirea întoarsă spre sinele răstignit, împlinind porunca Legii Noi împărtășite de Domnul Hristos Sfinților Săi Apostoli. Iubirea jertfelnică și înțelegătoare, ce unește și bucură în duhul lui Hristos pe tot omul care vine în lume, trebuie să fie pentru noi singura rațiune de a fi. Totodată, pentru creștinul contemporan chemat să-și asume moștenirea bimilenară a Creștinătății în dialog cu noile forme de manifestare a religiozității amicale și ateiste, Taina Bisericii rămâne mediul în care jertfa de sine are valoare soteriologică, iar crucea își asumă calitatea de axă a lumii prin intermediul căreia a fost și este posibilă întruparea lui Dumnezeu și îndumnezeirea omului, revelarea iubirii chenotice divine și devenirea omului ca transfigurare a lui”¹.

Amin

¹ *Ibidem*, pp. 159-160.

Duminica dinaintea Nașterii Domnului
(genealogia Mântuitorului)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam. Avraam a născut pe Isaac; Isaac a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iuda și frații lui; Iuda a născut pe Fares și pe Zara, din Tamar; Fares a născut pe Esrom; Esrom a născut pe Aram; Aram a născut pe Aminadav; Aminadav a născut pe Naason; Naason a născut pe Salmon; Salmon a născut pe Booz, din Rahav; Booz a născut pe Iobed, din Rut; Iobed a născut pe Iesei; Iesei a născut pe David regele; David a născut pe Solomon din femeia lui Urie; Solomon a născut pe Roboam; Roboam a născut pe Abia; Abia a născut pe Asa; Asa a născut pe Iosafat; Iosafat a născut pe Ioram; Ioram a născut pe Ozia; Ozia a născut pe Ioatam; Ioatam a născut pe Ahaz; Ahaz a născut pe Iezechia; Iezechia a născut pe Manase; Manase a născut pe Amon; Amon a născut pe Iosia; Iosia a născut pe Iehonia și pe frații lui, la strămutarea în Babilon; După strămutarea în Babilon, Iehonia a născut pe Salatiel; Salatiel a născut pe Zorobabel; Zorobabel a născut pe Abiud; Abiud a născut pe Eliachim; Eliachim a născut pe Azor; Azor a născut pe Sadoc; Sadoc a născut pe Achim; Achim a născut pe Eliud; Eliud a născut pe Eleazar; Eleazar a născut pe Matan; Matan a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iosif, logodnicul Mariei, din care S-a născut Iisus, Care se cheamă Hristos. Așadar, toate neamurile de la Avraam până la David sunt paisprezece; și de la David până la strămutarea în Babilon sunt paisprezece; și de la strămutarea în Babilon până

la Hristos sunt paisprezece neamuri. Dar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat având în pânțe de la Duhul Sfânt. Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a vrut s-o lase în ascuns. Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt. Ea va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lui. Acestea toate s-au făcut ca să se îplinească ceea ce s-a zis de Domnul prin prorocul care zice: Iată, Fecioara va avea în pânțe și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanuel, care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu». Și deșteptându-se din somn, Iosif a făcut așa precum i-a poruncit îngerul Domnului și a luat-o la sine pe logodnica sa. Și fără să fi cunoscut-o pe ea Iosif, Maria a născut pe Fiul ei Cel Întâi-Născut, Căruia I-a pus numele Iisus” (Matei 1,1-25).

„Ultima duminică dinaintea sărbătorii Nașterii Domnului este Duminica Sfinților Părinți după trup ai Domnului Hristos. În această duminică, Biserica a rânduit să fie citit primul capitol al Evangheliei de la Sfântul Apostol și Evanghelist Matei, cu care începe Noul Testament, în care este prezentată genealogia Mântuitorului sau Cartea neamului lui Iisus. Ea cuprinde o rânduială și o înțelepciune divină care împreună exprimă: așteptarea cu speranță a lui Mesia de-a lungul generațiilor și pregătirea în credință a oamenilor pentru venirea Lui”¹.

„Sfinții strămoși așteptau venirea în lume a lui Mesia cel făgăduit de Dumnezeu și anunțat de proroci; noi așteptăm, ca în fiecare an, praznicul nașterii Mântuitorului lumii”².

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 466.

² Sfântul Teofan Zăvorâtul, *Op. cit.*, p. 218.

„Pericopa evanghelică de astăzi este compusă din două părți, a căror descriere poate fi zugrăvită în două tablouri: primul tablou - identitatea pământească a Domnului Hristos - în care este prezentată genealogia lui - adică strămoșii Săi după trup. Al doilea tablou - identitatea cerească a lui Iisus - în care este descrisă zămislirea Sa de la Duhul Sfânt”¹. Astfel, „Sfântul Evanghelist Matei ne arată că Cel a cărui naștere o relatează în Evanghelie este om adevărat, având strămoși cu o istorie în spatele lui, cu o identitate pământească. Și cu toate acestea, El nu este un om obișnuit”².

O spiță a neamului Domnului Hristos este redată și în Sfânta Evanghelie după Luca.

„Sfântul Evanghelist Matei a adresat Evanghelia sa evreilor din Palestina care au îmbrățișat învățătura Mântuitorului, de aceea a scris-o în limba aramaică, fiind ulterior tradusă în greacă. Întrucât istoria poporului ales începe cu Avraam, genealogia prezentată de Sfântul Matei începe și ea cu patriarhul Avraam”³, fiind scrisă în ordine descendentă, de la părintele poporului ales până la Mântuitorul.

Sfântul Luca era un păgân convertit, el și-a scris Evanghelia în limba greacă și le-a adresat-o păgânilor, de aceea cartea neamului lui Iisus îl menționează pe Adam, părintele tuturor oamenilor și este alcătuită în ordine ascendentă, începând cu Domnul Hristos și încheindu-se cu protopărintele neamului omenesc.

Genealogia Mântuitorului prezentată de Sfântul Evanghelist Matei este următoarea: „*Cartea neamului lui Iisus Hristos, fiul lui David, fiul lui Avraam. Avraam a născut pe Isaac; Isaac a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iuda și frații*

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 305.

² *Ibidem*, p. 306.

³ Arhiepiscop Ioachim Giosanu, *Op. cit.*, p. 284.

lui; Iuda a născut pe Fares și pe Zara, din Tamar; Fares a născut pe Esrom; Esrom a născut pe Aram; Aram a născut pe Aminadav; Aminadav a născut pe Naason; Naason a născut pe Salmon; Salmon a născut pe Booz, din Rahav; Booz a născut pe Iobed, din Rut; Iobed a născut pe Iesei; Iesei a născut pe David regele; David a născut pe Solomon din femeia lui Urie; Solomon a născut pe Roboam; Roboam a născut pe Abia; Abia a născut pe Asa; Asa a născut pe Iosafat; Iosafat a născut pe Ioram; Ioram a născut pe Ozia; Ozia a născut pe Ioatam; Ioatam a născut pe Ahaz; Ahaz a născut pe Iezechia; Iezechia a născut pe Manase; Manase a născut pe Amon; Amon a născut pe Iosia; Iosia a născut pe Iehonia și pe frații lui, la strămutarea în Babilon; După strămutarea în Babilon, Iehonia a născut pe Salatiel; Salatiel a născut pe Zorobabel; Zorobabel a născut pe Abiud; Abiud a născut pe Eliachim; Eliachim a născut pe Azor; Azor a născut pe Sadoc; Sadoc a născut pe Achim; Achim a născut pe Eliud; Eliud a născut pe Eleazar; Eleazar a născut pe Matan; Matan a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iosif, logodnicul Mariei, din care S-a născut Iisus, Care se cheamă Hristos. Așadar, toate neamurile de la Avraam până la David sunt paisprezece; și de la David până la strămutarea în Babilon sunt paisprezece; și de la strămutarea în Babilon până la Hristos sunt paisprezece neamuri”.

„Evreii acordau o mare importanță păstrării genealogiilor lor. Descendența implica drepturi reale, permitea revendicarea moștenirilor, iar leviților le dădea dreptul de a-și exercita funcțiile sacre. În istoria evreilor, aflăm că, la întoarcerea din robia babiloniană, mai multe persoane au fost excluse din clasa sacerdotală sau private de dreptul de a beneficia de libertățile cetățenești pentru că nu au putut să își susțină originea cu documente care să arate cărui neam aparțin”¹.

¹ **Ibidem**, pp. 282-283.

La începutul cărții neamului Domnului Hristos, Sfântul Evanghelist Matei menționează că Acesta este descendent al regelui David, pentru că în Vechiul Testament se profetise că Mesia se va trage din neamul lui David (II Regi 7,12-16).

Sfântul Evanghelist Matei îl consemnează pe patriarhul Avraam nu numai din cauză că acesta este părintele poporului ales, ci și datorită profeției făcută de Dumnezeu acestuia, că prin el se vor binecuvânta toate neamurile pământului (Facere 12,2-3).

„Când citim primele capitole din cartea Facerii până la chemarea patriarhului Avraam, vedem că din momentul alungării protopărinților noștri din rai, această istorie este relatarea unei destrămări a omenirii, provocată de păcat. Din momentul în care omul nu a ascultat de Dumnezeu s-a despărțit de El, iar oamenii s-au separat unii de alții. Împărțirile, rivalitățile, învrăjbirile, luptele, ura au pus stăpânire pe omenire și ele au dus la potop și la turnul Babel. Omenirea întreagă s-a văzut destrămată. Episodul turnului Babel ne arată în mod clar că această destrămare, această fragmentare a omenirii este rodul păcatului, al trufiei, al revoltei omului împotriva lui Dumnezeu”¹.

„Genealogia pe care ne-o prezintă Evanghelia de astăzi ne arată istoria mântuirii ca fiind etapizată în perioade de pregătire și de așteptare a omenirii întru credință și speranță pentru venirea lui Mesia. Evanghelia ne prezintă pregătirea poporului evreu prin prorocii și dreptii Vechiului Testament care Îl așteptau în mod activ - duhovnicesc pe Mesia”².

„Prin urmare, vedem că în însăși lumea bolnavă de păcat și moarte se pregătește o lucrare tainică a lui Dumnezeu de vindecare a lumii, de ridicare spirituală progresivă a unei părți din Israel și o conștientizare a faptului că omenirea are nevoie de un Mântuitor,

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, pp. 206-207.

² **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, pp. 466-467.

Vindecător și Eliberator, Care s-o vindece și să o elibereze de păcat și moarte. Pregătirea omenirii culminează cu plinirea vremii despre care vorbește Sfântul Apostol Pavel (Galateni 4,4), adică așteptarea și speranța eliberării lumii de păcat și de moarte devin o dorință activă, păcatul fiind boală a sufletului și despărțire a omului de Dumnezeu, Izvorul vieții veșnice”¹.

„Fiecare dintre aceste etape sau perioade de pregătire este marcată prin succesiunea a paisprezece neamuri sau generații (3x14=42). Evanghelia evidențiază că cele trei grupări de neamuri sau generații, adică de trei ori câte paisprezece, subliniază lucrarea tainică a Sfintei Treimi din generație în generație pentru mântuirea neamului omenesc. Faptul că cifra paisprezece este formată din două ori cifra șapte (2x7=14), simbol al perfecțiunii pe pământ, ne arată că pregătirea trebuia să fie deplină pe două planuri: credință vie în Dumnezeu și ascultare smerită de Dumnezeu, vocație sfântă care s-a realizat desăvârșit în Sfânta Fecioară Maria”².

„Sfânta Evanghelie după Matei care relatează genealogia Mântuitorului este mai bine înțeleasă prin citirea atentă a Apostolului de astăzi, al cărui text este ales din Epistola către Evrei a Sfântului Apostol Pavel, capitolul 11, unde se vorbește despre credință și puterea ei. Lectura pericopei apostolice din această duminică începe cu evocarea persoanei lui Avraam, care prin credință și-a părăsit țara, locul natal, Urul Caldeii și a mers spre o țară făgăduită de Dumnezeu, necunoscută lui până atunci. Prin credință a ieșit el din țara sa natală și s-a îndreptat spre o țară necunoscută lui, spre Canaan. Credința este deci o vedere dincolo de vederea fizică, este o vedere a unei realități nevăzute, dar promise, făgăduite. Prin credință, prorocii au văzut mai dinainte și au binevestit taina întrupării Fiului lui Dumnezeu. Prin credință, ei au prevăzut și prezis coborârea din slava cerească a Fiului lui

¹ **Ibidem**, p. 467.

² **Ibidem**.

Dumnezeu, Care devine Fiul Omului prin întruparea Lui smerită din Fecioară, răstignirea, moartea, învierea și înălțarea Lui la ceruri. Aici poate fi citat prorocul Isaia care a prevestit cu aproape opt sute de ani înainte că: «*Fecioara va lua în pântece și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanuel*» (Isaia 7,14)”¹.

„Credința profeților și viața sfântă a dreptilor ca vedere anticipată și pregustare ale celor ce urmau să se împlinească erau pregătirea cea mai profundă și plină de speranță a oamenilor pentru venirea Mântuitorului în lume”².

„Apostolul citit azi ne arată că pregătirea pentru venirea în lume a lui Mesia se face în suferință și în speranță. Pregătirea se face în suferință, pentru că foarte adesea prorocii au fost persecutați, chinuiți sau chiar uciși. Lumea bolnavă din cauza păcatului, care are nevoie de mântuire, este, adesea, ostilă sfințeniei. Pregătirea ei pentru mântuire se face și în speranță, pentru că Dumnezeu își menține făgăduința Sa, dincolo de nestatornicia și slăbiciunile oamenilor”³.

„Astfel, luminate de credință, generații întregi de oameni au așteptat în mod activ venirea lui Mesia, prin rugăciune, prin post, prin viață sfântă, prin veghere duhovnicească, pentru că au trăit intens speranța că-L vor vedea cu ochii lor trupești pe Mesia. Această pregătire nu era deci o simplă așteptare pasivă, ci era o luptă duhovnicească pentru idealul cel mai sfânt: dobândirea mântuirii sau a vieții veșnice”⁴.

„Odată cu chemarea lui Avraam începe ceva cu totul nou: Dumnezeu adună, treptat, omenirea laolaltă. Această adunare laolaltă nu se va realiza deplin decât în Hristos, însă Dumnezeu a vrut ca mântuirea să se înscrie astfel în istoria unui popor,

¹ *Ibidem*, p. 468.

² *Ibidem*, p. 469.

³ *Ibidem*, pp. 469-470.

⁴ *Ibidem*, p. 470.

deoarece Hristos avea să împlinească mântuirea unui popor, un popor nou care nu se definește prin apartenența la o rasă, la o națiune pământească, un popor nou care este Biserica, Trupul lui Hristos, omenirea reunită într-un tot și realipită în Hristos prin lucrarea focului Duhului Sfânt care, revărsat la Rusalii, va realipi oamenii între ei în Hristos”¹.

„Însă acest popor nou este în strânsă legătură cu cel vechi, reprezentând continuarea și împlinirea acestuia. Biserica a fost pregătită de această mare parabolă reprezentată de istoria poporului lui Israel, a Israelului pământesc, de istoria Israelului cel trupesc. Iar acest popor al lui Israel din Vechiul Testament, a cărui istorie a fost o făgăduință, o imagine, un simbol a ceea ce avea să fie împlinit de Hristos, această istorie a Vechiului Testament face parte din istoria Bisericii, reprezentând deja într-o anumită măsură, Biserica de dinaintea Bisericii”².

„Creștinul nu este definit atât de sfințenia vieții lui sau de perfecțiunea lui morală, cât mai ales de apartenența la un popor care reprezintă Trupul lui Hristos; acest popor este alcătuit din sfinți, din drepti și din păcătoși. Iar cei păcătoși ca noi sunt luați de mână de sfinți, care ne duc împreună cu ei pe urmele lui Hristos, spre rai și viața cea veșnică. Toți sfinții și dreptii din Vechiul Testament fac parte din această mulțime de sfinți care ne conduc pe urmele lor. Viața cea veșnică începe deja aici pe pământ, dacă suntem cu adevărat mădulare ale Trupului lui Hristos, membrii acestui popor, dacă facem cu adevărat parte din el”³.

„Pentru noi, creștinii, Biserica lui Hristos, cea de pe pământ și cea din cer care vor fi numai una singură, în deplinătate, la Parusie, este legată de Vechiul Testament, de toți părinții, patriarhii, regii și dreptii care au fost pomeniți în genealogia

¹ **Părintele Placide Deseille**, *Op. cit.*, p. 207.

² **Ibidem**.

³ **Ibidem**, p. 208.

Mântuitorului, așa cum floarea și fructul sunt legate de tulpina și de rădăcina din care au crescut. De aceea trebuie să ținem la legătura dintre cele două Testamente ca la lumina ochilor”¹.

„Pregătirea generațiilor umane pentru venirea și primirea Mântuitorului în lume s-a făcut treptat. Prorocii Vechiului Testament L-au prevăzut și L-au prezis pe Cel ce urma să Se întrupeze sau să Se facă Om, au prezis, cu sute de ani înainte, că El Se va naște dintr-o fecioară (Isaia 7,14), că locul nașterii Lui va fi Betleemul Iudeii, după cum citim în cartea profetului Miheia: *«Și tu Betleeme, Efrata, deși ești mic între miile lui Iuda, din tine va ieși stăpânitor peste Israel, iar obârșia Lui este dintru început, din zilele veșniciei»* (Miheia 5,1). Așadar, prorocul Miheia a prezis că originea adevărată a lui Mesia este una veșnică, El există ca persoană divină din veșnicie, înainte de facerea lumii”².

„Dar pregătirea poporului evreu pentru «plinirea vremii» nu s-a făcut numai pe calea prorociilor directe despre Mesia, care aveau menirea să păstreze speranța și siguranța venirii Lui în lume, ci și pe calea indirectă, a experienței păcatului. Afundându-se din ce în ce mai mult în mocirla fărădelegilor de tot felul și îndepărtându-se uneori de Dumnezeu chiar prin căderea temporară în idolatrie, poporul iudeu trebuia să ajungă, prin aceasta, mai întâi la conștiința vinovăției lui, a păcătoșeniei și a nefericirii aduse de păcat în viața lui, iar în al doilea rând, la convingerea că el singur nu se putea mântui, ci avea nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Legea pe care i-o dăduse Dumnezeu îi arăta ce este bine și ce este rău, dar nu îl și ajuta să se spele de necurăția păcatului. De aici trebuia să se nască în sufletele oamenilor dorința arzătoare după Mesia cel făgăduit, pentru a cărui venire ei aveau să se roage fierbinte lui Dumnezeu.

¹ **Ibidem**, pp. 209-210.

² **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Evanghelia...**, pp.467-468.

Îndeosebi psalmistul David a exprimat, în cuvinte înduioșătoare, conștiința aceasta a decăderii totale a omului din Vechiul Testament, starea lui de deznădejde în întunericul rătăcirilor și al suferințelor din care nu mai putea ieși, dar și rugăciunea fierbinte către Dumnezeu, pentru mântuire: «*Dintru adâncuri am strigat către Tine, Doamne; Doamne, auzi glasul meu!*» (Psalmul 129,1). «*Cine va da din Sion mântuirea?*», se întreabă psalmistul (Psalmul 13,7). «*Doamne, pleacă cerurile și Te pogoară!*», se roagă el apoi (Psalmul 143,5). Ca fiul cel risipitor, care și-a cheltuit printre străini toată zestrea cea bună a darurilor și a virtuților moștenite de la părintele său, poporul evreu striga, prin glasul psalmistului: «*Rătăcit-am ca o oaie pierdută, caută pe robul Tău!*» (Psalmul 118,176)¹.

„Nădejdea venirii unui Izbăvitor a fost ca un fir de aur care a străbătut întreaga istorie a poporului evreu, ca un luceafăr care i-a luminat cărările în întunericul rătăcirii, al păcatelor și al nenorocirilor de tot felul care l-au împresurat de-a lungul vremii. Așa se face că în preajma nașterii Domnului mulți erau «*așteptând mângâierea lui Israel și mântuire în Ierusalim*» (Luca 2,25 și 38), ca bătrânul Simeon, ca prorocița Ana sau ca păstorii de lângă Betleem, care în noaptea nașterii nu s-au mirat de vestea auzită de la îngerii, ci au alergat îndată și s-au închinat Pruncului de curând născut”².

„Dar popoarele celelalte? Au rămas ele în afara acestei pregătiri a lumii de către Dumnezeu pentru primirea Mântuitorului? Fără îndoială că nu! Nădejdea venirii lui Mesia a fost răspândită și printre neamuri prin împrăștierea evreilor în toată lumea după exilul babilonic, prin traducerea cărților sfinte ale Vechiului Testament în limba greacă, precum și prin prozeliții (adeptii) făcuți de evrei printre păgâni. Datorită acestor înrâuriri,

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, pp. 454-455.

² *Ibidem*, p. 455.

luminilor naturale ale rațiunii sădite de Dumnezeu în om, ca și palidelor amintiri despre protoevanghelie, păstrate printre păgâni, unii dintre aceștia - poeți, filosofi și istorici - s-au ridicat la ideea înaltă a existenței unui singur Dumnezeu și au întrezărit necesitatea venirii unui Mântuitor. «Vino, fiu scump al zeilor - afirma unul dintre aceștia (poetul roman Virgiliu), privește înaintea ta: pământul ți se închină și te salută; pământul, marea întinsă și cerul înalt. Privește, totul se bucură la apropierea veacului ce vine». Magii de la Răsărit, care I-au adus Pruncului dumnezeiesc omagiul lumii și al înțelepciunii păgâne, sunt o dovadă că și închinătorii la idoli aveau cunoștință despre Acela Care era «Așteptarea neamurilor»¹.

„Dumnezeu a pregătit însă lumea păgână pentru venirea Mântuitorului mai ales prin aceea că a făcut din ea un teren prielnic pentru propovăduirea și răspândirea Evangheliei pe care Mesia o va aduce. În preajma venirii Sale, mai toată lumea cunoscută pe atunci din istorie se găsea organizată într-un stat unic, sub forma unuia dintre cele mai întinse imperii pe care le-a cunoscut vreodată istoria: Imperiul Roman, care atinsese în acea vreme culmea întinderii și a puterii sale politice și militare. Ordinea din interiorul acestui vast imperiu, din care făcea parte și Țara Sfântă, era asigurată de funcționari, de legi și de cohorțile armatelor romane; căi de comunicație lesnicioase îl străbăteau de-a lungul și de-a latul, iar o limbă comună (greaca populară) înlesnea înțelegerea între cetățeni pe tot întinsul lui, oferind deci condiții favorabile pentru circulația fără greutate a oamenilor și a ideilor și ușurând astfel lucrarea celor ce aveau să răspândească, la vreme, cuvântul Evangheliei în toată lumea”².

„Când condițiile de mai sus au fost împlinite, întreaga omenire Îl aștepta pe Mesia așa cum pământul ars de secetă

¹ **Ibidem**, pp. 455-456.

² **Ibidem**, p. 456.

așteaptă ploaia binefăcătoare. Iar când ultima condiție a fost realizată, adică Sfânta Fecioară Maria, cea care avea să-L nască pe Fiul lui Dumnezeu întrupat, viețuia deja pe pământ, atunci putem spune că a venit cu adevărat «plinirea vremii». Și atunci «*Cuvântul S-a făcut trup și S-a sălăsluit între noi*» (Ioan 1,14)”¹.

„Odată cu venirea Mântuitorului, o eră nouă a început în istorie. «*Noaptea a trecut, iar ziua s-a apropiat*» (Romani 13,12). Noaptea de dinainte de venirea Mântuitorului este și acum amintită și închipuită simbolic prin Postul Nașterii Domnului, în care încă ne aflăm. De aceea am făcut astăzi pomenirea strămoșilor după trup ai Mântuitorului și, odată cu ei, a tuturor dreptilor și a prorocilor care L-au așteptat, L-au dorit, L-au prorocit și au păstrat cu scumpătate nădejdea neclintită în venirea Lui. Asemenea lui Moise, care a văzut doar de departe pământul făgăduinței, fără ca să pășească în el, așa și aceștia au crezut în Mesia, dar n-au apucat să-L vadă. Spre deosebire de ei, noi avem fericirea să ne bucurăm de prezența Domnului Hristos, căci Îl avem neconținut în Biserica întemeiată și condusă de El, din care facem parte”².

„Din genealogia Mântuitorului prezentată de Sfântul Evanghelist Matei lipsesc numeroase nume, căci adeseori se sare de la strămoș la strănepot. Astfel, de pildă, între Fares și Naason sunt date numai patru nume intermediare; ori, acolo este vorba de întreaga perioadă dintre epoca patriarhilor și ieșirea din Egipt, adică de nu mai puțin de 430 de ani (Ieșire 12,40 și Galateni 3,17). Între Salmon și Iesei se dau numai două nume intermediare, când este vorba, de fapt, de o perioadă de cel puțin 300 de ani. Din cartea a IV-a a Regilor știm că între Ioram și Ozia au mai fost trei generații, reprezentate prin Ohozia, Ioas

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 456-457.

și Amasia, dar care nu apar în genealogia mateiană. Apoi, Iehonia este socotit de două ori, o dată la sfârșitul listei a doua și încă o dată la începutul listei a treia. În sfârșit, între Zorobabel și Iacov, tatăl dreptului Iosif, Matei dă numai 8 nume intermediare, în timp ce Luca dă, pentru aceeași perioadă, 17 nume. Este limpede că Sfântul Matei n-a fost deloc preocupat de a ne da o listă completă a înaintașilor Mântuitorului. Genealogia mateiană prezintă numeroase lacune, care se explică prin cadrul mnemonic și simbolic pe care caută să-l evidențieze această Evanghelic. «Cadrul mnemonic»: Evanghelia, care avea să fie folosită în Biserica primară ca un fel de manual de cateheză, folosește tehnici care să faciliteze memorarea. Astfel de tehnici apar în mod curent la rabinii iudei, pe vremea aceea învățătura făcându-se mai ales prin metoda memorării, cei mai buni învățați fiind aceia care puteau reține cât mai multe texte și cât mai exact cu putință. «Cadrul simbolic»: în intenția Sfântului Matei, de trei ori câte paisprezece neamuri nu implică nicidecum o exactitate matematică, ci un simbolism destul de ușor de descifrat. Într-adevăr, numărul paisprezece este numărul lui David. Se știe că literele ebraice (ca, de altfel, și cele grecești și, în parte, și cele latine) sunt folosite și pentru notarea cifrelor: alef este 1; beth este 2; ghimel este 3; dalet este 4; he este 5; vav este 6 etc. Bazați pe această dublă folosire a caracterelor alfabetului, cei vechi practicau gematria, care constă în calcularea valorii numerice a unui cuvânt sau nume și căutarea unei semnificații simbolice a numărului astfel obținut. Or, prin gematrie, numele David este egal cu cifra 14. Într-adevăr, deoarece ebraica folosește o scriere consonantică, adică nu se scriu și vocalele, ci numai consoanele și semivocalele, David se scrie cu trei litere: dalet + vav + dalet, iar dând acestor trei litere valoarea lor numerică obținem: $4 + 6 + 4 = 14$. Astfel, 14 înseamnă, simbolic, David. Vorbind de trei serii de câte 14

neamuri, Sfântul Matei subliniază, de fapt, o dată mai mult, că Iisus este «Fiul lui David», adică Mesia¹.

„A doua identificare prin strămoși este nu mai puțin grăitoare. Numindu-L pe Domnul Hristos «fiul lui Avraam», Sfântul Matei afirmă că El este nu numai unul din fiii lui Avraam, adică un israelit oarecare, ci că El este Urmașul făgăduit lui Avraam, Cel întru Care se vor binecuvânta toate neamurile, în sensul interpretării date textului vechitestamentar (din Facere 12,7 și 22,18) de către Sfântul Apostol Pavel, interpretare care se bazează pe faptul că în acest text pentru «seminția» (sămânța) lui Avraam este folosit singularul: *«Făgăduințele au fost rostite lui Avraam și Urmașului său. Nu zice: și urmașilor, ca de mai mulți, ci ca de unul singur: și Urmașului tău, Care este Hristos»* (Galateni 3,16)².

„Spre deosebire de Sfântul Evanghelist Matei, Sfântul Luca numără 42 de generații între Iosif și David, 14 generații între David și Isaac și 21 de generații între Isaac și Adam. În acest calcul matematic, Iisus Hristos aparține celei de-a 77-a generații de la Adam³.

„Din punct de vedere religios, strămoșii după trup ai Mântuitorului sunt reprezentanții cei mai de seamă ai omenirii dinainte de venirea lui Mesia pe pământ, care n-au avut fericirea să-L vadă și să-L audă vorbind, dar care știau că El va veni, Îl doreau cu înfocare, Îl așteptau. De unde știau ei lucrul acesta? Din pregătirea lumii de către Dumnezeu pentru primirea Mântuitorului. Căci Acela care era «Așteptarea neamurilor» și Care, cu venirea Lui pe pământ, a despicaț în două istoria religioasă, n-a venit între oameni pe neașteptate, ci atunci când a sosit «plinirea vremii» (Galateni 4,4), adică într-un moment al

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 378-379.

² *Ibidem*, p. 379.

³ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 189.

istoriei când lumea era prevenită și bine pregătită sufletește pentru venirea Lui și pentru primirea cuvântului Evangheliei Sale”¹.

„Din Evanghelia de astăzi mai aflăm că printre neamurile sau generațiile enumerate de Sfântul Apostol și Evanghelist Matei se află nu doar bărbați ci și femei, deși, la evrei, genealogia se socotea pe linie paternă, bărbătească. În mod surprinzător, enumerarea generațiilor pe linie bărbătească, la un moment dat, include și pomenirea a patru femei. Ele ne surprind și prin faptul că nu sunt evreice, ci sunt de neam străin. Astfel, Tamar și Rahav sunt cananeence, Rut este moabiteancă, iar Batșeba este hitită”².

„Prin aceasta, Sfânta Evanghelie ne arată că nu numai poporul evreu este chemat la mântuire, ci și celelalte popoare. De asemenea, prezența femeilor în genealogia Mântuitorului ne arată că nu numai bărbații au valoare în fața lui Dumnezeu și în lucrarea Lui mântuitoare, ci și femeile. Mai mult, Iisus Hristos, Cel Unul Sfânt cheamă la sfințenie bărbați și femei, fără deosebire, iar Sfânta Biserică a lui Hristos cinstește deopotrivă pe bărbații sfinți și pe femeile sfinte. Cu alte cuvinte, înțelegem că Sfânta Evanghelie rupe unele bariere mentale, pentru ca fiecare om să înțeleagă că Dumnezeu îi iubește pe toți oamenii din toate popoarele, deși Israel a fost cel dintâi popor ales, pentru ca să-I slujească Lui spre binele umanității întregi. Dumnezeu iubește și prețuiește deopotrivă bărbații și femeile, pentru că atât bărbatul, cât și femeia au fost creați după chipul lui Dumnezeu. El a creat prima familie umană, pentru a spori mereu numărul persoanelor umane care se bucură de iubirea și fericirea persoanelor divine ale Preasfintei Treimii”³.

Pe lângă faptul că în genealogia Domnului Hristos, din care trebuiau să facă parte numai bărbați, sunt menționate și nume de

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, p. 452.

² Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 470.

³ *Ibidem*, pp. 470-471.

femei, trei dintre acestea erau de o moralitate îndoielnică. Astfel, „Tamar s-a vândut ca o prostituată socrului ei, Iuda, cu care a avut doi fii gemeni, pe Fares și Zara (Facere 38). Rahav era o desfrânată din Ierihon (Iosua Navi 2,1). Iar Batșeba «femeia lui Urie», a săvârșit păcatul adulterului cu regele David (II Regi 11). Menționându-le pe aceste femei străine de poporul ales, Sfântul Evanghelist Matei relevă faptul că Mântuitorul nu se trage numai din evrei, ci și din alte neamuri, iar concluzia este că El a venit în lume pentru toți oamenii, nu numai pentru iudei. Întrucât trei dintre aceste femei au fost păcătoase, avem dovada că Mesia are înaintași păcătoși și S-a întrupat pentru toți oamenii, inclusiv pentru cei păcătoși”¹.

„Prin prezentarea acestei genealogii, Sfânta Scriptură vrea să ne dovedească, în primul rând, că întruparea Fiului lui Dumnezeu a fost un fapt istoric, o întâmplare reală și nu o părere sau o înșelăciune. Dacă a avut strămoși (și numele lor se cunosc) înseamnă că Iisus Hristos a existat aievea și ca Om, cum există din veșnicie ca Dumnezeu adevărat, născut din Tatăl”².

„În al doilea rând, înșirarea numelor celor care L-au prezis și L-au așteptat pe Mesia, ne dovedește că, în și prin Iisus Hristos, Dumnezeu a împlinit cele făgăduite, că El este credincios în toate făgăduințele Sale, pe care le împlinește la vremea potrivită. Sfântul Apostol Petru a scris în acest sens că «*Dumnezeu ne-a hărăzit făgăduințe foarte mari și prețioase*» (II Petru 1,4). Întemeiați pe acest fapt, și noi, creștinii, credem și nădăjduim că El ne va împlini și nouă toate cele făgăduite, atât pentru veacul de acum, cât și mai ales pentru cel ce va să fie. El a făgăduit viață veșnică în împărăția cerurilor celor ce-I împlinesc poruncile, după cum a scris Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan: «*Aceasta este făgăduința pe care El ne-a făgăduit-o: viața veșnică*» (I Ioan

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, pp. 379-380.

² Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 180.

2,25). De aceea creștinul se bucură de nașterea Domnului Hristos, trăiește și moare «în nădejdea învierii și a vieții veșnice»”¹.

Sfântul Evanghelist Matei scrie în continuare: „*Dar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost: Maria, mama Lui, fiind logodită cu Iosif, fără să fi fost ei înainte împreună, s-a aflat având în pânțe de la Duhul Sfânt. Iosif, logodnicul ei, drept fiind și nevrând s-o vădească, a vrut s-o lase în ascuns*”.

Până acum, Sfântul Evanghelist Matei a vorbit despre înaintașii după trup ai Mântuitorului și, pentru a sublinia diferența dintre aceștia și Pruncu care urma să se nască, menționează „*dar nașterea lui Iisus Hristos așa a fost*”, pentru a atrage atenția asupra faptului că „dacă strămoșii după trup ai lui Iisus s-au născut în chip firesc, nașterea Sa a avut un caracter suprafiresc, așa cum este istorisită mai jos”².

Faptul că Dreptul Iosif și Sfânta Fecioară Maria nu au fost împreună înainte de naștere, iar Fecioara Maria a zămislit de la Duhul Sfânt, nu înseamnă că după naștere au trăit o viață normală, ca orice cuplu căsătorit. Ceea ce vrea să sublinieze aici Evanghelistul Matei este modul suprafiresc al zămislirii Sfintei Fecioare Maria.

Văzând Iosif că Maria, logodnica lui, trebuie să nască, fără să o fi cunoscut pe ea, a vrut să o părăsească. Atitudinea lui este firească și ar adopta-o aproape orice bărbat aflat în situația lui. Dar intenția lui este dovada cea mai elocventă că nu a cunoscut-o pe logodnica sa.

„*Și cugetând el acestea, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis, grăind: «Iosife, fiul lui David, nu te teme s-o iei pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt. Ea va naște Fiu și vei chema numele Lui: Iisus, căci El va mântui pe poporul Său de păcatele lui. Acestea toate s-au făcut ca să se*

¹ **Ibidem**, p. 181.

² *Biblia sau Sfânta Scriptură...*, Matei 1,18, nota d.

împlinescă ceea ce s-a zis de Domnul prin prorocul care zice: Iată, Fecioara va avea în pânțece și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanuel, care se tâlcuiește: Cu noi este Dumnezeu»”.

Pe când Iosif se gândea să-și părăsească logodnica, i-a apărut un înger în vis. „Spre deosebire de Sfânta Fecioară Maria, căreia îngerul i s-a adresat față către față, lui Iosif i s-a arătat în vis ca să-i dezlege misterul tulburării sale”¹.

Prin cuvintele: „*Iosife, fiul lui David*”, îngerul arată că urmează să-i spună ceva extrem de important logodnicului Sfintei Fecioare Maria legat de descendența lui din renumitul rege al evreilor. Iar acesta este faptul că Cel ce Se va naște din Maica Domnului va fi Mesia, despre care i s-a profețit lui David că se va naște din casa lui (II Regi 7,12-16).

Îngerul îi descoperă apoi lui Iosif că Sfânta Fecioară Maria a zămislit de la Duhul Sfânt. În primul rând, „aici avem dovada - rostită nu de un om, ci de îngerul lui Dumnezeu - că zămisirea Pruncului Iisus în pânțelele preacurat al Sfintei Fecioare Maria este lucrarea Duhului Sfânt”². În al doilea rând, înțelegem că, datorită mării ei smerenii, Sfânta Fecioară Maria nu i-a spus lui Iosif despre ceea ce s-a petrecut cu ea la Buna Vestire și că ea are în pânțece de la Duhul Sfânt. Este foarte posibil ca Iosif să nici nu fi acceptat din partea ei această justificare a sarcinii, de aceea Sfânta Fecioară Maria s-a încredințat în voia lui Dumnezeu, căruia îi fusese închinată și dusă la templul din Ierusalim la vârsta de doar trei ani. Smerenia ei însă a rodit, pentru că Dumnezeu a trimis un înger să-l lămurească pe Iosif cum a ajuns ea să aibă în pânțece.

Cuvintele îngerului adresate lui Iosif „arată că nașterea după trup a Domnului Hristos nu este una obișnuită, adică nu este o naștere rezultată din inițiativă bărbătească, nici din poftă trupească, ci este una care se realizează direct din inițiativa lui

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 191.

² *Ibidem*.

Dumnezeu. Cu alte cuvinte, Pruncul Iisus născut din Fecioara Maria S-a zămislit de la Duhul Sfânt, fără ca ea să fi avut vreo legătură trupească intimă cu dreptul Iosif. Zămislirea și nașterea Domnului Iisus Hristos s-au făcut din femeie, dar întrucât Fecioara Mamă nu a cunoscut bărbat, Pruncul Iisus nu are tată după trup. Așadar, Iisus Hristos Se naște ca om din femeie, după cum se nasc toți oamenii, dar zămislirea Sa ca om nu provine dintr-o iubire trupească între un bărbat și o femeie, ci este lucrare supranaturală (mai presus de fire) a Duhului Sfânt în natura umană a Fecioarei Maria din care Se zămislește sau se întrupează și apoi Se naște Pruncul Iisus, Fiul Cel veșnic al lui Dumnezeu-Tatăl”¹.

„Îngerul îi spune lui Iosif ceea ce i-a zis și Sfintei Fecioare Maria la Buna Vestire (Luca 1,31), și anume că Pruncul care Se va naște din ea va purta un nume ales de Dumnezeu, și anume Iisus, care în limba ebraică înseamnă «Mântuitor», «Domnul mântuiește» sau «Domnul este mântuirea». Deci, Iisus Hristos este Dumnezeu-Omul Care mântuiește omenirea de păcate și de moarte, dăruindu-i iertare, înviere și viață veșnică. Vedem, așadar, că Iisus Hristos este Dumnezeu și Om. În El se unesc dumnezeirea necreată și umanitatea creată; se unesc cerul și pământul, veșnicia și timpul, pentru ca oamenilor pământenii viețuitori în timp Hristos să le dăruiască viața cerească veșnică”².

După ce îngerul i-a spus lui Iosif să-L numească Iisus, adică „Mântuitor” pe Pruncul care se va naște din Fecioara Maria, a și menționat faptul că „*El va mântui pe poporul Său de păcatele lui*”.

Deși mărturia îngerului că Sfânta Fecioară Maria a zămislit de la Duhul Sfânt era suficientă pentru a-l lămuri pe Iosif, totuși solul ceresc îi citează bărbatului o profeție din Isaia, care

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 471.

² *Ibidem*, p. 469.

menționa faptul că o fecioară va zămisli și va naște, care era tocmai logodnica lui.

„Prin această dublă lucrare: divină și umană, cerească și pământească, de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, Dumnezeu-Tatăl a vrut ca în însăși nașterea după trup a Fiului Său Cel veșnic, a lui Iisus Hristos, să înceapă nașterea după Duh a oamenilor sau înfierea lor dumnezeiască prin harul Duhului Sfânt (cf. Ioan 1,12-13 și 3,5). Întrucât Iisus Hristos Se întrupează de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, El pregătește taina Botezului creștin, prin care omul se naște din Duhul Sfânt și din apă, pentru ca în însăși viața biologică, pământească, trecătoare, să înceapă o viață spirituală cerească și veșnică”¹.

„Deci, Sfânta Evanghelie de astăzi ne arată că lucrarea dumnezeiască mântuitoare, ca izbăvire a omului de păcat și de moarte începe cu însăși zămisirea și nașterea Domnului Hristos, Cel ce Se naște veșnic din Tatăl, fără să aibă mamă, iar pe pământ S-a născut din mamă, fără să aibă tată. Înțelegem așadar că această lucrare de înomenire a Fiului veșnic al lui Dumnezeu are ca scop îndumnezeirea prin har a omului și înfierea lui în iubirea lui Dumnezeu Tatăl prin lucrarea Duhului Sfânt. Așadar, Duhul Sfânt este prezent și lucrător atât în taina înomenirii Fiului lui Dumnezeu, cât și în taina îndumnezeirii prin har a omului. Fiul Cel veșnic al lui Dumnezeu Se face om pentru ca oamenii care cred în El și se botează în numele Preasfintei Treimi să devină fii ai lui Dumnezeu după har, așa cum ne spune Sfântul Evanghelist Ioan: *«Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, care nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut»* (Ioan 1,12-13)”².

¹ **Ibidem**, pp. 471-472.

² **Ibidem**, pp. 472-473.

„Întruparea Fiului veșnic al lui Dumnezeu a fost împlinirea unui plan al lui Dumnezeu pregătit din veșnicie, întruparea fiind scopul pentru care El a creat lumea. Prin urmare, taina întrupării Fiului și Cuvântului veșnic divin este o taină cunoscută de Dumnezeu înainte de facerea lumii. Iar lucrarea de pregătire a omenirii în vederea întrupării Mântuitorului nostru Iisus Hristos arată cât de mare este iubirea milostivă și răbdătoare a lui Dumnezeu, precum și respectul Lui față de libertatea persoanelor și a popoarelor, cărora le propune mântuirea, dar nu le-o impune”¹.

„Numai când omul se pregătește îndelung pentru a primi un mare dar, atunci conștientizează suficient cât de prețios este acest dar. Dumnezeu îi lasă pe oameni să dorească și mai mult mântuirea, adică eliberarea de păcat și moarte, după ce ei au constatat că generațiile se nasc și mor, una după alta, dar că acest mers al omenirii spre moarte nu este unul conform cu vocația omului de a trăi veșnic, el fiind creat după chipul lui Dumnezeu Cel Nemuritor sau Veșnic viu. Pe de o parte, constatăm că omenirea merge inevitabil spre moarte, iar pe de altă parte observăm că în fiecare persoană umană există dorința de a trăi veșnic, dorința de a birui moartea sau dorința de mântuire. Pregătirea generațiilor din poporul evreu sau chiar și din alte popoare este, în același timp, o lucrare înțeleaptă a lui Dumnezeu cu oamenii și o lucrare liberă a oamenilor credincioși pentru a împlini planul lui Dumnezeu de mântuire a lumii”².

„Așadar, Sfânta Evanghelie de astăzi ne cheamă și pe noi la pregătire duhovnicească în timpul care ne-a mai rămas până la Crăciun, ca să-L primim cu pace și bucurie pe Domnul Hristos în sufletele noastre, în casele noastre, înțelegând că Fiul lui Dumnezeu Se face Om, pentru ca noi oamenii să dobândim

¹ **Ibidem**, p. 473.

² **Ibidem**.

înfierea divină prin har și împărăția lui Dumnezeu, spre slava Preasfintei Treimi și spre mântuirea noastră”¹.

Pericopa evanghelică de astăzi se încheie cu cuvintele: „Și deșteptându-se din somn, Iosif a făcut așa precum i-a poruncit îngerul Domnului și a luat-o la sine pe logodnica sa. Și fără să fi cunoscut-o pe ea Iosif, Maria a născut pe Fiul ei Cel Întâi-Născut, Căruia I-a pus numele Iisus”.

La finalul relatării sale, Sfântul Evanghelist Matei repetă, pentru a evidenția, două lucruri, faptul că Iosif nu a avut nicio relație trupească cu logodnica sa și că Pruncul Iisus era Fiul ei, al Sfintei Fecioare Maria și nu fiul lor.

Faptul că Sfântul Evanghelist Matei folosește aici termenul de Întâi-Născut pentru Mântuitorul, „πρωτότοκος” (prototocos) în originalul grecesc, nu înseamnă că Maica Domnului ar mai fi avut ulterior alți copii, ci se referă exclusiv la prescripțiile Vechiului Testament, care acordau primului născut de parte bărbătească o demnitate aparte și drepturi speciale, după cum îi poruncise Dumnezeu lui Moise: „Să-l osebești Domnului pe tot întâi-născutul de parte bărbătească și să-l închini Domnului. Să-Mi sfințești pe tot întâiul-născut, pe tot cel ce se naște întâi între fiii lui Israel, că este al Meu!” (Ieșire 13,12 și 2).

Pe lângă faptul că nu și-a părăsit logodnica, Iosif L-a numit Iisus pe Pruncul născut de ea, după cum îi poruncise îngerul.

Domnul Hristos le-a spus Sfinților Săi Apostoli, dar prin ei și nouă, tuturor celor ce credem în El: „*Fericiți sunt ochii voștri că văd și urechile voastre că aud. Că adevăr vă grăiesc: mulți profeți și drepți au dorit să vadă ce vedeți voi și n-au văzut, și să audă ceea ce auziți voi, și n-au auzit*” (Matei 13,16-17). „Oare câți dintre noi știm să prețuim fericirea aceasta pe care n-au avut-o cei dinainte de nașterea Mântuitorului? Suntem noi pregătiți să întâmpinăm după cuviință marea sărbătoare care se

¹ **Ibidem**, p. 474.

apropie? Îl așteptăm noi pe Mesia cu ardoarea cu care îl doreau dreptii și prorocii Vechiului Testament? Să-I mulțumim deci lui Dumnezeu pentru că ne-a învrednicit să fim dintre cei care Îl au pe Iisus și să stăruim în Biserica Lui, ca niște adevărați creștini, postind în această perioadă, ferindu-ne de rău și săvârșind fapte bune, căci numai în acest fel întâmpinăm cum se cuvine marele praznic al Nașterii Domnului. Iar după ce Îl vom vedea pe dumnezeiescul Prunc în ieslea săracă a nașterii, să ne întoarcem, ca și magii, pe altă cale; să nu mai apucăm pe calea păcatelor dinainte, ci pe aceea a virtuților creștine, a iubirii de Dumnezeu și de oameni, a păcii, a armoniei și a bunei înțelegeri, pe care au cântat-o îngerii la venirea lui Mesia pe pământ, căci numai așa vom putea retrăi cu adevărat bucuria creștină pe care ne-o aduce în fiecare an sărbătoarea Nașterii Domnului și de care noi toți să avem parte în pace, în toți anii, până la sfârșitul vieții noastre”¹.

Amin

¹ Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, *Preoții...*, p. 457.

Duminica după Nașterea Domnului *(fuga în Egipt)*

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„După ce au plecat magii, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, zicând: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și fugi în Egipt și stai acolo până când îți voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare». Și ridicându-se Iosif, i-a luat în timpul nopții pe Prunc și pe maica Sa și a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se îplinească cuvântul spus de Domnul prin prorocul ce zice: «Din Egipt L-am chemat pe Fiul Meu». Iar Irod, văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând, i-a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai jos, după timpul pe care îl aflase de la magi. Atunci s-a împlinit cuvântul spus prin Ieremia prorocul: «Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă; Rahela își plânge copiii și nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt». După moartea lui Irod, iată că îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, în Egipt, zicându-i: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și mergi în țara lui Israel, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului». Iar el, ridicându-se, a luat Pruncul și pe maica Sa și a venit în țara lui Israel. Și auzind că Arhelau domnește în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă prin vis, s-a dus în părțile Galileii. Și a venit și a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se îplinească ceea ce s-a spus prin profeți, că Nazarinean Se va chema” (Matei 2,13-23).

În această duminică, prima după Nașterea Domnului Hristos, Biserica pomenește fuga în Egipt a Dreptului Iosif și a Sfintei Fecioare Maria, împreună cu Pruncul Iisus, pentru a salva viața Fiului lui Dumnezeu făcut om de furia regelui Irod.

Datorită recensământului poruncit de împăratul Octavian Augustus, care prevedea ca toți cetățenii din imperiu „*să se înscrie, fiecare în cetatea sa*” (Luca 2,3), Dreptul Iosif și Sfânta Fecioară Maria au trebuit să plece din Nazaret în Betleem, unde S-a născut Pruncul Iisus.

Astfel, constatăm că Fiul lui Dumnezeu întrupat „Se naște într-o călătorie. El nu Se naște în casa mamei Sale din Nazaretul Galileei, ci în Betleemul Iudeii, și nici măcar într-o casă, ci într-o peșteră, pentru că în casa de oaspeți din oraș nu mai era loc. La puțin timp după nașterea Sa, Pruncul Iisus Se află în primejdie de moarte, deoarece regele Irod căuta să-L ucidă. Vedem, așadar, că viața lui Iisus Hristos este de la început îndreptată spre suferință, așa cum a prevăzut prorocul Isaia când vorbea despre Slujitorul Domnului ca fiind un «*om al durerilor și cunoscător al suferinței*» (Isaia 53,3)”¹.

Ca să înțelegem motivul pentru care regele Irod dorea să Îl omoare pe Pruncul Iisus, voi reda episodul din Sfânta Scriptură care a dus la acesta: „*Iar dacă în zilele regelui Irod S-a născut Iisus în Betleemul Iudeii, iată magii de la Răsărit au venit în Ierusalim, întrebând: «Unde este Cel ce S-a născut rege al iudeilor? Că în Răsărit I-am văzut steaua și am venit să I ne închinăm». Și auzind acestea, regele Irod s-a tulburat, și tot Ierusalimul împreună cu el. Și adunând pe toți arhiereii și cărturarii poporului, i-a întrebat: «Unde este să Se nască Hristos?». Iar ei i-au zis: «În Betleemul Iudeii, că așa este scris prin profetul: Și tu, Betleeme din pământul lui Iuda, nicicum nu ești mai mic între căpeteniile lui Iuda, căci din tine va ieși*

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 477.

Cârmuitorul Care-l va păstori pe poporul Meu Israel». Atunci Irod i-a chemat în taină pe magi și a aflat limpede de la ei vremea când li se arătase steaua. Și trimițându-i la Betleem, le-a zis: «Mergeți și cercetați cu de-amănuntul despre Prunc și dacă-L veți afla, dați-mi și mie de veste, pentru ca să vin și eu și să mă închin Lui». Iar ei, ascultându-l pe rege, au plecat; și iată, steaua pe care o văzuseră în Răsărit mergea înaintea lor, până ce a venit și a stat deasupra locului unde era Pruncul. Și văzând ei steaua, s-au bucurat cu bucurie mare foarte. Și intrând în casă, L-au văzut pe Prunc împreună cu Maria, mama Sa; și căzând la pământ, I s-au închinat; și deschizându-și vistieriile, I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă. Dar luând prin vis înștiințare să nu se mai întoarcă la Irod, pe altă cale s-au dus în țara lor” (Matei 2,1-12).

„Expresia *«pe altă cale»* are o profundă semnificație pentru fiecare dintre noi. După ce, în plan spiritual, L-ai întâlnit pe Pruncul Iisus, ai fost la ieslea Lui, la Crăciun, și te-ai închinat Lui, adică în Biserica Lui, nu mai poți să te întorci la viața de dinainte de a-L afla, pe aceeași cale. Trebuie să urmezi un alt drum al vieții. Și acela este drumul cu Iisus, cel găsit la Crăciun”¹.

Citând dintr-o carte de știință, un vrednic ierarh al Bisericii noastre afirmă că „la Șippar, lângă vechiul Babilon, exista o școală astronomică. Mulți astronomi moderni au întreprins cercetări pentru a afla dacă în trecut, în vremea Nașterii Domnului Hristos, au fost semnalate comete sau stele deosebite, în mișcare, în sensul celei despre care vorbește Sfântul Evanghelist Matei, iar în acest sens s-a descoperit la Șippar o tăbliță de lut, pe care este semnalată în scris, cam în vremea Nașterii Mântuitorului, apariția unei astfel de stele, observată vreme de mai multe luni,

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 310.

timp în care magii ar fi putut ajunge la Ierusalim, din orice parte a Răsăritului ar fi venit”¹.

În anul 1606, astronomul german Johannes Kepler a demonstrat științific că steaua care i-a condus pe magi din Răsărit până la Betleem a fost o triplă conjuncție a planetelor Jupiter și Saturn în constelația Peștilor. Conjuncțiile simple au loc la aproximativ douăzeci de ani, pe când o asemenea conjuncție se produce la intervale de câteva sute de ani. Datorită faptului că Betleemul se găsește la sud de Ierusalim, în cazul unei călătorii efectuate de către magi după-amiaza, steaua, foarte strălucitoare la apropierea amurgului, dădea într-adevăr impresia că mergea înaintea lor, așa cum se menționează în Sfânta Scriptură. Omul de știință Richard Hennig a reconstituit artificial, între 1933-1937, la planetariul din Dusseldorf, Germania, drumul stelei celor trei magi, Gașpar, Melchior și Baltazar, demonstrând ipoteza lui Kepler în fața a mii de vizitatori.

Magii, despre care pomenește Sfânta Scriptură, „erau oameni inițiați în cele ale astronomiei și ale scrierilor sfinte, fiind convinși că stelele prezic nașterea unor mari personalități”².

„Magii veniți din Răsărit îi prefigurează pe păgânii care au îmbrățișat credința în Domnul Hristos”³.

Pericopa evanghelică de astăzi începe prin cuvintele: „*După ce au plecat magii, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, zicând: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și fugi în Egipt și stai acolo până când îți voi spune eu, fiindcă Irod vrea să caute Pruncul ca să-L omoare». Și ridicându-se Iosif, i-a luat în timpul nopții pe Prunc și pe maica Sa și a plecat în Egipt. Și au stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împlinească*

¹ **Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului, Cuvinte la..., p. 62.**

² **Calinic Botoșăneanul, Duminicile..., pp. 193-194.**

³ **Părintele Placide Deseille, Op. cit., p. 227.**

cuvântul spus de Domnul prin prorocul ce zice: «Din Egipt L-am chemat pe Fiul Meu»”.

„Din cuvintele îngerului observăm că acesta i-a spus lui Iosif «*ia Pruncul și pe maica Sa*», nu «pe soția ta», fiindcă Maica Domnului îl avea pe dreptul Iosif doar ca un protector al ei și al Pruncului Iisus, el nefiind soțul ei și nici tatăl Pruncului Iisus, deoarece adevăratul Său Tată este Tatăl Cel veșnic din cer, după cum va spune Pruncul Însuși la vârsta de 12 ani în templul din Ierusalim (cf. Luca 2,49)”¹.

„Dreptul Iosif este exemplul desăvârșit de smerenie discretă și de renunțare la sine. El este prezent în textele evanghelice doar pentru a primi, în mai multe rânduri, cuvintele îngerului și a le pune în practică, fără să se împotrivească, fără să spună ceva, vreun cuvânt, sau să pună vreo întrebare”².

Fuga în Egipt a Fiului lui Dumnezeu întrupat, pentru a scăpa de mânia regelui Irod, dovedește marea Lui smerenie.

Prorocia legată de revenirea Pruncului Iisus din Egipt la care se referă Evanghelistul este cea din Osea 11,1. „Prin aceasta, Evanghelia ne învață că nu doar poporul ales este chemat la mântuire, ci și neamurile păgâne reprezentate prin țara Egiptului, în care Pruncul Iisus a primit adăpost pentru un timp. Așadar, Iisus cunoaște exilul de mic copil. Dar suferința exilului a fost transformată în biruință a vieții, o încercare grea pentru El a devenit o binecuvântare pentru alții. Binecuvântarea dăruită Egiptului care L-a adăpostit pe Iisus se va vedea câteva secole mai târziu, când în pustiile Egiptului a înflorit viața duhovnicească a monahilor care au fugit de lume, pentru a-și izbăvi sufletul de păcate și a dobândi mântuirea sau viața veșnică”³.

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 481.

² Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, p. 250.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 480.

Sfântul Evanghelist Matei își continuă relatarea: „*Iar Irod, văzând că fusese amăgit de magi, s-a mâniat foarte și, trimițând, i-a ucis pe toți pruncii care erau în Betleem și în toate hotarele lui, de doi ani și mai în jos, după timpul pe care îl aflase de la magi*”.

„Acești copii nevinovați omorâți din porunca regelui tiran au fost, putem spune, cei dintâi martiri pentru Hristos”¹.

„Persecuția lui Irod și uciderea pruncilor nevinovați prefigurează deja persecutarea lui Hristos de către un alt Irod, de arhieriei, cărturari și farisei, urmată de pătimiri și de răstignire, la care vor fi părtași mucenicii din toate timpurile, și care va reprezenta, pentru toate măduarele lui Hristos, calea învierii”².

„Prin uciderea pruncilor din Betleemul Iudeii înțelegem că încă de la începutul vieții Sale pământești Mântuitorul Se îndreaptă spre jertfă, spre cruce, mai precis va trece prin moarte, ca apoi să învieze și să dăruiască lumii viață veșnică, vindecând omenirea de păcat și moarte. De aceea, Nașterea Domnului Hristos poartă deja în ea arvuna crucii și a învierii Sale. În mod minunat, vedem cum Dumnezeu schimbă răul în bine”³.

„De nașterea lui Iisus s-au bucurat păstorii oilor, iar magii, venind de la Răsărit, din țări îndepărtate, I s-au închinat Pruncului Iisus și I-au adus daruri: aur, tămâie și smirnă. Însă Irod, regele țării în care S-a născut Iisus, hotărăște ca toți copiii din Betleem, de până la doi ani, să fie uciși, pentru ca odată cu ei să fie omorât și Pruncul Iisus. În persoana lui Irod se vede acumulată toată răutatea lumii robite de păcat sau patimi egoiste. Înțelegem, așadar, că Mântuitorul Hristos vine într-o lume a violenței, robită de păcat și de moarte, de răutate și invidie, în

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 199.

² Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, pp. 227-228.

³ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 479.

care foarte adesea crima sângeroasă se întinde și asupra vieții celor nevinovați”¹.

Regele Irod a poruncit să fie omorât Pruncul Iisus fiindcă el își simțea amenințat tronul, însă nu avea niciun motiv cât de cât întemeiat pentru aceasta.

În Sfânta Scriptură avem două genealogii ale Domnului Hristos (Matei 1,1-17 și Luca 3,23-38) și în ambele este menționat faptul că Mântuitorul se trăgea din casa regelui David (Matei 1,6 și Luca 3,31). Cu toate acestea, dinastia întemeiată de regele David nu se mai afla la conducerea poporului ales de câteva secole.

În anul 933 î.Hr., după ce Solomon, fiul lui David, a încetat din viață, tronul său a fost ocupat de către fiul acestuia, Roboam, moment în care zece dintre cele douăsprezece seminții ale lui Israel s-au separat de acesta, creând un regat independent, în nord, cu capitala la Samaria, sub conducerea lui Ieroboam, un fost general al lui Solomon. Acest regat, numit Israel sau Efraim, a fost cucerit de asirienii conduși de Sargon al II-lea, în 722 î.Hr.

În anul 586 î.Hr., regatul din sud a fost ocupat de babilonieni și locuitorii de aici au fost duși în robie, de unde s-au întors în anul 536 î.Hr. În același secol dinastia regelui David a încetat să mai existe.

În perioada care a urmat, evreii s-au aflat sub ocupație egipteană, apoi siriană.

În anul 104 î.Hr., Aristobul I a reînființat Regatul Iudeii, cu capitala la Ierusalim, punând bazele dinastiei Hasmoneilor sau a Macabeilor (o cunoscută familie evreiască).

În 63 î.Hr., oștile romane conduse de generalul Pompei au cucerit Regatul Iudeii. Regele Ioan Hyrcan al II-lea a fost confirmat în funcție, ca vasal al Romei, iar idumeul Antipater a fost numit epitrop, un fel de prim-ministru.

¹ **Ibidem**, pp. 478-479.

Irod era cel de-al doilea fiu al lui Antipater și a soției sale Kypros, o prințesă arabă nabateană din orașul Petra.

În anul 43 î.Hr., Antipater a murit otrăvit, iar Irod a fost numit epítrop în locul lui.

Trei ani mai târziu, Antigon, nepotul regelui Ioan Hyrcan al II-lea, ajutat de perși, l-a înlăturat de la putere pe unchiul său și a proclamat independența regatului față de Imperiul Roman. Pierzându-și funcția, Irod, care era un apropiat al generalului roman Marc Antoniu, a plecat la Roma și a promis în fața senatului că dacă va fi numit regele evreilor va readuce Palestina sub stăpânire romană. Primind acceptul senatorilor și sprijin militar, Irod a început recucerirea țării, iar în anul 37 î.Hr. l-a capturat și ucis pe Antigon, punând prin aceasta capăt dinastiei Hasmoneilor, el însuși fiind numit monarh, după cum i se promisese la Roma.

Prin acțiunile sale, Irod a fondat dinastia irodiană sau a Antipatrizilor, căreia Roma i-a oferit legitimitate.

În Vechiul Testament Dumnezeu poruncise poporului ales: *„Dintre frații tăi să-ți pui rege peste tine; să nu pui peste tine rege de alt neam, că acela nu este fratele tău”* (Deuteronom 17,15). Întrucât tatăl lui Irod era idumeu și mama lui nabateană, el însuși fiind un uzurpator al dinastiei evreiești a Hasmoneilor și supus Romei, regele nu era pe placul iudeilor. Dându-și seama că sprijinul roman nu îi era suficient pentru a-i asigura o guvernare sigură, Irod s-a căsătorit cu prințesa Mariamne, nepoata fostului rege Ioan Hyrcan al II-lea.

Cunoscând antipatia evreilor față de persoana lui, Irod își simțea în permanență tronul amenințat, încât a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a-l proteja. Astfel, aproape imediat după ce a ajuns rege, a executat patruzeci și cinci de nobili care îl sprijiniseră pe Antigon, confiscându-le averile. De asemenea, la scurt timp după urcarea sa pe tron, cunoscând profețiile care

vesteau că Mesia urma să se nască din casa regelui David, a ordonat distrugerea registrelor cu datele genealogice ale urmașilor prezumtivi ai acestui rege.

Cu toate că Pruncul Iisus Se trăgea din neamul lui David, El nu făcea parte din dinastia Antipatrizilor, aflată în perioada respectivă la putere, de aceea dorința lui Irod de a-I lua viața nu avea niciun sens, întrucât Iisus Hristos nu putea aspira la tron, care oricum putea fi obținut numai cu acordul Romei.

După discuția purtată de Irod cu cei trei magi, regele „*a adunat toți arhieriei și cărturarii poporului și i-a întrebat: «Unde este să Se nască Hristos?»*” (Matei 2,4), deci din cuvintele monarhului constatăm că acesta voia să ia viața lui Mesia.

Sfântul Apostol Ioan a scris că „*pentru aceasta S-a arătat Fiul lui Dumnezeu în lume: ca să strice lucrurile diavolului*” (I Ioan 3,8). Cunoscând acest fapt, vrăjmașul i-a sădit în minte regelui Irod gândul de a-L omorî pe Pruncul Iisus, pentru ca el să-și poată continua nestingherit lucrarea de înstrăinare a oamenilor de Dumnezeu și de intensificare a propriei sale stăpâniri asupra lor.

Sfântul Evanghelist Matei scrie că prin uciderea copiilor de până la doi ani din Betleem și împrejurimi „*s-a împlinit cuvântul spus prin Ieremia profetul: Glas în Rama s-a auzit, plângere și tânguire multă, Rahela își plânge copiii și nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt*”.

„În jalea care a umplut acum casele din Betleem, Evanghelistul vede împlinirea unei profeții din Ieremia (31,15). Cuvântul prorocului descria jalea din vremea când evreii au fost duși în exilul babilonean (în anul 586 î.Hr.). La Rama era un fel de lagăr în care erau adunați cei prinși și care, de acolo, plecau în convoaie nesfârșite spre țara robiei. Rahela, soția iubită a patriarhului Iacov și mama prin excelență a poporului ales, «își plânge copiii» duși astfel departe de la sânul ei. Acum însă este

vorba nu numai de ducerea în robie, ci de uciderea «copiilor Rahelei». Aceștia îi sunt cu atât mai aproape cu cât ea își are mormântul la Betleem (Facere 35,19), deci chiar acolo unde a trimis Irod să fie uciși toți pruncii mai mici de doi ani. Și nu mai este loc de mângâiere, pentru că, într-adevăr, acești prunci uciși «nu mai sunt». De aceea, Evanghelistul nu numai că vede în evenimentul pe care-l descrie o nouă împlinire a cuvântului profetic, ci socotește chiar că aceasta este adevărata sa împlinire, din moment ce a scris: «*Atunci s-a împlinit cuvântul spus prin Ieremia prorocul*»¹.

Dumnezeu I-a purtat de grijă Fiului Său întrupat, care a fost salvat de mânia lui Irod refugiindu-se în Egipt.

În decursul îndelungatei istorii a egiptenilor și a evreilor aceștia au avut inițial și ocazional relații amiabile, dar în general raporturile dintre cele două popoare au fost tensionate, fiii lui Israel fiind robiți o perioadă îndelungată de timp de către egipteni, iar ulterior, după ce s-au așezat în Pământul Făgăduinței, evreii s-au aflat sub ocupație egipteană mai bine de un secol, între 318 î.Hr. și 200 î.Hr.

Întotdeauna Egiptul a fost o țară mult mai întinsă decât teritoriile locuite de fiii lui Israel și supușii Faraonului cu mult mai numeroși decât evreii, însă întrucât în scurgerea anilor granițele celor două țări, cât și populația acestora au suferit modificări, pentru a ne face o imagine despre Egipt și Israel, voi lua ca puncte de referință datele recente referitoare la cele două state și popoare. Astfel, în prezent Egiptul ocupă o suprafață de 1.001.450 km², față de cea a Israelului, care este de 22.070 km² (deci Egiptul este de 45 de ori mai mare decât Israelul). În același timp, țara piramelor are o populație de 102.334.404 locuitori, în comparație cu cea a Israelului, care este de 8.655.535 de locuitori (fiind de 11 ori mai numeroasă).

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 388.

În cele ce urmează voi prezenta legăturile dintre evrei și egipteni în Vechiul Testament.

Patriarhul Iacov a avut doisprezece fii. Întrucât copiii săi mai mari au fost invidioși pe Iosif, aceștia și-au vândut fratele unor ismaeliți, „care l-au dus pe Iosif în Egipt” (Facere 37,28).

După o vreme, Faraonul Egiptului a avut două vise. „Se făcea că acesta stătea lângă râu și iată, din râu au ieșit șapte vaci, frumoase la vedere și grase la trup, și pășteau pe mal. Dar din râu au ieșit după ele alte șapte vaci, urâte la vedere și slabe la trup, și stăteau pe malul râului lângă celelalte vaci; și vacile cele urâte și slabe la trup le-au înghițit pe cele șapte vaci frumoase la vedere și grase. Atunci Faraon s-a trezit. Apoi iar a adormit și a avut un al doilea vis: Iată că șapte spice de grâu, pline și frumoase, creșteau dintr-o tulpină, dar iată că după ele s-au ivit alte șapte spice, subțiri și pălite de vântul de răsărit; și cele șapte spice subțiri și pălite le-au înghițit pe cele șapte spice frumoase și pline. Atunci s-a trezit Faraon, și iată că era un vis! Iar dacă s-a făcut dimineață, sufletul i s-a tulburat; și a trimis să-i cheme pe toți magii Egiptului și pe toți înțelepții lui; și le-a povestit Faraon visul, dar nu era cine să i-l tâlcuiască lui Faraon” (Facere 41,1-8).

Atunci Iosif a fost înfățișat înaintea regelui și i-a zis: „Visul lui Faraon este unul: Dumnezeu i-a arătat lui Faraon ceea ce voiește să facă. Cele șapte vaci frumoase sunt șapte ani, cele șapte spice frumoase sunt șapte ani: visul lui Faraon este unul. Cele șapte vaci urâte și slabe, care au ieșit după ele, sunt șapte ani; cele șapte spice subțiri și pălite de vântul de răsărit sunt șapte ani: vor fi șapte ani de foamete. Acesta-i cuvântul pe care i l-am spus lui Faraon: Dumnezeu i-a arătat lui Faraon ceea ce vrea să facă. Iată, vin șapte ani de mare belșug în tot pământul Egiptului. După ei vor veni șapte ani de foamete; încât va fi uitat tot belșugul în țara Egiptului, foametea va

secătui țara, iar belșugul nu va mai fi cunoscut în țară din pricina foametei de după el, că va fi foarte grea. Și dacă visul i s-a arătat lui Faraon de două ori, este pentru că Dumnezeu Și-a hotărât cuvântul și Se grăbește să-l plinească. Și acum, să aleagă Faraon un bărbat priceput și înțelept și să-l așeze peste toată țara Egiptului. Aceasta să facă Faraon, și să așeze ispravnici peste țară, pentru ca în cei șapte ani de belșug să adune a cincea parte din strânsura Egiptului. Să adune ei toate bucatele celor șapte ani buni care vin și să dea grâul pe mâna lui Faraon, iar bucatele să fie puse sub pază prin cetăți; aceste bucate vor fi rezerva țării pentru cei șapte ani de foamete ce vor veni în țara Egiptului, și astfel țara nu va pieri de foame». Aceste cuvinte au plăcut lui Faraon și tuturor dregătorilor săi. Și le-a zis Faraon tuturor dregătorilor săi: «Am mai găsi noi oare un om ca el, în care să fie duhul lui Dumnezeu?». Apoi a zis Faraon către Iosif: «De vreme ce Dumnezeu ți-a descoperit ție toate acestea, om mai înțelept și mai priceput decât tine nu se află. Tu să fii dar în fruntea casei mele. Tot poporul meu se va supune poruncii tale, iar eu numai prin tronul meu voi fi mai mare decât tine!». Apoi Faraon i-a zis lui Iosif: «Iată, eu te pun astăzi peste toată țara Egiptului!», și și-a scos Faraon inelul din deget și l-a pus în degetul lui Iosif, l-a îmbrăcat în haină de vison, i-a pus la gât lanț de aur, și a poruncit să fie purtat în cea de a doua sa trăsură, și crainicul striga înaintea lui: «Cădeți în genunchi!». Și în felul acesta l-a pus peste toată țara Egiptului. Apoi Faraon a zis către Iosif: «Eu sunt Faraon! În toată țara Egiptului nimeni nu-și va mișca mâna sau piciorul fără încuviințarea ta!». Și l-a numit Faraon pe Iosif cu numele de Țafnat-Paneah și i-a dat-o de soție pe Asineta, fiica lui Poti-Fera, marele preot din Iliopolis” (Facere 41,25-45).

În cele întâmplate cu Iosif vedem cum Dumnezeu a întors fapta cea rea al fraților lui înspre bine.

Cele două vise ale lui Faraon s-au împlinit întocmai. După șapte ani de belșug au urmat alții de foamete în Egipt, cât și în împrejurimi, însă datorită dibăciei lui Iosif, la a cărui poruncă fuseseră adunate suficiente grâne, locuitorii Egiptului nu au răbdat de foame, ba chiar aveau provizii îndestulătoare, încât să vândă și vecinilor lor.

Întrucât familia lui Iosif din Canaan a fost afectată de foamete, frații săi au venit să cumpere grâu din Egipt, iar Iosif, iertându-i pentru faptul că l-au vândut, și-a strămutat întreg neamul în Egipt. Când aceștia au ajuns în ținutul Goșen, *„Iosif s-a dus de l-a vestit pe Faraon, zicând: «Tatăl meu și frații mei, cu turmele, cu cirezile și cu toate ale lor, au venit din țara Canaanului și iată-i în ținutul Goșen». Dintre frații săi el luase cinci și i-a înfățișat lui Faraon. Iar Faraon a zis către frații lui Iosif: «Cu ce vă îndeletniciți voi?». Și ei i-au răspuns lui Faraon: «Robii tăi sunt păstori de oi, cum au fost și părinții noștri». Și i-au mai zis lui Faraon: «Am venit să ne adăpostim în pământul acesta pentru că nu se mai găsește pășune pentru vitele robilor tăi, căci foamete mare bântuie în țara Canaanului. Îngăduie dar robilor tăi să se așeze în ținutul Goșen». Iar Faraon a zis către Iosif: «Să se așeze în ținutul Goșen! Iar dacă tu știi că printre ei se află oameni destoinici, pune-i în fruntea turmelor mele». Deci i-a așezat Iosif pe tatăl său și pe frații săi și le-a dat moșie în țara Egiptului, în cea mai bună parte a țării, în pământul lui Ramses, așa cum îi poruncise Faraon”* (Facere 47,1-5 și 11).

„Apoi Iosif a murit, precum și toți frații săi și toți cei din vremea lor. Iar fiii lui Israel s-au născut în număr mare și s-au tot înmulțit și-au tot crescut, încât se umpluse țara de ei, și au devenit foarte puternici. Atunci s-a ridicat peste Egipt un alt rege care nu-l cunoscuse pe Iosif. Acesta a zis către poporul său: «Iată că neamul fiilor lui Israel este mult mai numeros și mult mai puternic decât noi. Haideți dar să-i împilăm, în așa fel încât să

nu se mai înmulțească; altfel, la vreme de război ei se vor uni cu vrăjmașii noștri, ne vor birui și apoi vor ieși din țară». Și astfel au pus peste ei vătăfi de corvoadă, pentru ca prin munci grele să le facă viața grea; și i-au zidit ei lui Faraon cetăți-grânare: Pitom și Ramses și On, adică Iliopolis. Dar cu cât erau mai împilați, cu atât ei se înmulțeau și deveneau mai puternici, așa că pe egipteni i-a prins groaza de fiii lui Israel. Ca atare, egiptenii îi puneau pe fiii lui Israel la muncă silnică și le făceau viața amară prin lucrări grele: la frământatul lutului, la cărămidărie și la tot felul de munci pe câmp; așadar, prin orice fel de muncă la care-i sileau cu strășnicie. Apoi regele Egiptului le-a grăit moașelor evreice, dintre care una se numea Șifra și alta Pua, și le-a zis: «Când moșiți la evreice, luați seama când nasc: de va fi băiat, omorâți-l; iar de va fi fată, s-o cruțați». Moașele însă s-au temut de Dumnezeu: ele n-au făcut precum le poruncise regele Egiptului, ci i-au lăsat pe băieți în viață» (Ieșire 1,6-17).

După o vreme, Dumnezeu i S-a arătat lui Moise, un evreu născut în Egipt, dar care trăia în Madian, și i-a spus: „Am văzut necazul poporului Meu în Egipt, i-am auzit strigătul de sub apăsarea celor ce-l muncesc; da, îi cunosc durerea. M-am pogorât dar să-l scap din mâna egiptenilor, să-l scot din țara aceasta și să-l duc într-un pământ roditor și larg, în țara unde curge lapte și miere. Vino dar să te trimit la Faraon, regele Egiptului, și să scoți din țara Egiptului pe poporul Meu, pe fiii lui Israel” (Ieșire 3,7-8 și 10).

La porunca lui Dumnezeu, Moise s-a dus în Egipt, însă Faraon nu a vrut să-i lase pe evrei, robii egiptenilor de multă vreme, să iasă din țară, încât Domnul a trimis asupra Egiptului zece plăgi, iar cea din urmă l-a convins pe rege să le îngăduie fiilor lui Israel să părăsească țara. Cu toate acestea, după ce evreii au pornit la drum, „Faraon și-a înhămat carele de război și și-a luat poporul cu sine. A luat șase sute de care alese și toată

călărimea egiptenilor și căpeteniile lor. Iar regele Egiptului și slujitorii lui au alergat pe urmele fiilor lui Israel; dar fiii lui Israel ieșiseră cu mână înaltă. Și au alergat egiptenii după ei cu toți caii și carele lui Faraon, cu călăreții și cu toată oastea lui, și i-au ajuns când ei își așternuseră tabăra la mare, lângă Pi-Hahiro, în fața lui Baal-Țefon. Și dacă s-a apropiat Faraon, fiii lui Israel și-au ridicat ochii și i-au văzut pe egipteni că vin după ei; și s-au înspăimântat foarte tare fiii lui Israel și au strigat către Domnul. Și i-au zis lui Moise: «Oare nu erau morminte în țara Egiptului? De ce ne-ai adus să murim aici, în pustie? Ce-ai făcut tu cu noi, că ne-ai scos din Egipt? Oare nu asta-ți spuneam noi în Egipt, zicându-ți: Lasă-ne să robim egiptenilor? Că mai bine era să le fim robi egiptenilor decât să murim în pustia aceasta!». Moise însă a zis către popor: «Nu vă temeți! Țineți-vă bine și veți vedea minunea pe care Domnul o va face astăzi: pe egiptenii pe care-i vedeți astăzi nu-i veți mai vedea niciodată. Domnul se va lupta pentru voi; vouă nu vă rămâne decât să fiți liniștiți». Atunci a zis Domnul către Moise: «Ce strigi către Mine? Spune-le fiilor lui Israel să pornească, iar tu ridică-ți toiagul, întinde-ți mâna asupra mării și desparte-o: să treacă fiii lui Israel prin mijlocul mării ca pe uscat! Iată, Eu voi învărtoși inima lui Faraon și pe a tuturor egiptenilor, ca să se ia după ei; și întru el, în Faraon, ca și-n toată oastea lui și-n carele lui și-n călăreții lui va fi ca Eu să Mă preamăresc; și atunci când Eu Mă voi preamări în Faraon și în carele lui și în călăreții lui, atunci vor cunoaște toți egiptenii că Eu sunt Domnul!». Atunci îngerul lui Dumnezeu, care mergea înaintea taberei fiilor lui Israel, s-a mutat și mergea în urma lor; și s-a mutat și stâlpul norului de dinaintea lor și le-a stat în urmă, intrând astfel și stând între tabăra egiptenilor și tabăra fiilor lui Israel; și întineric s-a făcut și negură, și noaptea s-a scurs fără ca în timpul ei să se poată apropia unii de alții. Moise și-a întins

mâna asupra mării, iar Domnul a mânat marea toată noaptea cu vânt puternic de la răsărit; și a făcut din mare uscat, că s-au despărțit apele. Iar fiii lui Israel mergeau prin mijlocul mării ca pe uscat: apele le erau perete de-a dreapta și perete de-a stânga. Dar egiptenii s-au pus pe urma lor, și au intrat după ei toți caii lui Faraon, carele și călăreții lui, în mijlocul mării. Dar în straja dimineții a căutat Domnul din stâlpul cel de foc și de nor spre tabăra egiptenilor și a umplut tabăra egiptenilor de spaimă. Și le-a împiedicat roțile carelor, încât cu anevoie-i mai duceau. Atunci au zis egiptenii: «Să fugim de la fața lui Israel, că Domnul Se luptă pentru ei cu egiptenii!». Iar Domnul a zis către Moise: «Întinde-ți mâna asupra mării: apele să se întoarcă asupra egiptenilor, asupra carelor și a călăreților lor». Și și-a întins Moise mâna asupra mării și spre ziuă s-a întors apa la locul ei, iar egiptenii fugeau din fața apei; și i-a înecat Domnul pe egipteni în mijlocul mării. Iar apele s-au tras la loc și au acoperit carele și călăreții și întreaga oaste a lui Faraon, care intrase după israeliți în mare, și n-a rămas niciunul dintre ei. Fiii lui Israel însă au trecut prin mare ca pe uscat, apa fiindu-le perete de-a dreapta și perete de-a stânga. Așa i-a izbăvit Domnul în ziua aceea pe israeliți din mâinile egiptenilor; și i-au văzut fiii lui Israel pe egipteni morți pe malurile mării. Astfel Israel a văzut mâna cea tare pe care Domnul a întins-o împotriva egiptenilor, și s-a temut poporul de Domnul și I-a crezut lui Dumnezeu și lui Moise, slujitorul Său” (Ieșire 14,6-31).

Sub conducerea lui Moise evreii au primit Legea Vechiului Testament, iar Iosua Navi i-a dus în Pământul Făgăduinței.

În 318 î.Hr., satrapul Egiptului, Ptolemeu I Soter, viitorul Faraon, și-a extins stăpânirea asupra Regatului Iudeii, aceasta durând până în anul 200 î.Hr., în timpul Faraonului Ptolemeu al V-lea Epifanes, când Palestina a trecut sub dominație siriană.

Dacă Regatul Iudeii a fost cucerit de romani în 63 î.Hr., Egiptul a fost anexat în anul 30 î.Hr., încât locuitorii celor două provincii puteau călători liber în interiorul imperiului, motiv pentru care, după nașterea Pruncului Iisus, un înger i-a poruncit Dreptului Iosif să se refugieze în Egipt împreună cu Maica Domnului și cu Fiul lui Dumnezeu întrupat, pentru a-l salva viața de furia regelui Irod.

Dacă sub conducerea lui Moise fiii lui Israel au scăpat cu greu din robia egipteană și apoi au primit Legea Veche, prin care au fost pregătiți ca din neamul lor să Se nască Mesia cel făgăduit, constatăm că după ce Mântuitorul lumii S-a născut în orașul Betleem, conform prorociei făcute de profetul Miheia (Miheia 5,1), Acesta a trebuit să se refugieze din Pământul Făgăduinței pentru a scăpa de mânia lui Irod. Și unde și-a găsit Fiul lui Dumnezeu întrupat scăparea? Prin ironia sorții, tocmai în Egipt.

La scurt timp în urma refugierii Dreptului Iosif, cu Fecioara Maria și cu Pruncul Iisus în Egipt și a masacrului sângeros al copiilor din Betleem și din împrejurimi de până la doi ani, regele Irod a fost cuprins de o boală cumplită. Viermii îi mâncau carnea de viu, în timp ce trupul îi era plin de răni. Puroi amestecat cu viermi îi curgea din plăgi, iar mirosul îngrozitor îi alunga pe toți cei apropiați lui. Slujitorii îi puneau bucăți de carne proaspătă de vițel pe răni, pentru a atrage viermii, însă aceștia preferau să se hrănească din carnea bătrânului tiran, care a murit în chinuri îngrozitoare.

Pentru că medicii nu au mai întâlnit la nimeni această afecțiune, au denumit-o „boala lui Irod”.

Istoricul evreu Joseph Gedaliah Klausner a caracterizat domnia lui Irod ca fiind un fluviu de sânge, și având în vedere viclenia, cruzimea și sfârșitul regelui, a spus că acesta

„s-a urcat pe tron ca o vulpe, a domnit ca un tigru și a murit ca un câine”¹.

Irod a avut zece soții și paisprezece copii, iar după moartea lui regatul a fost împărțit între patru dintre fiii săi.

Pericopa evanghelică citită astăzi la Sfânta Liturghie se încheie prin cuvintele: „*După moartea lui Irod, iată îngerul Domnului i s-a arătat în vis lui Iosif, în Egipt, zicându-i: «Ridică-te, ia Pruncul și pe maica Sa și mergi în țara lui Israel, căci au murit cei ce căutau viața Pruncului». Iar el, ridicându-se, a luat Pruncul și pe maica Sa și a venit în țara lui Israel. Și auzind că Arhelau domnește în Iudeea, în locul lui Irod, tatăl său, s-a temut să meargă acolo și, luând poruncă prin vis, s-a dus în părțile Galileii. Și a venit și a locuit în orașul numit Nazaret, ca să se îplinească ceea ce s-a spus prin profeți, că Nazarinean Se va chema*”.

„La revenirea din Egipt, Pruncul Iisus este dus în Nazaretul Galileei, iar acest fapt are o semnificație misionară și mântuitoare. «Galileea neamurilor», cum o numește prorocul Isaia (Isaia 8,23), era o prefigurare a popoarelor care vor primi credința în Hristos și se vor creștina. Mântuitorul știa că Galileea era socotită de mulți evrei ca fiind o provincie puțin importantă. Totuși, El acceptă să locuiască o parte a vieții Sale (copilărie și tinerețe) în Galileea, alături de oameni diferiți și necăjiți, refugiați și săraci care au venit aici din alte țări. Între acești oameni de neamuri diferite va crește Pruncul Iisus. Tocmai prin această prezență a Lui în Galileea se arată smerenia Lui și dragostea Lui față de toți oamenii. Iisus este prieten cu cei săraci, solidar cu străinii exilați sau refugiați, apropiat de cei marginalizați și disprețuiți, pentru că vede în toți valoarea infinită și unică a fiecărui om, creat după chipul

¹ **Joseph Klausner**, *Jesus of Nazareth: His Life, Times, and Teaching*, Varda Books, Skokie, Illinois, 2009, p. 145.

lui Dumnezeu, dincolo de rangul lui în societate, poziție înaltă sau supraviețuire marginală, dincolo de bogăție sau sărăcie, dincolo de orice clasificare sau judecată omenească individuală ori colectivă. El a venit în lume pentru mântuirea tuturor oamenilor”¹.

„Prin fuga în Egipt și întoarcerea în pământul lui Israel Mântuitorul prefigurează și vestește că va împlini El Însuși, prin taina pascală a morții și a învierii Sale, ceea ce vechiul Israel prefigurase prin șederea sa în Egipt și exodul spre pământul făgăduinței. Întreaga istorie a poporului lui Israel este o istorie a mântuirii, care culminează cu un ultim exod care va consta în trecerea noului Israel, adică a Trupului lui Hristos - Hristos însuși în Persoana Sa divino-umană și toată omenirea care este unită cu El - din Egiptul vieții pământești, din robia acestei condiții pământești, unde suntem supuși tuturor consecințelor păcatului, spre adevăratul pământ al făgăduinței, spre Ierusalimul cel ceresc pe care îl dobândim deja prin botez și care se va revela în deplinătate în ziua cea din urmă. Acesta va fi exodul mesianic, definitiv, anunțat de prorocul Isaia și de multe texte profetice ale Vechiului Testament”².

„Ca mesaj al Evangheliei de astăzi aş dori să subliniez doar atât: Am sărbătorit Crăciunul! Dar, unde este Iisus acum? În hotarele vieții noastre sau deja pribegeste din nou printre străini, alungat prin păcatele, interesele și desconsiderarea noastră? Dacă revine, nu cumva trebuie să fugă din nou de noi, de mine și de tine? De păcatele noastre, de viciile noastre, de rățacirea noastră? Nu cumva interesele noastre, imediate, sunt mai importante decât interesele cerului?”³.

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 480-481.

² Părintele Placide Deseille, *Op. cit.*, pp. 226-227.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 314.

Drept aceea să avem credință puternică în Fiul lui Dumnezeu întrupat pe care să o manifestăm prin ferirea de păcat și săvârșirea de fapte bune, încât Pruncul Iisus, Cel născut în Betleem, să se nască și în sufletele noastre, iar noi să sporim duhovnicește încât să ajungem, conform îndemnului Sfântului Apostol Pavel, *„la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos”* (Efeseni 4,13).

Amin

Duminica dinaintea botezului Domnului
(predica Sfântului Ioan Botezătorul)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Precum este scris în proroci: «Iată, Eu îl trimit înaintea feței Tale pe îngerul Meu, care-Ți va pregăti calea. Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările». Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței spre iertarea păcatelor. Și ieșeau la el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele. Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică. Și propovăduia, zicând: «Vine în urma mea Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor. Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt»” (Marcu 1,1-8).

Pasajul evanghelic care s-a citit astăzi la Sfânta Liturghie prezintă începutul activității Sfântului Ioan Botezătorul și o anunță pe cea desfășurată de Mântuitorul, după cum urmează: „Începutul Evangheliei lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Precum este scris în proroci: «Iată, Eu îl trimit înaintea feței Tale pe îngerul Meu, care-Ți va pregăti calea. Glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările»”.

„În limba greacă prin «εὐαγγέλιο» (evangelio-evanghelie) se înțelege «vestea cea bună» sau revelația lui Dumnezeu în persoana și lucrarea mântuitoare a lui Iisus Hristos, mesajul sau conținutul acestei descoperiri cuprins în predica și învățătura

Mântuitorului, precum și propovăduirea acestui mesaj. Evanghelia reprezintă vestea fericită a păcii și iubirii aduse de Dumnezeu pe pământ, destinată tuturor, umanității întregi, de pretutindeni și din toate timpurile”¹.

„Sfintele Evanghelii se numesc cele patru cărți din Noul Testament, scrise de cei patru evangheliști: Matei, Marcu, Luca și Ioan. Evanghelia este învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, pe care El a dat-o oamenilor în cei trei ani și jumătate ai activității Sale în mijlocul lor. În tot acest timp El a predicat, dar nu a scris nimic, lucru pe care l-au făcut Sfinții Apostoli, timp de aproape douăzeci de ani, după înălțarea Sa cu trupul la cer. Această învățătură a fost fixată în scris spre a nu fi alterată și pentru ca mesajul lui Hristos să poată fi transmis mai sigur și mai departe. Pentru creștini, Evangheliile sunt cele mai sfinte și cele mai folosite dintre cărțile Sfintei Scripturi, căci ele cuprind: viața, învățătura, parabolele, minunile, patimile, moartea și învierea Domnului nostru Iisus Hristos. Învățătura Mântuitorului, cuprinsă în Evanghelie, le arată oamenilor calea pe care să meargă spre a-L cunoaște pe Dumnezeu, a-I împlini voia și a dobândi împărăția cerurilor”².

„Evanghelia tipărită la Mănăstirea Neamț, în 1821, de către mitropolitul Veniamin Costache, este cea mai mare carte din România și un monument de cultură națională. Este «monument» și pentru mărimea ei neobișnuită (45/32 cm) și pentru valoarea ei artistică. Se apreciază că această carte-unicat, adevărată comoară a bibliotecii Mănăstirii Neamț, este și cea mai scumpă carte din România”³.

Întrucât învățătura Domnului Hristos este una singură, chiar dacă este consemnată în scris de patru autori sfinți, despre niciuna

¹ Pr. Prof. Dr. Ion Bria, *Op. cit.*, p. 160.

² Pr. Prof. Dr. Ene Braniște, Prof. Ecaterina Braniște, *Op. cit.*, p. 160.

³ *Ibidem*, p. 161.

dintre cele patru Evanghelii nu se spune că este „a lui” Matei, Marcu etc., ci „după” sau „de la” Luca, Ioan etc., fiindcă ele nu conțin învățăturile celor patru evangheliști, ci faptele și învățătura Mântuitorului lumii.

Încă de la începutul Evangheliei scrise de Sfântul Marcu (capitolul 1, versetul 1), acesta menționează că Iisus Hristos nu este un simplu om, ci „*Fiul lui Dumnezeu*”.

După ce vorbește despre Mântuitorul și despre Evanghelia sau vestea cea bună a mântuirii adusă de Acesta în lume, Sfântul Evanghelist Marcu îl amintește pe Sfântul Ioan Botezătorul și Înainteemergătorul Domnului Hristos, care, asemenea Mântuitorului și Maicii Domnului a fost profețit în Vechiul Testament.

„Sfântul Ioan Botezătorul pregătește venirea Domnului Hristos, iar această pregătire a fost prezisă de prorocii Vechiului Testament (Ieșire 23,20, Isaia 40,3 și Maleahi 3,1)”¹.

„De ce prorocii Moise (Ieșire 23,20) și Maleahi (Maleahi 3,1), precum și Evanghelistul Marcu îl numesc pe Sfântul Ioan Botezătorul înger, când acesta este om? Mai întâi pentru că Ioan a fost în viața sa ca un înger din cer, mai aproape decât toți oamenii de viețuirea îngerească. Apoi, ca să se vadă limpede că ținta lucrării pe pământ a lui Hristos a fost să facă din oameni îngeri - din oameni muritori, păcătoși, robi din fire, să facă ființe fără de moarte, fără de păcat, libere din fire, așa cum sunt și îngerii în ceruri. În ce fel era Ioan asemenea unui înger? Mai întâi, prin ascultarea față de Dumnezeu. Apoi, prin libertatea față de lume; și în al treilea rând, prin negrija față de trup. Prima însușire este fundamentală pentru lume, a doua izvorăște din prima, iar a treia din a doua. Îngerii ascultă desăvârșit de Dumnezeu. Lor li se dezvăluie în permanență tainele de negrăit

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 484.

ale înțelepciunii, puterii și iubirii lui Dumnezeu, iar ascultarea lor față de Ziditorul este nesilită, ea izvorăște din bucurie și supunere. Sfântul Ioan Botezătorul a fost și el ascultător față de Dumnezeu din copilăria lui. Fiind născut din părinți în vârstă, a rămas orfan din pruncie și nu l-a mai avut decât pe Dumnezeu drept Părinte”¹.

„Dumnezeu i-a descoperit din fragedă pruncie cărările vieții Sfântului Ioan Botezătorul, încât el a știut dintru început ce are să facă și ce fel de viață are să ducă. S-a dus în pustie (Luca 1,80) pentru ca duhul lui să fie zi și noapte una cu voința Dumnezeului Celui Viu. S-a dăruit cu totul lui Dumnezeu, doar de la El așteptând totul. Nu avea trebuință să fie învățat de oameni, pentru că Cel de la care își primiseră oamenii cunoștința, trecând-o de la unii la alții, vorbea El însuși cu Ioan și îi dezvăluia voile Sale. Așa, ieșit din lume, Sfântul Ioan s-a lipit cu totul de Dumnezeu, întocmai ca sfinții îngeri. Întocmai ca îngerii sorbea și el din Izvorul înțelepciunii, puterii și iubirii, și pentru aceasta a fost numit înger”².

„Sfântul Ioan mai este asemenea îngerilor și prin neatâr-narea sa față de lume și de oameni. Pentru el lumea era praf. Pentru el oamenii erau o turmă rătăcită de păstor. Ce este lumea, și ce este omul în fața puterii Dumnezeului Celui Viu? Ce este puterea lor și mărirea lor și ce este amenințarea lor? Spumă pe fața mării, atât. Ce lucru bun îți poate da lumea pe care să nu-l fi luat de la Dumnezeu, sau cu ce te poate vătăma fără voia Lui? De ce atunci să se ploconească Sfântul Ioan în fața oamenilor? Ce să aștepte de la o lume îndatorată cu totul lui Dumnezeu, care nu are nimic al ei? De ce să se teamă el de o lume care trăiește prin frică și respiră prin frică? Nefiind legat în niciun fel de lume, neavând nicio frică de ea, Sfântul Ioan, ca un înger al lui

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 71.

² *Ibidem*, pp. 71-72.

Dumnezeu, tună fără patimă asupra mai-marilor Ierusalimului, dinaintea cărora oamenii se plecau ca în fața unor idoli: «*Neam de năpârci, cine v-a învățat să fugiți de mânia viitoare?*» (Luca 3,7), și varsă mustrări asupra regelui Irod pentru toate relele pe care le-a făcut (Luca 3,19). Sfântul Ioan ținea seama numai de Dumnezeu și de sfânta Lui voie. Nu făcea deosebire între oameni, nu se uita nici la haină, nici la rang, nici la știință, nici la avere, nici la ani, ci numai la suflet. Ochii săi nu vedeau la om trupul, ci sufletul, care pentru văzul altora este acoperit de trup ca de o mască. Asemenea libertate față de lume și de oameni o au numai îngerii lui Dumnezeu, și pentru aceasta l-au numit prorocii înger”¹.

„Și iarăși, Sfântul Ioan era ca un înger prin lipsa de grijă față de cele pământești. Îngerii nu sunt făpturi trupesti ca oamenii, ei sunt trupuri cerești (I Corinteni 15,40), fiind înveșmântați în splendoarea ființei lor. Îngerii nu au nicio grijă de sine. Nu se ostenesc, îngrijorându-se ce vor mânca, sau ce vor bea, sau cu ce se vor îmbrăca. Îl slujesc pe Dumnezeu și știu că de la El au hrană și adăpare și îmbrăcământ. Care stăpân de pe pământ își lasă oamenii să umble flămânzi și goi? Atunci cu cât mai mult le poartă Dumnezeu de grijă slujitorilor Săi credincioși”².

„Sfinții nu și-au cules înțelepciunea din cărți, ci din trăire. La fel și Sfântul Ioan, nu a învățat să scape de grija trupului citind cărți, nici cercetându-i pe înțelepții care îi spun, dar nu îi arată, ci lucrând însuși negrija față de trup. A postit și a văzut că omul poate să trăiască nu numai fără mâncarea pe care o dobândește cu atâta osteneală ci chiar și fără pâine. Sfântul Ioan se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică. Cu lăcustele ce creșteau în copacii pustiei și cu mierea amară a albinelor sălbatică. Nu bea nici vin nici băutură tare. Dar nu se spune că n-ar fi avut

¹ **Ibidem**, p. 72.

² **Ibidem**.

vreodată ce mânca și ce bea. Nu lăcustele și mierea îl hrăneau, ci puterea lui Dumnezeu care se împărtășește credincioșilor Lui prin acelea. Omul care stă în ascultare de Dumnezeu mănâncă «*pâine îngerească*» (Psalmul 77,29). Așa stau lucrurile cu cei credincioși și ascultători, pe când cei lipsiți de credință și nesupuși au nevoie nu numai de mese îmbelșugate, ci și de o mulțime de leacuri, pentru că mulțimea bucatelor nu numai îi hrănește, ci le face și rău”¹.

„Sfântul Ioan nu-și făcea griji nici pentru straie și locuință. Casa lui era pustia acoperită de bolta cerului, și haina lui din păr de cămilă, încinsă cu o cingătoare de piele. Și Ilie se încingea cu o curea de piele, semn al morții patimilor și al împlinirii voinței lui Dumnezeu. Dar încălțări? Dar pălărie? Când umbli mult desculț, picioarele înseși ajung să-ți fie încălțări. Și când mergi mult cu capul descoperit sub bolta înstelată, cununa cuprinzătoare a stelelor ajunge să-ți fie cel mai bun acoperământ. Sufletul și-l vedea înveșmântat mai degrabă în straiul îngeresc strălucitor ca soarele decât în stricăciunea trupească. Dormea fie sub cerul liber, fie în vreuna din multele peșteri din pustia de dincolo de Iordan. Dar ce-i era lui, din moment ce inima i se odihnea la sânul Ziditorului său? Vipere otrăvite și lei flămânzi îi erau vecini; dar ce-i era lui, de vreme ce Ochiul atotvăzător veghea neconținut asupra lui. De ce s-ar fi temut, dacă de sufletul său nu se puteau atinge? El se privea doar în lumina sufletului, nu și a trupului. Oamenii care au drept măsură numai trupul se îngrijesc numai de trup. Sfântul Ioan se îngrijea numai de suflet, voința lui Dumnezeu era singura lui lege, singurul lui îndreptar. Aici iarăși era asemenea sfinților îngeri, și pentru aceasta l-au numit prorocii înger”².

¹ *Ibidem*, p. 73.

² *Ibidem*, pp. 73-74.

„Dacă psalmistul se plângea cândva că *„nu mai este profet”* (Psalmul 73,10), iată că prin Sfântul Ioan Botezătorul Dumnezeu rupe tăcerea și vorbește din nou, cu *«glasul celui ce strigă în pustie»*, după cum a scris prorocul Isaia (Isaia 40,3). Acum, ultimul profet al Vechiului Testament îi asigură pe ascultătorii săi că Mântuitorul vine, că izbăvirea este aproape, iar cei care o așteaptă trebuie să fie pregătiți”¹.

„În timp ce prima profeție redată de Sfântul Evanghelist Marcu: *«Iată, Eu îl trimit înaintea feței Tale pe îngerul Meu»* are în vedere mai mult însușirile Sfântului Ioan Botezătorul, cea de-a doua, care îl definește drept *«glasul celui ce strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările»* se referă la lucrarea sa. Care este această lucrare? Să-i cheme pe oameni la pregătirea căii Domnului. Prin «pustie» înțelegem în primul rând Deșertul Iudeii, unde a venit Înaintemergătorul Domnului Hristos ca să-i deștepte pe oameni, strigând: *«Pocăiți-vă! Iată, securea stă la rădăcina pomilor, și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc. Eu vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine, Căruia eu nu sunt vrednic să-I duc încălțăminte; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc; a Cărui lopată este în mâna Lui, și El Își va curăți aria și-Și va aduna grâul în hambarul Său, iar pleava o va arde în foc nestins»* (Matei 3,10-12)”².

„Prin «pustie» mai înțelegem și întreg neamul omenesc cu toată istoria lui, ros de păcat ca de o boală. Înaintemergătorul Domnului Hristos a fost cea dintâi rândunică a noii primăveri. Dar el nu era nici lumina, nici mireasma, nici cântarea primăverii, el era doar trâmbița care-i trezea pe cei adormiți în iarna cea

¹ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 206.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, p. 74.

lungă. Sfântul Ioan era doar vestitorul primăverii, iar primăvara însăși este Hristos”¹.

„Prin «pustie» înțelegem și sufletele care, până acum, sunt despărțite de Dumnezeu și scufundate în întunericul morții, ca un râu pierdut în deșert. Sfântul Ioan este deșteptătorul conștiinței noastre, cel care ridică râul pierdut spre soare, iar Hristos este soarele. Conștiința este înaintemergătoarea iubirii, așa cum Sfântul Ioan este Înaintemergătorul Domnului Hristos”².

„În contextul inițial, cuvintele prorocului Isaia: «*Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările*» făceau referire la un obicei al epocii: în Antichitatea iudaică (la fel ca și astăzi, uneori) atunci când un rege sau mare demnitar urma să viziteze un ținut, era anunțat dinainte pentru ca drumurile să fie reparate și practicabile. Dar chemarea Sfântului Ioan Botezătorul are un sens metaforic evident: cei care-l ascultă sunt chemați la îndreptarea vieții pentru a-L întâlni pe Fiul lui Dumnezeu întrupat. Locul ales pentru desfășurarea activității Înaintemergătorului Domnului Hristos nu este întâmplător. În deșert, acolo unde lispește totul, inclusiv strictul necesar, omul poate înțelege că nu bogățiile și resursele naturale îi asigură existența, ci iubirea și harul lui Dumnezeu”³.

„«*Gătiți calea Domnului, drepte faceți-I cărările*» exprimă strigătul Sfântului Ioan pentru a le atrage atenția conaționalilor lui să se pregătească așa cum se cuvine pentru a-L primi pe Hristos. Adică, fiecare să-și curețe «cărările» inimii, îndreptând purtările strâmbe de până atunci, lăsând în urmă cele ce țineau de lumea veche și primind cu inimă curată poruncile Evangheliei”⁴.

¹ Ibidem.

² Ibidem.

³ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 206.

⁴ Pr. Prof. Dr. Vasile Gordon, *Op. cit.*, p. 343.

„Sfântul Chiril al Alexandriei a scris: Cărarea ce duce la bine este dreaptă, netedă și lesne de străbătut, cea strâmbă însă, este întortocheată, ducându-i la rău pe cei care o aleg. Prin urmare, mersul drept al cugetării este un drum drept, care este lipsit de cotituri”¹.

Sfântul Evanghelist Marcu scrie în continuare: „*Ioan boteza în pustie, propovăduind botezul pocăinței spre iertarea păcatelor*”.

„Anul în care Sfântul Ioan a ieșit la propovăduire era, potrivit cronologiei ebraice, deopotrivă an sabatic și an jubiliar, adică un an de iertare a datoriilor. Potrivit prevederilor din Levitic 25 și Deuteronom 15 în al șaptelea an trebuiau iertate toate datoriile, iar în al cincizecelea an pământurile înstrăinate reveneau stăpânilor inițiali, în timp ce sclavii, care nu-și acceptaseră de bunăvoie robia, erau eliberați. Așadar, anul începerii activității publice a Domnului Hristos și a Sfântului Ioan Botezătorul era un an al milostivirii”².

„După cum Sfântul Ioan Botezătorul a fost Înaintemergător al Domnului Hristos, tot așa botezul lui este înaintemergător sau pregătitor al botezului creștin. Botezul în apă practicat de Sfântul Ioan ca semn de pocăință pregătitoare spre iertarea păcatelor trebuia completat cu botezul în apă și Duh Sfânt prin care omul primește nu numai iertarea păcatelor, ci și înfierea sau calitatea de fiu al lui Dumnezeu după har și arvuna învierii din moartea cauzată de păcat”³.

„Prin botezul săvârșit de Sfântul Ioan Botezătorul se întăreau conștiința păcătoșeniei și conștiința nevoii omului de a fi iertat de păcate, dar și nevoia de schimbare a vieții”⁴.

¹ **Ibidem**, p. 344.

² **Radu Dorin Micu**, *Op. cit.*, p. 205.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, p. 485.

⁴ **Ibidem**.

„Cuvintele Sfântului Ioan Botezătorul: *«Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor»* (Matei 3,2) se înscriu pe linia profetică, dar o depășesc prin aceea că, în timp ce profeții Vechiului Testament cereau poporului pocăința pentru ca Dumnezeu să instaureze împărăția Lui, Sfântul Ioan motivează necesitatea pocăinței cu faptul că deja împărăția lui Dumnezeu este aproape”¹.

„*«Pocăiți-vă, căci s-a apropiat împărăția cerurilor»* înseamnă pentru noi, creștinii, să ne căim și să ne spovedim păcatele. Și repede, pentru că Domnul Hristos vine și bate la ușa fiecărui suflet. Cine se pocăiește și își mărturisește păcatele are ușa sufletului deschisă, și Domnul intră, și-i dăruiește viața veșnică. Iar ușa sufletului cui nu se pocăiește și nu-și mărturisește păcatele, fiind ruginită, rămâne închisă. Domnul va trece pe lângă ea și nu se va opri. În urma Lui însă vine securea și vine focul, așa cum înaintea Lui vine primăvara cu soare, mireasmă și cântec”².

„Sfântul Ioan Botezătorul cunoștea abisurile firii omenești: slăbiciunea, aplecarea spre rău, nestatornicia. Aproape treizeci de ani petrecuți singur în pustie i-au dat pricepere. Cunoșcându-se pe sine, el cunoștea lumea întreagă, cu tot ce se poate întâmpla - și se întâmplă - în ea. Lupta cu sine i-a adus cunoașterea deplină a omenescului, încât știa prea bine că simplul cuvânt de îndreptare al omului nu este de ajuns și poate fi ușor încălcat. Așadar, neîncercător în penitenții de-o clipă, Înaintemergătorul Domnului le-a spus celor ce-l ascultau: *«Faceți roade vrednice de pocăință»* (Luca 3,8). Prin aceste cuvinte, Sfântul Ioan Botezătorul arată că vorba și căința, oricât este ea de sinceră, trebuie să fie sprijinită prin fapte. Păcatul, prin lunga-i sălășluire, a ajuns obișnuință. Acum trebuie să devină obișnuință faptele bune, și acest lucru se

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 202.

² Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, pp. 74-75.

poate realiza numai prin îndelunga lucrare în virtute, fiindcă după cum a afirmat Sfântul Petru Damaschinul: Faptele bune și rele hrănesc timpul așa cum lemnul hrănește focul”¹.

„Fariseilor mândri, saducheilor și cărturarilor Ierusalimului care se umflau în pene că se trăgeau din patriarhul Avraam, Sfântul Ioan le-a atras luarea aminte: *«Nu începeți a zice în sinea voastră: Părinte îl avem pe Avraam, căci vă spun eu vouă că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să-i ridice fii lui Avraam»* (Luca 3,8). Gândurile păcătoase și rumegarea lor sunt rădăcina răului ascuns, de unde încolțește tot păcatul cu fapta. La ce folosește pocăința cu vorba dacă în sinea lui omul gândește și grăiește mai departe răul?”².

„Gândurile și vorbele rele sunt rele chiar înainte de a se arăta prin fapte. Un șarpe veninos este veninos fie că mușcă sau nu; chiar dacă nu mușcă, năpârca nu-i porumbiță. Cuvântul: *«Dumnezeu poate și din pietrele acestea să-i ridice fii lui Avraam»* are multe înțelesuri. După cum pe Adam l-a creat din țărână, Dumnezeu are puterea, dacă vrea, să ridice oameni din pietre. Aici Sfântul Ioan le vorbește învățătorilor Ierusalimului despre oamenii de rând, la care ei se uitau de sus, disprețuindu-i ca pe niște pietre necioplite, lipsite de viață. Dar, tocmai dintre aceștia Fiul lui Dumnezeu întrupat Își va ridica Apostoli, Evangheliști, sfinți și mucenici. Iar pe cărturarii cei plini de lumina cea mincinoasă, trecătoare și pământească, Dumnezeu îi va izgoni de la fața Sa dacă nu aduc roade vrednice de pocăință. Dumnezeu poate să-Și scoată slujitori și dintre necredincioșii care se închină acum pietrelor și lemnurilor celor moarte. Degeaba îi calcă pe ei în picioare înțelepții Israelului, socotindu-i lucru necurat, privindu-i ca pe niște nevrednici cerului și pământului. Dacă acești înțelepți nu se arată prin fapte a fi coborâtori din

¹ *Ibidem*, pp. 75-76.

² *Ibidem*, p. 76.

Avraam, mergând pe urmele dreptului și credinciosului lor strămoș, Dumnezeu își va ridica închinători dintre neamurile păgâne, care își fac acum zei de piatră. Să nu se mai umfle în pene înțelepții acestei lumi, trufindu-se cu știința și cu Legea lui Dumnezeu, câtă vreme inima le este tare ca piatra. Câtă vreme inima le va rămâne de piatră, multa știință îi va duce de-a dreptul în focul cel veșnic. S-au obișnuit să cinstească învățătura ca și când inima n-ar avea niciun preț, și se mai și mândresc cu asta. Dar Dumnezeu începe mântuirea de la inimă, nu de la minte, după cum a zis prin prorocul: *«Vă voi da o inimă nouă, și duh nou voi da întru voi; inima de piatră o voi lua din trupul vostru și vă voi da inimă de carne»* (Iezechiel 36,26). Însă nu cu noianul de cunoștințe se înmoaie inima. Doar Dumnezeu poate să înmoaie inima omului care se căiește cu adevărat. Cu harul Său va fi ca focul către ceară, și va turna căldură și lumină în inimile aleșilor Săi, umplându-le și mintea cu știință, atât cât le va fi de trebuință”¹.

„Astfel îi învăța Sfântul Ioan pe «înțelepții» Ierusalimului cei tari de cerbice, că trebuie să-și arate prin fapte sinceritatea căinței. Iar pentru ei cel mai bine ar fi să nu se mai semețească spunându-și că sunt fii ai lui Avraam, și disprețuindu-i pe alții”².

„De la ceilalți Sfântul Ioan cere alte roade de pocăință, și anume: *«Cel ce are două haine să dea celui ce nu are, și cel ce are bucate să facă la fel»* (Luca 3,11). Înaintemergătorul Domnului Hristos știe că astfel de oameni sunt îngrădiți de obiceiuri rele: că, având două haine, umblă după a treia; că, prisosindu-le mâncarea, în loc s-o împartă celor nevoiași, caută să adune și mai multă”³.

¹ **Ibidem**, pp. 76-77.

² **Ibidem**, p. 77.

³ **Ibidem**.

„Așadar, Sfântul Ioan Botezătorul le cere celor ce vin la el să-și schimbe modul de a trăi, modul de a gândi și modul de a făptui în relațiile lor sociale. Deci, Sfântul Ioan Botezătorul predică un botez al pocăinței ca schimbare etică sau morală în societate, precizând însă că după el va veni Cel ce îi va boteza pe oameni cu Duh Sfânt, adică Iisus Hristos, numit de el «*Mielul lui Dumnezeu Care ridică păcatul lumii*» (Ioan 1,29)”¹.

„Botezul Sfântului Ioan era botez spre pocăință ca stare pregătitoare pentru primirea iertării păcatelor, însă iertarea propriu-zisă a păcatelor se dăruiește prin botezul creștin săvârșit în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, după cum le-a spus Domnul Hristos Sfinților Săi Apostoli când i-a trimis să boteze toate popoarele (Matei 28,19-20)”².

„Sfântul Vasile cel Mare a afirmat că botezul pocăinței săvârșit de Sfântul Ioan Botezătorul este începutul botezului, iar botezul creștin săvârșit în numele Preasfintei Treimi este desăvârșirea botezului. Ce anume se dăruiește prin botezul creștin diferit de botezul Sfântului Ioan Botezătorul, care este doar o pregătire pentru botezul creștin? Se dăruiește harul Duhului Sfânt, adică începutul înfierii omului în iubirea lui Dumnezeu Tatăl, pe baza credinței în Dumnezeu Fiul (Iisus Hristos), precum și începutul învierii din moartea cauzată de păcat”³.

„La acest botez al pocăinței, practicat de Sfântul Ioan, se arată ceva cu totul nou, ceva ce nu s-a mai văzut la botezul niciunui om pe care l-a botezat Ioan, și anume vine în mod surprinzător Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos. El, deși lipsit de păcat, Se botează cu botezul pocăinței din smerenie, dar și pentru a împlini planul lui Dumnezeu, și anume ca Sfântul Ioan Botezătorul să folosească botezul mulțimilor pentru a-L prezenta

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, p. 485.

² *Ibidem*, p. 486.

³ *Ibidem*.

poporului pe Mântuitorul, și pentru a mărturisi despre El că îi este superior lui și că El va boteza nu doar cu apă, ci cu Duh Sfânt. Deci, aceasta înseamnă cuvintele lui Iisus «*să împlinim toată dreptatea*» (Matei 3,15), adică tot planul cel drept al lui Dumnezeu, inclusiv lucrarea și calitatea Sfântului Ioan Botezătorul de Înaintemergător și mărturisitor al Domnului Hristos, Fiul lui Dumnezeu întrupat, ca fiind Mesia. De fapt, botezul lui Iisus în Iordan este și începutul activității Sale publice, mesianice și mântuitoare. Căci îndată după botezul Său în Iordan, Mântuitorul începe activitatea Sa mesianică, mântuitoare: merge în pustie, postește, Se roagă și apoi iese la lucrarea de predicare a Evangheliei, de vindecare a bolnavilor și toate celelalte lucrări pe care ni le arată Sfintele Evanghelii ca lucrări mântuitoare și sfințitoare”¹.

„Domnul Hristos nu are păcat, dar Se botează cu botezul pocăinței pentru a arăta că Slujitorul Domnului prevestit de prorocii Vechiului Testament, deși nu are păcate, totuși va lua asupra Sa păcatele lumii întregi, dar mai întâi păcatele poporului evreu din care face parte. Deci, Iisus Hristos primește botezul pocăinței nu pentru Sine, ci pentru păcatele tuturor oamenilor, ale lumii întregi. De aceea Sfântul Ioan Botezătorul spune: «*Iată Mielul lui Dumnezeu Care ridică păcatul lumii*» (Ioan 1,29), adică păcatul neascultării oamenilor de Dumnezeu, din care derivă toate celelalte păcate”².

„Această lucrare deosebită a botezului pocăinței, săvârșit de Sfântul Ioan Botezătorul, pe care-l acceptă sau pe care-l dorește Mântuitorul ne arată o anumită legătură între botezul pocăinței spre iertarea păcatelor practicat de Sfântul Ioan Botezătorul pentru toți oamenii și botezul lui Hristos în Iordan, dar și deosebirea dintre ele. Ce nu s-a mai văzut la niciunul dintre

¹ **Ibidem**, pp. 486-487.

² **Ibidem**, p. 487.

oamenii pe care i-a botezat Sfântul Ioan Botezătorul în Iordan? S-au deschis cerurile și un glas s-a auzit din cer zicând: «*Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit*» (Matei 3,17). Iar Duhul Sfânt, în chip de porumbel, a coborât peste Iisus pe când ieșea din apele Iordanului (Matei 3,16). Aici vedem trecerea de la simplul botez al pocăinței spre iertarea păcatelor, săvârșit de Sfântul Ioan Botezătorul, la taina botezului creștin care va fi săvârșit în numele Preasfintei Treimi, deoarece cerul deschis ne arată că Dumnezeu Tatăl și Duhul Sfânt sunt nedespărțiți de Fiul Care S-a făcut om și S-a botezat în Iordan. Glasul lui Dumnezeu Tatăl din cer L-a mărturisit pe Fiul Său cel veșnic, Care S-a făcut om, iar Duhul Sfânt a confirmat sau a adeverit puterea cuvântului rostit de Dumnezeu Tatăl din cer. Deci, această deschidere a cerului și arătarea Sfintei Treimi după săvârșirea botezului Domnului Hristos în râul Iordan, constituie temelia botezului creștin săvârșit în numele Preasfintei Treimi”¹.

„Porumbelul se arată o singură dată ca fiind prezența Duhului Sfânt la botezul lui Iisus în Iordan. De ce? Pentru că așa cum porumbelul lui Noe a arătat că a trecut potopul, iar Dumnezeu dorește să Se împace cu lumea și s-o salveze, tot așa vedem acum că Duhul Sfânt ia forma de porumbel deasupra apelor Iordanului ca să ne arate că potopul lui Noe a fost o prefigurare a botezului creștin, în care omul păcătos moare pentru a învia la o viață veșnică. El moare păcatului pentru a învia la o viață sfântă. Deci, este o legătură între porumbelul care apare după ce a trecut potopul lui Noe și această prezență a Duhului Sfânt în chip de porumbel coborând peste Domnul Hristos, pe când Mântuitorul ieșea din apele Iordanului”².

„Așadar, după botezul Domnului Hristos în Iordan, în prezența Sfântului Ioan Botezătorul, Duhul Sfânt confirmă

¹ **Ibidem**, pp. 487-488.

² **Ibidem**, p. 488.

cuvântul adevărat al lui Dumnezeu Tatăl privind dumnezeirea Fiului, și anume că Iisus Hristos nu este fiul lui Iosif din Nazaret, ci Fiul lui Dumnezeu din cer, Care S-a făcut om pentru mântuirea oamenilor. El S-a făcut om, pentru ca oamenii să fie înfiați și îndumnezeiți prin harul Duhului Sfânt”¹.

„Așadar, deosebirea mare între botezul pocăinței al Sfântului Ioan Botezătorul și botezul creștin este că botezul creștin se săvârșește în numele Sfintei Treimi, adică este o punere în legătură sfântă de iubire și viață veșnică a persoanei umane, care se botează, cu persoanele divine ale Preasfintei Treimi. Totodată, botezul creștin este începutul înfierii omului prin harul Duhului Sfânt primit la botez și începutul învierii omului din moartea cauzată de păcat. Deci, pe lângă iertarea păcatelor, prin botezul creștin ni se dăruiesc înfierea și învierea ca început al vieții eterne cerești încă din viața noastră pământească (cf. Ioan 1,12 și 11,25)”².

Sfântul Evanghelist Marcu scrie în continuare: „*Și ieșeau la el tot ținutul Iudeii și toți cei din Ierusalim și se botezau de către el, în râul Iordan, mărturisindu-și păcatele*”.

Faptul că toți evreii din zonă și chiar mai de departe (de la Ierusalim) veneau la Sfântul Ioan pentru a fi botezați în râul Iordan arată marea autoritate de care acesta se bucura între conaționali săi, el fiind singurul dintre proroci despre care iudeii „se întrebau în inimile lor dacă «nu cumva el este Hristosul?»” (Luca 3,15).

„*Și Ioan era îmbrăcat în haină de păr de cămilă, avea cingătoare de piele împrejurul mijlocului și se hrănea cu lăcuste și miere sălbatică*”.

¹ **Ibidem**, p. 489.

² **Ibidem**, p. 490.

Conform afirmațiilor unor cercetători ai Sfintei Scripturi, îmbrăcămintea austeră confecționată din păr de cămilă constituia vestimentația tradițională a profeților Vechiului Testament.

Când Dumnezeu le-a descoperit evreilor legea Vechiului Testament le-a spus: *„Iată animalele pe care le puteți mânca, din toate dobitoacele care sunt pe pământ: Puteți mânca orice animal cu unghia despicată, care are copita despărțită în două și își rumegă mâncarea. Dar și din cele ce rumegă sau din cele ce-și au unghia despicată sau copita despărțită în două nu le veți mânca pe acestea: cămila, pentru că ea rumegă, dar copita n-o are despicată; aceasta este necurată pentru voi”* (Levitic 11,2-4).

Fiind un animal rumegător, cămila trebuia să fi fost socotită curată la evrei, însă întrucât nu avea copita despicată, ea era necurată. Dacă rămânem la prima semnificație, cea de animal curat, cămila simbolizează poporul ales, în timp ce necurăția prefigurează neamurile păgâne. Astfel, îmbrăcămintea Sfântului Ioan Botezătorul semnifica chemarea atât a fiilor lui Israel, cât și a păgânilor la credința în Domnul Hristos.

Cureaua de piele a Sfântului Ioan Botezătorul, provenită de la un animal mort, simboliza prin încingerea cu ea, omorârea patimilor.

În regiunea în care s-a nevoit Sfântul Ioan Botezătorul cresc anumiți arbori care rodesc o păstaie comestibilă, cu gust dulce. În limba greacă, în care a fost scris Noul Testament, această păstaie este numită „ακρίδα” (acrida), termen care înseamnă și lăcustă. Cu aceste păstăi se hrănea Înaintemergătorul Domnului, iar nu cu insecte, care pe de o parte nu sunt comestibile, iar pe de altă parte nu sunt întâlnite atât de des încât să asigure hrana permanentă a unui om.

„Și Ioan propovăduia, zicând: «Vine în urma mea Cel ce este mai tare decât mine, Căruia nu sunt vrednic, plecându-mă, să-I dezleg cureaua încălțămintelor”.

„Obiceiul dezlegării încălțăminteii era o practică pe care o făceau robii stăpânilor când aceștia se întorceau dintr-o călătorie”¹. Cu toate acestea, Înaintemergătorul Domnului Hristos a afirmat că el nu este vrednic nici de aceasta când este vorba despre Mântuitorul lumii. Prin cuvintele sale, Sfântul Ioan Botezătorul arată marea diferență dintre Fiul lui Dumnezeu, Care a creat cerul și pământul, și el, o simplă creatură adusă în existență de Dumnezeu, Căruia însă Îi dedicase întreaga lui viață.

Pericopa evanghelică de astăzi se încheie prin cuvintele Sfântului Ioan Botezătorul spuse despre Domnul Hristos: „*Eu v-am botezat pe voi cu apă, El însă vă va boteza cu Duh Sfânt*”.

Întrucât am explicat mai sus legătura, dar și diferențele dintre botezul Sfântului Ioan și cel creștin, nu voi mai insista.

Cu toate acestea trebuie să menționez faptul că în Evanghelia după Luca Înaintemergătorul Domnului le spune evreilor că Mântuitorul „*îi va boteza cu Duh Sfânt și cu foc*” (Luca 3,16). „Botezul «cu foc» este o metaforă preluată din efectul pe care focul îl are asupra lucrurilor. Spre exemplu, o bucată de fier poate fi prelucrată și transformată într-un obiect cu o formă oarecare, pe care o dorește fierarul, numai dacă este înroșit în foc. Doar focul îi poate schimba proprietățile și înfățișarea. Tot așa este și cu botezul. Puterea și harul Duhului Sfânt schimbă desăvârșit statutul celui ce se botează: din om vechi, în om total nou. Aceasta o vedem la Cincizecime, unde Duhul Sfânt, sub chipul limbilor de foc, i-a schimbat total pe Sfinții Apostoli, într-o clipă, devenind din neînvățați, învățați, din fricoși, curajoși, din pescari, scriitori etc. Adică sub înrăurirea și efectul Duhului Sfânt, în chipul focului, au devenit «altcineva» și «altceva»”².

¹ Calinic Botoșăneanul, *Duminicile...*, p. 204.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 325-326.

Cunoscând puterea harului Sfântului Duh asupra oamenilor care conlucrează cu el, să ne străduim în viața noastră să stăm în ascultare de Dumnezeu, ferindu-ne de păcat și săvârșind cât mai multe fapte bune, pentru că numai așa ne vom putea bucura de urarea făcută de Sfântul Apostol Pavel corintenilor: „*Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!*” (II Corinteni 13,13).

Amin

Duminica după botezul Domnului
(începutul propovăduirii Domnului)

Preacucernici Părinți, iubiți credincioși,

„În vremea aceea, auzind că Ioan a fost întemnițat, Iisus a părăsit Nazaretul și a venit de a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele lui Zabulon și ale lui Neftali, ca să se împlinească ceea ce s-a spus prin Isaia profetul care zice: «Pământul lui Zabulon și pământul lui Neftali, spre calea mării, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor; poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședea în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit». De atunci a început Iisus să propovăduiască și să zică: «Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!»» (Matei 4,12-17).

În primele patru capitole ale Evangheliei scrise de Sfântul Evanghelist Matei ne sunt prezentate genealogia și nașterea Pruncului Iisus în Betleemul Iudeii, închinarea magilor de la Răsărit, fuga Dreptului Iosif, împreună cu Sfânta Fecioară Maria și cu Pruncul Iisus în Egipt, uciderea copiilor de până la doi ani din Betleem și împrejurimi la porunca lui Irod, întoarcerea Dreptului Iosif, a Sfintei Fecioare Maria și a Pruncului Iisus din Egipt în Nazaret, activitatea Sfântului Ioan Botezătorul, botezul Domnului Hristos, postul din pustia Carantaniei și ispitirea Mântuitorului de către diavol.

Pericopa evanghelică de astăzi, preluată din capitolul al patrulea al Evangheliei după Matei, ne vorbește despre întemnițarea Sfântului Ioan Botezătorul, mutarea Domnului

Hristos din Nazaret în Capernaum, precum și începutul activității Mântuitorului.

„În vremea aceea, auzind că Ioan a fost înțemnițat, Iisus a părăsit Nazaretul și a venit de a locuit în Capernaum, lângă mare, în hotarele lui Zabulon și ale lui Neftali, ca să se îplinească ceea ce s-a spus prin Isaia profetul care zice: «Pământul lui Zabulon și pământul lui Neftali, spre calea mării, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor; poporul care stătea în întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședeau în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit»”.

Pentru criticile aduse la adresa regelui Irod și a soției sale Irodiada, care îi era cumnată, Sfântul Ioan Botezătorul a fost aruncat de monarh în temniță.

„După botezul Domnului Hristos în râul Iordan și ispitirea Sa din Carantania, Acesta S-a întors în Galileea și a venit mai întâi, cum era firesc, în localitatea unde crescuse și unde era bine cunoscut, adică în Nazaret. Aici nu a fost bine primit, iar concetățenii Săi au vrut chiar să-L omoare (Luca 4,28-30), ceea ce L-a determinat pe Mântuitorul să afirme că *«niciun proroc nu este bine primit în patria sa»* (Luca 4,24). În această situație Iisus a părăsit Nazaretul și S-a mutat în Capernaum, care va deveni de acum înainte *«patria Sa»* (Matei 13,54) și centrul activității Sale publice. Deși Tiberias (Tiberiada), oraș nou construit de regele Irod Antipa și numit astfel în cinstea stăpânului său, împăratul roman Tiberiu (care a domnit între anii 14 și 37 d.H.), era capitala politico-administrativă a Galileii, Capernaumul rămânea totuși centrul economic și comercial cel mai important al tetrarhiei lui Irod. De aici vor proveni și unii dintre primii ucenici ai Domnului Hristos”¹.

„După ce au fost eliberați de Moise din robia egipteană și au ajuns, sub conducerea lui Iosua Navi, în Pământul Făgăduinței,

¹ Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc, *Op. cit.*, p. 399.

evreii s-au așezat în diferitele zone ale țării în funcție de triburile cărora aparțineau, iar semințiilor Zabulon și Neftali le-au revenit partea de lângă Marea Galileii”¹.

„De-a lungul istoriei, dar mai ales atunci când iudeii au fost strămutați în Babilon, aici s-au așezat tot felul de populații păgâne, de aceea Sfântul Evanghelist Matei vorbește despre *«pământul lui Zabulon și pământul lui Neftali, spre calea mării, dincolo de Iordan, Galileea neamurilor»*”².

Galileea era o regiune fertilă, cu resurse de apă, motiv pentru care era mai populată decât alte zone ale Țării Sfinte.

„Pericopa evanghelică de astăzi ne spune că Iisus S-a mutat din Nazaret la Capernaum și pentru a împlini un plan al lui Dumnezeu, profețit de prorocul Isaia. Care este lumina cea mare menționată de Isaia? Desigur, nu este vorba de o simplă lumină fizică produsă de soare, ci, după cum tâlcuiesc Sfinții Părinți ai Bisericii, aceasta este o lumină spirituală, duhovnicească. Mai precis, lumina cea mare este plinătatea revelației sau a descoperirii lui Dumnezeu prin Fiul Său întrupat, Iisus Hristos. Toată descoperirea lui Dumnezeu prin proroci este o lumină treptată, etapizată, crescândă, culminând în lumina mare sau deplină care este Însuși Fiul lui Dumnezeu Cel ce S-a făcut Om din iubire pentru oameni și pentru mântuirea lor. Lumina mare, adică deplină sau totală, este Dumnezeu-Cuvântul, prin Care Dumnezeu-Tatăl a creat lumina fizică din univers, ca simbol creat al luminii dumnezeiești necreate, pentru că prin El a zis Dumnezeu-Tatăl la crearea lumii: *«Să fie lumină! Și a fost lumină»* (Facere 1,3). Deci, Dumnezeu-Cuvântul sau Fiul Cel veșnic al Tatălui este Lumina și Viața necreată și veșnică, sensul prim și ultim al întregii existențe create și mai ales sensul sau lumina vieții oamenilor, după cum a afirmat Sfântul Evanghelist

¹ Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, *Op. cit.*, p. 32.

² *Ibidem*, pp. 32-33.

Ioan, că «*întru El era viață și viața era lumina oamenilor. Cuvântul era Lumina cea adevărată, Care, venind în lume, luminează pe tot omul*» (Ioan 1,4 și 9). De aceea, Iisus Hristos, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, este «*Calea, Adevărul și Viața*» (Ioan 14,6), adică El este Calea dreaptă, Adevărul deplin și Viața desăvârșită pentru mântuirea lumii”¹.

„Poporul care stătea în nedeplinătatea cunoașterii adevărului dumnezeiesc mântuitor vede acum lumină mare, adică pe Dumnezeu-Omul prezent în mijlocul oamenilor. Această lumină mare este Hristos, «*Lumina lumii*» (Ioan 8,12), adică sensul prim și ultim, originea și finalitatea a toată existența creată, pentru că «*toate prin El s-au făcut*» (Ioan 1,3), «*întru El au fost făcute toate. Toate s-au făcut prin El și pentru El*» (Coloseni 1,16). Deci, toate cele ce există au fost făcute în Hristos, prin Hristos și pentru Hristos. De aceea, El luminează sau imprimă sens ultim întregii existențe create, atât celei văzute (universului material), cât și celei nevăzute (puterilor îngerești)”².

„Poporul care stătea în întuneric era poporul evreu care, deși primise unele lumini ale adevărului mântuitor prin Legea lui Moise și prin proroci, totuși era într-o incertitudine privind identitatea lui Mesia pe care-L aștepta, într-o vreme când Țara Sfântă se afla sub stăpânire romană păgână”³.

„Evanghelia din această zi mai precizează că și celor care ședeau «*în latura și în umbra morții*» le-a răsărit lumină. Aici este vorba de popoarele păgâne politeiste sau idolatre care trăiau într-o necunoaștere totală a singurului Dumnezeu adevărat, Făcătorul cerului și al pământului, tocmai pentru că

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 494-495.

² *Ibidem*, p. 495.

³ *Ibidem*.

nu I se închinau Lui, ci fapturilor limitate pe care le considerau dumnezei”¹.

„Deci, *«latura și umbra morții»* (Isaia 9,1) înseamnă starea de confuzie religioasă și morală a lumii păgâne politeiste. Păgânii închinători la idoli și robiți de păcate multe, din cauza necunoașterii adevăratului Dumnezeu petreceau în latura și în umbra morții, mai ales pentru că nu credeau în învierea morților și în viața veșnică a omului întreg: suflet și trup”².

„În acest context al existenței umane întunecate de necunoaștere, incertitudine și degradare spirituală vine între oameni o lumină mare, adică Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul. Iar faptul că El începe să predice în Galileea, unde evreii conviețuiau cu etnii diferite de poporul ales ne arată că venirea Domnului Hristos în lume are ca scop mântuirea întregii lumi, nu doar a fiilor lui Israel. Desigur, în primul rând Mesia vine în lume pentru mântuirea poporului evreu, în care S-a născut, dar nu vine în mod exclusiv pentru acesta, ci pentru umanitatea întreagă, pentru toate popoarele”³.

Sfântul Evanghelist Matei scrie în continuare: *„De atunci a început Iisus să propovăduiască și să zică: «Pocățiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!»*”.

„*«Pocățiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!»*, acestea sunt, conform Sfântului Evanghelist Matei, primele cuvinte pe care le-a rostit Domnul Hristos după botezul Său”⁴, la care, „Sfântul Evanghelist Marcu, le menționează și pe următoarele: *«și credeți în Evanghelie»* (Marcu 1,15)”⁵.

¹ **Ibidem.**

² **Ibidem**, pp. 495-496.

³ **Ibidem**, p. 496.

⁴ **Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, Doamne, învață-ne să ne rugăm**, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2006, p. 7.

⁵ **Calinic Botoșăneanul, Duminicile...**, p. 209.

Predica Mântuitorului a debutat cu aceleași cuvinte ca și ale Sfântului Ioan Botezătorul: «*Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor!*» (Matei 3,2)”¹.

„Prin sentința sau imperativul «pocăiți-vă» nu trebuie, nici într-un caz, să înțelegem ceea ce se predică astăzi de către unii creștini, aparținători altor culte, și anume, că trebuie să părăsim credința pe care o avem și să îmbrățișăm o altă credință, să părăsim Biserica în care am fost botezați și să ne re-botezăm, ca apoi să ne numim «pocăiți». Nici într-un caz nu poate fi vorba despre așa ceva în cuvintele Domnului Hristos”².

„Cuvântul pocăință vine în românește de la slavonescul «pokajanije», care înseamnă părere de rău”³.

Noul Testament a fost scris în limba greacă. Termenul folosit în această limbă pentru pocăință este cel de „μετανοέω” (metanoeo) și înseamnă „schimbarea minții”, adică a gândirii, care din păcătoasă trebuie să devină bună.

„Această schimbare însă trebuie să fie profundă, nu doar exterioară, o cosmetizare dictată de anumite interese și cu anumite scopuri, ci o schimbare reală a minții”⁴.

„Aici probabil s-ar cuveni să poposim puțin pentru a înțelege ce presupune cu adevărat o schimbare a minții. Ea necesită întoarcerea din nou la Dumnezeu, la binele suprem pentru care a fost creată mintea. Ea caută Mintea supremă și își află pacea doar stând în legătură cu această Minte supremă”⁵.

„Schimbarea minții este necesară pentru că adevăratul război nevăzut se dă în minte, un război între cele

¹ **Ibidem.**

² **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 321.

³ **Andrei Arhiepiscopul Alba Iuliei**, *Dinamica despătimirii*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2001, p. 38.

⁴ **Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan**, *Taina...*, p. 506.

⁵ **Ibidem**, pp. 506-507.

raționale, conforme firii omului, și cele iraționale, contrare firii acestuia”¹.

„Pocăința adevărată presupune o minte luminată de darurile lui Dumnezeu care nu mai rămâne tributară abaterii de la ținta originară pusă de Dumnezeu în om, ci făptuiește o corectare a căderii”².

„Când a îndemnat poporul la pocăință, Domnul Hristos a înțeles prin aceasta schimbarea mentalității, a gândirii, a modului omului de a se raporta la trei lucruri: la sine însuși, la Dumnezeu și la cei de lângă el”³.

„Pocăința însă nu este un simplu regret emoțional, în sensul că îmi pare rău de ce am făcut, ci înseamnă o schimbare a modului de a gândi, de a vorbi și de a făptui. Pocăința înseamnă o schimbare a vieții, și anume viața trăită în neascultare față de Dumnezeu se schimbă în viață trăită în ascultare față de Dumnezeu. Viața trăită în fapte rele se schimbă în viață trăită săvârșind fapte bune. Sfântul Ioan Damaschin spune că pocăința înseamnă trecerea de la o viață nefirească la una firească, de la o viață păcătoasă la o viață virtuoasă; trecerea de la o viață de ascultare de Satana și de toate slugile lui și de toate lucrările lui la ascultarea de Hristos”⁴.

„Pocăința este sinonimă cu convertirea, cu întoarcerea de la robia păcatului la slujirea lui Dumnezeu”⁵.

„Pocăința, adică întoarcerea noastră la Dumnezeu, este reînnoirea botezului nostru; este efortul nostru de a ne reînnoi legământul cu Dumnezeu, făgăduința de a ne schimba viața. Este o stare în care putem dobândi smerenia, adică pacea; pacea cu

¹ Ibidem.

² Ibidem.

³ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 321.

⁴ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 498-499.

⁵ Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 210.

Dumnezeu, pacea cu noi înșine, pacea cu întreaga lume creată. Pocăința se naște din nădejde și respinge deznădejdea. Iar cel care se pocăiește, deși este un om care merită osândă, el pleacă de la tribunal fără rușine, fiindcă pocăința este împăcarea noastră cu Dumnezeu. Iar aceasta se dobândește prin viață vrednică, străină de păcatele pe care le-am săvârșit în trecut. Pocăința este curățirea conștiinței noastre. Pocăința presupune îndepărtarea a toată întristarea și durerea”¹.

„Pocăința este cea dintâi poruncă a Legământului celui Nou; pocăința este virtutea începătoare a Legământului celui Nou, care îl duce pe om la toate celelalte virtuți creștine. Atât Sfântul Ioan Botezătorul cât și Domnul Hristos Însuși și-au început propovăduirea către omenirea căzută chemând-o la pocăință și făgăduind împărăția cerurilor celor ce fac pocăință adevărată”².

„Pentru pocăință Dumnezeu dăruiește iertarea păcatelor și intrarea în rai, iar credinței i Se descoperă pe Sine și-i dăruiește acea cunoaștere a Lui de care este în stare omul și pe care el n-o poate dobândi nicicum prin propriile mijloace. Credința îi procură minții cunoștințe mai presus de rațiune. Pe calea raționamentelor și a cercetării mintea primește numai acele cunoștințe la care poate ajunge singură; credința însă îi agonisește minții cunoștințe la care ea nu poate ajunge singură. Așa sunt toate cunoștințele descoperite de sus despre Dumnezeu și despre tainele creștinismului. Pocăința aduce în inimă simțăminte harice, străine firii căzute, învață mintea și inima la adevărata slujire a lui Dumnezeu, le învață să aducă singura jertfă pe care-I place s-o primească de la omenirea căzută: *«duhul umilit; inima înfrântă și smerită»* (Psalmul 50,18). Venind în această stare, duhul

¹ Mitropolitul Antonie de Suroj, *Op. cit.*, pp. 204-205.

² Sfântul Ignatie Briancianinov, *Op. cit.*, p. 255.

omenesc intră în părtășie cu Duhul Cel Dumnezeiesc, și tocmai în aceasta stă înnoirea și mântuirea omului”¹.

„Sfântul Simeon Noul Teolog a scris că pentru a dobândi credință și a crede cuvintelor dumnezeiești nu este nicio piedică. Din această pricină, dacă vom dori din tot sufletul să avem credință, o dobândim neîntârziat, fără vreo osteneală, căci credința este dar al Atotbunului Dumnezeu dăruit firii căzute; noi o avem în atârnare de voia noastră liberă, când o vrem, atunci o și avem. Drept aceea, vedem că și sciții, și ceilalți barbari, și toate popoarele au credință în chip firesc, își cred cuvintele unii altora și arată (în felurite alte chipuri) credință între ei. Această credință firească cu care putem crede în Dumnezeu trebuie deosebită de credința lucrătoare, ce se arată în suflet în urma împlinirii poruncilor evanghelice, și de credința vie, cea revărsată în suflet de către Sfântul Duh. Să creadă în Dumnezeu și în Evanghelie pot toți; credință lucrătoare dobândesc nevoitorii lui Hristos; credința vie este dar al lui Dumnezeu, pe care îl moștenesc numai sfinții Lui. Și pocăința este pentru noi lucru firesc. Ea este lucrare a conștiinței noastre. Ea constă în a ne da seama de greșelile noastre și în a ne părea rău pentru ele. Ca dintr-o pornire firească și ca dintr-un îndemn firesc ne încredem unul în altul atunci când vrem; tot din pornire firească și din îndemn firesc atunci când vrem ne căim unul față de altul pentru greșelile pe care le-am făcut unul față de celălalt. Căința, fiind îndestulare a unei trebuințe firești a inimii, aduce inimii odihnă și îndulcire. Ea reface între oameni pacea și rânduiala care au fost stricate, dezleagă neînțelegerile, tămăduiește sufletele de vrajbă și ranchiună. Dar noi ne căim unul față de altul numai atunci când vrem; fără dorința omului, puterea firească a pocăinței rămâne nelucrătoare”².

¹ **Ibidem**, p. 256.

² **Ibidem**.

„Pocăința este cu adevărat cea dintâi treaptă a scării ce duce spre împărăția lui Dumnezeu. Nimeni n-a suit vreodată pe treapta a doua până ce nu a urcat pe cea dintâi. În deșertul acestei lumi pocăința este singura cale de a bate la poarta cerului. Poți să bați cu pumnul în zidul unei case oricât de mult poștești; nu te va auzi nimeni, nimeni nu-ți va deschide. Dar bate în ușă și ți se va deschide. Pocăința este bătaia, nu în zid, ci în ușa care dă spre lumină și mântuire. Cine se căiește cu adevărat și vrea să intre în casa Tatălui Ceresc a și bătut la una din ușile prin care se poate intra în această casă”¹.

„Pocăința este încercarea noastră de restaurare după ce am păcătuit, de întoarcere la starea cea dintâi, la starea în care eram înainte de a păcătui. Este încercarea noastră de reaşezare în rânduială a sufletului și a vieții noastre, atunci când i-am stricat rânduiala. Este încercarea de reechilibrare după ce ne-am dezechilibrat”².

„Pocăința este prevenirea procesului de despărțire de Dumnezeu prin restaurarea ființei omenești în frumusețea, în demnitatea, în puritatea cea de la început. Este recondiționarea ei”³.

„Pocăința trebuie neapărat să se facă prin smerenie, prin recunoașterea greșelilor. Pocăința înseamnă curățire, așa cum ai curăți un vas după ce s-a murdărit”⁴.

„Pocăința este oare posibilă? Adică este cu putință să scăpăm de păcatele noastre din trecut? Marea noutate pe care a adus-o, în această privință, creștinismul, este tocmai asigurarea că pocăința este posibilă. Este cu putință să ni se șteargă păcatele din trecut. Totul este să vrei, să vrei cu intensitate, să vrei cu

¹ Sfântul Nicolae Velimirovici, *Op. cit.*, pp. 617-618.

² Antonie Plămădeală, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri...*, p. 124.

³ *Ibidem*, p. 125.

⁴ *Ibidem*.

lacrima sufletului și a inimii, cu efortul voinței și cu hotărârea minții. Când Domnul Hristos era răstignit între cei doi tâlhari, cel din dreapta și-a recunoscut faptele rele, iar Mântuitorul i-a spus: *«Adevăr îți spun Eu ție: astăzi vei fi cu Mine în rai!»* (Luca 23,43). Pocăința lui a fost primită pe loc. Și cine știe câte răutăți a făcut acela? Ce criminal mare era? Dar s-a căit în ultimul moment și Domnul Hristos l-a iertat. Așadar, este posibil ca faptele noastre rele să se șteargă. Vă dați seama ce lucru extraordinar este acesta? Să desființezi un trecut care te rușinează! Desființarea se face prin pocăință, iar rezultatul este iertarea”¹.

„În Pateric se spune că, dacă ar vrea omul, adică dacă ar vrea să se întoarcă în sine cu hotărârea de a se îndrepta, de dimineța până seara poate ajunge la măsura dumnezeiască”².

„Pocăința însă este mult mai mult decât regretul, decât părerea de rău pentru păcatele săvârșite. Pocăința înseamnă mai ales părăsirea păcatelor”³. „Până omul nu părăsește păcatele, până nu își schimbă viața, nu este pe calea pocăinței. Acest lucru l-a scris Sfântul Apostol Pavel: *«Nu vă amăgiți: nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii, nici stricații de tot felul, nici sodomiții, nici hoții, nici lacomii, nici bețivii, nici batjocoritorii sau hrăpitorii nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu»* (I Corinteni 6,9-10). Deci știm cine nu intră în împărăția lui Dumnezeu, fiindcă pentru a avea acces acolo trebuie să îți schimbi viața, să nu mai fii așa, după cum a scris același Apostol în continuare: *«Așa erați și unii dintre voi, dar v-ați spălat, v-ați sfințit, v-ați îndreptat în numele Domnului Iisus Hristos și întru Duhul Dumnezeului nostru»* (I Corinteni 6,11). Adică, ați fost răi, dar nu mai sunteți răi, ați fost desfrânați, dar nu mai sunteți desfrânați, ați fost iubitori de avere, sunteți iubitori

¹ Ibidem.

² Ibidem.

³ Arhim. Teofil Părăian, *Credința...*, p. 460.

de milostenie, ați fost iubitori de vrajbă, nu mai sunteți iubitori de vrajbă, ați fost mincinoși, nu mai sunteți mincinoși, și așa mai departe. Și dacă este așa, atunci a lucrat pocăința în viața lor și dacă se întâmplă asta în viața noastră, și în noi a lucrat pocăința. Așadar este nădejde pentru toți, fiindcă Dumnezeu nu vrea să se piardă nimeni”¹.

„Între preocupările sfinților Bisericii s-a remarcat și aceea că ei aveau în permanență păcatul lor înaintea ochilor, măcar că le fusese deja iertat de către Dumnezeu, și îl regretau de parcă abia îl săvârșiseră și nu se învredniciseră încă de iertare. De pildă, prorocul David spunea plângând: *«Fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea»* (Psalmul 50,4). Despre Sfântul Apostol Petru se spune că toată viața și-a amintit lepădarea sa de Domnul Hristos și că în fiecare noapte, la cântatul cocoșului, se tânguia cu amar, la fel cum plânsese cu amar în noaptea lepădării (Matei 26,75)”².

O întâmplare demnă de menționat în acest sens întâlnim și în viața Sfântului Siluan Athonitul. „Timp de cincisprezece ani acesta a trebuit să lupte împotriva patimii mândriei care se manifesta în cele mai diferite moduri”³. Călugărul a mărturisit ulterior: „Am suferit mult din partea demonilor din pricina mândriei mele. Această mândrie consta îndeosebi în faptul că socoteam că nu mai aveam nevoie de căință pentru păcatele trecute. Chiar dacă păcatele ne-au fost iertate, toată viața trebuie să ne aducem aminte de ele și să ne întristăm, ca să păzim

¹ **Ibidem**, pp. 464-465.

² **Sfântul Ignatie Briancianinov**, *Op. cit.*, p. 260.

³ **Arhimandritul Simeon**, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Athonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 44.

zdrobirea inimii. Nu am făcut așa și am încetat zdrobirea și mult am fost hărțuit de demoni”¹.

„Pocăința înseamnă o întoarcere permanentă la Dumnezeu pentru că viața omului este supusă neîncetat ispitelor de tot felul, provenite de la Satana, în diverse împrejurări ale vieții, dar mai ales din slăbiciunea omenească, ce vine din mintea și inima fiecăruia. De aceea, relele de tot felul care se abat asupra ființei umane o degradează, întunecându-i chipul pe care l-a primit de la Dumnezeu și care poartă pecetea Fiului Său întrupat la *«plinirea vremii»* (Galateni 4,4) pentru tămăduirea de toate păcatele ce se abat asupra omului, hărăzit de Creatorul lui să fie *«după chipul și asemănarea Sa»* (Facere 1,26)”².

„Pocăința înseamnă o stare de smerenie continuă. De aceea, Sfântul Antonie cel Mare, înainte de moarte, a fost întrebat: Dacă ai trăi mai mult, ce-ai mai face? Și el n-a dezvoltat vreun program de nicio formă socială sau culturală, ci a zis: Dacă aș trăi mai mult aș învăța să mă pocăiesc mai bine. Și aceasta a spus-o după zeci de ani de nevoință, de post și de rugăciune. Așadar, trebuie să avem foarte mare grijă, că pocăința adevărată trebuie păstrată în smerenie. Deci, pocăința trebuie să fie o constantă a vieții creștine, o permanentă curățire de păcatele săvârșite cu gândul, cu cuvântul și cu fapta, pentru a dobândi mântuirea și sfințenia ca daruri ale împărăției lui Dumnezeu”³.

„Din nefericire, mulți sunt cât se poate de nepăsători și neștiutori față de marele dar al pocăinței. Ei nu vor să știe că

¹ **Jean-Claude Larchet**, *Formula „Ține-ți mintea în iad și nu deznădădui!” în lumina tradiției patristice*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădădui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000, p. 50.

² **Teotist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Pe treptele slujirii creștine*, vol. X, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001, p. 11.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evangelia...*, p. 499.

pocăința nu se împacă cu viața păcătoasă, după bunul plac. Rămânând în viața păcătoasă din împreună-simțire față de ea, pentru că sunt legați de ea, ei aleargă la pocăință doar uneori, ca spălându-se pentru o clipă, și mai apoi să se cufunde iar în mocirla păcatului. Ce înfricoșătoare amăgire de sine. Ce înfricoșătoare batjocorire a darului dumnezeiesc. Ce înfricoșătoare ocară adusă lui Dumnezeu. Unui astfel de om *«starea de pe urmă i se face mai rea decât cea dintâi»* (Matei 12,45). Printr-o asemenea pocăință fățarnică, printr-o asemenea joacă cu marea taină și prin batjocorirea ei se întemeinicește viața păcătoasă, se face «agoniseală» de neînălțurat a omului. Celor care iubesc păcatul din propria voie li se adresează următoarele cuvinte ale Sfântului Evanghelist Ioan: *«Tot cel ce păcătuiește nu L-a văzut și nici nu L-a cunoscut pe Iisus Hristos. Fiilor, nimeni să nu vă amăgească. Cel ce săvârșește păcatul este de la diavolul. Tot cel ce este născut din Dumnezeu nu săvârșește păcat, pentru că sămânța Sa rămâne în el; și el nu poate păcătui, pentru că este născut din Dumnezeu. Întru aceasta se învederează fiii lui Dumnezeu și fiii diavolului»* (I Ioan 3,6-10)¹.

Pentru aceasta un sfânt al Bisericii ne îndeamnă: „Să iubim pocăința, și vom primi mântuirea. Să primim din mâinile Domnului darul pe viață al pocăinței, și vom primi la vremea potrivită darul veșnic al mântuirii. Atotbunul *«Dumnezeu a dat pocăința spre viață»* (Faptele Apostolilor 11,18) și tot El le va da celor care se pocăiesc cu adevărat, care s-au împăcat cu El, fericirea în veșnicie, fiindcă *«a Domnului este mântuirea»* (Psalmul 3,8)².

„Niciodată pocăința nu trebuie să fie un prilej de laudă de sine pentru cel ce se pocăiește. Dacă ne lăudăm cu pocăința, ea își pierde din valoare, devine o pocăință exterioară, de imagine

¹ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Op. cit.*, p. 261.

² *Ibidem*, p. 262.

publică, fără roade duhovnicești. Pocăința adevărată este o lucrare tainică, intimă, de renaștere în dureri a omului, de frământare a lutului pentru a deveni vas al Duhului, de răstignire a egoismului din om și de înviere duhovnicească a iubirii sale față de Dumnezeu și față de oameni. Pocăința este continuarea botezului. Este refacerea permanentă a legăturii noastre de iubire cu Dumnezeu. Prin păcat ne despărțim de Dumnezeu, iar prin pocăință refacem unirea noastră cu Dumnezeu. Așa cum plantele cresc și florile înfloresc fiind luminate de soare, fără să facă zgomot, tot așa și creșterea duhovnicească în virtuți, ca rod al pocăinței, este o lucrare tainică, pașnică, smerită și luminată de Duhul Sfânt, izvorul iubirii curate. Sfinții Bisericii își acoperă virtuțile iubirii milostive cu haina pocăinței, a smereniei, nu le arată ostentativ, nu se laudă cu ele, pentru ca să nu le piardă”¹.

„Domnul Hristos Și-a început activitatea publică prin cuvintele «*s-a apropiat împărăția cerurilor*». Aceasta s-a apropiat fiindcă El a adus-o în lume prin întruparea Sa de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria; s-a apropiat fiindcă El se pregătește s-o întemeieze pe pământ prin jertfa Sa de pe Cruce, prin învierea Sa, prin înălțarea cu trupul la cer și prin trimiterea Sfântului Duh peste Sfinții Săi Apostoli și peste lume la Cincizecime. Fiul lui Dumnezeu, Împăratul cerurilor, a venit în lume ca să întemeieze, sau mai bine-zis ca să restabilească împărăția lui Dumnezeu”².

„Noi ne întrebăm de ce a legat Iisus cuvântul «*pocăiți-vă*» de «*împărăția cerurilor*», sau de vestea că împărăția lui Dumnezeu s-a apropiat? De ce n-au spus lumii de atunci, atât Mântuitorul, cât și Sfântul Ioan Botezătorul, doar atât: împărăția cerurilor este aproape de voi, sau, pur și simplu, a sosit? De ce au adăugat acest imperativ înainte? Răspunsul este simplu: Pentru

¹ Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia...*, pp. 499-500.

² Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 26.

că în împărăția lui Dumnezeu nu se poate intra oricum”¹. „Împărăția cerurilor este aproape de noi doar dacă ne pocăim, dacă ne convertim”².

„Legătura pocăinței cu împărăția cerurilor este aceea că robia păcatului îi făcea pe oamenii de acum două mii de ani incompatibili cu împărăția lui Dumnezeu, de aceea oamenilor li se cere dezrobirea, lepădarea păcatului, denunțarea, mărturisirea lui și îndreptarea. Starea de păcătoșenie în care se aflau ascultătorii Mântuitorului era o barieră între ei și împărăția anunțată de Domnul Hristos”³.

Sfântul Ignatie Briancianinov a scris că „împărăția cerurilor și Împăratul ceresc sunt nespuse de aproape de noi, neasemuit mai aproape decât presupunem noi. Iată, stau la ușa inimii omenești, vestește Acest Împărat, și bat la ea cu atotsfântul și atotputernicul Meu Cuvânt: de va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi cina cu el, și el cu Mine (Apocalipsa 3,20). Împăratului ceresc îi deschidem ușa prin pocăință”⁴.

În Sfânta Scriptură împărăția cerească este numită în mai multe feluri: „împărăția lui Dumnezeu” (Luca 17,21), „împărăția cerurilor” (Matei 7,21), „sânul lui Avraam” (Luca 16,22) și „rai” (Luca 23,43).

Vorbind despre această împărăție, Mântuitorul a spus: „Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut. Și nici nu vor zice: Iat-o aici sau acolo” (Luca 17,20-21), iar lui Ponțiu Pilat i-a zis: „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta. Dacă împărăția Mea ar fi din lumea aceasta, slujitorii Mei s-ar fi luptat ca să nu fiu predat iudeilor. Dar acum împărăția Mea nu este de aici” (Ioan 18,36). Arhanghelul Gavriil i-a spus Sfintei Fecioare

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, p. 330.

² Radu Dorin Micu, *Op. cit.*, p. 210.

³ Pr. Dr. Vasile Citirigă, *Op. cit.*, p. 188.

⁴ Sfântul Ignatie Briancianinov, *Op. cit.*, p. 254.

Maria în Nazaret că „împărăția lui Iisus nu va avea sfârșit” (Luca 1,33), iar Sfântul Grigorie Palama afirmă: „Nici să nu socotești că împărăția lui Dumnezeu este creată”¹.

În alte locuri ale Sfintei Scripturi însă, Domnul Hristos spune că împărăția cerurilor este aproape: „S-a apropiat de voi împărăția lui Dumnezeu” (Luca 10,9); „iată a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu” (Mat 12,28); pentru ca să afirme la un moment dat: „împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luca 17,21).

„În rugăciunea domnească pe care ne-a învățat-o Domnul Hristos noi Îi spunem lui Dumnezeu Tatăl: «*Vie împărăția Ta*» (Matei 6,10). Aceasta înseamnă că noi dorim ca ea să se înstăpânească peste toți oamenii și peste toată lumea, așa cum stăpânește în chip desăvârșit în ceruri”².

Este într-adevăr misterioasă această împărăție. Pe de o parte nu este din lumea aceasta, pe de alta s-a apropiat de noi și este chiar înlăuntrul nostru, iar noi ne rugăm lui Dumnezeu ca împărăția Lui să se instaureze pe pământ.

„Prin creația primară, Dumnezeu a intenționat să întemeieze împărăția Lui aici pe pământ. Când i-a așezat pe primii oameni în locul fericit, numit Eden, le-a dat toate darurile ce le erau necesare ca ei să contribuie la statornicirea împărăției lui Dumnezeu. Era intenția și planul lui Dumnezeu de a crea o împărăție specială, o împărăție care desigur este cu totul deosebită de împărățiile lumești. Grădina raiului era începutul împărăției lui Dumnezeu în lume, dar din nefericire omul având libertate s-a îndepărtat de la aceasta și de la voia lui Dumnezeu. Oamenii cad din direcția de înaintare spre Dumnezeu și de aceea aceasta eșuează. Teologul Christos Yannaras spunea că aici are loc un eșec cosmic. Într-adevăr este eșecul ce înseamnă păcatul

¹ *Filocalia...*, vol. VII, p. 405.

² **Pr. Dr. Gheorghe Lițiu**, *Op. cit.*, p. 27.

strămoșesc, acela al deturnării planului lui Dumnezeu, a deturnării care se face prin voința liberă de către primii oameni. Oamenii se îndepărtează de împărăția lui Dumnezeu și își creează propriile lor împărății”¹.

„Este destul să aruncăm o privire în istorie și o să vedem că oamenii n-au încetat niciodată să-și creeze ei înșiși împărății, potrivit dorințelor lor de măreție, și planului lor, adesea împotriva lui Dumnezeu. Oamenii se îndepărtează în așa măsură, încât ei uită de planul lui Dumnezeu, care era acela de a întemeia o împărăție pe pământ”².

„Desigur în această împărăție relațiile dintre oameni, între ei și natură, apoi dintre ei și Dumnezeu erau cu totul altfel. Toate împărățiile din această lume sunt numai încercări palide, care vin probabil din această împărăție voită de Dumnezeu. Sfântul Maxim Mărturisitorul spunea că omul se abate de la direcția sa transcedentală potrivită firii lui, spre o lume materială, de la o împărăție spirituală la una irațională. Materia ia locul spiritului. Tot Vechiul Testament este plin de așteptări după împărăția lui Dumnezeu. După acel eșec cosmic al destrămării împărăției lui Dumnezeu urmează așteptări multiple. Oamenii purtau în ei nostalgia după împărăția lui Dumnezeu, chiar într-un mod inconștient. Creația a suspinat îndelung și încontinuu după împărăția lui Dumnezeu. Generațiile ce s-au perindat pe pământ au crezut că împărăția lui Dumnezeu va fi restabilită în timpul lor, pentru că acest dor neostoit după împărăția lui Dumnezeu a fost o realitate neîntreruptă în tot Vechiul Testament și în toată istoria omenirii”³.

„Întruparea Fiului lui Dumnezeu nu este altceva decât restaurarea împărăției lui Dumnezeu. Era timpul propice, plinirea

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Megheșan, *Taina...*, p. 402.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, pp. 402-403.

vremii ca împărăția lui Dumnezeu să fie restabilită deoarece împărățiile lumești erau atât de șubrede, încât istoria era denaturată și nu mai putea aduce nimic pentru om, în afară de o monotonie sufocantă. Omenirea se abătuse grav de la direcția ei, de aceea reîntoarcerea la împărăția lui Dumnezeu era o necesitate vitală pentru om. Planul lui Dumnezeu era acela de a restabili împărăția Sa în lume. Era nevoie de o nouă împărăție în care Domnul Hristos să ne cuprindă virtual în El”¹.

„În acest scop El curățește creația care era chemată să devină împărăția lui Dumnezeu. Prin activitatea Sa învățătoarească, Iisus ne arată că împărăția lui Dumnezeu este aceea ce va da sens creației, fiindcă este legată direct de aceasta. El ne va arăta intenția Tatălui ceresc pentru legătura dintre El și creație. Apoi prin activitatea Lui, Mântuitorul învață omenirea că s-a apropiat această împărăție a lui Dumnezeu, reface creația într-un mod virtual și apoi real, tocmai din cauză că El era Cel care pătrundea creația în cele mai intime resorturi ale ei. El era Cuvântul suprem, Logosul întrupat, Cel care avea acces la creație, în toată profunzimea ei, deoarece ea nu este decât o adunare a cuvintelor Cuvântului suprem. Prin predica Sa, prin cuvântul Său, Iisus nu face altceva decât reabilitează cuvintele din creație. El avea acces într-o intimitate ontologică la cuvintele Cuvântului Său suprem. Prin aceasta îl pune pe om în legătură cu Dumnezeu. Îi învață pe oameni, le luminează mintea, iar prin patimile Sale, El omoară moartea. Împărăția lui Dumnezeu se restaurează și El ne cuprinde pe toți în El, fiindcă nu suferă pentru El, ci pentru întreaga creație. Întrucât la întrupare El Și-a asumat natura umană în persoana Lui cea dumnezeiască, El ne cuprinde pe toți, iar prin patima Sa El suferă pentru noi toți. Nu era o suferință pentru El, fiindcă El nu avea păcat, de aceea suferința Lui era cu atât mai mare. Așa poate să restabilească împărăția lui Dumnezeu în lume, a cărei cap

¹ **Ibidem**, pp. 403-404.

devine El prin întrupare, prin vestirea Evangheliei Sale, prin patima Sa și mai ales, în mod special, prin faptul că înviind și transfigurând firea Sa omenească asumată la întrupare El devine capul noii creații. El ne cuprinde în jertfa Sa pe toți, fapt pentru care Sfântul Apostol Pavel, în Epistola către Evrei, spune că El ne pune pe noi înaintea Tatălui în stare de jertfă pentru ca și noi să ne putem aduce pe noi înșine jertfă Tatălui ceresc. Prin aceasta, lumea devine în mod virtual împărăția lui Dumnezeu. Ea trebuie convertită în împărăția lui Dumnezeu într-un mod actual, prin faptul că Hristos face acest lucru, ne cuprinde pe toți întru El. Numai în acest sens lumea devine lume din nou, iar fără această convertire ea rămâne departe de Dumnezeu”¹.

„Mântuitorul vrea să-i conștientizeze pe Sfinții Apostoli și pe oameni că El a venit să restabilească împărăția lui Dumnezeu. Se pare că nici ucenicii n-au înțeles acest lucru. Până în ultima clipă ei au crezut că El va fi Cel care va restaura regatul lui David. Ei credeau că Iisus va fi un împărat pământesc, de aceea nu de puține ori, era o ceartă între ei care să fie primul. Aceasta este logica acestor dispute care se iveau între Apostoli. Pentru aceasta Mântuitorul este nevoit să le arate că împărăția Lui nu este pământească, ci este o împărăție care este chemată să se extindă peste toate împărățiile. Ca să îi convingă pe ucenici că împărăția Lui nu este din lumea aceasta, El se apleacă și le spală picioarele ucenicilor Săi. Le dă o pildă că El a venit să slujească. El nu este împăratul care va restaura regatul pământesc evreu în toată splendoarea și triumfalismul lui, ci El vine și întemeiază împărăția spiritului, de aceea se apleacă în genunchi, le spală picioarele, deci face o lucrare umilitoare, de rob, pentru a le dăltui adânc în memorie faptul că El i-a chemat să slujească nu să stăpânească”².

¹ **Ibidem**, pp. 404-405.

² **Ibidem**, p. 405.

„Iată, cât de profund trebuie să ne gândim când este vorba despre împărăția lui Dumnezeu. Iisus însă avea alte intenții, și anume de a împlini planul lui Dumnezeu, de a restabili împărăția lui Dumnezeu în creație, de a o chema pe aceasta să devină ea însăși împărăție a lui Dumnezeu în locul împărățiilor care nu au dat niciun fel de rezultat. El vrea să-i facă pe oameni liberi și să-i convingă că împărăția Lui este una spirituală și că El nu este un Mesia războinic, ci unul ceresc. El este Împăratul unei noi împărății spirituale, Împăratul păcii, care cheamă spre o armonie universală, în care săbiile să se prefacă în pluguri, iar gloanțele în cruci”¹.

„Dacă în urma împăraților pământești și a carelor de luptă mergeau cei învinși și legați la mâini și la picioare, mergea deci moartea, în urma lui Hristos merge viața. Pentru aceasta putem spune că viața, în concepția Mântuitorului, este darul Lui, El este biruitorul morții. El este eroul bătăliilor interioare, model pentru toți care vor să poarte asemenea bătălii și asemenea biruințe interioare. Hristos este Cel care învinge moartea, pentru aceasta și creștinul este chemat să fie biruitor în luptele teribile nevăzute, interioare. Dacă împărații veacului acestuia au tronurile de aur și locuri ferite de orice primejdie, tronul lui Hristos este Sfânta Cruce, care cuprinde întreaga suferință umană. Podoabele lui Hristos sunt rănilile ce țin de podoaba de împărat a noii împărății a spiritului, întemeiată de El tocmai în contradicție cu voința celor care credeau că El va fi un împărat pământesc”².

Mântuitorul le-a zis evreilor: „*împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*” (Luca 17,21), „ceea ce înseamnă că această împărăție este mai presus de toate o stare de har, lăuntrică, o

¹ **Ibidem**, p. 406.

² **Ibidem**, pp. 406-407.

inimă în care stăpânește Iisus Hristos prin harul Duhului Sfânt, o inimă în care patimile și răutățile sunt îndepărtate”¹.

Cetățean al împărăției lui Dumnezeu nu este oricine, dar oricine poate să devină, fiindcă împărăția cerurilor este în potență în toți cei ce cred în Dumnezeu, iar în lucrare în cei ce împlinesc voia Lui exprimată prin porunci.

„Așadar, împărăția lui Dumnezeu nu este o unitate sau o categorie geografică circumscrisă spațial, nu este aici sau acolo, ci ea este foarte aproape de noi prin Iisus Hristos. Dar cine Îl primește pe Iisus și intră în comuniune deplină cu El, împărtășindu-se cu El, pentru acela împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul lui, și nu în afara lui. Dar totuși, ne putem întreba: Cum este ea înlăuntrul nostru? Mântuitorul a explicat acest lucru când Sfinții Apostoli L-au întrebat: «*Cine este mai mare în împărăția cerurilor?*» (Matei 18,1). Ei au crezut că, probabil, și acolo, în ea, este ca și aici pe pământ, cu ierarhizări în funcție de demnități. În preajma patimilor lui Iisus vom constata că întrebarea despre «cel mai mare» devine chiar virulentă între ucenici. Sfântul Evanghelist Marcu a scris în acest sens: «*La Iisus au venit Iacov și Ioan, fiii lui Zevedeu, zicându-I: Învățătorule, voim să ne faci ceea ce-ți vom cere. Iar El le-a zis: Ce voiți să vă fac? Iar ei I-au zis: Dă-ne să ședem unul de-a dreapta Ta și altul de-a stânga Ta, întru slava Ta. Dar Iisus le-a răspuns: Nu știți ce cereți. Și auzind cei zece, au prins a se supăra pe Iacov și pe Ioan*» (Marcu 10,35-38 și 41)”².

„Ca să le răspundă acestor preocupări deșarte, Iisus a chemat la Sine, într-o zi, un prunc, l-a pus în mijlocul ucenicilor și le-a zis: «*De nu vă veți reveni și nu veți fi precum copiii, nu veți intra în împărăția cerurilor*» (Matei 18,3). Amplificând imaginea și închipuindu-ne lumea, ne întrebăm: Ce a pus

¹ Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 27.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, *Op. cit.*, pp. 330-331.

Domnul Hristos în mijlocul Sfinților Apostoli, în centrul lumii, arătând cine este mai mare în împărăția Lui? A pus un copil? Nu! A pus nevinovăția și inima unui copil, sinceritatea, puterea lui de a ierta într-o clipă tot ceea ce l-a supărat. Acesta este omul din împărăția lui Dumnezeu. Acesta este cel mai mare din ea, care are întrupat, în gânduri, în cuvinte și în atitudini, sufletul și nevinovăția unui copil, înlăuntrul unui astfel de om este împărăția lui Dumnezeu”¹.

„Sfântul Apostol Pavel a scris că *«împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, - adică nu constă din lucruri materiale - ci este dreptate, pace și bucurie în Duhul Sfânt»* (Romani 14,17). Dreptatea este starea de har a celui ce știe să-I dea lui Dumnezeu ceea ce I se cuvine, aproapelui său și chiar lui însuși cele cuvenite. Pacea urmează din această stare de dreptate, căci cel drept se bucură de pace profundă și statornică. Cât despre bucuria celui ce petrece întru dreptate, pace și smerenie, ea este anticiparea fericirii raiului”².

„Vrem să știm dacă noi înșine, sau cineva, are în el împărăția lui Dumnezeu? Să cercetăm pentru aceasta în chip sincer câtă dreptate, câtă pace și câtă bucurie sfântă se află în inima noastră și vom afla răspunsul la această întrebare”³.

„Trebuie să știm însă că nu este de ajuns să ne rugăm pentru venirea împărăției lui Dumnezeu pe pământ, după cum ne-a învățat Domnul Hristos în rugăciunea «Tatăl nostru», ci trebuie să începem cu noi înșine, făcând tot ce ne stă în putință ca ea să stăpânească în chip desăvârșit toată viața noastră. Sfântul Apostol Pavel a scris că *«prin multe necazuri trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu»* (Faptele Apostolilor

¹ Ibidem, p. 331.

² Pr. Dr. Gheorghe Lițiu, *Op. cit.*, p. 27.

³ Ibidem.

14,22)”¹. Sfântul Simeon Metafrastul a afirmat și el: „Oare socotești că este drept ca slava aceasta stricăcioasă și împărăția trecătoare și celelalte câte sunt ca acestea dintre cele vremelnice să le câștige cei ce le doresc cu multe osteneli și sudori, iar a împărați cu Hristos fără sfârșit și a se bucura de bunurile negrăite să fie așa de ieftin și de ușor, încât să le dobândească cel ce voiește, fără osteneli și silințe?”².

„Astfel, să ne rugăm pentru venirea împărăției lui Dumnezeu. Dar să facem totul ca harul Sfântului Duh să lucreze pururea în noi, făcându-ne fii și moștenitori ai împărăției lui Dumnezeu”³.

Acest lucru nu este cu neputință. „Dacă noi am schimba tot ceea ce este rău și dezorganizat în viața noastră și în casa noastră, împărăția lui Dumnezeu ar fi acolo. Și dacă, mai departe, această împărăție a lui Dumnezeu s-ar extinde și în celălalt, iar celălalt ar extinde-o, la rândul lui, mai departe, la cel de lângă el, lumea aceasta ar arăta ca o împărăție a lui Dumnezeu”⁴.

„Ce altceva este împărăția lui Dumnezeu pe care noi trebuie să o căutăm cu prioritate și în mod constant pe parcursul întregii noastre vieți? Împărăția lui Dumnezeu este comuniunea de viață și iubire veșnică a Preasfintei Treimi cu sfinții îngeri din ceruri și cu oamenii care cred în Hristos, se botează în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh și împlinesc în viața lor voia lui Dumnezeu”⁵.

¹ **Ibidem.**

² *Filocalia sfințelor nevoințe ale desăvârșirii*, vol. V, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1995, p. 398.

³ **Pr. Dr. Gheorghe Lițiu**, *Op. cit.*, p. 28.

⁴ **Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană**, *Op. cit.*, p. 331.

⁵ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evangelia...*, pp. 106-107.

„Botezul creștin în numele Preasfintei Treimi, primit spre iertarea păcatelor și spre viață nouă în Hristos, prin harul Duhului Sfânt, este începutul intrării omului în împărăția cerurilor, după cum i-a spus Mântuitorul lui Nicodim: *«De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea să intre în împărăția cerurilor»* (Ioan 3,5). Așadar, prin botezul săvârșit în numele Preasfintei Treimi începem să intrăm în împărăția iubirii veșnice a Tatălui, a Fiului și a Duhului Sfânt. Toate celelalte Sfinte Taine ale Bisericii au ca bază de plecare Taina Botezului urmată de Mirungere și de împărtășirea euharistică (Tainele de inițiere în viața creștină)”¹.

„Ceea ce trebuie să știm cu toții este că prin Sfântul Botez noi ne facem părtași ai împărăției lui Dumnezeu, dar botezul este numai poarta de intrare în rai; iar aceasta înseamnă că nu trebuie să mărginim toată lucrarea noastră spre mântuire numai la botez. A reduce totul la această Sfântă Taină înseamnă a rămâne până la sfârșit doar la poarta împărăției cerurilor”².

„În viața oricărui creștin pocăința este starea de pregătire pentru a ne apropia de împărăția cerurilor, adică pentru a primi Sfintele Taine ale Bisericii prin care ni se dăruiește harul mântuitor și sfințitor al Preasfintei Treimi. Evanghelia de astăzi subliniază legătura dintre îndemnul lui Iisus: *«Pocățiți-vă»* și motivația lui: *«că s-a apropiat împărăția cerurilor»*. Prin urmare, ușile pocăinței sunt ușile împărăției cerurilor, deoarece nimic necurat sau păcătos nu poate intra în împărăția lui Dumnezeu, dacă omul nu se curăță de păcate prin pocăință. De aceea, Mântuitorul nu vorbește numai de împărăție, ci și de pocăință ca pregătire pentru a primi lumina, pacea și bucuria împărăției lui Dumnezeu”³.

¹ **Ibidem**, pp. 497-498.

² **Pr. Dr. Gheorghe Lițiu**, *Op. cit.*, p. 27.

³ **Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române**, *Evanghelia...*, p. 498.

„În Epistola către Coloseni, Sfântul Apostol Pavel ne aduce o lămurire în plus privind împărăția cerurilor, și anume că împărăția lui Dumnezeu Tatăl este *«împărăția Fiului iubirii Sale»* (Coloseni 1,13). Altfel spus, ea este împărăția în care se arată iubirea Tatălui față de Fiul Său Veșnic, adevărată sau confirmată de Duhul Sfânt, Care purcede din Tatăl și Se odihnește în Fiul, precum și iubirea Tatălui față de toți oamenii care au fost înfiați în această iubire, prin harul Duhului Sfânt unit cu apa botezului, pe baza credinței lor în Dumnezeu Fiul Care S-a făcut Om pentru mântuirea oamenilor. Deci, când vorbim despre împărăția lui Dumnezeu, înțelegem că ea este mai întâi împărăția iubirii veșnice a Tatălui către Fiul Său, Iisus Hristos. Prin urmare, în această iubire a lui Dumnezeu Tatăl față de Fiul Său Cel Veșnic, suntem chemați și noi, oamenii, ca să fim părtași la viața și fericirea veșnică a Preasfintei Treimi. Iar căutarea și dobândirea harului împărăției Preasfintei Treimi se realizează prin mărturisirea dreptei credințe, prin rugăciune fierbinte, prin pocăință, prin viață sfântă și fapte ale iubirii milostive”¹.

„Botezul Domnului Hristos în râul Iordan, ca moment de descoperire sau arătare a Preasfintei Treimi, la începutul activității Sale publice, ne arată și finalitatea lucrării Sale mântuitoare, deoarece, la sfârșitul activității Sale pământești, după învierea Sa din morți și înainte de înălțarea Sa cu trupul la cer, Iisus i-a trimis pe ucenicii Săi *«să boteze toate neamurile în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh»* (cf. Matei 28,19). Așadar, la botezul lui Hristos în Iordan S-a arătat Preasfânta Treime având în centrul iubirii Sale firea umană a lui Iisus, pentru ca apoi fiecare om să se boteze în harul, lumina și iubirea Preasfintei Treimi, spre a trăi veșnic în iubirea și pacea lui Dumnezeu din împărăția cerurilor”².

¹ **Ibidem**, pp. 107-108.

² **Ibidem**, p. 493.

„Împărăția lui Dumnezeu despre care vorbește Mântuitorul nu se află doar în ceruri, ci acum ea vine pe pământ, printre oameni, fiind cuprinsă tainic și concentrat în Hristos Însuși, adică în Dumnezeu-Omul. Hristos este împărăția cerurilor coborâtă printre oameni, deoarece El este Împăratul cerurilor, viețuind ca om printre oameni, iar unde este El prezent, acolo este prezent și Dumnezeu Tatăl împreună cu Dumnezeu Duhul Sfânt. Deci în și prin Iisus Hristos, împărăția Preasfintei Treimi se descoperă oamenilor, mai ales în timpul botezului Domnului Hristos la Iordan. Duminica după Botezul Domnului ne învață de fapt că atât nașterea Mântuitorului, cât și botezul Lui ne descoperă apropierea împărăției lui Dumnezeu de oameni, începând cu zămislirea și nașterea ca Om a Fiului lui Dumnezeu, de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria și continuând cu lucrarea Lui mântuitoare în lume, care începe odată cu botezul Său în râul Iordan. Astfel, în mod mai clar, se vede acum că scopul venirii Domnului Hristos în lume este intrarea oamenilor în împărăția Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfânt cu prilejul botezului lui Iisus în apele Iordanului”¹.

„*S-a apropiat împărăția cerurilor!*», spunea Mântuitorul Hristos acum aproape două mii de ani. Acest cuvânt este cu atât mai valoros în vremea noastră când ne găsim la aproape două milenii de viață creștină. Împărăția lui Dumnezeu a venit deja prin întruparea Fiului Său pe pământ, prin întemeierea Bisericii Sale, se continuă prin Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, precum și prin toate Tainele, ierurgiile și rugăciunile Bisericii noastre. Atunci când ne aflăm la Sfânta Liturghie și ne împărtășim cu Sfintele și Dumnezeieștile Sale Taine, cu Trupul și Sângele Domnului, atunci îl primim pe Însuși Fiul lui Dumnezeu întrupat

¹ **Ibidem**, p. 497.

întreg în ființa noastră și atunci suntem în împărăția lui Dumnezeu”¹.

„Împărăția lui Dumnezeu se coboară și intră în sufletul fiecărui credincios care se întoarce cu sinceritate și iubire la Dumnezeu, la iubirea față de semenii săi, dar și cu iubire, jertfă și iertare la dușmanii lui, căci în Biserică, după cum ne învață Domnul Hristos, nu trebuie să existe ură, nu poate lucra dușmănia împotriva semenilor, a dușmanilor sau a celor ce încearcă să-ți facă rău, ci doar «dușmănia» contra păcatului, contra patimilor”².

„Noi suntem datori să cunoaștem o creștere armonioasă a sufletelor noastre. Să simțim mereu nevoia de a fi cât mai aproape de Dumnezeu. Dar ca să fim cât mai aproape de Dumnezeu trebuie să ne adresăm Lui, așa cum ne adresăm părinților noștri, cărora le spunem ce nevoi avem. Noi așa ne adresăm și lui Dumnezeu prin rugăciunile noastre. Rugăciunea are mult folos duhovnicesc; ea pregătește calea pentru pocăința adevărată și apoi zidește temelii trainice ale vieții de familie, ale celei de societate, ale vieții omenești”³.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să ne ferim de păcat și să săvârșim cât mai multe fapte bune, iar dacă am fost înșelați de vrăjmașul și am păcătuit, să ne căim, căci altă cale spre iertare și spre dobândirea împărăției cerurilor în afară de căință nu avem.

Amin

¹ Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pe treptele...*, p. 12.

² *Ibidem*, pp. 12-13.

³ *Ibidem*, pp. 15-16.

Bibliografie

Acatistier, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 2016.

Ἅγιος Ἰωάννης Σχολαστικός, *Ἀπαντα*, J.-P. Migne, Patrologiae Graecae, 1864, Paris, vol. 88.

Andrei, Arhiepiscopul Alba Iuliei, *Dinamica despătimirii*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2001.

Idem, *Drept învățând cuvântul adevărului Tău, Carte de predici*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2009.

Antonie, Mitropolitul de Suroj, *Cuvântări la duminici și sărbători*, traducere din limba engleză de Pr. Ioan-Lucian Radu, Editura Doxologia, Iași, 2020.

Arhieraticon, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.

Asterie, Episcopul Amasiei, *Omilie la orbul din naștere*, publicată în volumul: „*Predici ale Sfinților Părinți la duminicile de peste an*”, Editura Egumenița, Editura Cartea Ortodoxă, 2009.

Bel, Pr. Prof. Univ. Dr. Valer, *Predică la Duminica a 22-a după Rusalii*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Besançon, Alain, *Imaginea interzisă*, traducere din franceză de Mona Antohi, Editura Humanitas, București, 1996.

Biblia sau Sfânta Scriptură, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, „*Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate*”. *Studii de Teologie Pastorală, predici și cuvântări*, vol. IV, Editura Andreiana, Sibiu, 2014.

Idem, *Teologia icoanelor*, articol publicat în: „*Studii Teologice*”, nr. 3-4, 1952.

Braniște, Pr. Prof. Dr. Ene, Braniște, Prof. Ecaterina, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Editura Diecezană, Caransebeș, 2001.

Bria, Pr. Prof. Dr. Ion, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.

Buga, Pr. Prof. Ion, „*Nimeni nu a grăit vreodată ca Omul Acesta*”, Editura Sfântul Gheorghe-Vechi, București, 2009.

Buzdug, Pr. Prof. Andrei, *Predică la Duminica a 31-a după Rusalii*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Calinic Botoșăneanul, *Duminicile - peceți ale Învierii*, Editura Doxologia, Iași, 2010.

Idem, *Penticostarul - Cincizecimea Învierii*, Editura Doxologia, Iași, 2011.

Idem, *Triodul - Golgota pocăinței*, Editura Doxologia, Iași, 2011.

Ceaslov, ediția a doua, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1993.

Cios, Pr. Teodor, *Adevărul Evangheliei*, Editura Buna Vestire, Beiuș, 2000.

Citirigă, Pr. Dr. Vasile, Hristos - *Centrul lumii, predici dogmatice la duminicile anului bisericesc*, Editura Ex Ponto, Constanța, 2001.

Cobzaru, Arhim. Dumitru, Amvon, *Predici la duminicile de peste an*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016.

Coman, Dr. Vasile, Episcop al Oradiei, *Slujind lui Dumnezeu, slujim oamenilor*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.

Corneanu, Mitropolit Nicolae, *Viața și petrecerea Sfântului Antonie cel Mare*, Editura Amarcord, Timișoara, 1998.

Cornițescu Constantin, *Ο ανθρωπισμός κατά τον Ιερών Χρυσόστομον*, Πατριαρχικόν Ίδρυμα Πατερικών Μελετών, Tesalonic, 1971.

Cosmuța, Pr. Asist. Dr. Cosmin, *Predică la Duminica a 24-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Cristea, Arhim. Samuel, *Predică la Duminica Lăsatului sec de brânză*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Triod și Penticostar*, vol. II, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

Cristescu, Pr. Prof. Grigore, *Predici la duminicile de peste an*, Editura Basilica, București, 2014.

Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Evanghelia slavei lui Hristos. Predici la duminicile de peste an*, Editura Basilica, București, 2016.

Idem, *Foame și sete după Dumnezeu. Înțelesul și folosul postului*, Editura Basilica, București, 2010.

Idem, *Cuvânt înainte la volumul: „Sfântul Voievod Neagoe Basarab, ctitor de biserici și cultură românească”*, Editura Cuvântul Vieții, București, 2012.

Deseille, Placide, *Cununa binecuvântată a anului creștin. Predici la duminicile și sărbătorile anului liturgic*, traducere din limba franceză și introducere de Felicia Dumas, Editura Doxologia, Iași, 2015.

***Dicționar biblic*, Editura „Cartea creștină”, Oradea, 1995.**

Dicționarul Explicativ al Limbii Române, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996, Ediția a II-a.

Enciclopedia lumii antice, traducere de Anca Ferche, Editura Aquila, 2006.

Evdochimov, Paul, *Rugăciunea în Biserica de Răsărit*, traducere de Carmen Bolocan, Editura Polirom, Iași, 1996.

Fecioru, Pr. D., *Teologia icoanelor la Sfântul Ioan Damaschin*, articol publicat în: „Ortodoxia”, nr. 1, 1982.

Feier, Preot Nicolae, *Cuviosul Ierarh Pahomie de la Gledin*, ediția a doua, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004.

Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. I, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1992.

Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. III, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1994.

Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. IV, ediția a II-a, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1994.

Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. V, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Ediția a II-a, Editura Harisma, București, 1995.

Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. VI, traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 1997.

Filocalia sfințelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. VII, traducere din grecește, introduceri și note de Dumitru Stăniloae,

membru de onoare al Academiei Române, Editura Humanitas, București, 1999.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. VIII, traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. IX, traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. X, traducere, introduceri și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.

Filocalia sfintelor nevoițe ale desăvârșirii, vol. XII, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, membru al Academiei Române, Editura Harisma, București, 1991.

Florea, Petroniu, „*Tinere, dă-mi inima ta!*”, Editura Episcopiei Sălajului „Credință și viață în Hristos”, Zalău, 2017.

Florensky, Pavel, *The pillar and ground of the truth*, translated from Russian and annotated by Boris Jakim, published by Princeton University Press, New Jersey, 1997.

Foerster, Friedrich Wilhelm, *Hristos și viața omenească*, volumul II, traducere de Nicolae Colan, Tiparul Tipografiei Săteanului, Sibiu, 1926.

Gârdan, Pr. Conf. Univ. Dr. Gabriel-Viorel, *Predică la Duminica a 23-a după Rusalii*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Giosanu, Arhiepiscop Ioachim, *Evangelhia astăzi*, Editura Filocalia, Roman, 2019.

Gondikakis, Arhimandritul Vasilios, *Parabola fiului risipitor*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Gordon, Pr. Prof. Dr. Vasile, *Mergând, învățați...*, *Predici pentru toate duminicile și sărbătorile de peste an*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.

Guzik, David, *Matthew, verse by verse commentary*, Enduring Word Media.

Ică jr., Diac. Ioan I, *Argument*, publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Ilie, Arhimandrit Cleopa, *Predici la duminicile de peste an*, Editura Mănăstirii Sihăstria, Vânători, 2010.

Idem, *Urcuş spre înviere*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1992.

Imnografia ortodoxă bizantină a Duminicii fiului risipitor, publicată în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Iugulescu, Ierodiacon Visarion, *Predici la duminicile și sărbătorile de peste an*, 2005.

Ivanov, Pr. Dr. Bogdan, *Predică la Duminica a 10-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Îndrumări Misionare, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.

Jeremias Joachim, *Parabolele lui Iisus*, Traducere din limba engleză de P. S. Calinic Dumitriu, Episcop Vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, Pr. Prof. Dr. Vasile Mihoc și Dr. Ștefan Matei, Editura Anastasia, București.

Klausner, Joseph, *Jesus of Nazareth: His Life, Times, and Teaching*, Varda Books, Skokie, Illinois, 2009.

Larchet, Jean-Claude, *Formula „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!” în lumina tradiției patristice*, articol publicat în volumul: *„Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”*, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Leb, Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan-Vasile, *Predică la Duminica a 20-a după Rusalii*, publicată în volumul: *„Cuvântul Tău este adevărul”. Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Lițiu, Pr. Dr. Gheorghe, *Cartea vieții. Predici la duminicile și sărbătorile de peste an*, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1991.

Man, Pr. Conf. Univ. Dr. Dorel, *Predică la Duminica a 15-a după Rusalii*, publicată în volumul: *„Cuvântul Tău este adevărul”. Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Marion, Jean-Luc, *Filosofia unei parabole: fiii și tatăl sau destinul ființei între avere și dar*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Megheșan, Pr. Prof. Univ. Dr. Dumitru, *Taina Cuvântului*, Editura Universității din Oradea, Oradea, 2008.

Idem, *Rugăciune și umanism*, articol publicat în: Biblioteca revistei Familia, Oradea, 1996.

Micu, Radu Dorin, *55 de predici*, Editura Cromatica, Baia Mare, 2016.

Mihoc, Pr. Prof. Dr. Vasile, *Lumina Evangheliei. Exegeze la Evangheliile duminicale*, Editura Agnos, Sibiu, 2016.

Miniat, Ilie, *Didahii la Postul Mare*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996.

Mladin, Mitropolit Dr. Nicolae, Bucevschi, Prof. Diac. Dr. Orest, Pavel, Prof. Dr. Constantin, Zăgrean, Prof. Diac. Dr. Ioan, *Teologia Morală Ortodoxă*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980, vol. II.

Mocanu, Diac. Prof. Daniel, *Predică la Duminica a 32-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Moraru, Pr. Prof. Univ. Dr. Alexandru, *Predică la Duminica a 19-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Idem, *Predică la Duminica a 5-a după Sfintele Paști. Femeia samarineancă - martoră și mărturisitoare a lui Iisus Hristos*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Triod și Pentecostar*, vol. II, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

Moshu, Ioan, *Limonariu sau livada duhovnicească*, traducere și comentarii de Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae și Dumitru Fecioru, Alba Iulia, 1991.

Moș, Pr. Lect. Univ. Dr. Grigore Dinu, *Predică la Duminica a 8-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Idem, *Predică la Duminica a 3-a după Învierea Domnului - a sfințelor femei mironosițe*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Triod și Pentecostar*, vol. II, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

Nellas, Panayotis, *Omul - animal îndumnezeit*, studiu introductiv și traducere Diac. Ioan I. Ică Jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1994.

Nestor, Arhiepiscop al Craiovei și Mitropolit al Olteniei, *Studiu introductiv* la volumul: „Sfinți români și apărători ai Legii strămoșești”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

Idem, *Cuvânt de preamărire la canonizarea binecredinciosului voievod Ștefan cel Mare și Sfânt*, articol publicat în volumul: „Ștefan cel Mare și Sfânt 1504-2004. Biserica. O lecție de istorie”, Editura Mușatinii, 2004.

Nicodim Aghioritul, *Războiul nevăzut*, Editura Arta Grafică, 1991.

Noica Constantin, *Parabola filosofiei: cei doi fii sau gâlceava devenirii cu ființa*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Patericul, Editura Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Alba Iulie, Alba Iulia, 1999.

Părăian, Arhim. Teofil, *Credința lucrătoare prin iubire*, Editura Agaton, Făgăraș, 2004.

Idem, *Gânduri senine*, Editura ASAB, București, 2005.

Părintele Rodion, *Oameni și demoni*, Editura Cartea Ortodoxă, Editura Egumenița, Galați, 2010.

Plămădeală Antonie, *Mitropolitul Ardealului, Tâlcuri noi la texte vechi*, Sibiu, 1989.

Idem, *Cuvinte la zile mari*, Sibiu, 1989.

Idem, *Cuvinte duhovnicești*, Sibiu, 2000.

Pleșu Andrei, *Parabolele lui Iisus. Adevărul ca poveste*, Editura Humanitas, București, 2012.

Podaru, Pr. lect. univ. dr. Adrian, *Predică la Duminica a 3-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoihului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Pop, Dr. Irineu Bistrițeanul, Episcop Vicar, *Vestirea Evangheliei mântuirii. Predici la duminicile de peste an*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2008.

Popa, Mgr. Irineu, Metropolite d’Oltenie, *La personne et la communion des personnes dans la Theologie de Saint Basile le Grand*, Editura Basilica, București, 2011.

Popescu, Preot Octavian, *Predici la duminici și unele sărbători de peste an*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2004.

Popovici, Arhimandritul Iustin, *Omul și Dumnezeu-om*, studiu introductiv și traducere: Pr. prof. Ioan Ică și diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 1997.

Popovici, Preot Matei, *Puterea Cuvântului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Proloagele, volumul II, Editura Bunavestire, Bacău, 1999.

Quenot, Michel, *Icoana fereastră spre Absolut*, traducere, prefață și note de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Enciclopedică, București, 1993.

Rus, Constantin, *Mărturisirea credinței*, articol publicat în ziarul „Lumina” din 11 iunie 2014.

Schönborn, Christoph, *Icoana lui Hristos - o introducere teologică*, traducere și prefață de Pr. dr. Vasile Răducă, Editura Anastasia, București, 1996.

Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, *Predici la duminicile de peste an*, Slatina, 2011.

Sfântul Dionisie Areopagitul, *Opere complete*, traducere, introducere și note de Pr. Dumitru Stăniloae, Editura Paideia, București, 1996.

Sfântul Grigorie Palama, *Opera completă*, volumul I, traducere, note și studiu introductiv de Pr. Cristian Chivu, Editura Patristică, București, 2005.

Sfântul Grigorie Palama, Arhiepiscopul Tesalonicului, *Predică la duminica a 5-a după Rusalii*, Editura Egumenița, Galați, 2009.

Sfântul Ignatie Briancianinov, *Predici*, traducere din limba rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, București, 2008.

Sfântul Ioan Damaschin, *Cultul Sfintelor icoane - Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, traducere din limba greacă, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Facere*, traducere, introducere, indici și note de Pr. D. Fecioru, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” vol. 21, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

Idem, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005.

Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, traducere din grecește, introducere și note de Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983.

Sfântul Nicolae Velimirovici, *Predici*, în românește: Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, 2006.

Idem, *Predici la marile praznice și duminici de peste an*, vol. I, traducere de Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, 2002.

Idem, *Predici la marile praznice și duminici de peste an*, vol. III, traducere de Anca Sârbulescu, Editura Ileana, București, 2003.

Sfântul Simeon Metafrastul, *Sfântul Spiridon Taumaturgul*, traducere, prefață, note și studii critice de pr. conf. univ. dr. Constantin Necula, Ediția a III-a, Editura Agnos, Sibiu, 2013.

Sfântul Sofronie al Ierusalimului, *Viața Cuvioasei Maria Egipteanca*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

Sfântul Teodor Studitul, *Iisus Hristos prototip al icoanei Sale*, studiu introductiv și traducere de Diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Alba Iulia, 1994.

Sfântul Teofan Zăvorâțul, *Predici*, traducere din limba rusă de Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Sofia, București, 2009.

Siladi, Dr. Paul, *Predică la Duminica a 21-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Simeon, Arhimandritul, *Iadul - calea spre Împărăție. Câteva reflecții asupra experienței chenozei la Sfântul Siluan Athonitul*, articol publicat în volumul: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice”, Editura DEISIS, Sibiu, 2000.

Sinaxar în Duminica a 4-a după Paști (a slăbănogului), publicat în „Penticostar”, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.

Sonea, Pr. Lect. Univ. Dr. Cristian, *Predică la Duminica a 7-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este

adevăruł”. Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014, p. 79.

Stăniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.

Idem, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.

Idem, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, Editura Scripta, București, 1993.

Idem, *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.

Idem, *Icoanele în cultul ortodox*, articol publicat în „Ortodoxia”, nr. 3, 1978.

Steinhardt, N., *Dăruind vei dobândi*, Editura Mănăstirii Rohia, 2006.

Idem, *Trei lecții ale unei singure parabole*, articol publicat în volumul: *Cartea fiului risipitor. O parabolă biblică în șase lecturi pentru omul contemporan*, Ediția a II-a, Ediție îngrijită de diac. Ioan I. Ică jr., Editura DEISIS, Sibiu, 2005.

Stoenescu, Daniil Nacu, *Δογματικά στοιχεία στα Αποφθέγματα Γερόντων*, Tesalonic, 1996.

Streza, Preot Gheorghe, *Cuvinte din Scripturi*, Editura Andreiana, Sibiu, 2015.

Șanta, Pr. Lect. Univ. Dr. Gheorghe, *Predică la Duminica a 12-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevăruł”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Ștefănescu, Episcop Melchisedec, *Cuvinte vii*, Editura Filocalia, Roman, 2014.

Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, *Pe treptele slujirii creștine*, vol. X, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

Idem, *Cuvânt înainte*, publicat în volumul: *Preot Acad. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.

Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, *Doamne, învață-ne să ne rugăm*, Editura Arhiepiscopiei Tomisului, Constanța, 2006.

Tia, Arhim. Conf. Dr. Teofil, *Predică la Duminica a 9-a după Rusalii*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Idem, *Predică la Duminica Înfricoșătoarei Judecăți*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Triod și Penticostar*, vol. II, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2015.

Timuș, Episcopul Argeșului, Gherasim, *Dicționar aghiografic*, Editura Mănăstirii „Portărița”, Satu Mare, 1998.

Tofană, Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian, *Evanghelia lui Iisus. Misiunea cuvântului*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015.

Trifa, Preot Iosif, *Povestiri religioase*, ediția a VI-a, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2000.

Idem, *Tâlcuirea Evangheliilor duminicilor de peste an*, Ediția a VI-a, Editura „Oastea Domnului”, Sibiu, 2006.

Turcan, Lect. Univ. Dr. Nicolae, *Predică la Duminica a 16-a după Rusalii*, publicată în volumul: „*Cuvântul Tău este adevărul*”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Ungureanu, Arhimandritul Melchisedec, *Lecții de viață ale Cincizecimii*, Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2020.

Uspensky, Leonid, *Teologia icoanei*, Editura Anastasia, București, 1994.

Vidican-Manci, Pr. dr. Liviu, *Predică la Duminica a 5-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Vlaicu, Pr. Conf. Univ. Dr. Patriciu-Dorin, *Predică la Duminica a 8-a după Rusalii*, publicată în volumul: „Cuvântul Tău este adevărul”. *Predici ale teologilor clujeni la Duminicile Octoiului*, vol. I, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2014.

Ware, Kallistos, *Rugăciunea lui Iisus*.

White, Ellen G., *Parabolele Domnului Hristos*, traducere de Valentin Rusu, Editura „Viață și Sănătate”, București, 2004.

Idem, *Patriarhi și profeți*, traducere de D. Popa și D. Florea, Editura Viață și Sănătate, București, 2006

Cuprins

Duminica a 32-a după Rusalii (<i>a lui Zaheu</i>).....	3
Duminica a 33-a după Rusalii (<i>a vameșului și a fariseului</i>) ...	34
Duminica a 34-a după Rusalii (<i>Pilda fiului risipitor</i>).....	52
Duminica a 34-a după Rusalii (<i>altă cuvântare</i>).....	94
Duminica lăsatului sec de carne (<i>a înfricoșătoarei judecăți</i>)	108
Duminica lăsatului sec de carne (<i>altă cuvântare</i>)	145
Duminica lăsatului sec de brânză (<i>a izgonirii lui Adam din rai</i>)	151
Duminica lăsatului sec de brânză (<i>altă cuvântare</i>).....	177
Duminica întâia din Post (<i>a Ortodoxiei</i>) <i>pastorală</i>	183
Duminica întâia din Post (<i>cuvântare</i>)	187
Duminica a doua din Post (<i>a Sfântului Grigorie Palama</i>) ...	202
Duminica a 3-a din Post (<i>a Sfintei Cruci</i>)	215
Duminica a 3-a din Post (<i>altă cuvântare</i>)	218
Duminica a 3-a din Post (<i>încă o cuvântare</i>)	235
Duminica a 4-a din Post (<i>a Sfântului Ioan Scărarul</i>)	240
Duminica a 5-a din Post (<i>a Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca</i>)	253
Duminica dinaintea Înălțării Sfintei Cruci (<i>convorbirea lui Iisus cu Nicodim</i>)	268
Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci (<i>luarea crucii și urmarea lui Hristos</i>)	281
Duminica după Înălțarea Sfintei Cruci (<i>altă cuvântare</i>).....	308
Duminica dinaintea Nașterii Domnului (<i>genealogia Mântuitorului</i>)	318
Duminica după Nașterea Domnului (<i>fuga în Egipt</i>)	341

Duminica dinaintea botezului Domnului (<i>predica Sfântului Ioan Botezătorul</i>)	361
Duminica după botezul Domnului (<i>începutul propovăduirii Domnului</i>)	380
Bibliografie	408